

ΕΡΡΙΚΟΥ Α. ΣΚΑΣΣΗ

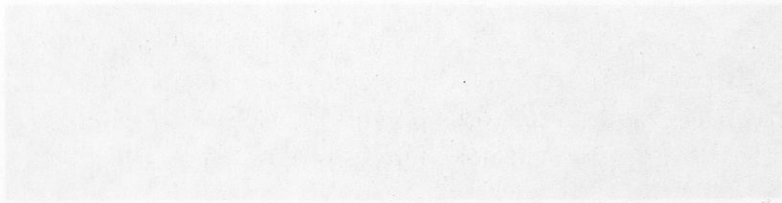
ΚΟΡΝΗΛΙΟΥ
ΝΕΠΩΤΑ ΒΙΟΙ
ΕΚΛΟΓΕΣ

Β' ΛΥΚΕΙΟΥ

ΚΟΡΝΗΛΙΟΥ ΝΕΠΩΤΑ ΒΙΟΙ

Με απόφαση της Ελληνικής Κυβερνήσεως τα δι-
δακτικά βιβλία του Δημοτικού Γυμνασίου και Λυ-
κείου τυπώνονται από τον Οργανισμό Γενικής
Διδακτικών Βιβλίων και πορίζονται ΔΩΡΕΑΝ.

ΚΟΡΝΗΛΙΟΥ ΝΕΡΩΤΑ
ΒΙΟΙ

ΕΡΡΙΚΟΥ Α. ΣΚΑΣΣΗ
ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΥ, ΟΜΟΤΙΜΟΥ ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

ΚΟΡΝΗΛΙΟΥ ΝΕΠΩΤΑ

ΒΙΟΙ

(ΕΚΛΟΓΕΣ)

Β' ΛΥΚΕΙΟΥ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΑΘΗΝΑΙ 1977

ΚΟΡΙΝΘΙΟΥ ΝΕΠΩΤΑ

ΒΙΟΓ

(ΕΚΛΟΓΕΣ)

Β. ΛΑΚΚΙΟΥ

Ἡ εἰσαγωγή, οἱ ἐρμηνευτικὲς σημειώσεις καὶ ὁ ἱστορικὸς καὶ γεωγραφικὸς πίνακας μεταγλωττίστηκαν ἀπὸ τὸν ἐπ. Γυμνασιάρχην - τ. αἰρ. Ἐκπαιδευτικὸ Σύν-βουλο Χαράλ. Φ. Περδικάρην.

Τὸ Λεξιλόγιον μεταγλωττίστηκε ἀπὸ τὸν εἰσηγητὴ τοῦ ΚΕΜΕ Βασ. Θεο-δωρακόπουλο.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Βίος του Κορνήλιου Νέπωτα

Ο Κορνήλιος Νέπωσ, πού δέ γνωρίζουμε τό προωνύμιο καί λίγα γνωρίζουμε γιά τή ζωή του, γεννήθηκε στήν «έντεϋθεν τών Ἀλπεων» Γαλατία ἴσως τό 100/99 π.Χ. καί πέθανε ὕστερα ἀπό τό θάνατο τοῦ Ἀττικοῦ (32 π.Χ.) ἐπί βασιλείας τοῦ Αὐγούστου (Plin.n.h. 9, 137 : Nepos Cornelius... Divi Augusti principatu obiit).

Δέν εἶναι μέ βεβαιότητα γνωστό σέ ποιά ἀκριβῶς πόλη γεννήθηκε. Ἄλλοι θέλουν τήν πόλη Hostilia (σήμερα Ostiglia), ἄλλοι τό Ticinum (σήμερα Pavia) καί ἄλλοι τό Mediolanum (σήμερα Milano), πρωτεύουσα τῶν Ἰνσούβρων.

Ο Κορνήλιος Νέπωσ τά πρῶτα χρόνια τῆς ζωῆς του ἔζησε στήν πατρίδα του καί ἀπό τό ἔτος 65 π.Χ. πῆγε στή Ρώμη ὅπου, ὅπως ἀναφέρει ὁ Ἱερώνυμος (Hieron. c. Ioh. Hierosoly. § 12 Migne 23, 365), ἄκουσε τό λόγο τοῦ Κικέρωνα πού ἐκφωνήθηκε μπρός στούς δικαστές γιά ὑπεράσπιση τοῦ Γάιου Κορνήλιου· αὐτός ὁ λόγος χάθηκε. Γι' αὐτό, ἀφοῦ ὅσα περιέχονται ἀνάμεσα στά κεφ. 19, 1 ὡς τό τέλος τοῦ βίου τοῦ Ἀττικοῦ γράφτηκαν ἀνάμεσα στά ἔτη 29 - 27 π.Χ., ὁ θάνατος τοῦ Νέπωτα θά συνέβη λίγο μετά τό 27, γύρω στό 25 - 24 π.Χ. σέ ἡλικία περίπου 75 χρόνων. Ὅσο ἔμενε στή Ρώμη κράτησε τόν ἑαυτό του μακριά ἀπό τήν πολιτική καί τά δικαστήρια. Ἀνῆκε σέ πλούσια οἰκογένεια τῆς τάξεως τῶν ἱππέων, ἀλλά δέν ἄσκησε καμιά ἐξουσία ἀπ' ἐκεῖνες πού ὀδηγοῦσαν στό ἀξίωμα τοῦ συγκλητικῶ.

Ο Νέπωσ κατόρθωσε νά ἀσκήσει γρήγορα τό otium cum dignitate καί νά ἀσχοληθεῖ κυρίως μέ ἔργα πού σχετίζονται μέ τά γράμματα, περιορίστηκε σέ φρόνιμη οὐδετερότητα, πού τόν προφύλαγε ἀπό τίς μεταστροφές τῆς τύχης. Ἀμέσως μέ τήν ἐγκατάστασή του στή Ρώμη σχετίστηκε ἀπό ἀγάπη πρός τά γράμματα μέ τά κυριότερα μέλη τοῦ φιλολογικοῦ κύκλου. Ἦταν στενός φίλος τοῦ ποιητῆ Κάτουλλου, πού τοῦ ἀφιέρωσε τά ποιήματά του (Catull. c. 1), ἐπίσης φίλος τοῦ Ἀττικοῦ (Att. 19, 1) καί τοῦ Κικέρωνα, ἄν καί μέ τόν τελευταῖο στό

τέλος παρουσιάστηκαν διαφωνίες σέ όρισμένα ζητήματα (πρβλ. Auson. epist. 16, 1 καί codd. Corn. Nep. στό τέλος).

2. Έργα τοῦ Κορνήλιου Νέπωτα

Ὁ Νέπωσ ἔγραψε ἔργα πού ἀναφέρονται στήν ἱστορία καί τή ρωμαϊκή ἀρχαιολογία. Τά ἔργα τοῦ Νέπωτα πού προορίζονταν γιά τό πολύ κοινό βρῆκαν καλή ὑποδοχή καί μεγάλη διάδοση καί γιά τό ἀπλό ὕφος τους καί γιά τήν ποικιλία τῶν ὑποθέσεων, ἀλλά ἀκόμη καί γιά τήν ἠθικοπλαστική τους ἀξία, ἄν καί τό μέρος τῶν ἔργων πού σώθηκε δέν ἔχει τόσο μεγάλη ἱστορική σημασία, διότι ὁ Νέπωσ μέ ἀκριβολογία δέν μπορεῖ νά ὀνομαστεῖ ἱστορικός συγγραφέας, ἀλλά ἐκλαικευτῆς ἠθικῶν ἀρχῶν καί ἀξιωματῶν.

Α) Ἔργα πού χάθηκαν καί διασώθηκαν μόνο σέ λίγα ἀποσπάσματα :

1. Χρονικά (Chroniḗōn libri ἢ Chronica, Catull. c. 1, 5 - 7, Auson. epist. XVI 1), αὐτά πού γράφτηκαν σέ τρία βιβλία πολύ πρὶν πεθάνει ὁ Κάτουλλος (Catull. c. 1, 5 - 6), περιλαμβάνουν περιληπτικά συμβάντα τῆς ἰταλικῆς ἱστορίας ἀπό τοὺς ἀρχαιότατους χρόνους σέ σχέση μέ τοὺς ἄλλους λαούς (Catull. c. 1, 1. Auson. ecl. 1, 1 - 3. 9).

Τό χρονικό τοῦ Νέπωτα εἶναι ἡ πρώτη ρωμαϊκή ἀπόπειρα γιά ἱστορική συγγραφή γεγονότων ρωμαϊκῶν καί μή, σέ σχέση μέ τοὺς ἄλλους λαούς. Εἶχε ὡς πρότυπο τά χρονικά τοῦ Ἀπολλοδώρου (2ος αἰ. π.Χ.).

2. Παραδείγματα (Exempla) σέ πέντε βιβλία, συλλογή ἀπό παραδείγματα ἠθοπλαστικά καί ἀξιοθέατα (πρβλ. Ξενοφ. Ἀγῆσ. 10, 2 καλὸν ἄν μιν δοκεῖ ἢ Ἀγῆσιλάου ἀρετὴ παράδειγμα γενέσθαι τοῖς ἀνδραγαθίαν [= γενναιότητα μαζί μέ τιμιότητα] ἀσκεῖν βουλομένοις). Σ' αὐτό τό ἔργο, πού ἴσως συντάχθηκε μετὰ τό 43 π.Χ., ἔκανε ὁ Νέπωσ σύγκριση τῶν ἠθῶν τῶν ἀρχαίων Ρωμαίων μέ τά ἦθη τῶν συγχρόνων του.

Μ' αὐτές τίς δυό συγγραφές ὁ Νέπωσ ἀπέκτησε φήμη ἱστορικοῦ, ἐπειδὴ ἦταν ὁ πρῶτος ἀπό τοὺς Ἰταλοὺς πού ἔφερε στή Ρώμη αὐτό τό νέο εἶδος τῆς ἑλληνικῆς γραμματείας.

3. Δύο μονογραφίες : α) τοῦ Μάρκου Πόρκιου Κάτωνα τοῦ Τι-

μητῆ (Censorius), πού τήν ἔγραψε ὕστερα ἀπό παρακίνηση τοῦ Ἀττικοῦ (Cato 3, 5) καί β) τοῦ Μάρκου Τύλλιου Κικέρωνα. Ἀπ' αὐτές ἡ πρώτη δέν πρέπει νά συγχέεται μέ τή σωζόμενη ἐπιτομή, ἡ δεύτερη συντάχθηκε ὕστερα ἀπό τό θάνατο τοῦ Κικέρωνα (43 π.Χ.) καί χωρίς ἀμφιβολία ἦταν ὁ πανηγυρικός του.

Μέ αὐτά τά ἔργα ὁ Νέπως μεταφύτευε στή Ρώμη ἑλληνιστική κυρίως φιλολογία, ὕστερα βέβαια ἀπό παρακίνηση τοῦ Ἀττικοῦ, ἄν καί ὑπῆρχαν ἐκεῖ πλούσια τά σπέρματα στά ἐπικήδεια ἐγκώμια (laudationes funebres).

4. Δυό τουλάχιστο βιβλία ἐπιστολῶν πού ἀντάλλαξε μέ τόν Κικέρωνα.

5. Γεωγραφικό σύγγραμμα (?), πού ἀγνοεῖται καί ὁ τίτλος του. Μᾶλλον πρόκειται γιά πίνακα γεωγραφικῶν ὀνομάτων ἢ καί γιά μερικές πληροφορίες.

6. Βίοι ἐπιφανῶν ἀνδρῶν (de viris illustribus). Σ' αὐτούς περιλαμβάνονταν βίοι Ρωμαίων καί ξένων (βασιλέων, στρατηγῶν, νομομαθῶν, ρητόρων, ποιητῶν, φιλολόγων, ἱστορικῶν καί γραμματικῶν) σέ δεκαῆξι τουλάχιστο βιβλία μέ ἀφιέρωση στόν Ἀττικό, καί ἴσως κάνοντας παραλληλισμό τῶν Ρωμαίων καί τῶν ξένων, ὅπως ἔκαμε ὕστερα ἀπό ἕναν αἰῶνα περίπου ὁ Πλούταρχος μέ πολύ μεγαλύτερη καλλιτεχνική καί ρητορική ἐμπειρία καί μέ περισσότερη ἄνεση.

Β) Ἔργα πού σώζονται :

1. De excellentibus ducibus exterarum gentium. Αὐτό τό βιβλίον ὕστερα ἀπό μικρό προοίμιο περιέχει 25 κεφάλαια, ἀπό τά ὁποῖα τά δεκαεννέα ἀναφέρονται σέ βίους Ἑλλήνων στρατηγῶν, ἕνα (τό 14ο) στό βίον τοῦ Δατάμου ἀπό τήν Καρία, τό 21ο κεφ. ἀναφέρεται πολύ σύντομα σέ βασιλεῖς (Κύρο, Δαρεῖο, Φίλιππο, Μέγα Ἀλέξανδρο, Διονύσιο τόν Πρεσβύτερο, Ἀντίγονο, Δημήτριον, Λυσίμαχο, Σέλευκον καί Πτολεμαῖο), τό 22ο κεφ. στό βίον τοῦ Ἀμίλκα*, τό 23ο κεφ. τοῦ Ἀννίβα*, τό 24ο κεφ. τοῦ Κάτωνος καί τό 25ο κεφ. στό βίον τοῦ Ἀττικοῦ.

* Ὁ Νέπως ἔκρινε ὠφέλιμο νά μή παραλείψει τόν Ἀμίλκα καί τόν Ἀννίβα, ἐπειδή αὐτοί, ὅπως ὅλοι παραδέχονταν, ἦταν ἀνώτεροι ἀπό ὅλους τοὺς Ἀφρικανούς καί στή μεγαλοψυχία καί στήν πανουργία. Ἀπό ὅλους τοὺς βίους ξεχωρίζουν κυρίως ὁ βίος τοῦ Θεμιστοκλή, τοῦ Ἀλκιβιάδου, τοῦ Ἐπαμεινώνου, τοῦ Ἀννίβα καί τοῦ Ἀττικοῦ.

Οἱ δύο τελευταῖοι βίοι εἶναι ἀπό τό βιβλίον τοῦ Νέπωτα de historicis latinis, πού ἀποτελεῖ μέρος τοῦ ἔργου de viris illustribus. Τό ἔργο εἶχε ἀφετηρία πρότυπα τῆς ἐλληνικῆς φιλολογίας, ἀλλά ὁ Νέπωσ εἶχε σ' αὐτό καί Ρωμαίους προδρόμους, ὅπως μαρτυρεῖ ὁ Ἱερώνυμος (Hier. de vir. ill. praef.), τόν Μ. Τ. Varro, ὁ ὁποῖος ἔγραψε τό ἔτος 39 π.Χ. Imagines σέ 15 βιβλία, καί τόν Santra· περισσότερο ἐπηρεάστηκε ἀπό τόν πρῶτο, ὑποτυπωδῶς ἀπό τό δεύτερο.

2. Λίγα ἀποσπάσματα, ὅπως σημειώθηκε πρωτύτερα στό κεφ. Α.

Γνησιότητα τῶν βίων. Δημιουργήθηκε ζήτημα, ἄν οἱ βίοι πού σώζονται εἶναι γνήσιοι ἢ ἐπιτομή τοῦ ἔργου de viris illustribus ἢ τέλος, ὄχι ὀρθά, ἄν εἶναι ἔργο ἄλλου συγγραφέα.

Ἡ γνησιότητα ἀμφισβητήθηκε, ἐπειδή στό τέλος πολλῶν χειρογράφων τοῦ ἔργου de excellentibus ducibus ἀναφέρεται μικρό ποίημα ἔξι διστίχων, ἀφιερωμένο ἀπό κάποιον Αἰμίλιο Πρόβο στόν αὐτοκράτορα Θεοδόσιο (Α' ? ἢ Β' ?), χωρίς νά φαίνεται ἄν ὁ Πρόβος παρυσιάζεται ὡς συγγραφέας ἢ ὡς ἀντιγραφέας τοῦ ἔργου. Σ' αὐτό τό μικρό ποίημα διαβάζεται μόνο τό ὄνομα Probus, ἀπό κάτω δέ σέ πεζό λόγο προστίθεται συνήθως ἡ φράση Aemilii Probi de excellentibus ducibus exterarum gentium liber explicit. Καί ὅμως αὐτό ἦταν ἀρκετό γιά νά δημιουργήσει ζήτημα ὡς πρός τή γνησιότητα τοῦ ἔργου πού κράτησε πολύ χρόνο. Ἡ πρώτη ἔκδοση τοῦ Νέπωτα τοῦ 1471 ἀπό τό Jenson εἶχε τίτλο Probi Aemilii liber de virorum excellentium vita. Ἔτσι καί οἱ ἐκδόσεις ὕστερα ἀπ' αὐτήν, ὥσπου ἡ ἔκδοση τοῦ D. Lambinus, (Paris 1569), ἀποκατέστησε ὀριστικά τό ὄνομα τοῦ Κορνήλιου Νέπωτα ὡς συγγραφέα τοῦ ἔργου. Ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι τρία χρόνια πρὶν ἀπό τό Lambinus, ὁ Obertus Giphanius (Giff-) στήν ἔκδοσή του τοῦ Λουκρήτιου (Antv. 1566), ἔκανε ὀρθή διαπίστωση καί ἀπέδωσε τό ἔργο στόν Κορνήλιο Νέπωτα.

Γλώσσα τοῦ Νέπωτα. Ἡ γλώσσα τοῦ Νέπωτα — ἐκτός ἀπό λίγες ἐξαιρέσεις — εἶναι δόκιμη, ἀλλά ὄχι καί καθόλα ὑπόδειγμα ἄκρας ὀρθοπέπειας, ὅπως εἶναι ἡ γλώσσα τοῦ Κικέρωνα καί τοῦ Καίσαρα. Κάπου - κάπου χρησιμοποιοεῖ συντάξεις καί λέξεις πού δέν τίς χρησιμοποιοῦν οἱ σύγχρονοι κλασικοί, εἰσάγει λέξεις ἀρχαϊκές πού ἀνήκουν στόν Πλαῦτο καί τόν Τερέντιο ἢ ἄλλες πού ἀκούονται στόν καθημερινό λόγο (sermo cotidianus) ἢ καί στό δημῶδη (sermo vulgaris).

Τό ύφος τοῦ συγγραφέα πού δέ διακρίνεται ιδιαίτερα, ὅπως τό ύφος τῶν κλασικῶν, ἀνήκει στό ἀπλό εἶδος (genus tenue). Προχωρεῖ συνήθως μέ μικρές φράσεις, ὅμως, ὅταν θελήσει νά δώσει ρητορικό τόνο, χρησιμοποιεῖ μεγάλες περιόδους, περιπλέκεται, πότε - πότε κάνει σφάλματα στή σύνταξη καί σέ ὀρισμένα σημεῖα ἡ φράση σκοντάφτει. Ὁ Νέπως δέ χρησιμοποιεῖ τίς εἰκόνες, τή μεταφορά καί ἄλλα σχήματα τοῦ ὑψηλοῦ ὕφους, ἔτσι πού ἡ κομψότητα τοῦ λόγου νά μήν ἔχει ιδιαίτερες ἀπαιτήσεις. Ὅμως δέ λείπουν τελείως καί μερικές ἐξάρσεις ἀπό τό ύφος του, ὅταν μέ τήν κατάλληλη τοποθέτηση τῶν λέξεων μᾶς προσφέρει γλώσσα ἔντεχνη ἔστω καί μέσα σέ ἀπλό ύφος. Γιά τούς παραπάνω λόγους μπορούμε νά ποῦμε, ὅτι ἡ γλώσσα τοῦ Νέπως δέν ἀπομακρύνεται πολύ ἀπό τή γλώσσα τῶν δοκίμων συγγραφέων, ἀλλά καί δέν ἀπαιτεῖ νά συγκριθεῖ οὔτε μέ τή γλώσσα τοῦ Κικέρωνα οὔτε μέ τοῦ Καίσαρα, ἐνῶ παράλληλα προσπαθεῖ μέ τήν ἐκλογή καί τήν κατάλληλη διάταξη τῶν λέξεων νά δώσει ἀπό τήν ἀποψη τῆς ρητορικῆς τέχνης γλαφυρότητα στήν ἐκφραση.

Πηγές. Γιά τή σύνταξη τοῦ βιβλίου de excellentibus ducibus exterarum gentium ὁ Νέπως εἶχε ὑπόψη του τό Θουκυδίδη, τόν Ξενοφῶντα (Ἀγησιλάου ἐγκώμιο), τό Θεόπομπο, τό Δείωνα, τόν Τίμαιο, τόν Πολύβιο, τό Βλῆθωνα καί τόν Ἀττικό, ὁ ὁποῖος τελευταῖος ἔγραψε (47 π.Χ.). Χρόνικό (liber annalis) πού περιέχει τή ρωμαϊκή ἱστορία μέχρι τό 54 π.Χ. (Ην. 13, 1. Α 18, 1). Ὁ Νέπως ἴσως ἔλαβε ὑπόψη καί ἄλλους, τούς ὁποῖους ὅμως δέν ἀναφέρει, ὅπως τόν Ἡρόδοτο, ἀπό τόν ὁποῖο μπορούσε πολλά νά δανειστεῖ, ὅπως εἶναι φυσικό.

Γενικεύοντας μπορούμε νά ποῦμε ὅτι ὁ Νέπως δέν εἶναι ἀπό τούς μεγάλους ἱστορικούς. Δέ λείπουν ἀπό τό ἔργο του καί μερικές ἱστορικές ἀνακρίβειες. Εἶναι ὅμως δίκαιο νά τονιστεῖ, ὅτι πρῶτος αὐτός ἀπό τούς ρωμαίους ἱστορικούς ἀσχολήθηκε μέ τήν ἱστορία ξένων ἐθνῶν.

Ὅσον ἀφορᾷ τό βίο τοῦ Ἀττικοῦ ὁ Νέπως ἀναφέρει ὅσα εἶχε ἰδεῖ καί ὅσα εἶχε ἀκούσει ἀπό τό ἴδιο τό στόμα τοῦ φίλου του (Α 13, 7).

ΜΕΡΟΣ Α΄

ΚΕΙΜΕΝΟΝ*

HAMILCAR

Hamilcar, Hannibalis filius, cognomine Barca, Karthaginien- 1
sis, primo Poenico bello, sed temporibus extremis, admodum adu- 246
lescentulus in Sicilia praeesse coepit exercitui. cum ante eius ad- 2
ventum et mari et terra male res gererentur Karthaginensium,
ipse ubi affuit, numquam hosti cessit neque locum nocendi dedit,
saepeque e contrario occasione data laecessivit semperque supe-
rior discessit. quo facto, cum paene omnia in Sicilia Poeni amis- 243
sent, ille Erycem sic defendit, ut bellum eo loco gestum non vide-
retur. interim Karthaginenses classe apud insulas Aegates a C. 3
Lutatio, consule Romanorum, superati statuerunt belli facere fi- 241
nem eamque rem arbitrio permiserunt Hamilcaris. ille etsi flagra-
bat bellandi cupiditate, tamen paci serviundum putavit, quod pa-
triam exhaustam sumptibus diutius calamitates belli ferre non
posse intellegebat, sed ita ut statim mente agitaret, si paulum mo- 4
do res essent refectae, bellum renovare Romanosque armis per-
sequi, donicum aut virtute vicissent aut victi manus dedissent.
hoc consilio pacem conciliavit, in quo tanta fuit ferocia, cum Ca- 5
tulus negaret bellum compositurum, nisi ille cum suis, qui Erycem
tenerent, armis relictis Sicilia decederent, ut succumbente patria
ipse periturum se potius dixerit, quam cum tanto flagitio domum
rediret: non enim suae esse virtutis arma a patria accepta ad-
versus hostes adversariis tradere. huius pertinaciae cessit Catulus.

* Τὸ κείμενον εἶναι κατὰ τὴν στερεότυπον ἔκδοσιν τοῦ Alfred Fleckeisen², 1912. Αἱ σημειούμεναι ἐν τοῖς περιθωρίοις χρονολογίαι ἀναφέρονται εἰς τὰ ἐν ταῖς ἀντιστοιχοῖς γραμμαῖς τοῦ κειμένου ἱστορικὰ γεγονότα.

At ille ut Karthaginem venit, multo aliter ac sperarat rem **2**
 publicam se habentem cognovit. namque diuturnitate externi **41/38**
 mali tantum exarsit intestinum bellum, ut numquam *in* pari pe-
 riculo fuerit Karthago nisi cum deleta est. primo mercennarii mi- **2**
 lites, quibus adversus Romanos usi erant, desciverunt, quorum
 numerus erat viginti milium. ii totam abalienarunt Africam, ip-
 sam Karthaginem oppugnarunt. quibus malis adeo sunt Poeni **3**
 perterriti, ut etiam auxilia ab Romanis petierint; eaque impetra-
 runt. sed extremo, cum prope iam ad desperationem pervenissent,
 Hamilcarem imperatorem fecerunt. is non solum hostes a muris **4** 239
 Karthaginis removit, cum amplius centum milia facta essent ar- **238**
 matorum, sed etiam eo compulit, ut locorum angustiis clausi plu-
 res fame quam ferro interirent. omnia oppida abalienata, in eis
 Uticam atque Hipponem, valentissima totius Africae, restituit
 patriae. neque eo fuit contentus, sed etiam fines imperii propa- **5**
 gavit, tota Africa tantum otium reddidit, ut nullum in ea bellum
 videretur multis annis fuisse.

Rebus his ex sententia peractis fidenti animo atque infesto **3**
 Romanis, quo facilius causam bellandi reperiret, effecit ut impe- **237**
 rator cum exercitu in Hispaniam mitteretur, eoque secum duxit **2**
 filium Hannibalem annorum novem. erat praeterea cum eo adu- **2**
 lescens illustris, formosus, Hasdrubal: huic ille filiam suam in ma-
 trimonium dedit. de hoc ideo mentionem fecimus, quod Hamil- **3**
 care occiso ille exercitui praefuit resque magnas gessit et princeps **229**
 largitione vetustos pervertit mores Karthaginensium eiusdem-
 que post mortem Hannibal ab exercitu accepit imperium. **221**

At Hamilcar, posteaquam mare transiit in Hispaniamque **4**
 venit, magnas res secunda gessit fortuna: maximas bellicosissi- **221**
 masque gentes subegit, equis, armis, viris, pecunia totam locu-
 pletavit Africam. hic cum in Italiam bellum inferre meditaretur, **2**
 nono anno postquam in Hispaniam venerat, in proelio pugnans
 adversus Vettones occisus est. huius perpetuum odium erga Ro- **3** 219
 manos maxime concitasse videtur secundum bellum Poenicum.
 namque Hannibal, filius eius, assiduis patris obtestationibus eo
 est perductus, ut interire quam Romanos non experiri mallet.

HANNIBAL

- 247/183 1 Hannibal, Hamilcaris filius, Karthaginiensis. si verum est, quod nemo dubitat, ut populus Romanus omnes gentes virtute superarit, non est infitandum Hannibalem tanto praestitisse ceteros imperatores prudentia, quanto populus Romanus ante-
- 2 cedit fortitudine cunctas nationes. nam quotienscumque cum eo congressus est in Italia, semper discessit superior. quod nisi domi civium suorum invidia debilitatus esset, Romanos videtur superare potuisse. sed multorum obtrectatio devicit unius virtutem.
- 3 Hic autem velut hereditate relictum odium paternum erga Romanos sic conservavit, ut prius animam quam id deposuerit, qui quidem, cum patria pulsus esset et alienarum opum indige-
- 2 ret, numquam destiterit animo bellare cum Romanis. nam ut o-
- 215-205 mittam Philippum, quem absens hostem reddidit Romanis, omnium iis temporibus potentissimus rex Antiochus fuit. hunc
- 192 tanta cupiditate incendit bellandi, ut usque a rubro mari arma
- 2 conatus sit inferre Italiae. ad quem cum legati venissent Romani, qui de eius voluntate explorarent darentque operam consiliis clandestinis ut Hannibalem in suspicionem regi adducerent, tamquam ab ipsis corruptus alia atque antea sentiret, neque id frustra fecissent idque Hannibal comperisset seque ab interiori-
- 3 bus consiliis segregari vidisset, tempore dato adiit ad regem, eique cum multa de fide sua et odio in Romanos commemorasset, hoc adiunxit: 'pater meus' inquit 'Hamilcar puerulo me, utpote non amplius novem annos nato, in Hispaniam imperator proficiscens
- 237 Karthagine Iovi optimo maximo hostias immolavit. quae divina
- 4 res dum conficiebatur, quaesivit a me vellemne secum in castra proficisci. id cum libenter accepissem atque ab eo petere coepissem ne dubitaret ducere, tum ille, faciam, inquit, si mihi fidem quam postulo dederis. simul me ad aram adduxit, apud quam sacrificare instituerat, eamque ceteris remotis tenentem iurare ius-
- 5 sit numquam me in amicitia cum Romanis fore. id ego iusiurandum patri datum usque ad hanc aetatem ita conservavi, ut nemini dubium esse debeat, quin reliquo tempore eadem mente sim
- 6 futurus. quare, si quid amice de Romanis cogitabis, non impru-

denter feceris, si me celaris; cum quidem bellum parabis, te ipsum frustraberis, si non me in eo principem posueris'.

Hac igitur qua diximus aetate cum patre in Hispaniam profectus est, cuius post obitum, Hasdrubale imperatore suffecto, equitatu omni praefuit. hoc quoque interfecto exercitus summam imperii ad eum detulit. id Karthaginem delatum publice comprobatum est. sic Hannibal minor quinque et viginti annis natus imperator factus proximo triennio omnes gentes Hispaniae bello subegit, Saguntum, foederatam civitatem, vi expugnavit, tres exercitus maximos comparavit. ex his unum in Africam misit, alterum cum Hasdrubale fratre in Hispania reliquit, tertium in Italiam secum duxit. ut saltum Pyrenaeum transiit, quacumque iter fecit, cum omnibus incolis conflixit: neminem nisi victum dimisit. ad Alpes posteaquam venit, quae Italiam ab Gallia seiungunt, quas nemo umquam cum exercitu ante eum praeter Herculem Graium transierat (quo facto is hodie saltus Graius appellatur), Alpico conantes prohibere transitu concidit, loca patefecit, itinera muniit, effecit ut ea elephantus ornatus ire posset, qua antea unus homo inermis vix poterat repere. hac copias traduxit in Italiamque pervenit.

Confluxerat apud Rhodanum cum P. Cornelio Scipione consule eumque pepulerat. cum hoc eodem Clastidii apud Padum decernit sauciumque inde ac fugatum dimittit. tertio idem Scipio cum collega Ti. Longo apud Trebiam adversus eum venit. cum iis manum conseruit, utrosque profligavit. inde per Ligures Appenninum transiit, petens Etruriam. hoc in itinere adeo gravi morbo afficitur oculorum, ut postea numquam dextro aeque bene usus sit. qua valetudine cum etiamnum premeretur lecticaque ferretur, C. Flaminium consulem apud Trasumennum cum exercitu insidiis circumventum occidit, neque multo post C. Centenium praetorem cum delecta manu saltus occupantem. hinc in Apuliam pervenit. ibi obviam ei venerunt duo consules, C. Terentius et L. Aemilius. utriusque exercitus uno proelio fugavit, Paulum consulem occidit et aliquot praeterea consulares, in eis Cn. Servilium Geminum, qui superiore anno fuerat consul.

Hac pugna pugnata Romam profectus nullo resistente in

- 211 propinquis urbi montibus moratus est. cum aliquot ibi dies castra habuisset et Capuam reverteretur, Q. Fabius Maximus, dic-
 217 2 tator Romanus, in agro Falerno ei se obiecit. hic clausus locorum angustiis noctu sine ullo detrimento exercitus se expedit Fabioque, callidissimo imperatori, dedit verba. namque obducta nocte sarmenta in cornibus iuvenorum deligata incendit eiusque generis multitudinem magnam dispalatam immisit. quo repentino visu obiecto tantum terrorem iniecit exercitui Romanorum, ut egredi extra vallum nemo sit ausus. hanc post rem gestam non ita multis diebus M. Minucium Rufum, magistrum equitum pari ac dictatorem imperio, dolo productum in proelium fugavit. Ti. Sempronium Gracchum, iterum consulem, in Lucanis absens in insidias inductum sustulit. M. Claudium Marcellum, quinquies consulem, apud Venusiam pari modo interfecit. longum est omnia enumerare proelia. quare hoc unum satis erit dictum, ex quo intellegi possit, quantus ille fuerit: quamdiu in Italia fuit, nemo ei in acie restitit, nemo adversus eum post Cannensem pugnam in campo castra posuit.
- 203 6 Hinc invictus patriam defensum revocatus bellum gessit ad-
 202 versus P. Scipionem, filium eius *Scipionis*, quem ipse primo apud Rhodanum, iterum apud Padum, tertio apud Trebiam fugarat.
 2 cum hoc exhaustis iam patriae facultatibus cupivit impraesentiarum bellum componere, quo valentior postea congregereetur. inde colloquium convenit, condiciones non convenerunt. post id
 202 3 factum paucis diebus apud Zamam cum eodem conflixit; pulsus (incredibile dictu) biduo et duabus noctibus Hadrumetum per-
 4 fuga Numidae, qui simul cum eo ex acie excesserant, insidiati sunt ei, quos non solum effugit, sed etiam ipsos oppressit. Hadrumeti reliquos e fuga collegit, novis dilectibus paucis diebus multos contraxit.
- 7 Cum in apparando acerrime esset occupatus, Karthaginien-
 201 ses bellum cum Romanis composuerunt. ille nihilo setius exercitui postea praefuit resque in Africa gessit [itemque Mago frater eius] usque ad P. Sulpicium C. Aurelium consules. his enim
 200 2 magistratibus legati Karthaginienses Romam venerunt, qui se-

natui populoque Romano gratias agerent, quod cum iis pacem
 fecissent, ob eamque rem corona aurea eos donarent simulque
 peterent, ut obsides eorum Fregellis essent captivique redderentur. his ex senatus consulto responsum est: munus eorum gra- 3
 tum acceptumque esse; obsides, quo loco rogarent, futuros; captivos non remissuros, quod Hannibalem, cuius opera suscep-
 tum bellum foret, inimicissimum nomini Romano, etiamnum cum imperio apud exercitum haberent itemque fratrem eius Magonem.
 hoc responso Karthaginienses cognito Hannibalem domum et 4
 Magonem revocarunt. huc ut rediit, rex factus est, postquam im- 199
 perator fuerat, anno secundo et vicesimo: ut enim Romae consules, sic Karthagine quotannis annui bini reges creabantur. in 5
 eo magistratu pari diligentia se Hannibal praebuit, ac fuerat in bello. namque effecit ex novis vectigalibus non solum ut esset pecunia, quae Romanis ex foedere penderetur, sed etiam superes-
 set, quae in aerario reponeretur. deinde [anno post praeturam] 6
 M. Claudio L. Furio consulibus Roma legati Karthaginem vene- 196
 runt. hos Hannibal ratus sui exposcendi gratia missos, priusquam iis senatus daretur, navem ascendit clam atque in Syriam ad Antiochum perfugit. hac re palam facta Poeni naves duas, quae eum 7
 comprehenderent, si possent consequi, miserunt, bona eius publicarunt, domum a fundamentis disiecerunt, ipsum exilem iudicarunt.

At Hannibal anno quarto, postquam domo profugerat, L. 8
 Cornelio Q. Minucio consulibus, cum quinque navibus Africam 193
 accessit in finibus Cyrenaeorum, si forte Karthaginienses ad bellum inducere posset Antiochi spe fiduciaque, cui iam persuaserat ut cum exercitibus in Italiam proficisceretur. huc Magonem fratrem excivit. id ubi Poeni resciverunt, Magonem eadem, qua 2
 fratrem, absentem affecerunt poena. illi desperatis rebus cum solvissent naves ac vela ventis dedissent, Hannibal ad Antiochum pervenit. de Magonis interitu duplex memoria prodita est: 192
 namque alii naufragio, alii a servulis ipsius interfectum eum scriptum reliquerunt. Antiochus autem si tam in gerendo bello 3
 consiliis eius parere voluisset, quam in suscipiendo instituerat, propius Tiberi quam *in* Thermopylis de summa imperii dimi- 191

- casset. quem etsi multa stulte conari videbat, tamen nulla deseruit in re. praefuit paucis navibus, quas ex Syria iussus erat in Asiam ducere, iisque adversus Rhodiorum classem in Pamphylio mari conflixit. *in* quo cum multitudine adversariorum sui superarentur, ipse quo cornu rem gessit fuit superior.
- 190 9 Antiocho fugato verens ne dederetur, quod sine dubio accidisset, si sui fecisset potestatem, Cretam ad Gortynios venit, ut
2 ibi, quo se conferret, consideraret. vidit autem vir omnium callidissimus *in* magno se fore periculo, nisi quid providisset, propter avaritiam Cretensium: magnam enim secum pecuniam portabat, de qua sciebat exisse famam. itaque capit tale consilium.
3 amphoras complures complet plumbo, summas operit auro et argento. has praesentibus principibus deponit in templo Dianae, simulans se suas fortunas illorum fidei credere. his in errore inductis statuas aëneas, quas secum portabat, omni sua pecunia
4 complet easque in propatulo domi abicit. Gortynii templum magna cura custodiunt, non tam a ceteris quam ab Hannibale, ne ille inscientibus iis tolleret *sua* secumque duceret.
- 10 Sic conservatis suis rebus omnibus Poenus illis Cretensibus ad Prusiam in Pontum pervenit. apud quem eodem animo fuit erga Italiam neque aliud quicquam egit quam regem armavit et exacuit adversus Romanos. quem cum videret domesticis opibus minus esse robustum, conciliabat ceteros reges, adiungebat bellicosas nationes. dissidebat ab eo Pergamenus rex Eumenes, Romanis amicissimus, bellumque inter eos gerebatur et
184 3 mari et terra; sed utrobique Eumenes plus valebat propter Romanorum societatem. quo magis cupiebat eum Hannibal opprimi, quem si removisset, faciliora sibi cetera fore arbitratur.
4 ad hunc interficiendum talem iniit rationem. classe paucis diebus erant decreturi. superabatur navium multitudine: dolo erat pugnandum, cum par non esset armis. imperavit quam plurimas venenatas serpentes vivas colligi easque in vasa fictilia conici.
5 harum cum effecisset magnam multitudinem, die ipso, quo facturus erat navale proelium, classarios convocat iisque praecipit, omnes ut in unam Eumenis regis concurrant navem, a ceteris tantum satis habeant se defendere. id illos facile serpentium mul-

titudine consecuturos. rex autem in qua nave veheretur, ut sci- 6
 rent, se facturum: quem si aut cepissent aut interfecissent, magno
 iis pollicetur praemio fore. tali cohortatione militum facta classis 11
 ab utrisque in proelium deducitur. quarum acie constituta, prius-
 quam signum pugnae daretur, Hannibal, ut palam faceret suis,
 quo loco Eumenes esset, tabellarium in scapha cum caduceo mit- 2
 tit. qui ubi ad naves adversariorum pervenit epistulamque osten-
 dens se regem professus est quaerere, statim ad Eumenem deduc-
 tus est, quod nemo dubitabat quin aliquid de pace esset scriptum.
 tabellarius ducis nave declarata suis eodem, unde erat egressus,
 se recepit. at Eumenes soluta epistula nihil in ea repperit nisi 3
 quae ad irridendum eum pertinerent. cuius rei etsi causam mi-
 rabatur neque reperiebat, tamen proelium statim committere
 non dubitavit. horum in concursu Bithyni Hannibalis praecepto 4
 universi navem Eumenis adoriuntur. quorum vim rex cum sus-
 tinere non posset, fuga salutem petiit, quam consecutus non
 esset, nisi intra sua praesidia se recepisset, quae in proximo litore
 erant collocata. reliquae Pergamenae naves cum adversarios pre- 5
 merent acrius, repente in eas vasa fictilia, de quibus supra men-
 tionem fecimus, conici coepta sunt. quae iacta initio risum pug-
 nantibus concitarunt, neque quare id fieret poterat intellegi. post- 6
 quam autem naves suas oppletas conspexerunt serpentibus, nova re
 perterriti, cum, quid potissimum vitarent, non viderent, puppes
 verterunt seque ad sua castra nautica rettulerunt. sic Hannibal 7
 consilio arma Pergamenorum superavit, neque tum solum, sed
 saepe alias pedestribus copiis pari prudentia pepulit adversarios.

Quae dum in Asia geruntur, accidit casu ut legati Prusiae 12
 Romae apud T. Quintium Flamininum consularem cenarent,
 atque ibi de Hannibale mentione facta ex iis unus diceret eum
 in Prusiae regno esse. Id postero die Flamininus senatui detulit. 2
 patres conscripti, qui Hannibale vivo numquam se sine insidiis 189
 futuros existimarent, legatos in Bithyniam miserunt, in eis Fla-
 mininum, qui ab rege peterent, ne inimicissimum suum secum
 haberet sibique dederet. his Prusia negare ausus non est; illud 3
 recusavit, ne id a se fieri postularent, quod adversus ius hospitii
 esset: ipsi, si possent, comprehenderent: locum, ubi esset, facile

inventuros. Hannibal enim uno loco se tenebat, in castello quod ei a rege datum erat muneri, idque sic aedificarat, ut in omnibus partibus aedificiū exitus haberet, scilicet verens ne usu veniret, 4 quod accidit. huc cum legati Romanorum venissent ac multitudine domum eius circumdedissent, puer ab ianua prospiciens Hannibali dixit plures praeter consuetudinem armatos apparere. qui imperavit ei, ut omnes fores aedificiū circumiret ac prope 5 sibi nuntiaret, num eodem modo undique obsideretur. puer cum celeriter, quid vidisset, renuntiasset omnesque exitus occupatos ostendisset, sensit id non fortuito factum, sed se peti neque sibi diutius vitam esse retinendam. quam ne alieno arbitrio dimitteret, memor pristinarum virtutum venenum, quod semper secum 183 habere consuerat, sumpsit.

13 Sic vir fortissimus, multis variisque perfunctus laboribus, anno acquievit septuagesimo. quibus consulibus-interierit, non 183 venit. namque Atticus M. Claudio Marcello Q. Fabio Labeone consulibus mortuum in annali suo scriptum reliquit, at Polybius L. 182 2 Aemilio Paulo Cn. Baebio Tamphilo, Sulpicius autem Blitho P. 181 Cornelio Cethego M. Baebio Tamphilo. atque hic tantus vir tantisque bellis districtus nonnihil temporis tribuit litteris. namque 3 aliquot eius libri sunt, Graeco sermone confecti, in eis ad Rhodios 189 d^r Cn. Manlii Volsonis in Asia rebus gestis. huius belli gesta multi memoriae prodiderunt, sed ex eis duo, qui cum eo in castris fuerunt simulque vixerunt, quamdiu fortuna passa est, Silenus et Sosylus Lacedaemonius. atque hoc Sosylo Hannibal litterarum 4 Graecarum usus est doctore.

C A T O

M. Cato, ortus municipio Tusculo, adolescentulus, priusquam 1 234/149 honoribus operam daret, versatus est in Sabinis, quod ibi heredium a patre relictum habebat. inde hortatu L. Valerii Flacci, quem in consulatu censuraque habuit collegam, ut M. Perpenna censorius narrare solitus est, Romam demigravit in foroque esse coepit. primum stipendium meruit annorum decem septemque. 2 217 Q. Fabio M. Claudio consulibus tribunus militum in Sicilia fuit. 214 inde ut rediit, castra secutus est C. Claudii Neronis, magnique opera eius existimata est in proelio apud Senam, quo cecidit Hasdrubal, frater Hannibalis. quaestor obtigit P. Africano consuli, 3 204 cum quo non pro sortis necessitudine vixit: namque ab eo perpetua dissensit vita. aedilis plebei factus est cum C. Helvio. praetor provinciam obtinuit Sardiniam, ex qua quaestor superiore 4 198 tempore ex Africa decedens Q. Ennium poëtam deduxerat, quod non minoris aestimamus quam quemlibet amplissimum Sardinensem triumphum.

Consulatum gessit cum L. Valerio Flacco. sorte provinciam 2 199 nactus Hispaniam citeriorem ex ea triumphum deportavit. ibi 2 cum diutius moraretur, P. Scipio Africanus consul iterum, cuius in priore consulatu quaestor fuerat, voluit eum de provincia depellere et ipse ei succedere, neque hoc per senatum efficere potuit, cum quidem Scipio principatum in civitate obtineret, quod tum non potentia, sed iure res publica administrabatur. qua ex re iratus senatui *consulatu* peracto privatus in urbe mansit. at Cato, 3 censor cum eodem Flacco factus, severe praefuit ei potestati. 184 nam et in complures nobiles animadvertit et multas res novas in edictum addidit, qua re luxuria reprimeretur, quae iam tum incipiebat pullulare. circiter annos octoginta, usque ad extremam aetatem ab adolescentia, rei publicae causa suscipere inimicitias non destitit. a multis tentatus non modo nullum detrimentum existimationis fecit, sed, quoad vixit, virtutum laude crevit.

In omnibus rebus singulari fuit industria: nam et agricola 3 sollers et peritus iuris consultus et magnus imperator et probabilis orator et cupidissimus litterarum fuit. quarum studium 2

etsi senior arripuerat, tamen tantum progressum fecit, ut non facile reperiri possit neque de Graecis neque de Italicis rebus, quod ei fuerit incognitum. ab adulescentia confecit orationes. 3 senex historias scribere instituit. earum sunt libri septem. primus continet res gestas regum populi Romani, secundus et tertius unde quaeque civitas orta sit Italica, ob quam rem omnes Origines videtur appellasse. in quarto autem bellum Poenicum est 4 primum, in quinto secundum. atque haec omnia capitulatim sunt dicta. reliqua quoque bella pari modo persecutus est usque ad 150 praeturam Ser. Galbae, qui diripuit Lusitanos: atque horum bellorum duces non nominavit, sed sine nominibus res notavit. in eisdem exposuit, quae in Italia Hispanisque [aut fierent aut] viderentur admiranda: in quibus multa industria et diligentia comparet, nulla doctrina.

.

ATTICUS

- 1 T. Pomponius Atticus, ab origine ultima stirpis Romanae generatus, perpetuo a maioribus acceptam equestrem obtinuit 2 dignitatem. patre usus est diligente et, ut tum erant tempora, diti inprimisque studioso litterarum. hic, prout ipse amabat litteras, omnibus doctrinis, quibus pueri aetas impertiri debet, 3 filium erudit. erat autem in puero praeter docilitatem ingenii summa suavitas oris atque vocis, ut non solum celeriter acciperet quae tradebantur, sed etiam excellenter pronuntiaret. qua ex re in pueritia nobilis inter aequales ferebatur clariusque exsplendescibat, quam generosi condiscipuli animo aequo ferre possent. 4 itaque incitabat omnes studio suo, quo in numero fuerunt L. Torquatus, C. Marius filius, M. Cicero: quos consuetudine sua sic devinxit, ut nemo iis perpetua *vita* fuerit carior.
- 2 Pater mature decessit. ipse adulescentulus propter affinitatem 88 P. Sulpicii, qui tribunus plebei interfectus est, non expers fuit illius periculi: namque Anicia, Pomponii consobrina, nupsit Servio, fratri Sulpicii. itaque interfecto Sulpicio postea 87 quam vidit Cinnano tumultu civitatem esse perturbatam neque

sibi dari facultatem pro dignitate vivendi, quin alterutram partem offenderet, dissociatis animis civium, cum alii Sullanis, alii Cinnanis faverent partibus, idoneum tempus ratus studiis obsequendi suis Athenas se contulit. neque eo setius adolescentem Marium hostem iudicatum iuvit opibus suis, cuius fugam pecunia sublevavit. ac ne illa peregrinatio detrimentum aliquod afferet rei familiari, eodem magnam partem fortunarum traiecit suarum. hic ita vixit, ut universis Atheniensibus merito esset carissimus. nam praeter gratiam, quae iam in adolescentulo magna erat, saepe suis opibus inopiam eorum publicam levavit. cum enim versuram facere publice necesse esset neque eius conditionem aequam haberent, semper se interposuit, atque ita ut neque usuram umquam ab iis acceperit neque longius, quam dictum esset, debere passus sit. quod utrumque erat iis salutare: nam neque indulgendo inveterascere eorum aes alienum patiebatur neque multiplicandis usuris crescere. auxit hoc officium alia quoque liberalitate: nam universos frumento donavit, ita ut singulis seni modii tritici darentur, qui modus mensurae medimnus Athenis appellatur.

Hic autem sic se gerebat, ut communis infimis, par principibus videretur. quo factum est ut huic omnes honores, quos possent, publice haberent civemque facere studerent: quo beneficio ille uti noluit [quod nonnulli ita interpretantur, amitti civitatem Romanam alia ascita]. quamdiu affuit, ne qua sibi statua poneretur, restitit, absens prohibere non potuit. itaque aliquot ipsi et Phidiae locis sanctissimis posuerunt: hunc enim in omni procuratione rei publicae actorem auctoremque habebant potissimum. igitur primum illud munus fortunae, quod in ea urbe natus est, in qua domicilium orbis terrarum esset imperii, ut eandem et patriam haberet et domum; hoc specimen prudentiae, quod, cum in eam se civitatem contulisset, quae antiquitate, humanitate doctrinaque praestaret omnes, unus ei fuit carissimus.

tranquillatis autem rebus Romanis remigravit Romam, ut opinor L. Cotta L. Torquato consulibus: quem discedentem sic uni-

versa civitas Atheniensium prosecuta est, ut lacrimis desiderii futuri dolorem indicaret.

70 5 Habebat avunculum Q. Caecilium, equitem Romanum, familiarem L. Luculli, divitem, difficillima natura: cuius sic asperitatem veritus est, ut, quem nemo ferre posset, huius sine offensione ad summam senectutem retinuerit benivolentiam. quo 2 facto tulit pietatis fructum. Caecilius enim moriens testamento 58 adoptavit eum heredemque fecit ex dodrante: ex qua hereditate 68 3 accepit circiter centiens sestertium. erat nupta soror Attici Q. Tullio Ciceroni, easque nuptias M. Cicero conciliarat, cum quo a condiscipulatu vivebat coniunctissime, multo etiam familiarius 4 quam cum Quinto, ut iudicari possit plus in amicitia valere similitudinem morum quam affinitatem. utebatur autem intime Q. Hortensio, qui iis temporibus principatum eloquentiae tenebat, ut intellegi non posset, uter eum plus diligeret, Cicero an Hortensius: et, id quod erat difficillimum, efficiebat ut, inter quos tantae laudis esset aemulatio, nulla intercederet obtrectatio essetque talium virorum copula.

6 In re publica ita est versatus, ut semper optimarum partium et esset et existimaretur, neque tamen se civilibus fluctibus committeret, quod non magis eos in sua potestate existimabat esse, 2 qui se his dedissent, quam qui maritimis iactarentur. honores non petiit, cum ei paterent propter vel gratiam vel dignitatem: quod neque peti more maiorum neque capi possent conservatis legibus in tam effusis ambitus largitionibus neque *geri* e re publica sine periculo corruptis civitatis moribus. ad hastam publicam numquam accessit. nullius rei neque praes neque manceps 3 factus est. neminem neque suo nomine neque subscribens accusavit, in ius de sua re numquam iit, iudicium nullum habuit. multorum consulum praetorumque praefecturas delatas sic accepit, ut neminem in provinciam sit secutus, honore fuerit contentus, rei familiaris despexerit fructum: qui ne cum Quinto quidem Cicerone voluerit ire in Asiam, cum apud eum legati locum obtinere posset. non enim decere se arbitrabatur, cum praeturam gerere 5 nolisset, asseclam esse praetoris. qua in re non solum dignitati serviebat, sed etiam tranquillitati, cum suspiciones quoque vi

taret criminum. quo fiebat ut eius observantia omnibus esset carior, cum eam officio, non timori neque spei tribui viderent.

Neque vero ille minus bonus pater familias habitus est quam **13** civis. nam cum esset pecuniosus, nemo illo minus fuit emax, minus aedificator. neque tamen non inprimis bene habitavit omnibusque optimis rebus usus est. nam domum habuit in colle Quirinali Tamphilianam, ab avunculo hereditate relictam, cuius amoenitas non aedificio, sed silva constabat: ipsum enim tectum antiquitus constitutum plus salis quam sumptus habebat: in quo nihil commutavit, nisi quid vetustate coactus est. usus est familia, si utilitate iudicandum est, optima, si forma, vix mediocri. namque in ea erant pueri litteratissimi, anagnostae optimi et plurimi librarii, ut ne pedisequus quidem quisquam esset, qui non utrumque horum pulchre facere posset, pari modo artifices ceteri, quos cultus domesticus desiderat, apprime boni. neque tamen horum quemquam nisi domi natum domique factum **4** habuit: quod est signum non solum continentiae, sed etiam diligentiae. nam et non intemperanter concupiscere, quod a plurimis videas, continentis debet duci, et potius industria quam pretio parare non mediocris est diligentiae. elegans, non magnificus, **5** splendidus, non sumptuosus: omnisque diligentia munditiam, non affluentiam affectabat. supellex modica, non multa, ut in neutram partem conspici posset. nec praeteribo, quamquam non **6** nullis leve visum iri putem, cum inprimis lautus esset eques Romanus et non parum liberaliter domum suam omnium ordinum homines invitaret, non amplius quam terna milia peraeque in singulos menses ex ephemeride eum expensum sumptui ferre solitum. atque hoc non auditum, sed cognitum praedicamus: saepe **7** enim propter familiaritatem domesticis rebus interfuimus.

Nemo in convivio eius aliud acroama audivit quam anag- **14** nosten, quod nos quidem iucundissimum arbitramur; neque umquam sine aliqua lectione apud eum cenatum est, ut non minus animo quam ventre convivae delectarentur: namque eos **2** vocabat, quorum mores a suis non abhorrerent. cum tanta pecuniae facta esset accessio, nihil de cottidiano cultu mutavit,

- nihil de vitae consuetudine, tantaque usus est moderatione, ut neque in sestertio viciens, quod a patre acceperat, parum se splendide gesserit neque in sestertio centiens affluentius vixerit, quam 3 instituerat, parique fastigio steterit in utraque fortuna. nullos habuit hortos, nullam suburbanam aut maritimam sumptuosam villam, neque in Italia, praeter Arretinum et Nomentanum, rusticum praedium, omnisque eius pecuniae reditus constabat in Epiroticis et urbanis possessionibus. ex quo cognosci potest usum eum pecuniae non magnitudine, sed ratione metiri solitum.
- 15 Mendacium neque dicebat neque pati poterat. itaque eius comitas non sine severitate erat neque gravitas sine facilitate, ut difficile esset intellectu, utrum eum amici magis vererentur an amarent. quidquid rogabatur, religiose promittebat, quod non liberales, sed leves arbitrabatur polliceri quod praestare 2 non possent. idem in tenendo, quod semel annuisset, tanta erat cura, ut non mandatam, sed suam rem videretur agere. numquam suscepti negotii eum pertaesum est: suam enim existimationem 3 in ea re agi putabat, qua nihil habebat carius. quo fiebat ut omnia Ciceronum, M. Catonis, Q. Hortensii, A. Torquati, multorum praeterea equitum Romanorum negotia procuraret. ex quo iudicari potest non inertia, sed iudicio fugisse rei publicae procurationem.
- 16 Humanitatis vero nullum affere maius testimonium possum, quam quod adolescens idem seni Sullae fuit iucundissimus, senex adulescenti M. Bruto, cum aequalibus autem suis Q. Hortensio et M. Cicerone sic vixit, ut iudicare difficile sit, cui aetati fuerit 2 aptissimus. quamquam eum praecipue dilexit Cicero, ut ne frater quidem ei Quintus carior fuerit aut familiarior. ei rei sunt iudicio praeter eos libros, in quibus de eo facit mentionem, qui in vulgus sunt editi, sedecim volumina epistularum, ab consulatu eius usque ad extremum tempus ad Atticum missarum: quae qui 4 legat, non multum desideret historiam contextam eorum temporum. sic enim omnia de studiis principum, vitiis ducum, mutationibus rei publicae perscripta sunt, ut nihil in eis non appareat et facile existimari possit, prudentiam quodam modo esse divinationem. non enim Cicero ea solum, quae vivo se acciderunt,

futura praedixit, sed etiam, quae nunc usu veniunt, cecinit ut vates.

De pietate autem Attici quid plura commemorem? cum hoc **17**
 ipsum vere gloriantem audierim in funere matris suae, quam ex-
 tulit annorum nonaginta, cum *ipse esset septem et sexaginta*, se **42**
 numquam cum matre in gratiam redisse, numquam cum sorore **2**
 fuisse in simultate, quam prope aequalem habebat. quod est
 signum aut nullam umquam inter eos querimoniam intercessisse,
 aut hunc ea fuisse in suos indulgentia, ut, quos amare deberet,
 irasci eis nefas duceret. neque id fecit *natura* solum, quamquam **3**
 omnes ei paremus, sed etiam doctrina: nam principum philoso-
 phorum ita percepta habuit praecepta, ut iis ad vitam agendam,
 non ad ostentationem uteretur.

Moris etiam maiorum summus imitator fuit antiquitatisque **18**
 amator, quam adeo diligenter habuit cognitam, ut eam totam
 in eo volumine exposuerit, quo magistratus ordinavit. nulla enim **2**
 lex neque pax neque bellum neque res illustris est populi Ro-
 mani, quae non in eo suo tempore sit notata, et, quod difficil-
 limum fuit, sic familiarum originem subtexit, ut ex eo clarorum
 virorum propagines possimus cognoscere. fecit hoc idem separa- **3**
 tim in aliis libris, ut M. Bruti rogatu Iuniam familiam a stirpe
 ad hanc aetatem ordine enumeraverit, notans, quis a quo ortus
 quos honores quibusque temporibus cepisset: pari modo Marcelli **4**
 Claudii Marcellorum, Scipionis Cornelii et Fabii Maximi Fabiorum
 et Aemiliorum. quibus libris nihil potest esse dulcius iis, qui ali-
 quam cupiditatem habent notitiae clarorum virorum. attigit **5**
 poëtice quoque, credimus, ne eius expers esset suavitatis. nam-
 que versibus *de iis*, qui honore rerumque gestarum amplitudine
 ceteros populi Romani praestiterunt, exposuit ita, ut sub sin- **6**
 gulorum imaginibus facta magistratusque eorum non amplius
 quaternis quinisque versibus descripserit: quod vix credendum
 sit tantas res tam breviter potuisse declarari. est etiam unus li-
 ber Graece confectus, de consulatu Ciceronis.

Haec hactenus Attico vivo edita a nobis sunt. nunc, quoniam **19**
 fortuna nos superstites ei esse voluit, reliqua persequemur et,
 quantum potuerimus, rerum exemplis lectores docebimus.... suos

2 cuique mores plerumque conciliare fortunam. namque hic contentus ordine equestri, quo erat ortus, in affinitatem pervenit imperatoris divi filii, cum iam ante familiaritatem eius esset consecutus nulla alia re quam elegantia vitae, qua ceteros ceperat

3 principes civitatis dignitate pari, fortuna humiliores. tanta enim prosperitas Caesarem est consecuta, ut nihil ei non tribuerit fortuna, quod cuiquam ante detulerat, et conciliarit, quod nemo

4 adhuc civis Romanus quivit consequi. nata est autem Attico neptis ex Agrippa, cui virginem filiam collocarat. hanc Caesar vix anniculam Ti. Claudio Neroni, Drusilla nato, privigno suo, despondit: quae coniunctio necessitudinem eorum sanxit, fami-

20 liaritatem reddidit frequentiore. quamquam ante haec sponsalia non solum, cum ab urbe abesset, numquam ad suorum quemquam litteras misit, quin Attico scriberet, quid ageret, inprimis quid legeret quibusque in locis et quamdiu esset moraturus, sed

2 etiam, cum esset in urbe et propter infinitas suas occupationes minus saepe, quam vellet, Attico frueretur, nullus dies temere intercessit, quo non ad eum scriberet, cum modo aliquid de antiquitate ab eo requireret, modo aliquam quaestionem poëticam ei proponeret, interdum iocans eius verbosiores eliceret epistulas.

3 ex quo accidit, cum aedis Iovis Feretrii in Capitolio, ab Romulo constituta, vetustate atque incuria detecta prolaberetur, ut Attici admonitu Caesar eam reficiendam curaret. neque vero a M. Antonio minus absens litteris colebatur, adeo ut accurate ille ex ultimis terris, quid ageret, curae sibi haberet certiore facere Atticum. hoc quale sit, facilius existimabit is, qui iudicare poterit, quanta sit sapientiae eorum retinere usum benivolentiamque, inter quos maximarum rerum non solum aemulatio, sed obtrectatio tanta intercedebat, quantam fuit [incidere] necesse inter Caesarem atque Antonium, cum se uterque principem non solum urbis Romae, sed orbis terrarum esse cuperet.

21 Tali modo cum septem et septuaginta annos complisset atque ad extremam senectutem non minus dignitate quam gratia fortunaque crevisset (multas enim hereditates nulla alia re quam bonitate consecutus est) tantaque prosperitate usus esset

2 valetudinis, ut annis triginta medicina non indiguisset, nactus

est morbum, quem initio et ipse et medici contempserunt: nam putarunt esse tenesmon, cui remedia celeria faciliaque proponebantur. in hoc cum tres menses sine ullis doloribus, praeter quam 3 quos ex curatione capiebat, consumpsisset, subito tanta vis morbi in imum intestinum prorupit, ut extremo tempore per lumbos fistulae puris eruperint. atque hoc priusquam ei accideret, post- 4 quam in dies dolores accrescere febresque accessisse sensit, Agrippam generum ad se arcessi iussit et cum eo L. Cornelium Balbum Sextumque Peducaeam. hos ut venisse vidit, in cubitum 5 innixus 'quantam' inquit 'curam diligentiamque in valetudine mea tuenda hoc tempore adhibuerim, cum vos testes habeam, nihil necesse est pluribus verbis commemorare. quibus quoniam, ut spero, satisfeci, me nihil reliqui fecisse, quod ad sanandum me pertineret, reliquum est ut egomet mihi consulam. id vos ignorare nolui: nam mihi stat alere morbum desinere. namque his 6 diebus quidquid cibi sumpsi, ita produxi vitam, ut auxerim dolores sine spe salutis. quare a vobis peto, primum ut consilium probetis meum, deinde ne frustra dehortando impedire conemini.'

Hac oratione habita tanta constantia vocis atque vultus, ut **22** non ex vita, sed ex domo in domum videretur migrare, cum quidem Agrippa eum flens atque osculans oraret atque obsecraret, 2 ne id quod natura cogeret ipse quoque sibi acceleraret, et, quoniam tum quoque posset temporibus superesse, se sibi suisque reservaret, preces eius taciturna sua obstinatione depressit. sic 3 cum biduum cibo se abstinuisset, subito febris decessit leviorque morbus esse coepit. tamen propositum nihilo setius peregit. itaque die quinto, postquam id consilium inierat, pridie Kal. Apriles Cn. Domitio C. Sosio consulibus decessit. elatus est in lecticula, ut ipse praescripserat, sine ulla pompa funeris, comitantibus 4 32 omnibus bonis, maxima vulgi frequentia. sepultus est iuxta viam Appiam ad quintum lapidem in monumento Q. Caecili, avunculi sui.

ΜΕΡΟΣ Β΄
ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΑΜΙΛΚΑΣ

Κεφάλαιο 1.

1. Hannibalis] τοῦ πάππου τοῦ περιώνυμου Ἀννίβα. Οἱ ἀρχαῖοι συχνά ἔδιναν στὸν ἔγγονο τὸ ὄνομα τοῦ πάππου. cognomine] ἀφαιρ. τῆς ἀναφορᾶς. temporibus] (ἔνν. belli) ἀφαιρ. χρονική. admodum] ἐπιτείνει τὸ ἐπίθετο aduluscentulus = peradulescentulus.

2. cum] σύνδ. χρον. = ἐνώ. eius] γεν. ὑποκειμ. et mari et terra] (συνήθως terra marique)· τὸ πρῶτο δέν ἀληθεύει, ἐπειδὴ οἱ Καρχηδόνιοι εἶχαν ἀπὸ καιρὸ ξαναγίνει κυρίαρχοι τῆς θάλασσας. male] = non feliciter. ubi] ὅπου. locum] = facultatem, occasionem (βλάβης τῶν Καρχηδονίων). Ἡ μεταφορὰ εἶναι δανεισμένη ἀπὸ τοὺς μονομάχους, οἱ ὅποιοι, ἐάν ἔμνευ ἀκάλυπτο ἕνα μέρος ἀπὸ τὸ σῶμα τους, παρουσίαζαν ἔτσι στοὺς ἀντίπαλούς των τὴ θέση, ὅπου αὐτοὶ μπορούσαν νὰ χτυπήσουν. saepeque] τὸ -que = ἀλλά. occasione datā] ἀφαιρ. ἀπόλυτη. quo facto] ἀφαιρ. ἀπόλυτη = ἀφοῦ ἔγινε αὐτό, δηλ. νὰ μὴν ὑποχωρήσουν ποτέ μπροστά στὸν ἐχθρό. cum amisissent] δηλ. προτοῦ ἔρθει ὁ Ἀμίλκας. eo loco] ἀντὶ in eo loco. ut... gestum non videretur] gestum (ἔνν. esse). Ὑπερβολικὴ ἔκφραση. Οἱ δύο ἀντίπαλοι στρατοί, ὀχυρωμένοι καθένας μέσα σὲ χαρακώματα, δέν προσπαθοῦσαν νὰ συνάψουν ἀποφασιστικὴ μάχη, ἔτσι πού στὸ μέρος αὐτὸ δὲ φαινόταν ὅτι γινόταν πόλεμος.

3. a C. Lutatio... superati] ποιητ. αἴτιο = ἀπὸ τόν... consule] παράθεση στὸ Lutatio. bellandi] γεν. ἀντικειμενική. cupiditate] ἀφαιρ. τῆς αἰτίας. serviundum] ἔνν. e s s e· serviundum = servientdum. Ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸ putavit. quod... intellegebat] διότι... καταλάβαινε. sumptibus] ἀφαιρ. ferre] ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸ posse, πού ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸ intellegebat.

4. sed ita... ut] συμπλήρωσε sed paci serviundum putavit... ita ut...] δούλεψε για τήν εἰρήνην, ἀλλά μέ τήν ὑστεροβουλία (ἐπιφύλαξιν ὥστε) νά... Τό ita ut περιορίζει τό serviundum putavit. Κατά τό στάδιο τῶν διαπραγματεύσεων συνέλαβε τό σχέδιο νά... armis] ἀφαιρ. vicissent... dedissent...] ὑποκείμ. Romani. manus] ἡ φράση manus (αἰτ. πληθ.) dare εἶναι δανεισμένη ἀπό τοὺς ἀγῶνες τῶν μονομάχων, οἱ ὁποῖοι, ὅταν ἔχαναν τή μάχην, σήκωναν τὰ χέρια, γιά νά δείξουν ὅτι νικήθηκαν.

5. hoc consilio] = hac mente. in quo] = in quare (= σ' αὐτήν τή διαπραγματεύσει). tanta... ferocia] ἀφαιρ. τῆς ιδιότητος. cum... negaret] se compositurum (esse). nisi] = si non. cum] πρόθεσις armis relictis] ἀφαιρ. ἀπόλυτη. Sicilia] ἀφαιρ. decederent] χρησιμοποίηθηκε ὁ πληθυντ., ἐπειδὴ ἐννοοῦνται καί οἱ στρατιῶτες (= cum suis δηλ. ille et sui). ut... (dixerit)] ὥστε... εἶπε· ἡ ἐξάρτησις ἀπό τό tanta... ferocia, ἡ δέ λογική θέση τοῦ ut εἶναι πρὶν ἀπό τοῦ cum... negaret. armis relictis... succumbente patriā] ἀφαιρ. ἀπόλυτες. ipse] μποροῦσε νά εἶναι καί ipsum, γιά νά συμφωνήσει μέ τήν αἰτιατική se πού ἀκολουθεῖ. potius... quam rediret] = quam ut. cum tanto flagitio] φανερώνει τρόπο. domum] ὅτῃν πατρίδα. non suae virtutis esse] ἐνν. τό p. dixit. (εἶπε), ὅτι δέν ταιριάζει στό χαρακτήρα του. pertinaciae] δοτική. cessit] ὑποχώρησε προσφέροντας ὄρους λιγότερο σκληροῦς καί δίνοντας τό δικαίωμα νά ἀποσυρθοῦν μέ τὰ ὅπλα καί τίς ἀποσκευές τους.

Κεφάλαιο 2.

1. ut... venit] μόλις... ἦρθε. se habentem] μετοχή κατηγορηματική σέ ἐξάρτησις ἀπό τό cognovit (= vidit). externi] ἀντίθ. τοῦ intestini mali] = belli (adversus Romanos). intestinum bellum] ὁ «ἀσπονδος» αὐτός πόλεμος κράτησε ἀπό τό 241 - 238 π.Χ. tantum... ut... fuerit] (πρkm. ὑποτ.) τόσο πολύ... ὥστε ὑπῆρξε. nisi cum] ... παρὰ ὅταν.

2. mercennarii] αὐτοὶ ἦσαν Ἰβηρες, Γαλάτες, Λίγυες, Ἕλληνες. erat] ἔφθανε τοὺς... ipsam] αὐτή τήν ἴδια.

3. quibus (ἀφαιρ.) = his autem. etiam] καί, ἀκόμη... ut... petierint] ὥστε ζήτησαν... auxilia] ὄχι στρατό, ἀλλά σιτάρι καί τό

δικαίωμα νά γίνει στρατολογία ἀνδρῶν ἀπό τήν Ἰταλία. *extremo*] νά συσχετισθεῖ μέ τό προηγούμενο *primo* (§ 2). *cum... pervenissent*] ἀφοῦ περιῆλθαν. *imperatorem*] κατηγορούμενο.

4. *non solum... sed etiam*] ὄχι μόνο... ἀλλά καί. *cum*] = ἄν καί. *milia*] ἦταν 20.000 μισθοφόροι καί 80.000 Καρχηδόνιοι. *armatorum*] ἡ ἐξάρτηση ἀπό τό *milia*. *eo... ut*] σέ τέτοιο σημειῶ... ὥστε. *locorum angustiis*] = *angustis locis clausi*. *fame*] στήν ἀρχή τρέφονταν ἀπ' τούς νεκρούς τῆς μάχης, τούς αἰχμάλωτους καί τούς δούλους καί τέλος σκοτώνονταν ἀναμεταξύ τους. *in eis*] ἀνάμεσα σ' αὐτές. *patriae*] δοτ.

5. *neque*] = ἀλλά δέν. *eo*] (σάν οὐσιαστικό) = *hac re*, δηλ. μέ τήν κατάκτηση τῶν πόλεων γιά δεύτερη φορά. *tota Africa*] (ἀφαιρ.) ὅσα λέγονται πρέπει νά μὴν τά ἐνοήσει κανένας κατά γράμμα. *otium*] = *pacem*. *reddidit*] = *restituit* (= ἀποκατέστησε). *multis annis*] ἀπό πολλά χρόνια. *nullum... bellum videretur*] ἰδ. κεφ. 1, 2 στό τέλος. Αὐτό εἰπώθηκε ἀπό τό Νέπωτα μέ ὑπερβολή.

Κεφάλαιο 3.

1. *ex sententia*] ἡ πρόθεση *ex* φανερώνει συμφωνία. Ἡ φράση αὐτή εἶναι ἰσοδύναμη μέ τό *feliciter bene* = εὐτυχῶς. *rebus... peractis*] ἀφαιρ. ἀπόλυτη. *fidenti animo...*] ἀφαιρ. τῆς συνοδείας καί τοῦ τρόπου. *Romanis*] δοτ. *quo = ut eo*, ἴνα... *bellandi*] ἐνν. *cum Romanis*. *imperator*] κατηγορ. *eoque*] καί σέ κείνο τό μέρος. *annorum*] γεν. τῆς ἰδιότητος.

2. *cum eo*] μαζί μ' αὐτόν, κοντά του. *illustris*] = *illustri loco natus* = γεννημένος ἀπό εὐγενική γενιά (οἰκογένεια).

3. *de hoc*] = *de Hasdrubale*. *Hamilcare occiso*] ἀφαιρ. ἀπόλυτη = *post mortem Hamilcaris* ὕστερα ἀπό τό θάνατο τοῦ Ἀμίλκα. Αὐτός σκοτώθηκε σέ κάποια μάχη κατά τό 228 π.Χ. *ille*] = *Hasdrubal*. Αὐτός ἦταν ἀρχηγός τοῦ στρατοῦ ἀπό τό 228 - 220 π.Χ. *magnas*] ὑπέταξε πολλούς Ἰσπανικούς λαούς στούς Καρχηδόνιους καί ἔχτισε τήν *Carthago nova* (σήμερα Καρθαγένη). *princeps*] (= *primus*) πρῶτος ἦταν ὁ ὁποῖος... *largitione*] αὐτές οἱ γενναιοδωρίες προέρχονταν ἀπό ἰσπανικά λάφυρα.

Κεφάλαιο 4.

1. mare] = fretum Gaditanum τόν πορθμό τῶν Γαδεΐρων (τό σημερινό στενό τοῦ Γιβραλτάρ). secunda fortuna] ἀφαιρ. ἀπόλ. equis, armis, viris, pecunia] ἀφαιρετικές ὀργανικές. viris] ἐξαναγκάζοντας τούς λαούς πού εἶχαν ὑποτάξει νά δίνουν στούς Καρχηδόνιους ἀνδρες γιά τίς στρατιωτικές ἀνάγκες.

2. hic] ἀντωνυμία. cum] σύνδ. χρον. nono anno postquam] 9 χρόνια μετά τήν ἀφιξή του στήν Ἰσπανία. occisus est] αὐτός ἄφησε τέσσαρα παιδιά, γιά τά ὁποῖα λέγεται ὅτι συχνά τά ἀνέτρεφε σάν λιονταράκια γιά τήν καταστροφή τοῦ Ρωμαϊκοῦ λαοῦ.

3. erga] = in, adversus. odium] ὑποκειμ. concitasse] = concitavisse ἀπό τό μίσος, πού ἐνέπνευσε στό γιό του κατά τῶν Ρωμαίων, καί τόν ἔρκο, πού ζήτησε ἀπ' αὐτόν. bellum] ἀντικείμε. assiduis] γι' αὐτό ἰδ. Ἄνν. 2, 3 - 6. patris] γεν. ὑποκειμενική στό obtestationibus.

ANNIBAS

Κεφάλαιο 1.

1. Hannibal.. Karthaginiensis] πιο πολύ ἔχει τεθεῖ ὡς τίτλος, ἐπιγραφῆ. ἰδ. Ἄμικλ. 1, 1. si verum est... ut populus Romanus.. superarit] στή θέση του συνηθέστερα si verum est populum Romanum superasse. Ἡ πρόταση πού εἰσάγεται μέ τό ut εἶναι σέ θέση ὑποκειμένου = (τό) ὅτι... quod] = de qua, de qua re. non est infintiandum] κανένας δέν μπορεῖ νά ἀρνηθεῖ, ὅλοι ὀφείλουν νά παραδεχτοῦν. ceteros] συνηθέστερα χρησιμοποιεῖται ἢ δοτ. ceteris. prudentiā] ἀφαιρ. antecedit] ἡ ὑποτακτική ἀναγκαία, γιατί ἐξαρτᾶται ἀπό τήν ἀπαρεμφατική πρόταση (praestitisse). Τό antecedit ἁ μεταφρασθεῖ σάν νά ἦταν ὀριστική ἐνεστώτα.

2. cum eo] = cum populo Romano. congressus est] ὑποκείμενο Hannibal. semper] ἀντί f e r e semper σχεδόν πάντοτε. quod nisi] ὅπως τό quod si στήν ἀρχή τῆς φράσεως χρησιμεύει σάν συνδετικό = ἐάν δέ δέν... domi] στήν πατρίδα, στήν Καρχηδόνα. civium] τό κόμμα τοῦ Ἄνωνα καταπολεμοῦσε τήν οἰκογένεια τοῦ Βάρκα καί

γι' αυτό ἄφησε τόν Ἀννίβα χωρίς βοήθεια, ἔρμαιο τῆς τύχης του. *invidiā] ἄφαιρ. αἰτίου. videtur... potuisse] = potuisset. Τό νόημα :* πρέπει νά θεωρηθεῖ πώς μόνος αὐτός θά μπορούσε νά ὑποτάξει τούς Ρωμαίους.

3. *hereditate relictum] = hereditarium. paternum] τό πατρικό. ἰδ. Ἀμίλκ. 4, 3. sic... ut... deposuerit] ἔτσι... ὥστε... ἄφησε. quam] ἧ (= παρά). id] δηλ. odium. qui quidem (quidem = γε, βέβαια)... destiterit] ἀναφ. αἰτιολ. = cum... is. cum] σύνδ. ἐνδ. patriā] ἄφαιρ. στό *pulsus esset. animo] ἐπειδὴ δέν μπορούσε πιά νά μάχεται μέ τούς Ρωμαίους ἀπό κοντά (corpore), τούς πολεμοῦσε ἀπό μακριά (animo μέ τίς διανοητικές του δυνάμεις) παρακινώντας σέ ἐξέγερση τούς ἐχθρούς τους.**

Κεφάλαιο 2.

1. *absens] μολονότι ἀπουσίαζε, ἀπό μακριά. Τότε βρισκόταν στήν Ἰταλία μακριά ἀπό τό Φίλιππο, ὅμως κατόρθωνε νά τόν πείσει μέ κάποιον ἀπό τούς ἀπεσταλμένους του. hostem] κατηγορούμενο. omnium] νά συνδεθεῖ μέ τό *potentissimus. tanta... ut... conatus sit] μέ τόση... ὥστε... ἐπιχείρησε.**

2. *ad quem] = et ad eum. cum...] cum... venissent... fecissent... comperisset... vidisset] ἀφοῦ... ἦρθαν... ἐπραξαν... ἔμαθε... παρατήρησε. Τό 192 π.Χ. qui] ἀναφορ. τελική πρόταση = ut ii. eius] = Antiochi. consiliis clandestinis] (ἄφαιρ.). "Ἦθελαν μέ αὐτά νά κάμουν ὑποπτο τόν Ἀννίβα στό βασιλιά. ut... adducerent] ἧ ἐξάρτηση ἀπό τό *darent oporam. tamquam] ἐνν. si = σάν προσδιορίζει τό corruptus sentiret. ab ipsis] ποιητ. αἴτιο. alia atque antea] ὅτι δηλ. ἔγινε πιά φίλος μέ τούς Ρωμαίους. sentiret] νόμιζε. neque] συνδέει τό *venissent μέ τό fecissent = et (cum) non. id] τήν ἀφιξη αὐτῶν. idque] = et (cum) id. seque] = et (cum) se tempore dato] ἀφαιρετική ἀπόλυτη = occasione data.***

3. *adiit] εἶναι τό κύριο ρῆμα ὅλης τῆς προηγούμενης § 2. cum... commemorasset] ἀφοῦ... multa] (σύστοιχο ἀντικείμενο) = πολλές ἀναμνήσεις. in] ἐναντίον. hoc] οὐσιαστ. αὐτό ἐδῶ. inquit] πλεονάζει, ἀφοῦ προηγεῖται τό *adiunxit. puerulo me] (ἄφαιρ. ἀπόλυτη) ἐνῶ ἐγώ ἤμουν... utpote... nato] (προσδιορίζει τό puerulo) = ἐπειδὴ**

δέν ἤμουν γεννημένος. imperator] (κατηγορ. ὡς στρατηγός). proficiscens] (ἐδῶ ἀντί profecturus). Iovi optimo maximo] (τυπική ἐπίκληση τοῦ Δία στίς ἰκεσίες καί τίς θυσίες)· ἰδές πίνακα ἱστορικό καί γεωγραφικό λ. Juppiter.

4. quae... dum conficiebatur] dum a u t e m h a e c... conficiebatur. Συνήθως ὕστερα ἀπό τό dum πού ἔχει αὐτή τή σημασία ἀκολουθεῖ ἐνεστώτας, ἀνεξάρτητα ἀπό τό χρόνο τοῦ ρήματος τῆς κυρίας προτάσεως. a me] ἰδές Λεξιλ. λ. quaero. vellemne] δύο λέξεις: vellem καί -ne = ἐάν ἦθελα. in castra] = ad bellum. cum... accepissem atque... coepissem] ἀφοῦ... δέχτηκα... καί... ἄρχισα. ab eo] ἰδές Λεξιλόγ. λ. peto. ne] ἐξάρτηση ἀπό τό petere. ducere] ἐνν. m e s e c u m. dederis] τετελ. μέλλ., θά μεταφραστεῖ μέ ἀπλό. simul] ἐπίρρ. iussit] (me) tenentem eam (a r a m) iurare ὅπως τώρα ὀρκιζόμαστε θέτοντας τό χέρι πάνω στό ἱερό Εὐαγγέλιο. instituerat] = cooperat.

5. usque ad] τότε ἦταν 55 χρόνων. ut nemini dubium esse debeat] = ut nemo dubitare debeat = ὥστε καθένας πρέπει νά ξέρει καθαρά ὅτι θά... quin... sim futurus] (ἡ ἐξάρτηση ἀπό τό nemini dubium esse (= ὅτι θά ἔχω τίς ἴδιες ἐχθρικές διαθέσεις).

6. si quid] = si aliquid. feceris... celaris... posueris] τετελεσμένοι μέλλοντες: celaris = celaveris. cum...] (ἀλλά ἔπειτα) ὅταν. Τό quidem ἐδῶ χρησιμοποιεῖται γιά νά δώσει ἔμφαση στό ἀντίθετο. te ipsum] ἐσένα τόν ἴδιο. in eo] (οὐδέτ. οὐσ.) = in ea re, δηλ. in bello parando. principem] κατηγορ. (= ducem, imperatorem στρατηγό [ἐπικεφαλῆς].

Κεφάλαιο 3.

1. qua] ἀντί quam. Ἔγινε ἔλξη πρὸς τό hac aetate. post obitum] = post mortem· ἰδέ Ἀμίλκ. 3, 3 imperatore] (κατηγορ. στό suffecto) = ὡς στρατηγοῦ. id] (οὐσ.) = ἡ ἐκλογή τοῦ Ἀννίβα ἀπό τό στρατό. delatum] = cum delatum esset.

2. annis] (ἀφαιρ. μέ ἐξάρτηση ἀπό τό minor) στή θέση τοῦ συνηθέστατου annos... natus· ὁ Ἀννίβας τότε ἦταν 26 χρόνων. foederatam] (ἐνν. cum Romanis). Τό Σάγουντο τό κατέλαβε ὁ Ἀννίβας, ἐνῶ ὑπῆρχε συνθήκη μέ Ρωμαίους πού ἐξασφάλιζε τήν ἀνεξαρτησία του.

3. ex his] ἐμπρόθετα στή θέση τοῦ horum. Μέ τό unus συντάσσονται ἐκτός ἀπό τή γενική διαιρετική καί οἱ προθέσεις ex, de καί inter. tertium] τό πῖο μεγάλο τμήμα ἀπ' ὅλα. ut] ἀμέσως μόλις.

4. nemo umquam] ὅμως οἱ Γαλάτες πού κατοικοῦσαν κοντά στό Ροδανό πολλές φορές τίς εἶχαν περάσει (τίς "Ἀλπεις). cum exercitu] ἡ πρόθ. φανερώνει συνοδεία. quo facto] ἐξαιτίας αὐτοῦ τοῦ γεγονότος. is] ἔγινε ἔλξη πρὸς τό saltus ἀντί id (= αὐτό τό μέρος). hodie] (ἀκόμη) σήμερα. prohibere] ἐνν. se. ut] ὥστε. ea] ἐπίρρ. ἀπό παράλειψη τῆς ἀφαιρ. via. quā] (ἀφ.) ἐνν. viā reperere] αὐτό τό ρῆμα τό χρησιμοποιοῦσαν ἀκριβολογώντας σέ μέρη δύσβατα. copias] ἔφυγε ἀπό τήν Ἰσπανία ἔχοντας 50.000 πεζούς καί 9.000 ἵππεις, ὅλους παλαίμαχους. Ἀπέμειναν ὅμως ἀπ' αὐτούς μόνο 35.000 ἄνδρες. Ἐπαθε ἀκόμη μεγάλη φθορά σέ ζῶα καί σέ ἀποσκευές. in Haliamque] τό que ἀκολούθησε τή δεύτερη λέξη, ἐπειδή ἡ πρόθεση in εἶναι μονοσύλλαβη.

Κεφάλαιο 4.

1. apud Rhodanum] ἡ μάχη αὐτή, ἂν ἀληθεύει, φαίνεται ὅτι ἦταν ἀσήμαντη. Scipione] ὁ Σκιπίων εἶχε ἀποβιβαστεῖ στή Μασσαλία, γιά νά ἐμποδίσει τόν Ἄννιβα νά περάσει τό Ροδανό ποταμό, ἀλλά καθυστέρησε, γιατί ὁ Ἄννιβας βρισκόταν ἤδη στήν ἀριστερή ὄχθη τοῦ ποταμοῦ. repulerat] ἄλλοι ὑποστηρίζουν ὅτι στήν ἀσήμαντη αὐτή ἀψιμαχία τοῦ ἵππικοῦ νίκησαν οἱ Ρωμαῖοι. cum hoc eodem] = cum Scipione. Clastidii] (κυρίως ad Clastidium κοντά στό Κλαστ.). apud Padum] αὐτή ἡ δεύτερη μάχη δέν ἔγινε ἐδῶ, ἀλλά κοντά στό Τίκινο, ὕστερα ἀπ' αὐτήν ὁ Ἄννιβας κυρίευσε τήν πόλη πού ἀναφέρεται. decernit... dimittit] ἴσορ. ἐνεστ. (ὑποκ. Hannibal).

2. tertio] = tertium. cum] πρόθ. = μέ. collegā] ἀφαιρ. manum] ἰδ. Λεξ. ρ. consero. utrosque] ἀντί utrumque (χρησιμοποιήθηκε πληθυντικός, ἐπειδή πρόκειται γιά τά στρατεύματα καί τῶν δυό). per Ligures] = per fines Ligurum μέσα ἀπό τή χώρα τῶν Λιγύων.

3. hoc in itinere] καθώς κρατοῦσε ἡ πορεία μέσα ἀπ' τήν κοιλάδα πού ἔναι ἀνάμεσα στόν Ἄρνο καί Ἄνσερο (σήμερα S e r c h i o). ut] ἔξαρτ. ἀπό τό adeo. dextro] ἐνν. oculo. aeque] ἐνν. atque sinistro. usus sit] χρησιμοποίησε, πρβλ. dixerit Ἄμ. 1, 5.

quā] = et eā lecticā] άφαιρ. = πάνω σέ φορεϊτο. post] έπίρρ. praetorem] (ένν. o c c i d i t) κυρίως ήταν legatus pro praetore. Αυτόν τόν έστειλε μέ ίππικό ό άλλος ύπατος Σερβίλιος, γιά νά βοηθήσει τό Φλαμίνιο, όμως έπαθε φοβερές άπώλειες στήν Όμβρική ύστερα από τή μάχη και όχι όταν κατείχε τίς στενές διαβάσεις (πρβλ. πιό πάνω : saltus occupantem). cum delecta manu] γιά ένίσχυση του Φλαμίνιου.

4. hinc] έδω άκριβώς θά έπρεπε ό Νέπως νά αναφέρει όσα εκθέτει στό παρακάτω κεφάλαιο γιά τό Φάβιο και τό Μινούκιο. utriusque] καθενός από τούς δυό δηλ. και τών δυό. exercitus] αίτ. πληθυντ. uno proelio] δηλ. apud Cannas ή Cannensi (216 π.Χ.). Paulum] = L. Paulum Aemilium. in eis] (και) άνάμεσα σ' αυτούς.

Κεφάλαιο 5.

1. pugnā pugnātā] (άφαιρ. άπόλυτη). pugnam pugnare (σύστοιχο άντικείμενο) = πολεμώ πόλεμο. Γίνεται σύγκυση, έπειδή κοντά στή Ρώμη έφθασε κατά τό έτος 211 π.Χ. nullo (= nemine) resistente] χωρίς άντίσταση. urbi] = Romae (δοτ.) in propinquis] κοντά στόν Άνίωνα (σήμερα Teverone). Ό Άννίβας άφοϋ πέρασε τόν Άνίωνα στρατοπέδευσε στήν άριστερή όχθη του ποταμού, σέ άπόσταση 40 παλαιών σταδίων, δηλ. άπόσταση δρόμου δυό ώρων περίπου από τή Ρώμη. Αυτό όμως έγινε κατά τό έτος 217 π.Χ. πριν από τή μάχη τών Καννών. aliquot dies] τέτοιο ήταν τό στρατηγικό σχέδιο του.

2. hic] έδω. clausus] ύποκείμ. Hannibal. locorum angustiiis] ιδ. Άμίλκ. 2, 4. exercitus] γεν. Προσδιορίζει τό detrimento. dedit verba] = fefellit έξαπάτησε (εκφρ. τών λατίνων κωμικών). obducta] ιδές Λεξιλ. obducō. incendit... immisit...] κανονικά incendi (παθητ. άπαρέμφ.) et immitti (παθητ. άπαρέμφ.) i u s s i t... eiusque generis] δηλ. iuvenorum που είχαν sarmenta in cornibus. vallum] δηλ. castrorum. ut... nemo sit ausus] ώστε... κανέννας δέν τόλμησε.

3. post] ή σύνταξη : non ita multis diebus post hanc rem gestam. Τό ita περιορίζει τήν έννοια του multis. pari ac dictatorem imperio] μέ δικτατορική έξουσία. Αυτό έγινε όχι σύμφωνα μέ τόν

κανόνα, ἐπειδὴ δηλ. ὁ δῆμος στίς πολεμικῆς ἐπιχειρήσεις δέ συμμερίζετο τὸ σχέδιο τῆς βραδύτητας τοῦ Φάβιου (πού γι' αὐτόν τὸ λόγο ὀνομάσθηκε Cunctator = Μελλητής). productum fugavit] = produxit et fugavit. iterum] κυρίως ὕστερα ἀπὸ τῆ δεύτερη ὑπατεία του· γι' αὐτό ἔπρεπε νά τεθεῖ bis consulem. in Lucanis] = in Lucania. Οἱ κάτοικοι ἀντί γιὰ τῆ χώρα. absens] ἀπών ὁ Ἀννίβας, δηλ. χωρίς προσωπική ἐπέμβαση, ἀπὸ μακριά μέσον τοῦ ἀδελφοῦ του Μάγωνα. inductum sustulit] induxit et sustulit. quinquie(n)s] κυρίως κατὰ τὴν περίοδο τῆς πέμπτης ὑπατείας του· γι' αὐτό ἔπρεπε νά τεθεῖ quintum consulem (= γιὰ πέμπτη φορά ὑπατο). pari modo] ὅμοια, δηλ. in insidias inductum.

4. longum est] θά ἔπαιρνε μεγάλο μῆκος (= longum esset « μακρὸν ἂν εἶη »). hoc unum] τοῦτο (καί) μόνο. ex quo] = ut ex eo... possit. quantus ille fuerit] παρακεῖμ. ὑποτακτ., ἐπειδὴ εἶναι πλάγια ἐρώτηση = πόσο μέγανος... ὑπῆρξε. quamdiu] περίπου 16 χρόνια. nemo] αὐτὸ εἶναι ὑπερβολή. in acie] σέ μάχη εἰς παρατάξεις (σέ ἀντίθεση πρὸς τῆ μάχη ἐκ συναντήσεως). adversus eum] (ἀ π ἔ ν α ν τ ῖ τ ο υ), ἐναντίον του, in campo] δηλ. in loco maxime idoneo proeliis = σέ ἀνοιχτὴ πεδιάδα πάρα πολὺ κατάλληλη γιὰ μάχες.

Κεφάλαιο 6.

1. Hinc] (ἀπὸ δῶ· μέ σημασία χρονική). invictus] αὐτὸ δέν εἶναι ἐξ ὀλοκλήρου ἀληθινὸ, διότι ὁ Ἀννίβας εἶχε νικηθεῖ σέ πολλές μάχες καὶ μάλιστα κοντὰ στή Νόλα τῆς Καμπανίας. defensum] ὕπτιο ἀ' φανερώνει σκοπὸ (ἀντιστοιχεῖ σέ τελική μετοχὴ τῆς ἑλλην. γλώσσας). Συνδέεται μέ τὸ revocatus. gessit] ὑποκ. Hannibal. P. Scipionem] αὐτὸς ἀργότερα μετὰ τὴν καταστροφή τοῦ Ἀννίβα ὀνομάσθηκε Ἀφρικανός. fugārat] ὑπερσυντέλικος = fugaverat.

2. cum hoc] δηλ. Scipione exhaustis facultatibus] ἀφαιρ. ἀπόλ. αἰτιολ. quo] = ut eo γιὰ νά... congregaretur] συμπλήρ. cum Romanis. convenerunt] ἰδέξ Λεξιλ. convenio.

3. post id factum] (οὐσ.) = quo facto· ἰδ. Ἀμίλκ. 1, 2. paucis diebus] = non ita multis diebus. apud Zamam] ἕως ὅχι μακριά ἀπὸ τῆ Σίικη. incredibile] χαρακτηρίζει τὴν ταχύτητα τῆς φυγῆς, δηλ. εἰς τὸ Hadrumetum pervenit. Hadrumetum] αὐτό

ἀπέιχε ἀπό τῆ Ζάμα 100.000 ρωμαϊκά βήματα (περίπου 150 χιλιόμε.). ab] ἡ πρόθεση εἶναι ἀναγκαία, ἐπειδὴ ὀρίζεται ἡ ἀπόσταση (milia passuum trecenta [444.000 μέτρα] ἑνός τόπου ἀπὸ ἄλλον). Ὁ ὑπολογισμὸς τῆς ἀποστάσεως διαφέρει πολὺ ἀπὸ τὴν πραγματικότητα.

4. quos] = se d e o s ἀλλὰ αὐτούς. effūgit] πρκμ. Hadrumeti] (γεν. τοῦ τόπου) στὸ Ἀδρῦμητο. e fuga] προσδιορίζει τό collegit. reliquos] = τοὺς ὑπόλοιπους (= reliquia τὰ λείψανα).

Κεφάλαιο 7.

1. in apparando] (ἀπόλυτη ἡ θέση του στὸ λόγο), παραλείπεται τό bellum ἢ τό copias (= in apparatu belli = στὴν... ἢ σχετικὰ μέ τὴν προετοιμασία τοῦ πολέμου). usque ad... consules] = usque ad consulatum P. Suplicii (et) G. Aurelii.

2. his... magistratibus] (ἀφαιρ. ἀπόλυτη) = his c o n s u l i b u s . q u i (u t i i) a g e r e n t . . . d o n a r e n t . . . p e t e r e n t = γιὰ νά... cum iis] δηλ. K a r t h a g i n i e n s i b u s : c u m i i s καὶ ὄχι secum, ἐπειδὴ οἱ πρέσβεις ὀμιλοῦν γιὰ λογαριασμό τῶν Καρχηδονίων καὶ ὄχι γιὰ δικό τους λογαριασμό· πρβλ. πιο κάτω eorum ἀντί sui. ob eamque rem] τό que ἀνήκει στὴν πρόθεση = et ob eam rem. coronā aureā] (ἀφαιρ. ὄργαν.). Αὐτὸ ἦταν σημάδι τῆς ἀξίας καὶ τῆς νίκης. eos] δηλ. senatum populumque R o m a n u m . eorum] ἀντί suos, δηλ. τῶν Καρχηδονίων. Fregellis] (ἀφαιρ. πού φανερώνει τὴ στάση στὸν τόπο) = στίς Φρεγέλλες. essent] (γιὰ νά) μείνουν, κρατηθοῦν σέ...

3. his] = l e g a t i s K a r t h a g i n i e n s i b u s (δοτ.). ex] ἡ πρόθ. φανερώνει συμφωνία, ἴδές Ἄμ. 3, 1. quo loco rogarent, futuros] δηλ. = eo loco futuros (e s s e) q u o (l o c o) r o g a r e n t (u t e s s e n t). remissuros] ἔνν. se esse. Τό ὑποκείμενο se βγαίνει ἀπὸ τό responsum est (a Romanis, δηλ. Romani responderunt). quod... haberent] διότι οἱ Καρ... εἶχαν. foret] = esset. nomini Romano] ἐντονότερο ἀπὸ τό Romanis ἢ populo Romano. etiamnum] ἀντί τοῦ etiamtum.

4. responso... cognito] ἀφαιρ. ἀπόλυτη. domum] στὴν πατρίδα, στὴν Καρχηδόνα. revocārun] = revocaverunt. huc] = domum. ut] σύνδ. χρον. (ἀμέσως μόλις). Ἡ σύνταξη : anno secun-

do et vicesimo postquam imperator fuerat, rex factus est (δηλ. 221 π.Χ. - 199 π.Χ. = 22 χρόνια). για τό rex ιδέξ Λεξιλόγ. ut] ὅπως ἀκριβῶς. Romae] στῆ Ρώμη.

5. pari diligentia] (ἀφαιρ. ιδιότ.) = se pariter diligentem. pari ac] μέ τήν ἴδια καί... (ιδέξ Λεξιλόγιο λ. par). effecit ut] ἡ σύνταξη : effecit ut ex novis vectigalibus non solum esset pecunia quae (= u t e a για νά...) penderetur (για πληρωμή) sed etiam superesset, quae... (= u t e a) reponeretur (για ἀποταμίευση). ex vectigalibus] ἡ πρόθ. φανερώνει τήν αἰτία, ἀπό τήν ὁποία προέρχεται κάτι. esset] (για νά) ὑπάρχει. ex foedere] σύμφωνα μέ τή συνθήκη. superesset] ὑποκ. pecunia.

6. consulibus] (ἀφαιρ. ἀπόλ.) ὅταν ἦταν ὕπατοι. — Roma] ἀφαιρ. δείχνει τήν κίνηση ἀπό τόπο, ἀπό τή Ρώμη. Karthaginem] στήν Καρχηδόνα (αἰτ. δείχνει τήν κίνηση για κάποιον τόπο). hos] (l e g a t o s) ὑποκείμ. τοῦ missos (esse). ratus] μετοχ. παρακμ. μέ σημασία ἐνεστώτα = νομίζοντας. exposcendi gratiā] ἡ γενική τοῦ γερούνδιου μπροστά ἀπό τό gratiā ἢ causā φανερώνει τό τελικό αἷτιο. priusquam... daretur] προτοῦ... δοθεῖ. senatus daretur] ιδέξ Λεξιλ. p. do. ascendit] συνηθέστερα χρησιμοποιεῖται τό conscendit.

7. per fugit] κατέφυγε. re palam factā] ἀφαιρ. ἀπόλυτη = re cognitā ἢ nuntiatā. Τό palam στή θέση κατηγορουμένου. quae... comprehenderent] = eius generis ut (για νά) eae comprehenderent. si possent consequi] (ἐνν. e u m), ἐάν μπορούσαν νά τόν προφθάσουν. publicarunt] (παρκμ.) = publicaverunt.

Κεφάλαιο 8.

1. quarto anno] ιδ. Ἄττ. 22, 3. domo] ἀπό τήν Καρχηδόνα. Africam] ἀντί in Afr. si forte] (ἐάν κάποτε) ἄν τυχόν... μέ τήν ἐλπίδα ἴσως ὅτι θά... Antiochi] γεν. ἀντικειμ. Ὁ Ἀννίβας ἔλεγε στόν Ἀντίοχο ὅτι χρειάζονταν μόνο 10.000 πεζοί, 1.000 ἵππεῖς καί 100 πλοῖα. in] ἐναντίον. huc] = in fines Cyrenaeorum. spe fiduciaque] ἀπό ἐλπίδα καί ἐμπιστοσύνη πρός τόν...

2. ubi] σύνδ. χρον. eādem quā... poenā] ἀφαιρ. absentem] ἀπόντα ἐπομένως ἐ ρ ἡ μ η ν. illi] ὄνομ. πληθ. = Hannibal et Mago. desperatis rebus] ἀφαιρ. ἀπόλυτη. cum] σύνδ. χρον. ἀφοῦ. naufr-

gio] ύπονοεῖται μέ σχῆμα ζευγμα τό periisse (ρ. pereo). a servulis] ποιητ. αἴτιο. ipsius] ἀντί suis ἢ suis ipsius (δηλ. Magonis), τῶν ἰδίων αὐτοῦ. interfectum] ἐνν. esse. Ἡ ἐξάρτηση ἀπό τό scriptum reliquerunt, ἰδέξ Λεξιλ. λ. relinquo.

3. autem] δέ, ἀλλά. in gerendo bello... in suscipiendo] ἐνν. bello = κατὰ τή διεξαγωγή τοῦ πολέμου... κατὰ τήν ἀνάληψη τοῦ πολέμου. consiliis eius]. Ὁ Ἀννίβας μιά καί μόνη γνώμη εἶχε, νά καταπολεμηθοῦν οἱ Ρωμαῖοι μέσα στήν Ἰταλία. eius] τοῦ Ἀννίβα. instituerat] (συμπλήρ. parere consiliis). Ὁ Ἀντίοχος εἶτε ἐπειδή πείσθηκε ἀπό ἀλλοῦ εἶτε γιατί τόν παρακινοῦσε ἡ ματαιοδοξία του δέν ἄκουσε τίς συμβουλές τοῦ Ἀννίβα καί πολέμησε στήν Ἑλλάδα, ὅπου νικήθηκε τό ἔτος 191 π.Χ. στίς Θερμοπύλες ἀπό τόν Ἀκίλιο Γλαβρίωνα. propius Tiberi] (ἡ δοτ. μέ τό propius εἶναι σπανιότερη ἀπό τήν αἰτιατική) = propius Romae (δοτ.) δηλ. στήν Ἰταλία. dimicasset] = dimicavisset. Ὁ ὑπερσυντ. τῆς ὑποτακτικῆς φανερώνει τό ἀπραγματοποίητο στό παρελθόν. quem] (Antiochum) = (ἀλλά) αὐτόν.

4. paucis navibus] δοτ. στό praefuit. in Asiam] = στή (Μικρά) Ἀσία. in Pamphylio mari] κοντά στίς ἐκβολές τοῦ Εὐρυμέδοντα. in quo] = in qua re. ipse] αὐτός ὁ ἴδιος. quo cornu] ἀφαιρ. ὄργαν. = eo cornu in quo. rem gessit] = pugnavit πολέμησε. Τή διοίκηση τῆς ἄλλης πτέρυγας τήν ἐμπιστεύτηκε σέ κάποιον ἀπό τή Συρία, πού ἐξαιτίας τῆς προδοσίας του ἡ νίκη στράφηκε πρὸς τό μέρος τῶν Ροδίων.

Κεφάλαιο 9.

1. fugato] (ἀφαιρ. ἀπόλ.). Ὁ Ἀντίοχος, ἀφοῦ νικήθηκε κοντά στό ὄρος Σίπυλο τῆς Μαγνησίας στή Μικρά Ἀσία, ἀνέλαβε ἐκτός ἀπό τούς ἄλλους ὄρους νά παραδώσει καί τόν Ἀννίβα. verens ne] ἐπειδή ὁ Ἀννίβας φοβόταν μή (πως), μή θέλοντας νά... dederetur] δηλ. Romanis, quod] τό ὁποῖο, δηλ. ἡ παράδοση. sui] ἰδέξ Λεξιλ. λ. potestas. Cretam] στήν Κρήτη. ut] γιά νά· ἡ σύνταξη : ut ibi consideraret quo (quem in locum σέ ποιό μέρος) se conferret θά μπορούσε νά ζητήσει καταφύγιο.

2. nisi [= si non. quid] = aliquid. de qua] δηλαδή pecuniā. Νά συσχετιστεί μέ τό exisse famam.

3. plumbo... auro... argento] άφαιρ. τῆς ύλης. summas] (ένν. amphoras) = τήν επιφάνεια, « τό άνω μέρος ». praesentibus principibus] (άφαιρ. άπόλυτη) = όταν ήταν παρόντες οί... suas... sua]: Τέθηκε suas... sua, έπειδή αναφέρεται στόν Άννίβα. illorum his] καί τά δυό αναφέρονται στους Γορτύνιους καί στους principes. inductis] άφαιρ. άπόλ. χρονική. domi] (πτώση τοπική). 'Εάν αύτή ή λέξη είχε έξάρτηση άπό τό in propatulo, έπρεπε νά χρησιμοποιηθεϊ ό τύπος τῆς γενικῆς domus (κατά τήν τέταρτη κλίση).

4. magnā curā] άφαιρ. τροπ. inscientibus iis] άντί. iis όρθότ. se = χωρίς αύτοί νά τό γνωρίζουν. ne tolleret... duceret] ένν. eas (δηλ. amphoras) για νά μή σηλώσει καί μεταφέρει.

Κεφάλαιο 10.

1. conservatis... illulis] άφαιρ. άπόλυτη. rebus] = fortunis, pecuniā. Poenus] έπίτηδες χρησιμοποιεϊ αύτό στή θέση τοϋ Hannibal, έπειδή άπό παλιά οί Καρχηδόνιοι φημίζονταν ώς πονηροί καί δόλιοι όπως οί Κρητικοί. 'Ο Άννίβας, άφοϋ τους έξαπάτησε, έφάρμοσε στήν πράξη τήν παροιμία « πρός Κρῆτα κρητίζειν ». pervēnit] παρακμ. exacuit] πιό έντονο άπό τό excitavit. neque... quicquam egit] τό egit ή τό άντίστοιχο fecit (= έπραξε) μπορεϊ καί νά παραλειφθεϊ· πρβλ. τό « οϋδέν άλλο ή ».

2. quem] = sed eum. cum] σύνδ. αίτιολ. conciliabat... adiungebat] δηλ. ei ή illi (= Prusiae)· παρατ. άποπειρατικός = προσπαθοϋσε (έπιζητοϋσε νά...). ceteros reges] δηλ. τῆς Μ. Άσίας. ab eo] = a Prusia. amicissimus] (έπιθετικώς) φίλτατος. utrobique] επανάληψη τοϋ et mari et terra.

3. quo] = et eā re igitur. quem] = quia ή nam eum (δηλ. Eumenem). removisset] = sustulisset θά τόν παραμέριζε.

4. ad...] ή πρόθεση ad φανερώνει σκοπό. classe] ιδές Άμίλκ. 1, 3. paucis diebus] μέσα sé λίγες ήμέρες. erant decreturi] έμελλαν νά... superabatur] ήταν πιό άδύνατος. (ένν. Hannibal ab Eumene). cum (σύνδ. αίτιολογ.). par] συμπλήρ. Eumenem quam]

(ένισχύει τό ὑπερθετικό plurimas = ὅσο τό δυνατό πιά πολλούς. vivas] κατηγορ. Προσδιορίζει τό colligi.

5. cum] σύνδ. χρον. die ipso, quo] τήν ἴδια ἀκριβῶς ἡμέρα. facturus erat] ἔμελλε νά... omnes ut] ἔντονότερο ἀπό τό ut omnes. unam] μόνη, μόνο. a ceteris] ἀνήκει στό se defendere. tantum satis habeant] τό tantum εἶναι πλεονασμός μέ τό satis habeant. consecuturos] ἔνν. esse. Ἡ σύνταξη : (dicit) illos (δηλ. classarios) consecuturos (esse) facile id.

6. rex] προηγεῖται αὐτή ἡ λέξη, γιά νά δηλωθεῖ μεγαλύτερη ἀντίθεση μέ τό ceteris. in qua] ἡ πρόθεση in περιττεύει. facturum] ἔνν. esse. Ἡ σύνταξη : (dicit) se facturum (esse) ut scirent in qua nave rex veheretur. fore] = futurum esse. Ἡ σύνταξη : pollicetur (id) fore magno praemio (praemio = δοτ. τοῦ σκοποῦ = μεγάλη ἀμοιβή). iis (qui aut cepissent aut interfecissent).

Κεφάλαιο 11.

1. cohortatione factā] ἀφαιρ. ἀπόλυτη. ab utrisque] ἰδέξ 4, 2. quarum] δηλ. classium ἢ navium utriusque classis. daretur] ἰδέξ 7, 6. esset] ἦταν.

2. qui] = is a u t e m. ubi] σύνδ. χρον. regem] ἀντικείμε. τοῦ quaerere. quod] διότι.

3. solutā epistolā] ἀφαιρ. ἀπόλυτη. Τό ρ. solvo ταιριάζει μέ ἐπιτυχία. Σύμφωνα μέ τή συνήθεια πού ἐπικρατοῦσε τότε, οἱ ἐπιστολές καί μάλιστα οἱ μυστικές πού ἦταν κέρυνα πινακίδια προσαρμόζονταν ἀνά δύο καί δένονταν ὀλόγυρα μέ ταινία (linum) πού διασταυρωνόνταν καί τά ἄκρα της καθῶς ἐνώνονταν σφραγίζονταν μέ κερί. quae... pertinerent] χρησιμοποιήθηκε ὑποτακτική, ἐπειδή ἡ πρόταση εἶναι ἀποτελεσματική = τέτοια πράγματα, ὥστε... eum] τόν Εὐμένη. cuius rei] ἡ ὀνομαστ. quae r e s. neque reperiebat] ἀλλ ἄ δέν εὑρίσκε (χ ω ρ ῖς ὀ μ ω ς ν ἄ...).

4. Hannibalis] γεν. ὑποκειμενική. universi] ἰδέξ 10, 5 : omnes. quorum] = horum a u t e m. fuga] ἀφαιρ. ὄργαν. praesidia] = castra nautica (ἰδέξ κατωτ. § 6). cum] σύνδ. αἰτιολ.

5. in] εἰς, ἐναντίον. conici coepta sunt] (ἀπό τοῦς ἀνθρώπους τοῦ Ἀννίβα) ἄρχισαν νά ρίχνονται. Ὁ τύπος coeptus sum χρησιμο-

ποιείται, όταν τό ἀπαρέμφ. ἔχει (ἐδῶ τό conici) παθητική σημασία. iacta] = cum iacerentur, ἐνῶ ρίχονταν. neque... poterat] ἀλλά δέν... ἦταν δυνατό. quare... fieret] γιατί... intellēgi (σάν ἀπρόσωπο). Πρέπει ἀπό τό pugnantis να ἐννοηθεῖ τό a pugnantis.

6. oppletas] ἐνν. esse. serpentibus] ἀφαιρ. τῆς ὕλης. Προσδιορίζει τό oppletas. cum] σύνδ. ἀτιολογ. vitarent] ἔπρεπε νά, ὄφειλαν νά... ἰδέξ 9, 1 : conferret. puppes] στήν περίπτωση στρατιωτῶν θά χρησιμοποιοῦσε t e r g a.

7. consilio] = dolo. Μεταχειρίστηκε τέχνασμα, ἐπειδή ἀριθμητικά ἦταν κατώτερος· ἰδέξ 10, 4 : superabatur. arma] = exercitum. Ἡ λέξη χρησιμοποιήθηκε σκόπιμα γιά νά δηλωθεῖ ἡ ὑπεροχή τοῦ ἐχθροῦ ὄχι μόνο σέ ἀριθμό ἀνδρῶν, ἀλλά καί σέ πολεμική προετοιμασία. alias] ἐπίρρ. pedestribus] = terrestibus. Αὐτά σέ ἀντίθεση μέ τούς classarios· ἰδέξ 10, 5. prudentiā] ἀφαιρετ.

Κεφάλαιο 12.

1. dum gerentur] ἐνῶ γίνονταν (αὐτά). accidit] παρακμ. legati] χωρίς ἀμφιβολία ὄχι οἱ πρέσβεις τοῦ Προυσίου, ἀλλά οἱ πρέσβεις τοῦ Εὐμένη, ἀφοῦ ἤρθαν στή Ρώμη, ἔπεισαν τή Σύγκλητο νά ζητήσει τήν ἐκδοση τοῦ Ἄννιβα. Romae] = στή Ρώμη. apud] στό σπίτι τοῦ... consularem] = qui consul fuerat. ibi] = in cena. mentione factā] μετοχή ἀπόλυτη = ἀφοῦ ἔγινε ἀναφορά. eum] = Hannibalem. in Prusiae regno] αὐτό ἐγνώριζε ἡ Σύγκλητος.

2. qui... existimarent] = cum ii (ἐπειδή...). Οἱ πρέσβεις, σύμφωνα μέ ἄλλους συγγραφεῖς, εἶχαν σταλεῖ μέ ἄλλο σκοπό. Hannibale vivo] ἀφαιρ. ἀπόλ. se] (αἰτ. πληθ.) ὑποκείμεν. τοῦ futuros (e s s e). sine insidiis] χωρίς ἐπιβουλή, ἀσφαλισμένοι. Οἱ Ρωμαῖοι φοβόνταν τόν Ἄννιβα ὅπως τή φωτιά, μολονότι ἦταν γέρος καί ἐξόριστος. qui] q u i p r e qui ἐπειδή αὐτοί. inimicissimum suum] τό μεγαλύτερο ἐχθρό τῶν Ρωμαίων. secum] κοντά του (στόν Προυσία). Ἡ se ἀναφέρεται στό πλησιέστερο ὑποκείμενο, δηλ. στό ὑποκείμενο τοῦ haberet. sibi que] = sed Romanis. Τό que = ἀλλά. dederet] ἐξάρτηση ἀπό τό ἐννοούμενο ut, πού περιέχεται στό προηγούμενο ne = ut. que sibi (= legatis ἢ patribus conscriptis) eum dederet.

3. negare] (χωρίς ἐξάρτηση) = νά ἀπαντήσει ἀρνητικά. illud]

μόνο αυτό, δηλ. ne... postularent. recusavit] ιδές Λεξιλόγιο: ὅπως λένε ἄλλοι, πράγμα ἀπίθανο, μάταια ἱκετευτικά παρακάλεσε. id] ὑποκ. τοῦ fieri (= ut fieret). a se] ποιητ. αἴτ. = a Prusia: προβλ. κατ. a rege. quod] τό ὁποῖο. esset] (κατά τή γνώμη του) ἦταν. ipsi] = legati. comprehenderent] ὑποκ. προτρεπτική πού ἰσοδυναμεῖ στόν εὐθύ λόγο μέ προστακτ. Ὁ εὐθύς λόγος : comprehendite, si potestis, inventuros (e s s e). Τό ὑποκείμ. eos ἤ (illos). Τό locum... inventuros ἐξαρτᾶται ἀπό τό ἐννοούμενο dixit. Ὁ Προυσίας ἦταν συγχρόνως δειλός καί ὑποκριτής. in castello] αὐτό ὀνομαζόταν Λίβυσσα. muneri] ὡς δῶρο: ιδές 10, 6 : praemio, exitus] αἴτ. πληθυντ. Λεγόταν ὅτι εἶχε ἐφτά ὑπόγειες ἐξόδους. haberet] ὑποκείμ. Hannibal. usu] ἀφαιρ. (ἤ δοτ. ἀντί usui): ιδ. Λεξιλ. λ. usus.

4. cum] σύνδ. χρον. ab ianua] συνάπτεται μέ τό prospiciens. plures praeter consuetudinem] περισσότερες ἀπό τό συνηθισμένο. qui] = et is, tunc is (δηλ. Hannibal). ei] δηλ. puero. sibi] = Hannibali. num] εἰσάγει πλάγια ἐρώτηση = ἄραγε, ἐάν.

5. cum... renuntiasset... ostendisset...] ἀφοῦ... (τί εἶχε ἰδεῖ quid vidisset). occupatos] ἐνν. esse. sensit] ὑποκ. Hannibal. factum] ἐνν. esse. se] ὑποκ. τοῦ peti. Μπήκε στήν ἀρχή, ἐπειδή τονίζεται. neque... esse retinendam] καί ὅτι δέν ἦταν δυνατόν αὐτός νά... (καί ὅτι δέν ἔπρεπε αὐτός νά...). quam] = hanc autem (ἐνν. vitam). alieno] = aliorum. virtutum] τῶν ἡρωϊκῶν ἔργων. Ὁ πληθυντ. χρησιμοποιήθηκε, ἐπειδή ὑπονοοῦνται διάφορες περιστάσεις, στίς ὁποῖες φανερώθηκε ἡ ἀνδρεία του. Secum] μαζί του. Λέγεται ὅτι τό δηλητήριο τό εἶχε μέσα στό δαχτυλίδι του. consuērat] = consueverat] = ιδ. consuesco.

Κεφάλαιο 13.

1. variisque] τό -que = καί μάλιστα. adquevit] δηλ. morte (εὐφημισμός, ὅπως τό δικό μας « ἀνεπαύθη » δηλ. πέθανε). septuagesimo] κατά προσέγγιση, ἐπειδή, σύμφωνα μέ ὅσα ἀναφέρει παραπάνω (κεφ. 2, 3 καί Hm 3, 1), πέθανε, πράγμα πού εἶναι καί πῶπιθανό σέ ἡλικία 63 χρόνων. mortuum] ἐνν. e u m esse... in annali suo] ἐνν. l i b r o. Αὐτό δημοσιεύθηκε τό ἔτος 47 π.Χ. καί περιλά-

βαινε τήν Ιστορία τῆς Ρώμης ἀπό τίς ἀρχές μέχρι τό 54 π.Χ. (ιδέε β. Ἀττικοῦ 18, 1 - 2). scriptum] ιδέε 8, 2.

2. atque] ἀκόμη, καί μάλιστα. tantus] τό tantus ὕστερα ἀπό τό hic ἐρμηνεύεται ἐδῶ μέ τό μέγας. districtus] ἄν καί ἦταν... nonnihil] ἀρκετά πολύ. temporis] γεν. διαιρετική. litteris] (δοτ.) στά γράμματα, στή συγγραφική. sunt] ὑπάρχουν. confecti] = s e c r i p t i. in eis] ἀνάμεσα σ' αὐτούς. ad Rhodios] ἐνν. liber.

3. huius] = Hannibalis. Ἡ ἐξάρτηση ἀπό τό belli gesta (= res gestas). memoriae] δοτική. ex eis] ἀπό αὐτές, duo] (κυρίως) δύο. simul] ἐνν. c u m H a n n i b a l e. fortuna] ἡ εὐτυχία. doctore] κατηγορ.

4.

Κ Α Τ Ω Ν

Κεφάλαιο 1.

1. M. Cato] 234 - 149 π.Χ. ortus municipio Tusculo] = ortus ἢ oriundus (a) Tusculo καταγόμενος ἀπό τό Τοῦσκλο, κατὰ τήν πατρίδα Τουσκουλάνος. adolescentulus] (ὅταν ἦταν) 'πάρα πολύ νέος. in Sabinis] = in finibus Sabinorum ἢ in agro Sabino. quod] διότι. in consulatu] ιδέε καί 11, 4. in concursu. censuraque] = et in censurā. ut] ὅπως ἀκριβῶς. in foro] τό -que ἀνήκει κυρίως στήν πρόθεση = et in foro. πρβλ. Ἄνν. 3, 4 : Italiamque. esse] = versari νά εἶναι, νά περνᾷ τόν καιρό του (ἀσκούμενος στή δικανική καί στήν πολιτική).

2. annorum] γεν. τῆς ιδιότητος (ιδέε Ἀμίλκ. 3, 1) στό cum esset (= ὅταν ἦταν) πού ἐννοεῖται. decem septemque] septendecim. Αὐτή ἡ ἡλικία καθορίζεται ἀπό τό νόμο γιά τήν ἔναρξη τῆς στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας. consulibus] ἀφαιρ. ἀπόλυτη = ὅταν ἦταν ὑπατοι... ut] σύνδ. χρον. (ἀμέσως) μόλις. magni] πάρα πολύ. apud Senam] ἡ μάχη κοντά στή Σήνη εἶναι πιό γνωστή ὡς μάχη τοῦ Μεταύρου (207 π.Χ.).

3. P. Africano] αὐτός τότε δέν εἶχε ἀκόμη ὀνομαστεῖ Ἀφρικανός. consuli] κυρίως σέ ἀνθύπατο μέ ἐξουσία ὑπάτου (204 π.Χ.).

cum quo] = quocum, cum e o t a m e n. pro] ανάλογα πρὸς. per-
petua... vitā] ἀφαιρ. χρον. discessit] δικαιολογία τῆς διαφωνίας ἀνα-
φέρεται τὸ ὅτι ὁ Κάτων θαύμαζε τὸ Φάβιο Μάξιμο, τὸν ὁποῖο δὲν
ἀγαποῦσε ὁ Σκιπίων, γι' αὐτὸ καὶ ἐπιθυμοῦσε νὰ τοῦ μειώσει τὴ δόξα.
plebei] (γεν. τοῦ plebes) ἀντὶ plebis (ὄνομ. plebs). Σ' αὐτοὺς
τούς χρόνους ὑπῆρχαν δύο aediles curules καὶ δύο aediles plebei
(γεν. ἢ plebi) [ἀπὸ συναίρεση τοῦ plebei].

4. praetor] ὡς στρατηγός, (ὅταν, ἐνῶ ἦταν). ex qua] νὰ τὸ
συνδέσεις μέ τὸ deduxerat (ἐν. R o m a m). quod] αἰτιατ. Ἐναφέ-
ρεται στὰ προηγούμενα. minoris] ἡ ἀφιξη τοῦ Ἐννίου στὴ Ρώμη
ὀφειλόταν περισσότερο στὴν τύχη παρά στὴν ἀγάπη τοῦ Κάτωνα πρὸς
τὴν ποίηση, τὴν ὁποία καὶ περιφρονοῦσε. Ὁ Ἐννιος ἔγινε αἰτία νὰ
ἀγαπήσουν οἱ Ρωμαῖοι τὰ γράμματα καὶ τὸ ὄραϊο. quam] ἢ. am-
plissimum] αὐτὴ ἡ λέξις ἔχει σχέση μέ τὴν ἐξωτερικὴ μεγαλοπρέπεια
τῶν θριάμβων. Sardiniensem] Ἡ πλήρης καθυπόταξις τῆς Σαρδηνίας
πραγματοποιήθηκε τὸ 238 π.Χ.

Κεφάλαιο 2.

1. sorte] ἰδέξ 1, 3. Αὐτὸ ἔγινε κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ ὑπατικοῦ
ἔτους καὶ ὕστερα ἀπὸ διαταγὴ τῆς Συγκλήτου. provinciam] ὡς ἐπαρ-
χία. nactus] = postquam nactus est. Αὐτὸ ἔγινε κατὰ τὴ διάρκεια
τῆς ὑπατείας του (ἰδέξ καὶ 2, 2 : consulatu peracto). ex] ἢ πρό-
θεση φανερώνει τὴν αἰτία, ἀπὸ τὴν ὁποία προέρχεται κάτι.

2. cum] σύνδ. αἰτιολογ. diutius] περισσότερο καιρὸ (ὅσο ἐπέ-
τρεπε ὁ νόμος). cuius] ἀναφέρεται στὸ consulatu καὶ στὸ quaestor.
ipse] αὐτός ὁ ἴδιος. neque] = s e d n o n (ἀλλὰ δέν). per senatum]
= ἐπειδὴ ἐμπόδιζε ἡ Σύγκλητος, πού συνήθως ἀποφάσιζε γιὰ τὴν
τύχη τῶν ἐπαρχιῶν. cum quidem] ἐνῶ ἀληθινά. quod] τὸ quod δι-
καιολογεῖ τὸ neque efficere potuit. qua ex re] γι' αὐτὸ. privatus]
κατηγορούμενο· ἀντὶ δηλ. νὰ πάει ὡς ἀνθύπατος νὰ διοικήσει ἐπαρχία.
potentiā... iure] ἀφαιρ. ὄργαν. in urbe] μέ τὴ λέξις urbs κυρίως
ἐννοοῦσαν τὴ Ρώμη.

3. censor] ἡ ἀρχὴ τοῦ τιμητῆ, ἡ τιμητεία, ἀκολουθοῦσε στὴν
ἱεραρχία τὴν ὑπατεία καὶ τὴ στρατηγεία, ἀλλὰ μέ τὸν καιρὸ ἔγινε τὸ
πιὸ τίμιο ἀπὸ τὰ ἀξιώματα τῆς ἐλεύθερης πολιτείας (δηλ. τῆς προαυ-

τοκρατορικῆς Ρώμης). severe praefuit] από δῶ και ἡ ἐπωνυμία Censorius· ἰδές 1, 1. in... nobiles] ἐδιωξε μερικούς ἀπ' αὐτούς ἀπό τῆ Σύγκλητο. novas] ἐνώ ἡ ἀνωτάτη τάξη ἐτοίμασε κακή ὑποδοχή στά μέτρα πού τιμωροῦσαν τήν πολυτέλεια, ἀντίθετα ὁ λαός τά ἐπιδοκίμασε καί ἀνήγειρε πρὸς τιμὴν του ἀνδριάντα μέ ὠραία ἐπιγραφή. in] ἐναντίον. animadvertit] ἡ ἐπιτίμηση τῶν τιμητῶν λεγόταν animadversio ἢ nota censoria. quā re] γιά νά (ἀντί quibus rebus) = u t e ā r e. luxuria] αἰτία αὐτῆς ἦταν ὁ πλοῦτος πού συγκεντρώθηκε στή Ρώμη ἀπό τούς νικηφόρους πολέμους.

4. circiter annos octoginta] ὁ Κάτων ἔφθασε σέ ἡλικία 85 χρόνων. Αὐτό πού λέγεται ἐδῶ εἶναι κάπως ὑπερβολικό καί πρέπει νά θεωρηθεῖ σάν νά ἀναφέρεται σέ χρονική περίοδο μόνον τοῦ δημόσιου βίου του. ad extremam aetatem] σέ βαθύτατα γεράματα κατηγόρησε τό Γάλβα. a multis] ποιητ. αἴτιο· λέγεται ὅτι 44 φορές (ἢ ὅπως λένε ἄλλοι 50) ὀδηγήθηκε στό δικαστήριο καί ἄλλες τόσες φορές ἀθωώθηκε. non modo nullum... sed] ὄχι μόνο· καμία... ἀλλά ἀντίθετα.

Κεφάλαιο 3.

1. in omnibus rebus] σέ κάθε πράγμα, σέ ὅλα. singulari industriā] ἀφαιρετ. ιδιότητας. et-et-et-et-et-] πολυσύνδετο. Μπορεῖ νά μεταφραστεῖ μόνον τό τελευταῖο et. agricola] ἔγραψε μάλιστα καί ἀπό ἑλληνικές πηγές καί σύγγραμμα γεωπονικό de re rustica ἢ de agri cultura («περί γεωργίας»), αὐτό εἶναι τό μόνον ἀπό τά συγγράμματα τοῦ Κάτωνα πού σώζεται ἀκέραιο καί εἶναι τό ἀρχαιότατο πεζό λατινικό ἔργο. peritus iuriconsultus] = i u r i s p e r i t i s s i m u s. Διέπρεψε ὡς ρήτορας στά δικαστήρια. imperator] στρατηγός. Ὁ Κάτων ἦταν ἦταν ὕπατος κυρίεψε μεγάλο μέρος τῆς Ἰσπανίας, ἔπειτα δέ συντρόφεψε στήν Ἑλλάδα τόν ὕπατο Γλαβρίωνα καί τοῦ φάνηκε πολύ χρήσιμος στήν ἀπόκρουση τοῦ Ἀντίοχου (ἰδές καί Hn 8, 3 : Thermopylis). probabilis orator] ὁ Κάτων γιά τήν ἐποχή του ἦταν ρήτορας δόκιμος, ἄξιος γιά ἐκτίμηση. cupidissimus litterarum] (γενική ἀντικειμεν.) = πολύ φίλος τῶν γραμμάτων.

2. senior] σέ προχωρημένα γεράματα. Ὁ Κάτων πολύ ἀργά πῆρε στά χέρια του βιβλίο, ἐπειδή θεωροῦσε τήν Ἑλληνική μόρφωση ἐπιζήμια στά ρωμαϊκά ἤθη. possit] ἀντί posset. Ἐδῶ ὁ ἐνεστώτας τῆς

υποτακτικῆς, ἐπειδὴ ἡ πράξις τῆς δευτερεύουσας προτάσεως ἐξετάζεται ἀπὸ τὸ χρόνο πού ἔγραψε ὁ Νέπωσ. Ὡς ὑποκείμενο τοῦ *possit* πρέπει νά ἐννοηθεῖ τὸ οὐδέτερο τῆς ἀόριστης ἀντωνυμίας, στό ὁποῖο ἀναφέρεται ἡ ἐπόμενη ἀναφορική πρόταση *quod... de Graecis de Italicis*] βρῖσκονται στή θέση γενικῆς διαιρετικῆς στό οὐδέτερο τῆς ἀόριστης ἀντωνυμίας πού ἐννοεῖται (π.χ. *id ἢ aliquid ἢ quiddam*) *quod ei fuerit incognitum = quod ille non investigaverit et scierit*, πράγμα πού ἐκεῖνος δέν ἐρεῦνησε καί δέν ἔμαθε. Χρησιμοποιεῖται ὑποτακτική (*fuerit*), διότι ἡ ἐξάρτηση γίνεται ἀπὸ τὴν ὑποτακτική (*possit*).

3. *orationes*] δημοσιεύτηκαν πάρα πολλοί, γύρω στοὺς ἑκατὸν πενήντα ρητορικοὶ λόγοι ἐξαιτίας τῆς μακρόχρονης καί περιπετειώδους δράσεώς του, ἐπίσης ἐξεφώνησε πολιτικούς καί δικανικούς λόγους, ἀπὸ τοὺς ὁποῖους μόνον ἀποσπάσματα σώθηκαν. *historias*] ἱστορικό ἔργο (μέ τὴν ἐπιγραφή *Origines*). *sunt*] ὑπάρχουν. *primus*] ἔνν. *liber. unde orta sit*] τὰς « Κτίσεις ». *omnes*] δηλ. *libros. origines*] « Ἀρχάς ». Ὀνομάστηκαν ἔτσι, εἴτε διότι περιέγραψε τίς κτίσεις, δηλ. τὴν ἀρχή καί τὸ χτίσιμο πάρα πολλῶν Ἰταλικῶν πόλεων (βιβλ. II. III.), εἴτε διότι ἀπὸ τὴν ἀρχή (*ab origine*) πραγματεύτηκε τὴν ἱστορία τῆς πατρίδας. Αὐτὸ τὸ ἔργο ἦταν ὄχι μόνον τὸ πιὸ ἀρχαῖο λατινικὸ ἱστορικό ἔργο, ἀλλὰ καί τὸ πρῶτο ἀξιόλογο δημιούργημα τῆς ρωμαϊκῆς πεζογραφίας. Δυστυχῶς ὅμως δέ σώθηκε. *est*] ὑπάρχει, περιέχεται, περιλαμβάνεται.

4. *reliqua bella*] τοὺς πολέμους πού ἔγιναν ὕστερα ἀπὸ τὸ δεύτερο Καρχηδονιακὸ πόλεμο. *diripuit*] αὐτός, μολοντί ἐγγυήθηκε (τὸ 150 π.Χ.) τὴν ἀσφάλεια τῆς ζωῆς 30.000 Λυσιτανῶν, γιὰ νά πεισθοῦν νά παραδοθοῦν, διέταξε, ἄλλους μὲν ἀπ' αὐτοὺς νά τοὺς σφάζουν, ἄλλους δέ νά τοὺς πουλήσουν (ἄτιμη συμπεριφορά). Ἐνῶ κατηγορήθηκε ἀπὸ τὸν Κάτωνα ἀθωώθηκε καί δεύτερη ἀτιμία. *atque*] καί λοιπόν. *non nominavit*] ὁ Νέπωσ μνημόνευσε τοὺς ἄρχοντες οἱ ὁποῖοι κάθε φορά στέλλονταν στίς ἐπαρχίες μόνον μέ τίς λέξεις πού φανέρωναν τὸ ἀξίωμά τους (π.χ. *consul, praetor, κλπ.*). *res*] αἰτ. πληθ. τὰ γεγονότα. *in eisdem*] δηλ. *libris. viderentur*] (πλαγία ἐρώτηση στό *exposuit*)· ἀναφέρεται σέ κάθε τι πού ἦταν ἀξιοθέατο (π.χ. τόποι, μνημεῖα, κ.λπ.). *admiranda*] ἄξια νά θαυμάζονται. Διηγίεται π.χ. γιὰ τοὺς πολὺ παχεῖς χοίρους τῶν Ἰνσούβρων τῆς *Gallia cisalpina*,

γιά βουνό από άλατι στην 'Ισπανία κ.τ.τ. in quibus] ένν. libris.
5.

ΑΤΤΙΚΟΣ

Κεφάλαιο 1.

1. ab] ή πρόθεση φανερώνει τή μακρινή καταγωγή. 'Ισχυριζόταν ότι καταγόταν από τον Pompus, γιό του Νομά. perpetuo] συνάπτεται μέ τό obtinuit. equestrem] ίππικό. Καί όμως μπορούσε νά γίνει συγκλητικός, εάν ήθελε πρωτύτερα νά αποκτήσει δημόσια αξιώματα.

2. usus] ίδές 'Ανν. 13, 3 τέλ. ut tum erant tempora] όσο για τήν εποχή του. filium erudit] δηλ. erudiendum curavit (= φρόντισε για τή μόρφωση του γιου).

3. erat in puero] στό νεανία ήταν, είχε ό νεανίας. quae trahebantur] (άντικείμεν. του acciperet καί pronuntiaret) = κάθε τι πού παραδίνεται, διδάσκεται suavitas oris (όνομαστ. os) atque vocis] τής προφοράς καί του τόνου τής φωνής. Καί τά δύο βοηθούσαν στην καλή άπαγγελία. (excellenter pronuntiare). clarius... quam... possent] λαμπρότερα παρά όσο (θά 'ταν δυνατό νά ύποφέρουν).

4. quo] άντί quorum. filius] δηλαδή ό γιός του όνομαστου στρατηγού Γάϊου Μάριου. quos] = καί όμως αυτούς. devinxit] ένν. sibi. fuerit] ύπήςξε.

Κεφάλαιο 2.

1. pater] ήταν τραπεζίτης. decessit] ένν. de vitā. adolescentulus] νέος (23 χρόνων). plebei tribunus] (πού ήταν) δήμαρχος. Για τό plebei ίδές Κάτων. 1, 3. namque] δικαιολογεϊ τό affinitatem.

2. interfecto Sulpicio] μετοχή άπόλυτη χρον. = ύστερα από τό φόνο του Σουλπ. vivendi] facultatem vivendi. quin] = χωρίς νά... dissociatis animis] μετοχή άπόλυτη αιτιολογική = επειδή... cum] χρον. ένώ. studiis] δοτ. στό obsequendi. Athenas] στην 'Αθήνα. 'Η 'Αθήνα άνήκε πιά στους Ρωμαίους μέ τίς ενέργειες του Σύλλα. 'Εκει άφοϋ έμεινε από τό 86 - 65 όνομάστηκε 'Αττικός. iuvit] όμως ή ύποστήριξη έγινε δύο χρόνια πριν έρθει αυτός στην 'Αθήνα. adoles-

centem Marium] τό νέο Μάριο. hostem iudicatum] ένν. patria. Παράθεση μέ ένδοτική σημασία. cuius] = διότι αὐτοῦ. fugam] τή φυγή (ἐξαιτίας τῆς προγραφῆς του). pecuniā] ἀφαιρ. τοῦ ὄργανου.

3. aliquod] τό aliquod ὕστερα ἀπό τό ne εἶναι πιό έντονο ἀπό τό quod. eodem] στήν Ἀθήνα (ἀλλά καί σέ ἄλλα μέρη π.χ. στήν Ἡπειρο). hic] ἐδῶ. ita... ut... esset] ἔτσι... ὥστε νά εἶναι.

4. adulescentulo] οὐσ. opibus... inopiam (λογοπαίγνιο) μέ τά χρήματα αὐτοῦ τήν ἔλλειψη χρημάτων τῶν Ἀθηναίων. cum] = κάθε φορά, ἐάν. eius] δηλ. versurae faciendae. se interposuit] παρεμβλήθηκε. atque ita] καί ἔτσι. acceperit] (πρkm. ὑποτ.) δέχτηκε. quam dictum esset] ὑποτακτ. ἀπό ἔλξη τῆς ἐγκλίσεως καί ἐπειδή φανερώνει κάτι ἀόριστο = ἡ ὅσο κάθε φορά ὀριζόταν ἡ ἀπόδοση τοῦ δανείου. passus sit] παραδέχτηκε, ὑπέμεινε. debere] νά ὀφείλει κάποιος. Νά συμπληρώσεις eos, δηλ. Athenienses, γιατί βοήθησε μέ δικά του χρηματικά μέσα.

5. indulgendo] ἀφαιρετ. γερούνδιου, γιά νά φανερωθεῖ τό ὄργανο = indulgentiā suā. neque] ένν. patiebatur. multiplicandis usuris] multiplicando (ἀφαιρ. ὄργ.) usuras μέ τήν ἐπισώρευση τόκων. Ὁ κανονικός τόκος ἦταν τότε 1 % τό μήνα (ἦτοι 12 % τό χρόνο).

6. alia] νά συναφθεῖ μέ τό liberalitate. universos] « τό δῆμο » « τό πλῆθος ». singulis] σέ καθέναν. seni] ἀντί sex ἔξι. Athenis] (ἀφαιρ. τοπ.) στήν Ἀθήνα.

Κεφάλαιο 3.

1. hic] στήν Ἀθήνα. gerebat] ὑποκείμ. Atticus. communis... par] ένν. esse. quo] = e o i g i t u r. honores quos possent] τέθηκε ὑποτακτική, ἐπειδή φανερώνεται ξένη σκέψη (ἐδῶ τῶν Ἀθηναίων) πού ἐξαρτᾶται ἀπό ἄλλη ὑποτακτική ὅπως παρακάτω κεφ. 5, 1. quem posset. = ὅλες τίς δυνατές τιμές.

2. affuit] δηλ. A t h e n i s. ne] ἡ ἐξάρτηση ἀπό τό ρ. restitit (resisto). ne... qua] = aliqua. sibi] δοτ. ἡθική. absens] ὕστερα ἀπό τήν ἀναχώρησή του. aliquot] δηλ. effigiés, statuas. ipsi] = Attico. Phidiae] (δοτ.) ποιό Φειδία έννοεῖ ὁ συγγραφέας εἶναι ἄγνωστο. Ἴσως πρόκειται γιά κάποιο Ἀθηναῖο, πού κι αὐτός

θά εἶχε εὐεργετήσῃ τὴν πόλιν τῶν Ἀθηναίων. locis] ἀφαιρ. τοπική. posuerunt] ὑποκ. Athenienses. hunc] τὸ Φειδία.

3. illud] ὑποκείμε. τοῦ ἐννοούμενου est ἢ fuit. quod natus est] ἐπεξήγηση τοῦ illud. quod] ὅτι δηλ. in ea... urbe] = in tali urbe (δηλ. Romae στὴ Ρώμη). in qua esset] = tali ut in eā... esset = σέ τέτοια πόλιν στὴν ὁποία εἶχε τὴν ἔδρα τῆς ἢ παγκόσμια ἐξουσία. orbis terrarum] ἡ ἐξάρτηση ἀπὸ τὸ imperii, πού κι αὐτοῦ ἡ ἐξάρτηση ἀπὸ τὸ domicilium. eandem] δηλ. urbem. Ἀντικείμε. τοῦ haberet. patriam... et domum] κατηγορ. Ἡ διαμονή του στὴν Ἀθήνα ἦταν τυχαία καὶ προσωρινή, γι' αὐτὸ ὁ Ἀττικὸς παρέμεινε Ρωμαῖος πολίτης. hoc... quod] hoc (ἐνν. est ἢ fuit) speciem prudentiae ὅτι δηλ. contulisset] ἰδ. confero. doctrinā ἀφαιρ. Αὐτὸ σέ ἀντίθεση πρὸς τὸ naturā ἰδέε 17, 3. omnes] ἢ omnibus (δοτ.) unus] (πλεοναστική ἐπίταση τοῦ ὑπερθετικοῦ carissimus] = μόνος πάνω ἀπὸ κάθε ἄλλο. ei] (= civitati Atheniensium) δοτ. στὸ carissimus ἰδέε καὶ 2, 3 : carissimus.

Κεφάλαιο 4.

5. tranquillatis rebus] ἀφαιρ. ἀπόλ. (χρον.), ἀφοῦ... consuli- bus] (ἀφαιρ.) ὅταν ἦταν ὑπατοὶ. desiderii] (γεν. ἀντικειμ. στὸ do- lorem) = τὴ λύπη τοῦ μελλοντικοῦ πόθου τους ἀπὸ τὴν ἀπουσία του.

Κεφάλαιο 5.

1. naturā] ἀφαιρ. τῆς ιδιότητος. cuius] = sed eius ἀλλὰ αὐτοῦ. ut] ἢ σύντ. : ut benivolentiam huius, quem nemo ferre posset (μποροῦσε) ad summam senectutem (δηλ. Caecilii) sine offensionem (ἐνν. huius γεν. ἀντικ.) retinuerit (διατήρησε). quem (= etsi eum). posset] σέ ὑποτακτική, ἐπειδὴ ἡ ἐξάρτηση εἶναι ἀπὸ ἄλλη ὑποτακτική (retinuerit). quo facto] καὶ γι' αὐτό. tulit] ὑποκ. Atticus.

2. testamento] ἀφαιρ. ὄργαν. adoptavit] ἀπὸ τότε (ἀπὸ τὸ 58 π.Χ.) ὀνομαζόταν Q. Caecilius Q. f. Pomponius Atticus. dodrante — sestertium] ἰδέε Λεξιλ. soror Attici] = Pomponia.

3. Q. Tullio Ciceroni] μέ τόν ἀδελφό δηλ. τοῦ ρήτορα. easque (= καί μάλιστ'α κατά λέξη = καί αὐτόν τό γάμο). conciliarat] = conciliaverat. cum quo] ἀντί quocum. etiam] ἀκόμη. ut] = ita ut σέ τρόπο ὥστε. iudicari] (ἀπρόσωπα) = νά κρίνει, νά ἰδεῖ κανείς. possit] ἐνεστώτας, ἐπειδή τό λεγόμενο ἴσχυε καί ὅταν ἔγραφε ὁ συγγραφέας.

4. utebatur intime Q. Hortensio] ἦταν ἐπιστήθιος φίλος τοῦ... autem] δέ (πρὸς τούτους). iis temporibus] δηλ. ἀπό τό 89 - 68 π.Χ. intellegi] (ἀπροσ.) = νά ἀντιληφθεῖ κανένας. inter quos] δηλ. inter eos, inter quos μεταξύ ἐκείνων πού ὑπῆρχε τόσο μεγάλος ἀνταγωνισμός δόξας. essetque] = atque (ut) esset (ὑποκείμε. εἶναι ὁ Ἄττικός). talium] τέτοιων, τόσο μεγάλων. copula] κατηγορ.

Κεφάλαιο 6.

1. in re publica] στό δημόσιο βίο. optimarum partium] = optimatum (τῆς συντηρητικῆς συγκλητικῆς μερίδας). neque tamen] = χωρὶς ἐν τούτοις νά... quod] διότι. Ἡ σύνταξη : quod existimabat eos, qui se dedissent his (δηλ. civilibus fluctibus) esse non magis in sua potestate quam qui iactarentur maritimis (δηλ. fluctibus). Τολμηρή μεταφορά, ἀλλά συνηθισμένη in sua potestate] κύριοι τοῦ ἑαυτοῦ τους, σέ κατάσταση νά κάνουν ὅ,τι θέλουν.

2. cum] ἄν καί (= quamvis). capi... geri] = ἀπόκτηση... διαχείριση. more maiorum] ἔντιμα (ὅπως οἱ παλαιότεροι), χωρὶς δηλ. τεχνάσματα καί δωροδοκίες κατά τό χρόνο τῶν ἐκλογῶν, γιά νά διαφθαρεῖ τό φρόνημα τῶν ἐκλογέων καί νά ἐξαγοράσουν τήν ψῆφο τους. quod... possent] (ὑποκείμε. honores). Ἡ ὑποτακτικὴ γιατί φανερώνει ὑποκειμενικὴ γνώμη. conservatis legibus] ἀφαιρ. ἀπόλυτη = μέ σεβασμό στοὺς νόμους. in largitionibus] (αὐτός ὁ προσδιορισμός ἀνήκει καί στό neque peti more maiorum] = ἀνάμεσα... σέ σπάταλους δεκασμούς... tam] ἐπιτείνει τό effusis. erepublica] πρὸς ὄφελος τῆς πολιτείας. Τό res ἐδῶ φανερώνει τὰ συμφέροντα τοῦ κράτους. corruptis moribus] ἀφαιρ. ἀπόλυτη (αἰτιολογ.).

3. praes - manceps] ἐγγυητής ἢ ἐργολάβος (ἐπιχειρηματίας) ὄφειλε κατά τίς δημόσιες μισθώσεις νά πληρώνει κάποια χρηματικὴ ἐγγύηση ἢ τουλάχιστο νά παρουσιάσει ἀξιοχρεῶν ἐγγυητή.

4. praefecturas] έπαρχιακές διοικήσεις (πού τς προσέφεραν ύπατοι και πραιτορες). Αύτά τά ύπουργήματα πού ήταν πολύ προσοδοφόρα ήταν κατώτερα από τή legatio και τήν quaestura. Sic accepit ut... sit secutus] έτσι δέχτηκε, ώστε κανένα δέν ακολουθήσε... (τυπικά μόνο δέχτηκε, δέχτηκε όχι ένεργά). honore] άφαιρ. στό contentus. qui ne quidem] άναφ. συμπερασμ. = πού ήταν τέτοιος, ώστε ούτε... θέλησε. Cicerone]. 'Ο Κόιντος Κικέρων (ίδες 5, 3) έχρημάτισε για τρία χρόνια 61 - 59 π.Χ. διοικητής τής έπαρχίας 'Ασίας. cum] άν και (μπορούσε). cum] άφοϋ (άρνήθηκε).

5. qua in re] = in quo έπειδή ένεργώντας έτσι. 'Αναφέρεται σέ δλόκληρη τήν § 4. cum] αίτιολ. criminum] αίτιάσεων (πού μπορούσαν νά δώσουν άφορμή για κατηγορία). 'Ο Κόιντος Κικέρων π.χ. άπειλήθηκε στήν άρχή για παράνομη άργυρολογία. quo fiebat ut] γι' αυτόν τό λόγο. cum] αίτιολ. officio] δοτ. non timori] όχι σέ φόβο προς τούς ισχυροτέρους του. spei] σέ έλπίδα καλύτερης σταδιοδρομίας ή μεγαλύτερων κερδών. tribui] ότι γινόταν, όφειλόταν.

Τά Κεφ. 7 - 12 παραλείπονται.

Κεφάλαιο 13.

1. neque vero... minus... quam] αλλά δέν... λιγότερο... όσο. pater familias] = pater familiae. Τό familias είναι άρχαϊκός τύπος τής γεν. του ένικοϋ. cum] άν και (= quamvis). illo] β' όρος συγκρ. = quam ille, neque tamen non] και μ' όλα αυτά. Τό neque non άντί του et κάνει πιό ισχυρή τήν κατάφαση. bene habitavit] είχε ώραϊο σπίτι.

2. ab avunculo] ίδες 5, 1 και 2. cuius] = eius autem αυτού δέ. aedificio — silva] (άφαιρ.) νά συναφθεϊ μέ τό constabat. tectum] τό μέρος άντί του όλου = domus. salis—sumptūs] γεν. διαιρ. si quid] = si aliquid. coactus est] νά συμπληρώσεις c o m m u t a r e.

3. usus est familia... optima] (άφαιρ.) είχε άριστη οικογένεια. Τό νά έχει κανείς ύπηρετικό προσωπικό και ώραϊους δούλους (πρβλ. κατωτ. forma) νομιζόταν τότε πολυτέλεια. utilitate - forma] άφαιρετ. του κατά τι. si formā] συμπλ. i u d i c a n d u m est. in eā] = in Attici familiā. anagnostae et librarii] προσδιορισμός του pueri (δούλοι). qui non... posset] = talis ut non... posset τέ-

τοιος, ὥστε νά μή... *utrumque horum*] δηλ. ἀνάγνωση καί ἀντιγραφῆ. *artifices*] ἔνν. *in eā erant*.

4. *horum*] γεν. διαίρ. *domi*] στό σπίτι τοῦ Ἀττικοῦ. *natum*] εἶναι γνωστό ὅτι δοῦλοι θεωροῦνταν καί τά παιδιά τῶν δούλων. *concupiscere*] ὑποκ. τοῦ *debet duci. quod*] = *id quod* (ἀντικείμεν. τοῦ *concup.*). *a plurimis* συμπληρ. *fieri* δηλ. *concupisci. videas*] ὑποτακτ. δυνητικῆ. Ἐπί ἀορίστου ὑποκειμένου χρησιμοποιεῖται τό β' ἔν. πρόσωπο = *videre aliquis potest* *μπορεῖ κανεῖς νά ἰδεῖ. continentis*] = *proprium* (= ἴδιο) *continentis* (= συγκρατημένου). *industriā*] ἀφαιρ. *pretio*] (ἀφαιρ.) μέ ἀγορά, μέ χρήματα. *parare*] συμπληρ. *aliquid non mediocris*] = *magnae. est diligentiae*] τό *est* βρῖσκειται ἔλλειπτικά χωρίς κανένα οὐσιαστικό ἀντί *est signum* (σημεῖο) *diligentiae* = προδίδει οἰκονομία.

5. *elegans—magnificus—splendidus—sumptuosus*] συμπλήρωσε *erat*.

6. *nec praeteribo*] νά συναφθεῖ πρὸς τό *solitum* (ἔνν. *esse*) πού βρῖσκέται στό τέλος, τό ὅποιο εἶναι στή θέσιν ἀντικειμένου = ὅτι συνήθως δαπανοῦσε. *quamquam*] μέ ὑποτακτικῆ δέν εἶναι κλασσικό. *visum iri*] σπάνιος τύπος. *putem*] ὑποτακτ. δυνητικῆ = *putare possum. cum*] μολονότι. *lautus*] = *splendidus. domum suam*] στό σπίτι του. *terna milia*] ἔνν. *sestertium* = 3000 σηστερτίων (ἰδ. Λεξιλόγ.). *ex pensum ferre*] ἡ λέξις *expensum* μένει ἀμετάβλητη (ἰδ. Λεξιλ. λ. *expendo*). *sumptui*] δοτ. τοῦ σκοποῦ (τοῦ προορισμοῦ).

7. *hoc*] (οὐσιαστικῶς) = αὐτό τό γεγονός. *auditum*] ἐξ ἀκοῆς, ἀπό φήμη. *cognitum*] — ἀπό προσωπική ἀντίληψη (ἰδ. Λεξιλ. *cognosco*). *praedicamus — interfuimus*] ἀντί α' ἔν. προσ. *familiaritatem*] δηλ. *cum eo* (= *Attico*). *rebus*] πτώσ. δοτ. (ὑποθέσεις).

Κεφάλαιο 14.

1. *acroāma*] εἶδος σύστοιχου ἀντικειμένου στό *audivit*. Σ' αὐτό τό χωρίο πρόκειται μόνο γιά τούς ἀναγνώστες, ὅπως φανερώνει τό πιό κάτω *quam anagnosten = praeter anagnosten. nos quidem*] = *ego quidem ἐγώ τουλάχιστο. aliquā*] ὅχι *ullā, ἐπειδή τό non umquam sine ἰσοδυναμεῖ μέ τό semper cum. apud eum*] σπίτι του.

cenatum est] (ἀπρόσ.) = ἐδείπνησαν. animo] ἀφαιρ. πνευματικά.

2. eos... quorum] = tales ut eorum. abhorrerent] ὑποτακτική, ἐπειδὴ ἡ πρόταση ἔχει ἀποτελεσματική σημασία. a suis] νά συμπληρώσεις μέ τό moribus. cum] ἔν καί (= quamvis). accessio] αὐτό συνέβη ἐξαιτίας τῆς κληρονομίας. tantā] ἀφαιρ. ut se gesserit — vixerit — steterit] νά μεταφράσεις μέ ἀορίστους = ὥστε... — in sestertio viciens] = in viciens centenis milibus sestertium ὡς ἄνθρωπος μέ περιουσία... 2.000.000 σηστερτίων. in sestertio centiens] = in centiens centenis milibus sestertium = 10.000.000 σηστερτίων. quam... instituerat] = solito, τοῦ συνηθισμένου. fastigio] ἀφαιρετική. in utraq̄ue fortuna] δηλ. καί ὅταν εἶχε 2.000.000 καί ὅταν εἶχε 10.000.000 σηστερτίων.

3. hortos] μεγάλους κήπους (πάρκα) καί πολυτελεῖς ἐξοχικές κατοικίες φιλοδοξοῦσαν νά ἔχουν οἱ πλούσιοι Ρωμαῖοι. aut] (ἐδῶ =) καί, eius] = Attici. omnis] νά τό συνάψεις μέ τό reditūs. urbanis] δηλ. τῆς Ρώμης. possessionibus] δηλ. σπίτια, καταστήματα (tabernae), ἐργαστήρια τά ὁποῖα αὐτός τά ἐξεμίσθωνε. Ὁ Ἀττικὸς ἀπέκτησε ἀκόμη ἀξιόλογα προσοδοφόρα κτήματα στήν Ἡπειρο (πρβλ. in Epiroticis) κοντά στήν πόλη Βουθρωτό (Χαόνων) πάνω στόν ποταμό Θύαμη (σήμερα Καλαμᾶς) (τό 70 περίπου ἤ 69 π.Χ.), ἐπίσης στό νησί τῆς Κέρκυρας. ἀκόμα δέ καί στά Σύβοτα. eum] τόν Ἀττικό. νά τό συνδέσεις μέ τό solitum (ἐνν. esse). usum... pecuniae] ἀντικείμε. τοῦ metiri. non magnitudine sed ratione] ὄχι ἀνάλογα πρός τό ποσό, ἀλλά ἀνάλογα πρός τό ὀρθό μέτρο (τήν καλή χρήση). Ἀπό τή διεξοδική περιγραφή τοῦ συγγραφέα γιά τήν οἰκονομία τοῦ Ἀττικού μπορεῖ νά συμπεράνει κανεῖς πόσο σπάνια ἦταν στούς Ρωμαίους αὐτή ἡ ιδιότητα.

Κεφάλαιο 15.

1. pati] ἐνν. in alio. itaque] = et ita καί ἔτσι. difficile intellectu] δύσκολο νά καταλάβει κανένας. quidquid] αἰτ. τοῦ σύστοιχου ἀντικειμένου στό rogabatur = si quid rogabatur. promittebat] χωρίς ἀναφορά (ἀπόλυτα) χωρίς ἀντικείμε. quod] διότι. quod... non possent] ἀντικείμε. τοῦ polliceri. Χρησιμοποιήθηκε ἡ ὑποτακτική, ἐπειδὴ quod = tale ut id non...

2. idem] ὁ ἴδιος, κατὰ τόν ἴδιο τρόπο. quod] = si quid ἕαν κάτι, κάθε φορά πού κάτι. adnuisset] ἡ ὑποτακτική φανερώνει τό ἀόριστο καί τήν ἐπανάληψη. tantā... curā] ἀφαιρ. τῆς ιδιότητος. eum] ἡ ἀντων. εἶναι τό λογικό ὑποκείμεν. τοῦ pertaesum est. suam] ἀντί γεν. ἀντικειμ. sui = τῆ γνώμη πού εἶχα γι' αὐτόν, δηλ. τήν ὑπόληψή του. qua] δηλ. existimatione (β' ὄρος τῆς συγκρίσεως).

3. quo fiebat ut] ἰδέε 6, 5. Ciceronum] Marci et Quinti Ciceronis ἰδέε 5, 3. iudicari] ἀπρόσωπα. inertia — iudicio] ἀφαιρετικές fugisse] ὡς ὑποκείμενο ἐνν. eum (Atticum).

Κεφάλαιο 16.

1. adolescens] νέος (ἐνῶ ἦταν). Ὁ μέν Σύλλας ἦταν τότε 55 χρόνων ὁ δέ Ἀττικὸς 27 χρόνων. idem] αὐτός ὁ ἄνθρωπος, ὅμοια. senex] σέ ἀντίθεση πρὸς τό adolescens = cum senex esset. Τότε ὁ Ἀττικὸς ἦταν 66 καί ὁ Βροῦτος 42 χρόνων. cui aetati] (δοτ. ἠθική) δηλ. τῶν νέων, τῶν γερόντων, τῶν ὁμήλικων. fuerit aptissimus] = προσαρμόστηκε πάρα πολύ (συνεφώνησε).

2. quamquam] αὐτός ὁ σύνδεσμος στήν ἀρχή προτάσεως χρησιμεύει μόνο γιά νά προσθέσει στά προηγούμενα ἐπεξηγηματική ἢ περιοριστική παρατήρηση = μολαταῦτα, ἀλλ' ὅμως. eum] τόν Ἀττικό. ei] στό M. Κικέρωνα. ut] = tam praecipue ut... fuerit τόσο... ὥστε... ὑπῆρξε.

3. ei rei] δηλ. στήν ἀγάπη τοῦ Κικέρωνα πρὸς τόν Ἀττικό. iudicio] δοτ. σκοποῦ. eos libros] πρόκειται γιά τά δύο βιβλία τοῦ Κικέρωνα, πού ἐπιγράφονται de amicitia (= γιά τή φιλία) καί de senectute (= γιά τό γῆρας). de eo] = de Attico. sedecim volumina]. Ἡ « συναγωγή » τῶν ἐπιστολῶν πρὸς τόν Ἀττικό (στόν ἀριθμό 424) σώθηκε μέχρι σήμερα σέ 16 βιβλία. ab consulatu] ἀπό τό 63 π.Χ. Αὐτό δέν εἶναι ἐξ ὀλοκλήρου ἀληθινό, ἐπειδὴ ἔχομε ἐπιστολές τοῦ 68 - 64 καί 61 - 54 π.Χ. eius] = Ciceronis. ad extremum tempus] ἐνν. vitae Ciceronis, μέχρι τό 44 π.Χ., δηλ. λίγο πρὶν πεθάνει ὁ Κικέρων. missarum] ἐκείνων πού ἔστειλαν (ἐμεῖς θά λέγαμε : ἐκείνων πού ἔγραψαν). quae] δηλ. volumina. qui legat] = si quis ea legat ἕαν κάποιος θά διάβαζε. non desideret]

δέ θά ἐπιθυμοῦσε, δέ θά αἰσθανόταν τήν ἔλλειψη συνεχοῦς ἱστορίας αὐτῶν τῶν χρόνων.

4. principium] δηλ. τοῦ Καίσαρα, τοῦ Πομπήιου, τοῦ Ἀντωνίου, τοῦ Ὀκτάβιου. vitiis] = de vitiis. Αὐτά τά σφάλματα, μάλιστα τά πολιτικά καί στρατηγικά, ἐγίναν κατά τόν ἐμφύλιο πόλεμο ἀνάμεσα στόν Καίσαρα καί τόν Πομπήιο. in eis] δηλ. voluminibus. nihil... non] = ὅλα γενικά. appareat — possit] χρησιμοποιεῖται ἐνεστώτας, ἐπειδή ἡ ἐνέργεια παρουσιάζεται σάν νά συμβαίνει καί κατά τό χρόνο πού ἔγραφε αὐτά ὁ Νέπωσ. prudentiam] δηλ. Ciceronis. divinationem] τήν τέχνη νά μαντεύει κανένας τό μέλλον. vivo se] ἀφαιρ. ἀπόλ. (χρον.). Τό se ἀντί eo. futura] συμπλ. esse, ὅτι θά συμβοῦν. usu] (δοτ. ἢ ἀφαιρ.)· ἰδές Ἀνν. 12, 3 καί Λεξιλόγιο. cecinit] τό ρῆμα cano χρησιμοποιεῖται μέ κυριολεξία στίς προφητεῖες, τίς ὁποῖες οἱ μάντιες (vates) ἔλεγαν μέ στίχους.

Κεφάλαιο 17.

1. quid] (= cur) τί, γιατί; plura] σύστοιχ. ἀντικείμε. comme morem] ὑποτακτική ἀπορηματική. cum] αἰτιολ. hoc] (σύστοιχ. ἀντικείμε. τοῦ gloriantem) = αὐτό ἢ μ' αὐτό, (δηλ. se numquam... redisse... fuisse). ipsum] = Africum. redisse] = rediisse. aequallem] ἐνν. sibi. ipse] δηλ. Atticus. gloriantem] μετοχ. κατηγορηματική (στή θέση τοῦ ἀπαρέμφ. gloriari) γιά νά τονιστεῖ ἡ πράξη. extulit (ρ. effero) = sepeliendam curavit. annorum] γενν. ἰδιότητας.

2. hunc] = Atticum. ea indulgentia] ἀφαιρ. -ἰδιότ. πού ἔχει θέση κατηγορουμένου = τέτοιος... in] (= erga) γιά νά δηλωθεῖ φιλική διάθεση. ut] ἡ σύνταξη: ut duceret nefas irasci eis quos amare deberet... (χρησιμοποιεῖται ὑποτακτική deberet, ἐπειδή ἡ ἐξάρτηση εἶναι ἀπό τήν ὑποτακτική duceret... καί φανερώνει τή σκέψη τοῦ Ἀττικοῦ). nefas] ὡς ἐξωτερίκευση τῆς impietas.

3. neque id] καί μάλιστα αὐτό δέν... naturā—doctrinā] ἀφαιρ. αἰτίου = ἀπό τή φύση, ἀπό ἀγωγή. quamquam...] μολονότι (αὐτό δέν ἔχει μεγάλη σημασία, ἐπειδή) ὅλοι πειθαρχοῦμε σ' αὐτή (τή φύση). ei] δηλ. naturae. iis] (ἀφαιρετ.) δηλ. praeceptis. ad ostentationem] δηλ. scientiae = γιά ἐπίδειξη γνώσεων ματαιόδοξη.

Κεφάλαιο 18.

1. *moris*] αντί *morum*. *summus*] πάρα πολύ μεγάλος, σέ πολύ μεγάλο βαθμό. *antiquitatis*] γεν. άντικειμεν. 'Ο χρόνος πού εξασφάλιζε άπό τίς έμπορικές του άσχολίες ό 'Αττικός, ήταν έξ όλοκλήρου άφιερωμένος στά γράμματα, στήν ιστορία (ιδές πύ κάτω), στήν έλληνική φιλολογία και στή φιλοσοφία (ιδές και 3, 3 στό τέλος). *in volumine*] ιδές 'Ανν. 13, 1 : *in annali suo. exposuerit*] έξέθεσε. *magistratūs*] (άιτιατική πληθυντ.) ένν. *curūles* εκείνους πού άξιώθηκαν τήν όλοπόρφυρη έσθήτα δηλ. τούς ύπάτους, τούς στρατηγούς. 'Ο *annalis* του 'Αττικού έφθανε άπό τήν άρχή μέχρι τό 54 π.Χ.

2. *est*] ύπάρχει. *quae*] = *ut ea. in eo*] δηλ. *volumine, libro, suo tempore*] μέσ στό χρόνο πού συνέβαινε (σέ χρονολογική διάταξη). *ex eo*] δηλ. *volumine, libro. possimus*] ιδές πύ πάνω 16, 4 *possit*.

3. *hoc idem*] έντελώς τό ίδιο, δηλ. τήν έρευνα για τό γενεαλογικό δένδρο τών διακεκριμένων οικογενειών τής Ρώμης. *ut*] (ούτως) ώστε. *M. Bruti] Marci Junii Bruti. rogātū*] ιδ. 'Ανν. 11, 4. *Iuniam familiam*] σ' αϋτήν άνήκε ό Βροϋτος. *ad*] μέχρι. *ordine*] αϋτή ή λέξη διευκρινίζεται μέ όσα άκολουθοϋν = σέ (χρονολογική) τάξη· ιδές § 1 : *ordinavit. quis...*] πλάγια έρώτηση. 'Εννοεί εκείνους πού έχουν άξιώματα. ('Η άντων. αναφέρεται στό όνομα = ποιός; πώς όνομαζόταν;). *a quo... quibusque*] = *a quo... et a quibus*· ιδές λεξιλόγ. λ. *orior. ortus*] ιδές Κάτ. 1, 1. *quibusque temporibus*] και κατά κάποιους χρόνους, και πότε.

4. *pari modo*] συμπλήρ. ώς έξής : *pari modo M. Claudii (rogatū hoc idem fecit de) Marcellorum (familiā). Scipionis Corn... et F. Max.] (rogatū de) Fabiorum et Aemiliorum (familiā). quibus (libris)*] β' όρος τής συγκρίσεως στό *dulcius = iis igitur libris. iis*] δοτ. ήθική. *notitiae virorum] virorum* γεν. άντικ. = *noscendi claros viros*.

5. *quoque*] όμοια, και. *credimus*] αντί *credo* έγώ ό Κορνήλιος Νέπως (γι' αϋτό τό ρήμα βρίσκεται σέ παρένθεση). *eius*] δηλ. τής ποιητικής. *ceteros*] (όλους τούς άλλους) : 'Η δοτική συνηθέστερη. ιδ. Ην. 1, 1. Α. 3, 3.

6. *exposuit*] ένν. *eorum vitam. singulorum*] καθε-

νός. sub... imaginibus] αὐτές οἱ εἰκόνες, ὅπως καὶ οἱ στίχοι, βρίσκονταν στὸ Ἀμάλθειο (= τὸ ἱερό τῆς Νύμφης Ἀμάλθειας) στὸ κτῆμα τοῦ ποῦ εἶχε στήν Ἡπειρο (ιδέεσ Ἀττ. 14, 3). facta magistratūsq̄] τὰ δημόσια ἀξιώματα καὶ στήν εἰρήνη καὶ στὸν πόλεμο. quaternis quinisve] (quinis καὶ -ve) μὲ τέσσερις ἢ τὸ πολὺ πέντε (στίχους). descripserit] (ὑποτακτ.) περιέγραψε. quod] τὸ ἀναφορικὸ συνδέει τὴ φράση μὲ τὴν προηγούμενη καὶ προεξαγγέλλει τὸ περιεχόμενο τῆς συμπληρωματικῆς προτάσεως τοῦ ἀκολουθεῖ. credendum sit] (ὑποτακτικὴ δυνητικὴ). tantas res] τόσο μεγάλη (ἢ τόσο) σπουδαία ὕλη. declarari] τὸ ἀπαρέμφ. εἶναι ἐπεξηγήση τῆς ἀναφορικῆς προτάσεως quod vix credendum sit (= credibile sit) = αὐτὸ δὲ μὲ δυσκολία μπορεῖ νά γίνει πιστευτὸ ὅτι ἐγινε σαφές. tam breviter] μὲ τόσο λίγα λόγια. est] ὑπάρχει. ἔχουμε. Δημοσιεύτηκε τὸ 60 π.Χ. Δέν πρέπει νά συναφθεῖ τὸ est μὲ τὸ confectus (= scriptus). liber] βιβλίο. « ὑπόμνημα ».

Κεφάλαιο 19.

1. haec hactenus] ἐνν. dixi (ἀπὸ τὸ 1 - 19ο κεφάλ.) vivo] ἀφαιρ. (ιδέεσ 16, 4). edita sunt] ἡ συμπλήρωση καὶ ἡ ἔκδοση ὅλου τοῦ ἔργου ἐγινε λίγο πρὶν ἀπὸ τὸ θάνατο τοῦ Ἀττικοῦ. nunc] τώρα δηλ. ὕστερα ἀπὸ τὸ θάνατο (32 π.Χ.) τοῦ Ἀττικοῦ. ei] = Attico. reliqua] ὅσα περιλαμβάνονται στὰ κεφάλ. ἀπὸ τὸ 19 ἕως τὸ τέλος τοῦ 22. Ἡ προσθήκη αὐτῆ γράφτηκε ἀνάμεσα στὰ 29 καὶ 27 π.Χ. quantum] τὸ quantum ὅταν ἔχει περιοριστικὴ σημασία, συντάσσεται πάντοτε μὲ ὀριστικὴ. potuerimus] (τετελ. μέλλοντας. Οἱ Λατῖνοι ἦταν πρὸ ἀκριβεῖς σχετικὰ μὲ τὴ χρῆση τῶν χρόνων τοῦ ρήματος) = ὅσο μποροῦμε. docebimus] ἀντὶ docebo. supra] ὁ Νέπως στὸ κεφ. 11, 6 τοῦ βίου τοῦ Ἀττικοῦ δῆλωσε, ὅπως καὶ ἐδῶ, ὅτι τὰ ἦθη διαμορφώθηκαν, συχνὰ (plerumque) τὴν τύχη σὲ κάθε ἄνθρωπο.

2. equestri] ἰδ. ἀνωτ. 6, 2. quo] ἀφαιρ. καταγωγῆς. imperatoris] τοῦ Ὀκταβιανοῦ Αὐγούστου, τοῦ πρώτου αὐτοκράτορα τῆς Ρώμης ἀπὸ τὸ 29 π.Χ. divi filii] divi Caesaris filii = γιοῦ τοῦ θεοῦ Καίσαρα. cum... esset consecutus] ἀφοῦ πέτυχε. iam ante] πρωτύτερα ἤδη. quam] ἢ, elegantia] (ἀφαιρ.) μὲ τρόπους εὐγενικούς καὶ ἐκλεκτούς. dignitate pari] ἀφαιρ. ἰδιότ. = οἱ ὁποῖοι εἶχαν

ἴση ἀξία. fortunā] ἀφαιρ. τοῦ κατά τι. humiliores] λιγότερο λαμπροί (συμπλήρωσε quam Octavianus erat). Αὐτοί ἐπομένως (Σύλλας, Κικέρων, Καῖσαρ, Βροῦτος, Πομπήιος, Ἀντώνιος) ἦταν dignitate pari, ἀλλά non pari fortunā.

3. enim] δικαιολογεῖ τό humiliores. prosperitas] ἡ εὐτυχία του ὑπῆρξε παροιμιώδης κατά τὴν ἀντίληψη τῶν Ρωμαίων. Καί ἀληθινά ὁ Αὐγουστος ὕστερα ἀπὸ τὴ ναυμαχία τοῦ Ἀκτίου καί τό θάνατο τοῦ Ἀντωνίου ἔμεινε μόνος κύριος τοῦ Ρωμαϊκοῦ κράτους. Λοιπόν, δίκαια ὀνομαζόταν Felix. Caesarem] ὁ Ὀκταβιανός, ἀφοῦ πῆρε τόν τίτλο Caesar καί ἔπειτα τόν τίτλο Augustus, ὀνομαζόταν Caesar Augustus. est consecuta] = tantum prosperitatem Caesar consecutus est. nihil... non... quod] καθετί τό ὅποιο, καθετί... πού. ei] δηλ. Caesari. quod... detulerit] (ἡ ὑποτακτ. ἀπὸ ἔλξη πρὸς τό tribuerit) = detulit. Ὁμοίως τό conciliarit = conciliavit. quivit] ὀριστ. (θά μποροῦσε νά τεθεῖ non quierit). conciliarit] (= conciliaverit) ἐνν. nihil ei non... quod... quod nemo... consequi. δηλ. τὴ μοναρχία.

4. Attico] δοτικὴ ἠθικὴ. neptis] ἡ Ἀγριππίνα (ὅπως λένε ἄλλοι Βεψανία) ἡ μετέπειτα σύζυγος τοῦ Γερμανικοῦ. Οὐγατέρα της μέ τό ἴδιο ὄνομα ἦταν ἡ περίφημη μητέρα τοῦ Νέρωνα. cui] = Agrippae. virginem] παράθεση στό filiam. Ἡ λέξη virgo φανερώνει, ὅτι ἡ κόρη τοῦ Ἀττικοῦ ἔκανε πρῶτο γάμο. hanc] = neptem. Caesar] = Octavianus. Drusillā nato] = Drusillae filio.

Κεφάλαιο 20.

1. quamquam... misit... intercessit] τό quamquam (ἐν τοῦτοις, ἀλλ' ὅμως) περιορίζει τὴν προηγούμενη ἔννοια : quae coniunctio... frequentiore. Τό ὑποκείμεν. γενικῶς εἶναι ὁ Ὀκταβιανός. ante] (ἦδη) πρὶν. cum] (ἰδές 2, 4) κάθε φορά, ἐάν. ab urbe] ἀπὸ τὴ Ρώμη. quin] χωρὶς νά ἰδές, 2, 2. Attico] δοτ. mitteret] (πλάγ. ἐρώτ.) τί ἔκανε (πῶς ἦταν, πῶς εἶχε)... πόσο ἐπρόκειτο νά παραμείνει.

2. in urbe] ἰδές § 1 = Romae. quam vellet] ἀπὸ ὅσο ἤθελε. temere] (ὅταν προηγεῖται ἄρνηση) = facile (= εὐκολα). Attico] ἀφαιρ. στό fruor. quo (= ut eo die) non scriberet] = quin scriberet = χωρὶς νά γράφει. cum] κάθε φορά. quaestionem poëticam] ζήτημα πού ἀφοροῦσε τὴν ποίηση (εἴτε τὴν ἐλληνικὴ εἴτε τὴ ρωμαϊκὴ).

3. ex quo] ἐξαιτίας αὐτοῦ. cum (ἐπειδή) prolaberetur ut...] ἀναστροφή τῶν συνδέσμων. Ἡ συντ. : accidit ut... curaret. cum prolaberetur, vetustate... incuriā] νά συναφθεῖ μέ τό detecta (ἰδ. Λεξιλόγ. detego).

4. M. Antonio] αὐτός διοικοῦσε τότε στήν Ἀνατολή, ἐνῶ ὁ Ὀκταβιανός στή Δύση. Ὁ Ἀντώνιος ζοῦσε μετά τό θάνατο τοῦ Ἀττικοῦ. minus] νά συναφθεῖ μέ τό colebatur. absens] μακριά ἀπό τόν Ἀντώνιο, ὅσο χρόνο ἔλειπε ὁ Ἀντώνιος· (ἰδέσ 3, 2 καί Ἀνν. 5, 3). Ὁ Ἀττικός ἔμενε τότε στή Ρώμη, ὁ δέ Ἀντώνιος στήν Αἴγυπτο. accurate] νά συναφθεῖ μέ τό certiozem facere. sibi] καθώς πλεονάζει ἐξάριε· πτό πολύ τήν ἔννοια. Ἡ σύνταξη : adeo ut ille curae (δοτ.) sibi habēret, ex ultimis terris certiozem facere Atticum quid ageret (ὁ Ἀντ.).

5. hoc (ὑποκ.) quale (κατηγ.) sit] αὐτό ποιά σημασία ἔχει, τί ἀξίζει (τί θέλει νά πεῖ). quantae sit sapientiae πόσο σοφό εἶναι (ἰδέσ 13, 4 στό τέλος). eorum] γεν. κτητ. (τοῦ Αὐγούστου καί τοῦ Ἀντωνίου). usum] τίς φιλικές σχέσεις. maximarum rerum...] de maximis rebus inter se aemulabantur et obtrecebant. quantam] δηλ. aemulationem et obtreccationem. fuit necesse] ἐνν. in c i d e r e. cum] αἰτιολ. se] ὑποκ. τοῦ esse.

Κεφάλαιο 21.

1. cum complisset] (χρον.) ἀφοῦ συνεπλήρωσε. hereditates] Ἦταν συνήθεια στή Ρώμη νά θυμοῦνται οἱ πλοῦσιοι, ὅταν συνέτασσαν τή διαθήκη τους, ἄνδρες πού διακρίνονταν γιά χρηστοθήθεια, ἔστω καί ἂν αὐτοί βρίσκονταν μακριά ἀπό τή Ρώμη. ad] = usque ad. ut... non indiguisset] ὥστε... δέν εἶχε χρειαστεῖ (φάρμακο). medicinā] ἀφαιρ. annistriginta] (ἀφαιρ.) πρίν τριάντα χρόνια.

2. tenesmo] τεινεσμός, αἰτ. ἐνικοῦ μέ ἑλληνική κατάληξη (-on = -ον). Ἡ ἀπουσία πόνων ἐπί τρεῖς μῆνες φαίνεται ὅτι ἔδειχνε ὅτι ἐπρόκειτο γιά ἐλαφρά δυσεντερία. cui] (δοτική ἡθική μέ τήν ἔννοια τῆς ἀπαλλαγῆς) = γιά τό ὅποιο καί γιά νά ἀπαλλαγεῖ ἀπό ὅποια ἀσθένεια. facilia] (εὐκόλα), χωρίς πόνους. proponebantur] προτείνονταν (γενικά ἀπό τούς γιατρούς).

3. in hoc] δηλ. morbo. cum] χρον. quos] eos (dolores)

quos. ex]ιδ. Κάτ. 2, 1. tanta vis morbi] = morbus tantāvi. fistulae puris] μετά τή φλόγωση τοῦ ἀπευθυσμένου (τοῦ ὀρθοῦ ἢ εὐθῆος ἐντέρου) παρουσιάσθησαν συρίγγια μέ πύο. ut... eruperint] ὥστε ξέσπασαν.

4. hoc (σάν οὐσιαστικό), τοῦτο, δηλ. ἡ ἐμφάνιση συριγγίων (= ut per lumbos fistulae puris erumperent). ei] = Attico. priusquam... accideret] προτοῦ... συμβεῖ.

5. ut] (ἀμέσως) ὡς. innixus — inquit] ἀφοῦ στηρίχτηκε — εἶπε : στηρίχτηκε καί εἶπε. quantam... adhibuerim] πλάγια ἐρώτηση. Ἐξαρτ. ἀπό τό commemorare. hoc tempore] αὐτό τόν τελευταῖο καιρό. cum] αἰτιολ. testes] κατηγ. nihil] ἐντονότερο ἀπό τό non. quibus] δοτ. καί ἐπειδή δέ σέ σᾶς (= et quoniam vobis). ut spero] σέ παρένθεση = ὅπως ἐλπίζω... satisfēci] ἱκανοποίηση, ἔκαμα ὥστε νά πιστέψετε (= persuasi). me nihil reliqui fecisse] = me nihil reliquisse, nihil praetermisisse (ὅτι) τίποτε δέν παραμέλησα. quod... pertinēret] = tale ut pertineret. ut mihi consulam] νά λάβω πρόνοια γιά τόν ἑαυτό μου (χωρίς τά βάσανα πού ὑπέφερα μέχρι τώρα, ἀφήνοντας νά παρατείνεται ἡ ζωή μου ἀπό τήν ἀγάπη μου γιά σᾶς). ignorare nolui] λιτότητα (= δέν ἤθελα νά μή γνωρίζετε) = θέλω νά μάθετε. mihi stat desinere] (νά συνταχθεῖ ἀπρόσωπα). alere] ἡ ἐξάρτηση ἀπό τό desinere.

6. his diebus] τίς τελευταῖες μέρες. quidquid] = si quidquid. cibi] γενική διαιρετική. ita] ἔτσι, μόνο ἀπ' αὐτή τήν ἀποψη. ut auxerim] ὥστε αὐξήσα. deinde] ἔπειτα (ἐάν δηλ. δέν ἐγκρίνετε τήν ἀπόφασή μου). frustrā] νά συναφθεῖ μέ τό conemini. dehortando] (ἀφαιρ.). impedire] μέ τό νά προσπαθεῖτε νά μέ ἐμποδίσετε ἀπό τήν ἀπόφασή μου.

Κεφάλαιο 22.

1. habitā] (ἀφαιρ. ἀπόλ.)... depressit] δηλ. Atticus. constantiā] ἀφαιρ. τροπ. vultūs] εἶναι γενική πτώση. ut] ὥστε. ex vitā] νά ἐννοήσεις πάλι τό migrare (= discedere ἢ excedere « ἀποχωρεῖν »). Οἱ ἀρχαῖοι τό θάνατο τόν θεωροῦσαν ὡς ἀποδημία.

2. cum quidem] ἐνῶ μάλιστα. quod] ἀντικείμε. τοῦ cogeret. et... reservaret] (συμπληρ. μέ τό ut πού ὑπάρχει μέσα στό προη-

γούμενο ne = et (= αλλά) ut... reservaret. tum quoque] άκόμη τώρα, δηλ. στήν κατάσταση πού βρισκόταν... superesse] = superstitem (= ζωντανό) esse. eius] δηλ. Agrippae... taciturnā suā obstinatione] μέ τή σιωπηρή του ισχυρογνωμοσύνη, μέ τήν έπίμονη σιωπή του. depressit] διέκοψε.

3. cum] χρον. = άφοϋ. se] πλεονασμός. inierat] ύπερσυντ. τοϋ ρ. in eo. pridie Kal (endas) Apriles] τήν 31 Μαρτίου τοϋ 32 π.Χ. Γεννήθηκε τό 109 π.Χ. consulibus] (άφαιρ.) επί τής ύπατείας τους.

4. in lecticulā] τό άπέριττο φορεϊο δείχνει ότι έλειπε από τήν έκφορά κάθε διάθεση επιδείξεως. ut] όπως άκριβώς. frequentiā] άφαιρ. Appiam] οι Ρωμαϊοι θάβονταν κατά μήκος τών δρόμων πού όδηγοϋσαν από τή Ρώμη προς τίς γειτονικές περιοχές, όπως ή' Αππία όδός, πού όδηγοϋσε προς τήν Καμπανία. Japidem] οι άποστάσεις επί Αϋγούστου ύπολογίζονταν από τήν άγορά τής Ρώμης (forum), όπου ύπῆρχε ό πρώτος χρυσός μιλιοδείκτης.

Μ Ε Ρ Ο Σ Γ'

ΙΣΤΟΡΙΚΟΣ ΚΑΙ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ

- Aegātes, ium, θηλ. Αἴγουσες. Ἦταν τρία νησιά στά δυτικά τῆς Σικελίας. Hn 1, 3.
- Aemilius (L. Aem. Paulus), Λεύκιος Αἰμίλιος Παῦλος. 1) ρωμαῖος ὑπατος, πού σκοτώθηκε στή μάχη τῶν Καννῶν (τό 216 π.Χ.), Hn 4, 4. — 2) ρωμαῖος ὑπατος (τό 182 π.Χ.) Hn 13, 1.
- Aemiliū, ōrum, ὅσοι ἀνῆκαν στή γενιά τῶν Αἰμιλίων Hn 4, 4. 13, 1. A 18, 4.
- Afrīca, ae, θηλ., Ἀφρική, στούς ρωμαϊκοὺς χρόνους ἡ βόρεια παραλιακή χώρα, ἡ περιοχή τῆς Καρχηδόνας. Hn 2, 2. 4, 4, 1. Hn 3, 3. 7, 1. 8, 1. C 1, 4.
- Africānus, ἐπωνυμία τῶν Σκιπιόνων· ἰδ. Scipio.
- Agrippa (Marcus Vipsanius), Μάρκος Οὐιψάνιος (Βιψάνιος) Ἀγρίππας. Διακρινόταν ὡς ἄριστος στρατηγός καί πολιτικός. Στό τέλος τῆς ζωῆς του (27 π.Χ.) παντρεύτηκε τή θυγατέρα τοῦ Αὐγούστου, νεαρή χήρα Ἰουλία. A 12, 1. 19, 4. 21, 4. 22, 2.
- Alpes, ium, δηλ. Ἀλπεις, βουνά τῆς Β. Ἰταλίας. Hn 3, 4. Alpiū Hn 3, 4.
- Aniciā, ae, Ἀνικία, ἐξαδέλφη τοῦ Τίτου Πομπώνιου Ἀττικοῦ A 2, 1· ἰδές καί Sulpicius.
- Antiochus, Ἀντίοχος ὁ Γ', πού ὀνομαζόταν Μέγας, βασιλιάς τῆς Συρίας (223 - 187 π.Χ.). Hn 2, 1. 7, 6. 8, 1 - 3. 9, 1.
- Antonius (Marcus), Μάρκος Ἀντώνιος, ἕνας ἀπό τοὺς τρεῖς ἄνδρες (triumvir) μέ τό Λέπιδο καί τόν Ὀκταβιανό. A 20, 4.
- Appennīnus, i, ἄ., τά Ἀπέννινα (βουνά). Hn 4, 2.
- Appia (via), Ἀππία ὁδός A 22, 4. Ἡ μεγάλη μεσημβρινή ὁδός, πού τήν κατασκευή της ἄρχισε (τό 312 π.Χ.), ὁ τιμητής (censor) Ἀππιος Κλαῦδιος Καῖκος. Ἦταν ὁ πιό λαμπρός δρόμος

- τῆς Ρώμης καί γι' αὐτό ὀνομαζόταν « βασιλίσα τῶν ὁδῶν » (*regina viarum*) καί ἔφθανε μέχρι τήν πόλην Καπύη, ἀργότερα ὅμως στούς χρόνους τοῦ Αὐγούστου προεκτάθηκε μέχρι τό σημερινό Πρίντεζι (*Brindisi* - Βρενδῆσιο). Καί ἀπό τά δύο μέρη τοῦ δρόμου, καί σέ ἀρκετά μεγάλο διάστημα ἀπό τή Ρώμη, ὑπῆρχαν οἰκογενειακοί τάφοι, πού λείψανά τους καί σήμερα σώζονται.
- Apulīa*, ae, θηλ., Ἀπουλία, χώρα στή ΝΑ. πλευρά τῆς Ἰταλίας, πάνω στό Ἀδριατικό πέλαγος. Hn 4, 4.
- Arrētīnus*, Ἀρρητίνος, τοῦ Ἀρρητίου, κοντά στό Ἀρρήτιο, πόλη τῆς Ἐτρουρίας (τῶρα *Arrezo*) Hn 14, 3.
- Asīa*, ae, θηλ., (Ἀσία). ἡ χώρα πού ὀνομάστηκε Μικρά Ἀσία ἀπό τόν Δ' αἰώνα μ.Χ. ρωμαϊκή ἐπαρχία ἀπό τό 130 π.Χ. Hn 8, 4. 12, 1. 13, 2. A 4, 1. 6, 4.
- Athēnae*, ārum, θηλ., Ἀθηναί A 2, 2. *Atheniensis* A 2, 3. 4, 5.
- Attīcus*, (*T. Pomponius Atticus*), ἰδ. C 3, 5, Hn 13, 1 καί βίο Ἀττικῶ.
- Aurēlius Cotta* (C.), Γάιος Αὐρήλιος Κόττας, ρωμαῖος ὕπατος μαζί μέ τό Σολπίκιο (200 π.Χ.). Hn 7, 1. L. *Aur. Cotta* A 4, 5.
- Baebius*, Βαίβιος, ὄνομα ρωμ. οἰκογένειας ἰδ. *Tamphilus*.
- Balbus* (*L. Cornelius*), Βάλβος (ὕπατος τό 40 π.Χ.), ἄλλοτε φίλος τοῦ Καίσαρα καί τῶρα τοῦ Ὀκταβιανῶ.
- Barca*, ae, ἄ., Βάρκας (λ. Φοινικική, ἰδ. λ. *Hamilcar*, στό τέλος). Προσωνυμία τοῦ Ἀμίλκα καί τῆς οἰκογένειάς του.
- Bithyni*, ōrum, ἄ., Βιθυνοί, κάτοικοι τῆς Βιθυνίας.
- Bithynīa*, ae θηλ., Βιθυνία, χώρα στή ΒΔ παραλία τῆς Ἀσίας.
- Blitho*, ἰδ. *Sulpicius*.
- Brutus* (*Marcus Iunius*), Μάρκος Ἰούνιος Βρούτος, γιός τοῦ Μ. Βρούτου καί τῆς Σερβιλίας, ἀδελφῆς τοῦ Κάτωνα (τοῦ *Uticensis*). Αὐτός μαζί μέ τόν Κάσσιο ἦταν ὁ ἀρχηγός τῆς συνωμοσίας ἐναντίον τοῦ Καίσαρα.
- Caecilius* (*Quintus*), πλούσιος ρωμαῖος ἱππέας, θεῖος τοῦ Ἀττικῶ.
- Caesar*, āris, Καῖσαρ, *C. Iulius Caesar*, ἐπιφανέστατος στρατιωτικός καί πολιτικός (γεννήθηκε στίς 12 Ἰουλίου τοῦ 100 π.Χ., δολοφονήθηκε στίς 15 Μαρτίου τοῦ 44 π.Χ. Μετά θάνατο τοῦ ἀπονεμήθηκε ὁ τίτλος *divus* (θεός), ὁ ὁποῖος τίτλος στούς μεταγενέ-

στερους χρόνους δινόταν σχεδόν σέ ὅλους τούς αὐτοκράτορες A 19, 2.—2). Caesar (C. Octavius): Γεννήθηκε τό 63 π.Χ. καί πέθανε τό 14 μ.Χ. Ἔλαβε τόν τίτλο τοῦ imperator τό 29 π.Χ. καί κατόπιν τήν προσωνομία Augustus. Ἦταν γιός τῆς Ἀτίας, ἀνεψιᾶς τοῦ Γάιου Ἰουλίου Καίσαρα, ἀφοῦ τόν υἱοθέτησε πῆρε τό ὄνομα Γάιος Ἰούλιος Καίσαρ Ὀκταβιανός. A 19, 2 - 4. 20, 3 - 5.

Cannensis, e, τῶν Καννῶν, μικρῆς πόλεως τῆς Ἀπουλίας. pugna Cannensis, ἡ μάχη κοντά στίς Κάννες.

Capitolium, ii, οὐ., Καπιτώλιο, ὁ λόφος τοῦ Καπιτωλίου, A 20, 3. Capua, ae, θηλ., Καπύη πρωτεύουσα τῆς Καμπανίας.

Cato, ōnis. 1) M. Porcius Cato, Μάρκος Πόρκιος Κάτων, ὁ πρεσβύτερος ἢ Censorius· ἰδ. βιογρ. Κάτωνα. — 2) M. Porcius Cato ὁ νεώτερος, πού ὀνομάστηκε ἀπό τήν πόλη Ὑτίκη Uticensis (Ὑτικαῖος), ἐπειδή αὐτοκτόνησε ἐκεῖ (τό 46 π.Χ.), δισέγγονος τοῦ προηγούμενου. A 15, 3.

Catulus (C. Lutatius), Λουτάτιος Κάτουλος, ρωμ. ὑπατος (242 π.Χ.).

Centenius (C.), Γάιος Κεντένιος. Ἦταν praetor (legatus pro praetore) τοῦ ὑπάτου Σερβίλιου Hn 4, 3.

Cethegus (P. Cornelius). Πόπλιος Κορνήλιος Κέθηγος, ρωμ. ὑπατος (181 π.Χ.). Hn 13, 1.

Cicero, ōnis. 1) Marcus Tullius Cicero, Μάρκος Τύλλιος Κικέρων, ὁ γνωστός ρωμ. πολιτικός, ρήτορας καί φιλόσοφος, σύγχρονος καί φίλος τοῦ Ἀττικοῦ (γεννήθηκε τό 106 π.Χ. σκοτώθηκε στίς 7 Δεκεμβρίου τοῦ 43 π.Χ.) A 1, 4. 4, 4. 5, 3 ἐξ. 15, 3. 16, 1 ἐξ. 16, 6, 18, 6.—2) Quintus Tullius Cicero, Κόντος Τύλλιος Κικέρων, ἀδελφός τοῦ προηγούμενου, γαμπρός (τό 68 π.Χ.) τοῦ Ἀττικοῦ A 5, 3. 6, 4. 16, 2. Πληθ. Cicerones = M. καί Q. Tullius Cicero A 5, 3. 6, 4. 15, 3. 16, 2.

Cinnānus, Κιννανός, τοῦ Κίνα. A 2, 2. Ὁ Λεύκιος Κορνήλιος Κίνας, διώχτηκε ἀπό τή Ρώμη ἀπό τούς ὀπαδοῦς τοῦ Σύλλα καί ἀφοῦ συγκέντρωσε στρατό μπῆκε στήν πόλη καί πῆρε μέρος στή σφαγή τῶν πολιτῶν πού κράτησε πέντε μέρες.

Clastidium, ii, οὐ., Κλαστίδιον (σήμερα Casteggio)· πόλη τῆς Γα-

- λατίας πού ἐκτείνεται στά νότια τῶν Ἄλπεων στά βόρεια τῆς Γένοβας (σημερινῆς Genova). Hn 4, 1.
- Claudius. 1) M. Claudius Marcellus, Μάρκος Κλαύδιος Μάρκελλος, ρωμ. ὕπατος (196 π.Χ., 183 π.Χ.). Hn 7, 6. 13, 1. 2) C. Claudius Nero, Γάιος Κλαύδιος Νέρων (γιά δευτέρη φορά ὕπατος τό 207 π.Χ.), νίκησε τόν Ἀσδρούβα κοντά στή Σήνη. C 1, 2. 3) Ti(berius) Claudius Nero. Τιβέριος Κλαύδιος Νέρων (γιός τῆς Λιβίας Δρουσίλλας πού παντρεύτηκε σέ δεύτερο γάμο τόν Αὐγουστο), πού ἀργότερα ἔγινε αὐτοκράτορας (14 - 37 μ.Χ.) μέ τό ὄνομα Τιβέριος A 19, 4.
- Cornēlius (L.) Merula, Λεύκιος Κορνήλιος Μερόλας, ρωμ. ὕπατος (193 μ.Χ.). Hn 8, 1.
- Cotta (L. Aurelius), Κόττας, ρωμ. ὕπατος τό 65 π.Χ. A 4, 5.
- Crēta, ae θηλ. Κρήτη. Cretenses, ium ἄ. οἱ κάτοικοι τῆς Κρήτης Hn. 9, 2. 10, 1.
- Cyrēnaei, ōrum, ἄ. κάτοικοι τῆς Κυρήνης (πρωτεύουσας τῆς Κυρηναϊκῆς στή Β. Ἀφρική δυτικά τῆς Αἰγύπτου), οἱ Κυρηναῖοι. Hn 8, 1.
- Diāna, ae, θ., Ἄρτεμις, θυγατέρα τοῦ Δία καί τῆς Λητώς, θεά τοῦ κυνηγιοῦ. Εἶναι ἡ Ἰδία μέ τή θεά Ἄρτεμη τῶν Ἑλλήνων. Hn 9, 3.
- Domitius (Cn. = Γναῖος), Δομίτιος, ρωμ. ὕπατος (32 π.Χ.). A 22, 3.
- Drusilla, ae, θ., ἰδ. Claudius ἀρ. 3.
- Ennius (Q. = Quintus), Κόιντος Ἐννιος, ὁ δημιουργός τῆς ρωμαϊκῆς λογοτεχνίας. Γεννήθηκε τό 239 π.Χ. στήν πόλη Rudiae (σήμερα Rugge) τῆς Καλαβρίας, ἔγραψε καί ἐπικό ποίημα, τό Annales (= Χρονικά), στό ὁποῖο περιέλαβε τήν ἱστορία τῶν χρόνων του. C 1, 4.
- Epiroticus, Ἑπειρωτικός, ἐκεῖνος πού βρίσκεται πάνω στήν Ἑπειρο. A 14, 3.
- Eryx, yeis, ἄ., Ἐρυξ, πόλη καί βουνό στό δυτικό μέρος τῆς Σικελίας (σήμερα Monte San Giuliano). Hm 1, 2. 5.
- Etruria, ae, θ., Ἐτρούρια (σήμερα Toscana), περιοχή στή δυτική παραλία τῆς Ἰταλίας. Hn 4, 2.

- Eumēnes, is, Εὐμένης, βασιλιάς τῆς Περγάμου (197 - 159 π.Χ.). Hn 10, 2 ἐξ. 11, 1.
- Fabius. 1) Quintus Fabius Maximus Verrucōsus (πού ὀνομάστηκε Cunctator = Μελλητής), ὑπατος τό 214 π.Χ., ὀνομαστός στρατηγός στό β' Καρχηδονιακό πόλεμο. Hn 5, 1 κ. ἐξ. C 1, 2. Πληθυντ. Fabii, ōrum, ἄ., τὰ μέλη τῆς οἰκογενείας τῶν Φαβίων, Q. Fabius Maximus (ὑπατος 45 π.Χ.) A 18, 4.—2) Q. Fabius Labeo, Κόιντος Φάβιος Λαβέων, ρωμαῖος ὑπατος (τό 183 π.Χ.) Hn 13, 1.
- Falernus (ager), ὁ Φαλερνός ἀγρός, κοντά στή δυτική παραλία τῆς Ἰταλίας, στήν Καμπανία, ὀνομαστός γιά τό κρασί. Hn 5, 1.
- Feretrius, Iuppiter Feretrius, Δίας ὁ Φερέτριος, ὁ Ὑπέραρχος, Δίας ὁ νικητής (κυρίως ὁ θεός τῶν λαφύρων καί τῶν ὄπλων τῶν σκοτωμένων ἐχθρῶν). Ὁ ναός πρὸς τιμὴν του χτίστηκε ἀπὸ τό Ρωμύλο πάνω στό Καπιτώλιο. A 20, 3.
- Flaccus, ἰδ. Valerius.
- Flamīnius (Titus Quintius), Τίτος Κοῖντιος Φλαμίνιος, ρωμαῖος ὑπατος (τό 198 π.Χ.) νίκησε τό βασιλιά τῆς Μακεδονίας Φίλιππο κοντά στίς Κυνός κεφαλές (197 π.Χ.), ἐλευθερωτής τῶν Ἑλλήνων, Hn 12, 1 ἐξ.
- Flamīnius (C.), Γάιος Φλαμίνιος, ρωμαῖος ὑπατος (217 π.Χ.). Hn 4, 3.
- Fregellae, ārum, θ. Φρεγέλλαι (σήμερα Cerigno), πόλη τῆς Ἰταλίας στό Λάτιο ΝΑ. τῆς Ρώμης. Hn 7, 2.
- Furius (L.), Λεύκ. Φούριος, ρωμαῖος ὑπατος (196 π.Χ.). Hn 7, 6.
- Galba, ae (Servius Sulpicius), Σέρβιος Σολπίκιος Γάλβας, ρωμαῖος praetor στήν Ἰσπανία. (151 π.Χ.) C 3, 4.
- Gallia, ae, θ., Γαλατία. Αὐτή ἦταν χωρισμένη σέ δύο μέρη α) στή Gallia transalpina (τή σημερινή Γαλλία) Hn 3, 4 καί β) στή Gallia cisalpina (τή σημερινή βόρεια Ἰταλία).
- Gortynii, ōrum, ἄ., Γορτύνιοι, οἱ κάτοικοι τῆς Γόρτυνας, πόλεως τῆς Κρήτης, Hn 1, 4.
- Gracchus (Tiberius Sempronius), Τιβέριος Σεμπρόνιος Γράγχος (Γράκχος), ρωμαῖος ὑπατος τό 215 καί 213 π.Χ. Σκοτώθηκε τό 212 π.Χ. πολεμώντας τόν Ἀννίβα. Hn. 5, 3.
- Graecus, ἐλληνικός. ἔλληνας. Hn 13, 2. 13, 3. C 3, 2.

- Grāius (προφ. Grajus) saltus, « Γραίγιαι "Αλπεις » (από τό Κελτικό Kraig = σταχτής βράχος), Γραϊκές "Αλπεις. Τό σημείο τῆς διαβάσεως εἶναι ὁ αὐχένος τοῦ μικροῦ Ἁγίου Βερνάρδου (ὕψ. 2188 μ.), ἄλλοι λένε ὅτι εἶναι αὐχένος τοῦ βουνοῦ Genèvre (ὕψ. 1860 μ.). Εἶναι μῦθος ὅτι πῆραν τό ὄνομα ἀπό τόν Ἕλληνα Ἁρακλῆ (δηλ. Γραίιαι "Αλπεις Hn 3, 4 ἀπό τό graius = graecus).
- Hadrumētum, i., οὐ., Ἁδρῦμητο, πόλη παραθαλάσσια τῆς ἐπαρχίας Ἀφρικῆς στήν περιοχή τῆς Καρχηδόνος (σήμερα S u s a). Hn 6, 3 ἐξ.
- Hamilcar, āris, Ἀμίλκας, ὁ πατέρας τοῦ Ἀννίβα, στρατηγός (ἀπό τό 247 - 229 π.Χ.) στόν α' Καρχηδονιακό πόλεμο. Ὄνομα πολλῶν ὀνομαστών Καρχηδονίων. (Ἡ λέξη εἶναι φοινικική καί σημαίνει τόν ὑπηρέτη ἢ τό δῶρο τοῦ Melqart Μελκάρτ, δηλ. τοῦ Βήλου, πολιούχου θεοῦ τῆς Τύρου, πού ἡ λατρεία του διαδόθηκε καί στήν Καρχηδόνα). Ὁ Ἀμίλκας ὀνομαζόταν Barag B a r a k ἢ B a r c a = ἀστραπή, τό ξίφος πού ἔστραπτε). Hn 6, 3 ἐξ.
- Hannībal, ālis, Ἀννίβας (περ. 247 - 183 π.Χ.), γιός τοῦ Ἀμίλκα Βάρκα. Ὄνομα πολλῶν Καρχηδονίων στρατηγῶν. Ἡ λ. εἶναι φοινικική = τό δῶρο τοῦ θεοῦ. Γιά τό Baal (= Βάαλ = Βῆλος) ἰδ. Juppiter.
- Hasdrūbal, ālis, Ἀσδρούβας : 1) εἶχε σύζυγο τή θυγατέρα τοῦ Ἀμίλκα καί τόν διαδέχτηκε στήν ἀρχή (229/228 - 221 π.Χ.) Hm 3, 2. Hn 3, 1. 2) νεώτερος ἀδερφός τοῦ Ἀννίβα, πού σκοτώθηκε κοντά στή Σήνη (τό 207 π.Χ.). Hn 3, 3. C 1, 2.
- Helvīus (C.), Γάιος Ἐλβίος, συνάδελφος τοῦ Κάτωνα στήν ἀγορανομία (199 π.Χ.) C 1, 3.
- Hercūles, is, Ἁρακλῆς, γιός τοῦ Δία καί τῆς Ἀλκμήνης, ξακουστός ἥρωας τῶν Ἑλλήνων. Hercules Grāius (= Graecus ?) ἡ ἱστορία τοῦ Ἁρακλῆ ἐδῶ εἶναι καθαρός μῦθος. Hn 3, 4.
- Hippo, ōnis, ā., Ἴππών (βασιλικός), πόλη στήν περιοχή τῆς Καρχηδόνος (σήμερα Bona, γαλλ. Bône). Hm 2, 4.
- Hispanīa, ae, θηλ. Ἰσπανία (ἡ σημερινή Ἰσπανία μαζί μέ τήν Πορτογαλία). Πληθυντ. Hispaniae (C 3, 4) οἱ δύο Ἰσπανίες, δηλ. α) Hispania citerior (Tarracōnensis) νοτιοδυτική Ἰσπανία, ἀπό κεῖ καί νοτιοδυτικά τοῦ ποταμοῦ Ἰβηρα (σήμερα Ebro) C 2, 1 καί β) Hispania ulterior (Lusitania καί Baetica)

- Βορειοανατολική Ἴσπανία, ἀπό δῶ καί στά Βόρεια τοῦ Ἰβηρα.
 Hortensius (Quintus Hortensius Hortälus), Κόιντος Ὀρτή(ν)σιος
 Ὀρταλος (114 - 50 π.Χ.), ἦταν ὁ πιό μέγας ρήτορας τῆς Ρώ-
 μης πρὶν φανεῖ ὁ Κικέρων (ἀπό τό 89 - 68 π.Χ.). A 5, 4. 15,
 3. 16, 1.
- Italia, ae θηλ., Ἰταλία. Hm 4, 2. Hn. 1, 2, 2, 1. 3, 3 ἐξ. 5, 4. 8, 1.
 10, 1 C 3, 4. A 4, 2. 14, 3.
- Italicus ἰταλικός, C 3, 2. 3.
- Juppiter (καί Jūpiter), γεν. Jovis (προφ. Jovis), γιός τοῦ Κρόνου
 καί τῆς Ρέας, ὁ πιό μέγας καί πιό ἰσχυρός θεός τῶν Ρωμαίων
 (εἶναι ὁ ἴδιος μέ τό Δία τῶν Ἑλλήνων) A 20, 3.—Ἐπίσης χρη-
 σιμοποιεῖται καί γιά τόν Baal (= Ἥλιος) τόν πιό μέγας θεό
 τῶν Φοινίκων καί τῶν Καρχηδονίων Hn 2, 3. ἰδ. Feretrius.
- Karthaginiensis, e, καί Carthaginiensis, Καρχηδόνιος Hn 6, 2 (οὐσ.)
 Hn 1, 1. Οὐσ. πληθυντ. οἱ Καρχηδόνιοι Hm 1, 3. 2, 3. Hn 7,
 1 ἐξ.
- Karthāgo (καί Carthāgo), gīnis, θηλ. Καρχηδών. Hm 2, 1 ἐξ. καί
 4. Hn. 2, 3. 3, 1. 7, 4. 6. Ὀνομαστή καί ἐμπορική πόλις στή
 βόρεια παραλία τῆς Ἀφρικῆς, ἀποικία τῆς Τύρου. Χτίστηκε γύρω
 στό 888 π.Χ. (σήμερα ὑπάρχουν ἐρείπια κοντά στή Mersa τῆς
 Τύνιδας), ἀντιζήλος τῆς Ρώμης, καταστράφηκε τό 146 π.Χ.
 ἀπό τόν Πόπλιο Κορνήλιο Σκιπίωνα τόν Ἀφρικανό.
- Labēo, ἰδ. Fabius ἀρ. 2.
- Lacedaemoniūs, Λακεδαιμόνιος, ἀπό τή Λακεδαίμονα (Σπάρτη). Hn
 13, 3.
- Ligūres, um, ἄ., Λίγυες, Λιγυστίνοι, λαός τῆς ΒΔ. ἀκτῆς τῆς Ἰταλίας
 στά νότια τῶν Ἀπεννίνων κοντά στή Γένοβα (σήμερα Genova).
- Longus (Tiberiūs Sempronius), Τιβέριος Σεμπρόνιος Λόγγος.
 (ὕπατος τό 218 π.Χ. καί 194 π.Χ.). Hn 4, 2.
- Lucullus (Lucius Licinius), Λεύκιος Λικίνιος Λούκουλλος, ρωμαῖος
 ὕπατος (74 π.Χ.) καί στρατηγός τόν περισσότερο χρόνο στό
 Μιθριδατικό πόλεμο (77 - 66 π.Χ.), γνωστός γιά τά πλούτη
 καί τήν ἀχαλίνωτη πολυτέλεια A 5, 1.
- Lusitāni, ōrum, ἄ., οἱ κάτοικοι τῆς Λυσιτανίας (τῆς σημερινῆς Πορ-
 τογαλίας), οἱ Λυσιτανοί C 3, 4. ἰδ. Hispania.

- Lutatius (C. Lutatius Catulus), Γάιος Λουτάτιος Κάτουλος, ρωμαῖος ὑπατος (τό 242 π.Χ.). Hn 1, 3. 5.
- Mago, ōnis, Μάγων, ἀδελφός τοῦ Ἀννίβα. Hn 7, 1 ἐξ. 8, 1 ἐξ.
- Marcellus, Μάρκελλος (ὀλόκληρο Marcus Claudius Marcellus) 1) ρωμ. ὑπατος (τό 212 π.Χ.), περίφημος στρατηγός στό β' Καρχηδονιακό πόλεμο, κατέλαβε τίς Συρακοῦσες Hn 5, 3. C 1, 2. 2) ρωμαῖος ὑπατος (τό 183 π.Χ.). Hn 7, 6. 13, 1.—3) γαμπρός τοῦ Ὀκταβιανοῦ, ὑπατος (τό 50 π.Χ.). Πέθανε λίγο πρὶν ἀπό τό 40 π.Χ. 3) C. Claudius Nero C 1, 2.—4) Ti. Claudius Nero A 19, 4. — Πληθ. Marcelli, ὄρουμ, ἀ., ἡ γενιά, ἡ οἰκογένεια τῶν Μαρκέλλων A 18, 4.
- Marius (C.), Γάιος Μάριος, ρωμαῖος ὑπατος (τό 82 π.Χ.), γιός τοῦ Γ. Μάριου (γνωστοῦ ἀντίπαλου τοῦ Σύλλα (ιδ. Sulla), νικητῆ τῶν Κίμβρων (101 π.Χ.) καί τῶν Τευτόνων (102 π.Χ.). A 1, 4. 2, 2. 15, 3.
- Maximus, ιδ. Fabius.
- Minucius : 1) Quintus Minucius, Κόιντος Μινούκιος, ρωμαῖος ὑπατος (193 π.Χ.) Hn 8, 1. 2) Marcus Minucius Rufus, ἵππαρχος κάτω ἀπό τίς διαταγές τοῦ δικτάτορα Φάβιου Μάξιμου στό β' Καρχηδονιακό πόλεμο Hn 5, 3.
- Nero, ιδ. Claudius ἀριθ. 2 καί 3.
- Nōmentānus, Νωμετανός, τοῦ Νωμέντου (σήμερα Mentana), πόλεως τῆς χώρας τῶν Σαβίνων λίγο Β.Δ. τῆς Ρώμης. — Nomentanum (praedium), κτῆμα στήν περιοχή τῆς χώρας τῶν Σαβίνων A 14, 3.
- Numidae, ārum, ἀ., Νομάδες, λαός τῆς Β. Ἀφρικῆς.
- Octavius, ιδ. Caesar 2.
- Padus, ἰ ἀ., Πάδος, ποτάμι τῆς Β. Ἰταλίας (σήμερα Po), πηγάζει ἀπό τίς Ἀλπεις καί χύνεται στό Ἀδριατικό πέλαγος. Hn 4, 1. 6, 1.
- Pamphylium mare, οὔ., Παμφυλία θάλασσα, στό ἀνατολικό μέρος τῆς Μεσογείου. Hn 8, 4.
- Paulus, ιδ. Aemilius.
- Peducaeus (Sextus), Σέξτος Πεδουκαῖος, παλιός φίλος τοῦ Τίτου Πομπώνιου Ἀττικοῦ. A 21, 4.
- Pergamēnus, Περγαμηνός, ἀπό τήν πόλη Πέργαμο (σήμερα Pergama), αὐτή ἀργότερα ἔγινε πρωτεύουσα τοῦ βασιλείου τῆς

- Περγάμου στή Μ. Ἀσία Hn 10, 2. 11, 5. Pergamēni, ōrum ἄ., οἱ κάτοικοι τῆς Περγάμου, οἱ Περγαμηνοί. Hn 11, 7.
- Perpenna, ae, (Marcus), Μάρκος Περπένας, ἐπιφανῆς ρωμαῖος ὕπατος (τό 92 π.Χ.), τιμητής (τό 86 π.Χ.). C 1, 1.
- Phidias, ae, κάποιος Φειδίας (ἰδ. βίο Ἀττικοῦ 3, 2).
- Philippus, Φίλιππος ὁ Ε΄, γιός τοῦ Δημητρίου τοῦ Β΄, βασιλιάς τῆς Μακεδονίας ἀπό τό 221 - 179 π.Χ. πατέρας τοῦ Περσέα. Hn 2, 1.
- Roenus, συνήθως στόν πληθυντ. Roeni, ōrum, ἄ. Φοίνικες = Καρχηδόνιοι (ὡς ἄποικοι ἀπό τή Φοινίκη). Hm 1, 2. 2, 3. Hn 7, 7. Roenus (= Hannibal) Hn 10, 1. Roenīcus, a um, Καρχηδονι(α)κός. Hm 1, 1. 4, 3. C 3, 3.
- Polybius Hn 13, 1.
- Pontus, Πόντος, ὁ Εὐξείνος Πόντος (Μαύρη θάλασσα) μέ τίς ἐπαρχίες τῶν ΒΔ ἀκτῶν τῆς Μικρασίας καί ξεχωριστά τῆς Βιθυνίας, τοῦ βασιλείου τοῦ Προυσία. Hn 10, 1.
- Prusiā (καί Prusiās), ae, Προυσίας ὁ Α΄, βασιλιάς τῆς Βιθυνίας, γαμπρός ἀπό ἀδελφή τοῦ Φιλίππου τοῦ Ε΄ (πέθανε λίγο μετά τό θάνατο τοῦ Ἀνίβια). Hn 10, 1. 12, 1. 3.
- Pyrgaenus saltus, ἄ., τά Πυρηναῖα : ὄροσειρά ἀνάμεσα στή σημερινή Γαλλία καί τήν Ἰσπανία. Hn 3, 3.
- Quirinālis collis, ἄ., A 13, 2 ὁ Κυρινάλιος λόφος, ὁ πῖο βορεινός ἀπό τοὺς ἑπτὰ λόφους τῆς Ρώμης (σήμερα Montecavallo). Πάνω σ' αὐτόν βρισκόταν ὁ ναός τοῦ Κυρίνου (δηλ. τοῦ Ρωμύλου πού ἀποθεώθηκε ὕστερα ἀπό τό θάνατό του).
- Rhodānus, i, ἄ., Ροδανός, (σήμερα Rhodone), ποτάμι τῆς Γαλατίας (Γαλλίας) πού χύνεται στή Μεσόγειο. Hn 4, 1. 6, 1.
- Rhodii, ōrum, ἄ., οἱ Ρόδιοι. Αὐτοί ἦταν σύμμαχοι τῶν Ρωμαίων. Hn 8, 1. 13, 2.
- Roma, ae, θ. Ρώμη, πρωτεύουσα τοῦ Λατίου καί ὀλόκληρου τοῦ ρωμαϊκοῦ βασιλείου. Hn 5, 1. 7, 2 ἐξ. 12, 1. C 1, 1. A 20, 5.
- Romānus, Ρωμαῖος οὖς. Romani, ōrum, ἄ., οἱ Ρωμαῖοι.
- Romūlus, Ρωμύλος, ἰδρυτής καί πρῶτος βασιλιάς τῆς Ρώμης.
- Rumbrum mare, οὖ., ἡ Ἐρυθρά θάλασσα (σήμερα ὁ Ἀραβικός καί Περσικός κόλπος). Hm 2, 6.
- Sabini, ōrum, ἄ., Σαβῖνοι, λαός τῆς Κεντρικῆς Ἰταλίας ἀνατολικά

- τοῦ Λατίου. in Sabinis = στους Σαβίνους, στή χώρα τῶν Σαβίνων, C 1, 1.
- Saguntum, i, οὐ., Σάγουντο, πόλη τῆς Ἰσπανίας στά βόρεια τῆς Valencia (ὑπάρχουν ἐρείπια μόνο κοντά στήν Murviedro), τήν κατέλαβε ὁ Ἄννίβας (τό 219 π.Χ.). Hn 3, 2.
- Sardinia, ae, θ., Σαρδώ, Σαρδηνία, Σαρδινία, νησί στά δυτικά τῆς Ἰταλίας. C 1, 4. Sardiniensis, e πού ἔχει σχέση μέ τή Σαρδηνία. C 1, 4.
- Scipio, ōnis : 1) P. Cornēlius Scipio, Πόπλιος Κορνήλιος Σκιπίων, ὕπατος (τό 218 π.Χ.) ἀντίπαλος τοῦ Ἄννίβα Hn 4, 1.—2) P. Cornelius Scipio Africanus maior (235 - 184 π.Χ.), γιός τοῦ προηγούμενου, νίκησε τόν Ἄννίβα στή Ζάμα (τό 202 π.Χ.) Hn 6, 1. 3.—3) Scipio Cornelius, τόν υἱοθέτησε ὁ Γάιος Μέτελλος Πίος καί γι' αὐτό εἶναι γνωστός μέ τό ὄνομα Q. Caecilius Metellus Pius Scipio (ὕπατος τό 52 π.Χ.), πεθερός τοῦ Πομπηίου A 18, 4.
- Sēna, ae, θ. Σήνη, μικρή παραθαλάσσια πόλη τῆς Ὀμβρικῆς στήν Ἀδριατική θάλασσα (σήμερα Sinigaglia) κοντά στό ποτάμι Μέταυρο. C 1, 2.
- Servilius (ὀλόκληρο τό ὄνομα Cn[aeus] Servilius Gemīnus), Γναῖος Σερβίλιος Γέμιμος, ρωμαῖος ὕπατος (τό 216 π.Χ.). Hn 4, 4.
- Sicilia, ae, θ., Σικελία. Hn 1, 1 ἐξ. C 1, 2.
- Silēnus, Σιληνός ὁ Καλαετίνος (= ἀπό τήν Καλή ἀκτή τῆς Σικελίας). Ἕλληνας ἱστορικός, ἀκόλουθος τοῦ Ἄννίβα, συγγραφέας τῶν Σικελικῶν καί τῶν Ἱστορικῶν. Hn 13, 3.
- Sosius (C.), Γάιος Σόσιος, ρωμαῖος ὕπατος (τό 32 π.Χ.). A 22, 3.
- Sosylus, Σωσύλος (καί Σώσιλος) ὁ Ἴλιος ἤ ὅπως λένε ἄλλοι ἀπό τή Σπάρτη, Ἕλληνας ἱστορικός πού ἀκολούθησε τόν Ἄννίβα. Hn 13, 3.
- Sulla, ae, (L. Cornelius), Λεύκ. Κορνήλιος Σύλλας, ὁ γνωστός ρωμαῖος δικτάτορας (τό 82 π.Χ.) ἐχθρός τοῦ Γ. Μάριου. Sullānus, ἐκεῖνος πού εἶναι τοῦ Σύλλα. Sullanæ partes A 2, 2.
- Sulpicius : 1) Sulpicius Galba, Πόπλιος Σολπίκιος Γάλβας, ρωμαῖος ὕπατος (τό 200 π.Χ.) Hn 7, 1.—2) P. Sulpicius Rufus, δῆμαρχος (τό 88 π.Χ.) ἦταν στόν κατάλογο τῶν προγραφῶν καί σκοτώθηκε ἀπό τό Σύλλα A 2, 1 ἐξ. Ὁ ἀδερφός του Servius Sulpicius Rufus ἦταν ὀνομαστός ρήτορας καί νομομαθής, σύζυ-

- ρος τῆς Ἀνικίας, ἔγινε ὑπατος (τό 51 π.Χ.), A 2, 1. 2.—3)
 Sulpicius Blitho, Σολπίκιος Βλίθων, ρωμαῖος χρονογράφος. Hn 13, 1.
- Syria, ae, θ., Συρία, χώρα τῆς Ἀσίας ἀνάμεσα στὸν Εὐφράτη καὶ τὴ Μεσόγειο. Hn 7, 6. 8, 4.
- Tamphiliānus, ἐκεῖνος πού ἀνήκει στὸν Τάμφιλο. Tamphiliāna (domus) θ., σπίτι πού εἶχε τό ὄνομα τοῦ πρώτου ἰδιοκτήτη τῆς Ταμφίλου, ὁ ὁποῖος ἀνῆκε στήν οἰκογένεια τῶν ὑπάτων πού εἶχαν τό ἴδιο ὄνομα.
- Tamphilus, Τάμφιλος, Cn. Baebius Hn 13, 1. A 13, 2 καὶ M. Baebius Hn 13, 1. A 13, 2 (ρωμαῖοι ὑπατοὶ τό 182 καὶ 181 π.Χ.). Hn 13, 1.
- Terentiū (ὀλόκληρο τό ὄνομα C. Terentius Varro), Γάιος Τερέντιος Οὐάρρων (Βάρρων), ρωμαῖος ὑπατος τό 216 π.Χ. Hn 4, 4.
- Thermopylae, ārum, θ. θερμοπύλες Hn 8, 3.
- Tibēris, is (αἰτ. Tiberim, ἀφαιρ. Tiberi), ἄ., Τίβερις (σήμερα T e n e r e), ποτάμι πού πηγάζει ἀπὸ τὰ Ἀπέννινα καὶ περνᾷ μέσα ἀπὸ τὴ Ρώμη. Hn 2, 8.
- Torquātus : 1) L. Manlius Torquatus. Λεύκιος Μάνλιος Τορκουάτος ὀνομαστός ρωμ. ρήτορας, ὑπατος (τό 65 π.Χ.) A 1, 4. 4, 5.—2) Aulus Manlius Torquatus Αὐλος Μάνλιος Τορκουάτος, ἀδερφός τοῦ προηγούμενου, φίλος τοῦ Κικέρωνα καὶ τοῦ Ἀττικοῦ A 15, 3.
- Trasumē(n)nus, i, ἄ., (παραλείπεται ἡ λέξη lacus ἀρσεν. = ἡ λίμνη), Τρασιμέν(ν)η, λίμνη τῆς Ἐτρουρίας (σήμερα l a g o d i P e r u g i a).
- Trebīa, ae, ἄ., Τρεβίας (τώρα T r e b b i a), παραπόταμος τοῦ Πάδου πού διασχίζει τὴν Πλακεντία (σήμερα P i a c e n z a). Hn 1, 2. 6, 1.
- Tullius, Τύλλιος ἰδ. Cicero.
- Tuscūlum, i, οὐ., Τοῦσκλο (σήμερα F r a s c a t i), πόλη τοῦ Λατίου 14 χιλ. μακριά ἀπὸ τὴ Ρώμη. C 1, 1.
- Utica, ae, θ., Ὑτίκη (Οὐτίκη), πόλη τῆς Β. Ἀφρικῆς στὴν περιοχὴ τῆς Καρχηδόνας, ἀποικία τῆς Τύρου. Hm 2, 4.
- Valerius Catullus A 12, 4.
- Valerius (L. Valerius Flaccus), Λεύκιος Οὐαλέριος (Βαλέριος)

- Φλάκκος, συνάδελφος τοῦ Κάτωνα καί στήν ὑπατεία (τό 199 π.Χ.) καί στήν τιμητεία (τό 184 π.Χ.). C 1, 1. 2, 1.
- Venusia, ae, θ. Οὐενουσία (Βενουσία, σήμερα Venosa), πόλη τῆς Ν. Ἰταλίας (Ἀπουλίας). πατρίδα τοῦ ρωμαίου ποιητῆ Ὀράτιου. Hn 5, 3.
- Vettōnes, um, ἄ., οἱ Οὐέττωνες (Βέττωνες), λαός τῆς Λυσιτανίας πού κατοικοῦσε τή ΒΔ. Ἰσπανία (τή σημερινή Πορτογαλία). Hm 4, 2.
- Vipsanius, ἰδ. Agrippa.
- Volso (γεν. Volsōnis), Cn. Manlius Volso (ἤ Vulso), Γναῖος Μάνλιος Οὐόλσων (Βόλσων), ρωμαῖος ὑπατος (τό 189 π.Χ.), νίκησε τούς Γαλάτες τῆς Μ. Ἀσίας Hn 13, 2.
- Zama, ae, Ζάμα, ἰσχυρή πόλη τῆς Νομιδίας στά ΝΔ. τῆς Καρχηδόνας Hn 6, 3.

ΜΕΡΟΣ Δ'

Λ Ε Ξ Ι Λ Ο Γ Ι Ο *

A

ā ἤ äb (abs : στό Νέπωτα μόνο
 ὡς πρῶτο συνθετικό· π.χ. abstineo
 [abs + teneo]), πρόθεση μέ ἀ-
 φαιρετική πού δείχνει 1) τόν
 προσδιορισμό τοῦ τόπου : ἀπό Hm
 2, 4. Hn 2, 1. 2, 2. 6, 3. 7, 7.
 A 20, 1. 2) τόν προσδιορισμό
 τοῦ χρόνου : ἀπό C 2, 4. 3, 2.
 A 5, 3. 16, 3. 18, 3 (a stirpe).
 3) τήν καταγωγή ἤ τό γένος :
 ἀπό A 1, 1. 18, 3 (a quōque
 ortus = et a quo ortus). 4)
 ἀπό ποῦ ἐκπορεύεται μιᾶ ἐνέργεια :
 a patriā, a majoribus, a patre
 accipio = ἀπό τήν πατρίδα, ἀπό
 τούς προγόνους, ἀπό τόν πατέρα
 (μου) παραλαβαίνω, παίρνω Hm

1, 5. A 1, 1. 14, 2. 5) τό ποιητι-
 κό αἷτιο : ἀπό Hn 2, 2. C 2, 4.
 κ.ἀ. A 13, 2. 19, 1. 20, 4.

ab - aliēno, 1) ἀποξενώνω. 2)
 παρακινῶ (ξεσηκώνω) κάποιον
 νά ἀποστατήσει, τόν κάνω ἐχθρό
 Hm 2, 2. oppida abalienāta πό-
 λεις πού ἐπαναστάτησαν, ἀποσκιρ-
 τησαν Hm 2, 4.

ab - est, βλ. absum.

ab - horrēo, ūi, —, 2. Δέ συμφω-
 νῶ, ἔχω διαφορές μέ κάποιον, δια-
 φέρω.

ab - icīo (προφ. ab - jicio [ab +
 iācio], iēcī, iectum, 3. ἀπορρί-
 πτω, πετάω κάτι ὡς τιποτένιο.

abs - tinēo (abs + tēnēo), tinūi,

* Σέ ὅσα οὐσιαστικά δέ σημειώνεται τό γένος, εἶναι θηλυκά. Στά ἐπίθετα
 σέ -us -a -um σημειώνεται μόνο ὁ τύπος τοῦ ἀρσενικοῦ. — Ὁ ἀριθμός πού σημειώ-
 νεται ἀμέσως μετά ἀπό κάθε ρῆμα δείχνει τή συζυγία. Οἱ ἀρχικοί χρόνοι πολλῶν
 συνθέτων ρημάτων σημειώνονται μόνο μέ τόν ἀπλό τύπο. — Στά ρήματα τῆς 1ης
 συζυγίας σημειώνεται μόνο ὁ ἐνεστώτας τῆς ὀριστικῆς. — Ἡ πρώτη σημασία κάθε
 λέξεως σημειώνεται μέσα σέ παρένθεση, ἐκτός ἂν ἡ λέξη βρίσκεται στό κείμενο μέ
 τήν πρώτη σημασία τῆς. Λέξεις μέ πλάγια στοιχεῖα ἀνήκουν στήν καθαρεύουσα.
 Τά μακρά καί τά βραχέα φωνήεντα σημειώνονται μόνο στίς ἀπαραίτητες περι-
 πτώσεις ἤ γιά νά φανεῖ ὁ σωστός τονισμός.

Hm = Hamilcar. Hn = Hannibal. C = Cato. A = Atticus.

- , 2. ἀπέχω. me cibo (ἀφαιρ.) = δέν τρώω, νηστεύω.
- ab - sens, βλ. absum.
- ab - sum, afūi, abēsse, λείπω, ἀπουσιάζω, ξενιτεύομαι, ἀπέχω.
- ac (ποτέ πρίν ἀπό φωνῆεν ἢ h) ἢ atque (μπροστά ἀπό φωνῆεν καί σπάνια μπροστά ἀπό σύμφωνο) καί, καί ἰδίως. multo aliter ac πολύ διαφορετικά ἀπό. alia atque antea διαφορετικά ἀπό πρίν. atque hic tantus vir καί μάλιστα ὁ μεγάλος αὐτός ἄντρας Hn 13, 2.
- ac - cēdo, 3. προσέρχομαι, ad hastam publicam παίρνω μέρος σέ δημοπρασία, ἀγοράζω πράγματα ἀπό δημοπρασία. 2) Africam (= ad Africam) προσορμίζομαι στήν Ἀφρική Hn 8, 1. 3) παρουσιάζομαι, ἐμφανίζομαι A 21, 4.
- ac - celēro, 1. ἐπιταχύνω, σπεύδω. accēpi, βλ. accipio.
- acceptus, εὐπρόσδεκτος.
- accessio, ōnis, (ἐπ)αὔξηση.
- ac - cīdo (ad καί cādo), accīdi, —, 3. (προσπίπτω). 2) accidit συμβαίνει νά... Hn 12, 1.
- ac - cīpio (ad καί cāpio), accēpi, acceptum, 3. (παρα)λαβαίνω, δέχομαι, παίρνω. 2) εἰσπράττω A 2, 4. 3) λέγω ναι, συγκατανεύω, παραδέχομαι Hn 2, 4. 4) ἀντιλαμβάνομαι, (κατα)νοῶ, μαθαίνω A1, 3. 5) dignitatem παίρνω τό ἀξίωμα. 6) κληρονομῶ A 14, 2.
- ac - cresco, 3. ἐπαυξάνω, -ομαι.
- accurātē, ἐπίρρ., ἀκριβῶς, ἐπιμελῶς, λεπτομερῶς.
- ac - cūso, 1. μηνύω (= καταγγέλλω) κάποιον (γιά δημόσιο ἀδίκημα). in iudicio publico σέ δημόσια δίκη, βλ. suos.
- aciēs, εἰ παράταξη μάχης, μάχη Hn 6, 4. 2) ναυτική παράταξη Hn 11, 1. 3) in acie κατά μέτωπο Hn 5, 4.
- acquiēni, βλ. acquiesco.
- ac - quiesco, ēni, ētum, 3. (ἀναπαύομαι). 2) πεθαίνω (εὐφημισμός).
- acriter, ἐπίρρ., μέ δριμύτητα, ένταση. 2) δραστήρια, έντονα. Συγκρ. ἐπίρρ. acrius, ὑπερθ. ἐπίρρ. acerrime (acer, acris, acre δριμύς, ὀξύς).
- acroāma, ātis, οὐδ. (πληθ. - āta, δοτ. ἀφαιρ. - ātis) (ἀκρόαμα, ἀκουσμα) = ὅ,τι ἀκοῦμε μέ εὐχαρίστηση (εἴτε διαβάζεται, εἴτε ἀπαγγέλλεται, εἴτε τραγουδιέται, εἴτε παίζεται μέ μουσικό ὄργανο), ὅπως, π.χ., ἀνάγνωσμα, σκηνική παράσταση, ἀπαγγελία, μελωδία, τραγούδι. 3) ἀντί γιά τό πρόσωπο πού διαβάζει, ἀπαγγέλλει κτλ. [ἰδίως στά δεῖπνα]: ὁ ἀναγνώστης, ὁ μουσικός, ὁ ραψωδός (ἀοιδός).
- actor, ōris, ἄ. (πράκτορας). 2) ὁ ἐκτελεστής ἀποφάσεως, αὐτός πού μέ τά ἔργα του ὑποστηρίζει κάτι

ἢ κάποιον, βλ. auctor.
 ad, πρόθ. μέ αιτ. = πρὸς Hn 2, 1. 2, 4. liber ad Rhodios = βιβλίον (πού ἀπευθύνεται) πρὸς (στούς) Ροδίους, ἀφιερωμένο στους P. A 22, 4. — 2) μέ ἔννοια χρονική = ὡς A 5, 1. 18, 3. usque ad = ὡς Hn 2, 3. 7, 1. C 2, 4. — 3) μέ τήν ἔννοια τοῦ σκοποῦ = γιά νά A 17, 3.
 additi, βλ. ad-do.
 ad-do, additi (ἀπό τό addēdi), additum (ἀπό τό ad-dātum), 3. προσθέτω.
 ad-dūco, 3. ad aram ὀδηγῶ στό βωμό. in suspiciōnem κάνω ὑποπτο κάποιον.
 1. ad-ēo, adīi, aditum, adire, προσέρχομαι.
 2. adēo, ἐπίρρ. ἔτσι, τόσο.
 ad-hībēo (ἀπό τό ad-hābeo), būi, bītum, 2. (προσέχω). curam diligētiāque καταβάλλω ἐπιμελεῖς φροντίδες.
 adhuc, ἐπίρρ., μέχρι τώρα.
 adīi, βλ. ad-ēo.
 ad-iungo, nxi, nctum, 3. προσθέτω, ἐνώνω.
 adiunxi, βλ. adiungo.
 ad-ministro, 1. διοικῶ.
 admirandum, i, οὐδ., τό ἀξιοθαύμαστο, τό ἀξιοσημείωτο.
 admōdum (ἀπό τό ad mōdum = ὡς ἐκεῖ πού πρέπει, πού χρειάζεται) πάρα πολύ.
 admonītus, -ūs, ἀ., (admōnēo προ-

τρέπω) παραίνεση. admonitū (μέ γεν.) μέ τήν προτροπή (κάποιου).
 ad-opto, 1. υἱοθετῶ.
 ad-orior, adortus sum, adoriri, 4. ἀποθ. κάνω, ἐξαπολύω ἐπίθεση.
 ad-sum, affūi (ad-fui), adesse, παρευρίσκομαι, εἶμαι κοντά, βοηθῶ
 adulescens, ntis, ἀ. (κυρίως μτχ. ἐνεστ. τοῦ ρ. adolesco, ἀυξάνομαι, μεγαλώνω), ὁ νέος ἄντρας (17 - 42 ἐτῶν) Hm 3, 2. A 16, 1. 2.) νέος, σέ νεανική ἡλικία A 2, 2. adulescentiā, ae, παιδική ἡλικία.
 adulescentūlus, i, ἀ. νεαρός, νεανίας, ἀγόρι A2, 1. 2, 4 (ὅπου πρόκειται γιά νέο ἄντρα 23 περίπου ἐτῶν). 2) ἐπίθ., admodum adulescentūlus πολύ νεαρός Hm 1, 1.
 adventus, ūs, ἀ., ἄφιξη, ἐρχομός.
 adversariūs (ἐπίθ. = ἀντίπαλος). 2) οὐσ. ἀ. = ὁ ἐχθρός.
 adversus, πρόθ. (κυρίως τό adversus εἶναι μετοχή = στραμμένος πρὸς κάπου ἢ κάτι) ἀπέναντι, ἀντίκρυ. 2) ἐναντίον, παρά + αιτ.
 aedēs (ἀρχαιότερος τύπος aedis) -is, ναός.
 aedificāram = aedificavēram.
 aedificātor, ōris, ἀ., (ὁ οἰκοδόμος). 2) αὐτός πού τοῦ ἀρέσει νά κατασκευάζει ὠραῖα καί μεγαλόπρεπα σπίτια.
 aedificiūm, īi, οὐδ., οἰκοδόμημα Hn 12, 3.

aedifico, 1. οικοδομῶ, κατασκευάζω.

aedīlis, is, ἄ., ὁ ἀγορανόμος. aedilis plebēi (plebei εἶναι γεν. [= plebis] ἀπό τήν ὄνομ. plebes) ὁ δημοτικός ἢ ταπεινότερος ἀγορανόμος.

aedis, βλ. aedes.

aemulatio, ōnis, ἀνταγωνισμός, ἐυγενής ἀμιλλα· ἀντίθ. obtrectatio.

āēnēus (ἀπό τό aes, aeris, οὐδ., χαλκός) = χάλκινος.

aequālis, e, συνομήλικος.

aequē, ἐπίρρ., ἐπίσης.

aequus, ὁμαλός, ἴσιος. — 2) ἀτάραχος A1, 3. — a condicio δίκαιος, λογικός ὄρος (προκειμένου γιά τόκο).

aerarium, īi, οὐδ., ταμεῖο (τοῦ κράτους).

aes, aeris, οὐδ., χαλκός. 2) χρῆμα.

aes aliēnum τά χρῆη, (στήν κυριολεξία = ξένο χρῆμα).

aestimo, 1. (τιμῶ). 2) magni

aestimo ἐκτιμῶ πολύ. minoris

aestimo ἐκτιμῶ λιγότερο.

aetas, ātis (αἰώνας). 2) ἡλικία.

ἔτος, ζωή (βίος). puerilis aetas = παιδική ἡλικία. extrēma

aetas βαθιά γεράματα. haec aetas

αὐτή ἐδῶ ἡ ἡλικία Hn 2, 5.

affēci, βλ. afficio.

affecto, 1. (ἐπιχειρῶ). 2) ἐπι-

διώκω.

af-fēro (ad-fero), attūli, allātum,

affere (προσφέρω). 2) testimo-

nium δίνω, προσκομίζω ἀπόδειξη (τεκμήριο).

af-ficiō (ad καί fācio), fēci, fectum, 3. διαθέτω (κάποιον).

2) aliquem poenā τιμωρῶ. afficiōr morbo (ἀφαιρ.) = πέφτω σέ ἀρρώστια, εἶμαι ἄρρωστος. afficiōr morbo oculorum = ἔχω ὀφθαλμία, εἶμαι ἄρρωστος ἀπό τά μάτια μου.

affinitas, ātis, συγγένεια (ἀπό γάμο).

affuit, βλ. adsum.

affluentia, ae, καί affluentia (ἀφθονία). 2) μεγάλη πολυτέλεια.

affluentius, συγκρ. τοῦ ἐπίρρ. affluenter (μέ ἀφθονία) = μέ περισσότερο λοῦσο, πολυτελέστερα, μέ περισσή ἀφθονία.

ager, agri, ἄ., ἀγρός, χωράφι, χώρα.

agito, 1. (ἐλαύνω). 2) ἔχω στό νοῦ μου, σκέπτομαι.

ago, ēgi, āctum, 3. (ὀδηγῶ).

2) ἐκτελῶ, κατορθώνω. Hn 10,

1. — 3) κάνω, ἐνεργῶ A20, 1.

20, 4. meam rem ἐνεργῶ ὑπό-

θεσῆ μου. bellum κάνω πόλεμο,

πολεμῶ. gratias ago εὐχαριστῶ.

ad vitam agendam = γιά τόν

τρόπο ζωῆς πού ὀφείλει κανεῖς νά

ἀκολουθήσει. existimatio agitur =

διακινδυνεύεται (παίζεται) ἡ ὑπό-

ληψή A15, 2.

agricola, ae, ἄ., (ἀγρονόμος, γεω-

πόνος), γεωργός.

- alias, ἐπίρρ., ἄλλοτε.
 aliēnus -a -um, ξένος -η -ο.
 alīquis, alīqua, alīquod, ἄορ. ἄντων
 ὡς ἐπίθ. = κάποιος A 2, 3. 14, 1.
 18, 4. ἄλλος τύπος quis, qua,
 quod A 3, 2. 3, 3. 2) ἄορ.
 ἄντων. ἀντί γιά οὐσιαστ. alīquis,
 aliquid = κάποιος Hn 11, 2. A
 20, 2. ἄλλος τύπος quis, quid Hn
 2, 6. 9, 2.
 alīquos, ἄκλ. πληθυντ. = κάποιοι,
 -ες, -α.
 alīter, ἐπίρρ., ἀλλιῶς. aliter ac
 ἀλλιῶτικα ἀπό.
 alīus, alīa, alīud (γεν. alius, δοτ.
 alīi) ἄλλος, διαφοροετικός. alīi -
 alīi οἱ μὲν - οἱ δέ.
 alo, alūi, altum 3. (τρέφω). 2)
 morbum τρέφω, παρατείνω, ὑπο-
 θάλπω τὴν ἀρρώστια.
 alter, altēra, altērum (ὁ ἄλλος).
 2) ὁ δεύτερος.
 alterūter, ūtra, ūtrum ὁ ἄλλος.
 alterūtra pars τὸ ἓνα ἢ τὸ ἄλλο
 κόμμα (μερίδα).
 amator, ōris, ἄ., (ἔραστής). 2)
 φίλος, θαυμαστής, λάτρης, ἔρα-
 στής.
 ambītus, ūs, ἄ., (ἐκλογικὴ περιο-
 δεία). 2) ἐκλογικὲς παραβάσεις.
 amīcē, ἐπίρρ., φιλικά.
 amicitīa, ae, φιλία.
 amīcus, ἐπίθ., φίλος.
 amississem, βλ. amitto.
 a-mitto, 3. (διώχνω). 2) χάνω,
 ἀποβάλλω.
 amo, 1. ἀγαπῶ.
 amoenitas, tātis, χάρη, ὁμορφιά.
 amphīra, ae, ἀμφορέας (εἶδος
 ὑδρίας — στάμνας — μέ στενό λαι-
 μό καὶ δύο λαβές).
 amplitūdo, īnis, (εὐρύτητα). 2)
 λαμπρότητα, σπουδαιότητα.
 amplius, ἐπίρρ., περισσότερο (θετ.
 amplē = ἄφθονα, πλούσια). am-
 plius centum milia ἀντί amplius
 quam centum milia = περισσό-
 τερο ἀπὸ ἑκατὸ χιλιάδες. non
 amplius novem annos ὄχι περισ-
 σότερο ἀπὸ ἑννέα ἔτη.
 amplus, (ἄφθονος). 2) μεγάλος
 στήν ἐμφάνιση ἢ στήν ἀξία, μεγα-
 λοπρεπής.
 ān, μόρ., παρά (εἰσάγει τὸ β'
 μέρος πλάγιας ἐρωτήσεως).
 anagnostes, ae, (αἰτ. ἐν. anagnos-
 tem καὶ anagnosten), ἄ., ἀνα-
 γνώστης. Πληθ. -ae. Οἱ ἀναγνώ-
 στες ἦταν δοῦλοι μορφωμένοι, ἰδίως
 Ἕλληνας. Διάβαζαν κείμενα στίς
 ὥρες ἀναπαύσεως ἢ τοῦ δείπνου
 τῶν Ρωμαίων. Ἡ ἀντίστ. λατιν.
 λέξις εἶναι lector = ἀναγνώστης.
 angustīae, ārum, πληθ. (τά στε-
 νά). angustiae locorum τά στε-
 νά, τὸ στενὸ πέρασμα, στενωπός.
 anima, ae, (πνεῦμα, ἀναπνοή).
 2) ψυχή, ζωή.
 animadverto (animum adverto),
 verti, versum, 3. (προσέχω). in
 aliquem τιμωρῶ, ἐπικρίνω.
 anīmus, i, ἄ., (ψυχή). 2) νοῦς,

φρόνημα, διάθεση. an. mo aequo
 ήρεμα, χωρίς αντίδραση. animo
 fidenti atque infesto, μέ αυτο-
 πεποιθηση και μίσος. animo...
 ventre πνευματικῶς... μέ σωμα-
 τικές ἀπολαύσεις, βλ. bello.
 annālis, is, ἄ., (ένν. liber και
 συνήθως στόν πληθ.) τά χρονικά,
 ή ιστορία.
 annicūlus, ενός ἔτους.
 an-nuo (ad-nuo), nūi, -, 3. (συμ-
 φωνῶ), ὑπόσχομαι, συγκατανεύω.
 annus, i, ἄ., ἔτος. multis annis
 ἀπό πολλά χρόνια Hm 2, 5. anno
 quarto (nono) postquam τρία
 (ὀκτώ) ἔτη ἀπό τότε πού...
 Hn 8, 1. Hm 4, 2.
 annūus, ἐτήσιος, γιά ἕνα ἔτος.
 ante, I. πρόθεση μέ αἰτ. = πρίν
 ἀπό A 3, 3. 2) χρον. Hm. 1, 2.
 A 20, 1. ante eum πρίν ἀπό
 αὐτόν (πρό τῆς ἐποχῆς του) Hn
 3, 4. — II. ἐπίρρ. χρον. προηγou-
 μένως, πρωτύτερα A 19, 2. 3.
 antēa, (ante + eā), ἐπίρρ., πρίν.
 ante-cēdo, 3. (προχωρῶ). 2) προέ-
 χω, ὑπερέχω, εἶμαι ἀνώτερος.
 antiquitas, ātis, ἀρχαιότητα, ἀρ-
 χαῖοι χρόνοι A 3, 3. 2) ὅ,τι ἀφο-
 ρᾶ τήν ἀρχαία ιστορία, ιστορία
 τῶν ἀρχαίων χρόνων, ἀρχαιολογία
 A 18, 1. 20, 2.
 antiquitus, ἐπίρρ., ἀπό παλιά, ἀπ'
 τόν παλιό καιρό.
 ap-pārēo, ūi, itum, 2. ξαναφαί-
 νομαι, ἐμφανίζομαι Hn 12, 4.

γίνομαι φανερός, ἔρχομαι στό φῶς
 A 16, 4.
 ap-pāro (ad-pāro), 1. παρα-
 σκευάζω.
 appellasse = appellavisse.
 ap-pello, 1. ὀνομάζω.
 ap-prime(ad-primus), ἐπίρρ., πρῶ-
 τα πρῶτα, ἐντελῶς ξεχωριστά,
 ἰδιαίτερα.
 artus, ἀρμόδιος, κατάλληλος, ἐπι-
 τήδειος.
 apud, πρόθ. μέ αἰτ., παρά, 2)
 κοντά, πλησίον. apud exercitum
 ἐπικεφαλῆς τοῦ στρατοῦ Hn. 7, 3.
 ara, ae, θ., βωμός.
 arbitrium, ii, οὐδ. (διαίτησις).
 2) κρίση, γνώμη Hn 1, 3. 3)
 βούληση, θέληση, αὐθαιρεσία (ἀ-
 περιόριστη δύναμη) Hn 12, 5.
 arbitror, 1. ἀποθ. (κρυφακούω).
 2) θεωρῶ ἀληθινό, πιστεύω, φρο-
 νῶ A 15, 1.
 arcessi, παθ. ἀπρμφ. βλ. arcesso.
 arcesso, iui, itum, 3. στέλνω και
 προσκαλῶ (: μεταπέμπομαι).
 argentum, i, οὐδ., (ἄργυρος, ἀσή-
 μι). 2) νομίσματα ἀργυρά, χρή-
 ματα (= ἀργύριον) - pecunia.
 arma, ōrum, οὐδ. πληθ. (ὄπλα).
 2) ή δύναμη τῶν ὀπλων, ή πολε-
 μική ισχύς Hn 10, 4. οἱ ναυτικές
 μονάδες, ἐξοπλισμός Hn 11, 7.
 πόλεμος.
 armo, 1. (ὀπλίζω). 2) παρέχω
 ἔνοπλη δύναμη Hn 10, 1. — 2) ὡς
 οὐσ. armāti, ōrum, ἄ., οἱ ἔνοπλοι.

ar-rīpio (ad-rāpio), ripūi, reptum,
 3. (ἀναρπάζω = ἀρπάζω ξαφνικά
 και γρήγορα). 2) aliquid (ἐπι-
 λαμβάνομαι) = καταπιάνομαι μέ
 ζῆλο, ἀφοσιώνομαι σέ κάτι.
 arripūi, βλ. arripio.
 artifex, artificis, ἄ., τεχνίτης.
 a-scendo (ad + scando), ndi,
 nsum, 3. (ἀνεβαίνω). 2) na-
 vem (ἐπιβαίνω νεώς =) εἶμαι
 ἐπιβάτης, ἐπιβιβάζομαι στό πλοῖο.
 ascītus, βλ. ascisco.
 a-scisco (ad-scisco), īvi, ītum,
 3. (δέχομαι). 1) civitatem δέχο-
 μαι (τό δικαίωμα τοῦ πολίτη
 σέ ἄλλη πόλη).
 asperitas, ātis, (τραχύτητα). 2)
 δυστροπία.
 assecla, ae, ἄ., (ἀντί assec[ū]la
 ἀπό τό assequor), ὁ ἀκόλουθος,
 ὁ ὑφιστάμενος.
 assidūus, συνεχής.
 at, σύνδ., ἀλλά.
 atque, βλ. ac.
 at-tingo (ad-tango), tīgi, tactum,
 3. (ἐφάπτομαι). 2) ἀγγίζω, ἀ-

σχολοῦμαι ἐρασιτεχνικά μέ κάτι.
 auctor, oris, ἄ., αὐτός πού μέ τίς
 συμβουλές του ὑποστηρίζει κάτι
 ἤ κάποιον, ὁ σύμβουλος, βλ. actor.
 audeo, ausus sum, 2. τολμῶ, ne-
 gare ausus non sum δέν τολμῶ
 νά πῶ ὄχι.
 audio, īvi, ītum, 4. ἀκούω. 2) ἀπό
 φῆμες ξέρω κάτι A 13. 7.
 augeo, auxi, auctum, 2. αὐξάνω.
 augeo officium αὐξάνω τήν ἐξυ-
 πηρετικότητα, τήν καλοσύνη.
 aurēus, χρυσός.
 aurum, i, οὐδ., (χρυσάφι). 2)
 χρυσά νομίσματα (= χρυσίον).
 ausus, βλ. audeo.
 aut, σύνδ., ἤ (στό A 14, 3 = και).
 autem, σύνδ., δέ.
 auxilium, īi, οὐδ. (ἐπικουρία, βοή-
 θεια). 2) πληθ. : auxilia, -ōrum,
 οὐδ., βοήθεια, ἐπικουρικά στρα-
 τεύματα Hm 2, 3.
 avaritiā, ae, φιλαργυρία.
 avuncūlus, i., ἄ., θεῖος (ἀπό μη-
 τέρα), ἀδελφός τῆς μητέρας.

B

bellicōsus, πολεμικός.
 bello, 1. πολεμῶ. animo bellare
 πολεμῶ μέ ὄλη (μου) τήν ψυχή.
 bellum, i, οὐδ., πόλεμος.
 bene, ἐπίρρ., (καλά). 2) μέ
 ἄνεση.
 beneficium, īi, οὐδ., (εὐεργεσία).

2) τιμή, βραβεῖο, τιμητική διά-
 κριση.
 benivolentiā, ae, εὖνοια, εὐμένεια.
 usus benivolentiaque οἱ καλές
 φιλικές σχέσεις.
 bidūum, i, οὐδ., (χρον. διάστημα
 δύο ἡμερῶν bis και dies). 2) αἰτ.

biduum = (ἐπί) δύο ἡμέρες. Ἐ-
 φαιρ. biduo μετά ἀπό δύο ἡμέρες
 ἢ μέσα σέ δύο ἡμέρες.

bini, ae, a, (ἀριθ. διανεμητ.)
 ἀπό δύο, ἀνά δύο.

bonitas, ātis, χρηστότητα, εὐθύ-
 τητα.

bonus, καλός (= ἀγαθός, συγκρ.
 melior καλύτερος, ὑπερθ. optimus
 ὁ πολύ καλός [ἄ ρ ι σ τ ο ς]),
 χρηστός, ἐνάρετος. 2) δραστήριος

ἐπιτήδειος A 13. 3. — Πληθ. boni,
 ōrum, ἄ., « οἱ ἀγαθοί, οἱ ἄριστοι »
 = οἱ « optimates » ἀντίθ. τοῦ
 « vulgus », ἡ καλή κοινωνία, οἱ
 καθῶς πρέπει πολίτες (ἀπό τήν
 ἄποψη τῆς καταγωγῆς καί τῶν
 ἀρχῶν) A 22, 4. — Οὐσ. bonum,
 i, οὐδ., καί πληθ. bona, ōrum,
 περιουσία, « τά καλά ».

breviter, ἐπίρρ., σύντομα, γρήγο-
 ρα, μέ λίγα λόγια.

C

C. = Gāius Γάιος.

cādo, cecīdi, casum, 3 (πέφτω).

2) πέφτω στό πεδίο τῆς μάχης,
 πεθαίνω, φονεύομαι.

caducēus, i, ἄ., τό κ η ρ ὄ κ ε ι ο ν
 σύμβολο τοῦ Ἑρμῆ καί τῶν κη-
 ρύκων πού σήμαινε προτάσεις καί
 συμβιβασμό. Ἦταν ραβδί ἀπό
 ἐλιά τό ὁποῖο στό ἐπάνω μέρος του
 εἶχε δύο φίδια τυλιγμένα (πρβ.
 τή λευκή σημαία πού ἔχουν οἱ
 σημερινοί στρατοί).

calamitas, ātis, φθορά, συμφορά.

callidus, ἔμπειρος (πεπειραμένος)

Hn 5, 2. 9, 2.

campus, i, ἄ., πεδιάδα, κάμπος.

cano, cecīni, —, 3. (τραγουδῶ).

2) προφητεύω, προμαντεύω.

cāpio, cēpi, captum, 3. παίρνω,
 λαβαίνω, dolores αἰσθάνομαι πό-
 νους, honores τοποθετοῦμαι σέ
 τιμητική θέση (ἀρχή), πετυχαί-

νω τιμές (ἐξουσίες). 2) συλλαμ-
 βάνω, αἰχμαλωτίζω, κατακτῶ, κερ-
 δίζω, προσελκύω (= τραβῶ, θέλ-
 γω) A 19, 2.

capitulātīm, ἐπίρρ., (σέ γενικές
 γραμμές, ὡς πρός τά κύρια ση-
 μεῖα) · dicere ἐκθέτω σέ κύρια
 κεφάλαια.

captivus, i, ἄ., αἰχμάλωτος (πο-
 λέμου).

carior, συγκρ. τοῦ carus.

carus, προσφιλῆς, ἀγαπητός.

castellum, i, οὐδ., φρούριο.

castrum, i, οὐδ., (ὄχυρή θέση,
 φρούριο). 2) πληθ. castra, ōrum,
 οὐδ., στρατόπεδο Hn 5, 4. C
 1, 2. castra nautica ναυτικό
 στρατόπεδο, ναύσταθμος (χαρά-
 κωμα πού προστατεύει τά πλοῖα
 πού ἔχουν ἀνελκυσθεῖ στήν ξηρά)
 Hn 11, 6. 3) πόλεμος, ἐστρα-
 τεία Hn 2, 4. 13, 3.

casus, ūs, ἄ., (πτώση). 2) σύμ-
πτωμα· casu (ἄφαιρ.) τυχαῖα.
causa, ae, αἰτία, λόγος Hn 11, 3.
ἀφορμή Hn 3, 1. causa (ἄφαι-
ρετική μετά από πτώση γενική)
= ἐξαιτίας (= ἔνεκα) rei pu-
blicaе causā γιά τό καλό τῆς
πολιτείας.

cecini, βλ. cano.

cecidi, βλ. cado.

cēdo, cessi, cessum, 3. (πηγαίνω,
προχωρῶ). 2) ἀναχωρῶ, ἐγκατα-
λείπω, ἀφήνω. hosti ὑποχωρῶ
στόν ἐχθρό (δηλ. κάμπτομαι ἀπό
τίς ἰσχυρότερες δυνάμεις τοῦ ἐχ-
θροῦ). pertinaciae (δοτ.) ὑπο-
χωρῶ στήν ἰσχυρογνωμοσύνη.

celāris = celavēris, βλ. celo.

celer, celēris, celēre γρήγορος (τα-
χύς). 2) (προκειμένου γιά φάρ-
μακο) = αὐτό πού φέρνει γρή-
γορο ἀποτέλεσμα, πού ἐνεργεῖ γρή-
γορα.

celeriter, ἐπίρρ., γρήγορα.

cēlo, 1. κρύβω.

cēno, 1. δειπνῶ. apud aliquem
δειπνῶ μαζί (παρέα) μέ κάποιον,
cenatum est (ἀπρόσ.) δόθηκε
τό δειπνο, δειπνησαν.

ensor, ōris, ἄ., ὁ τιμητής.

ensorius, īi, ἄ., αὐτός πού χρη-
μάτισε (ἔκαμε) τιμητής.

censūra, ae, (τιμητεία) : τό ἀξίω-
μα καί ἡ ἐξουσία τοῦ τιμητῆ.

centiens, ἀριθμ. ἐπίρρ., ἑκατό φορές.

centum, ἀριθμ. ἄκλ., ἑκατό. am-

plius centum milia = amplius
quam centum milia περισσότε-
ρος ἀπό ἑκατό χιλιάδες.

certus, (βέβαιος). 2) συγκρ. cer-
tior, certiore facio aliquem
(κάνω κάποιον περισσότερο βέ-
βαιον), πληροφορῶ κάποιον (γρα-
πτά ἢ προφορικά).

cessi, βλ. cedo.

(ceterus ἄλλος, ἕτερος), cetēra,
cetērum. (Ἐντί ceterus λέγε-
ται reliquus). 2) ἐπίθ. : λοιπός,
ἄλλος Hn 1, 1. A 13, 3. 3) οὐσ.
ceteri, ἄ., οἱ ἄλλοι Hn 9, 4. 10, 3.
Μέ γενική διαίρ. A 15, 1.

cibusā., τ ἰ, τροφή, τρόφιμα.

circiter, ἐπίρρ., περίπου.

circumdēdi, πρkm. τοῦ circumdo.

circum-do, 1. περιβάλλω.

circum-ēo, īi, ītum, circumīre,
4 τριγυρίζω (περιέρχομαι), περι-
πολῶ, ἐρευνῶ.

circumīrem, βλ. circumeo.

circum-vēnio, 4. κυκλώνω. circum-
venior insidiis (ἄφαιρ.) πέφτω
σέ ἐνέδρες.

citerior, ἄ., καί θ., īus, οὐδ. (γεν.
-ōris) αὐτός πού βρίσκεται πρὸς
τήν κατεύθυνση τῆ δικῆ μας σέ
σχέση μέ κάποιο σημεῖο ἀναφο-
ρᾶς. Hispania citerior = τό πλη-
σιέστερο τμήμα τῆς Ἰσπανίας.

civilis, e, (πολιτικός). 2) τοῦ πο-
λιτικοῦ βίου, ἀστικός.

civis, is, ἄ., πολίτης.

civitas, ātis, πόλη, κράτος C 3, 3.

- 2) πόλη Hn 3, 2. 3) πολιτεία, πόλη A 3, 3. 4) πόλη (δῆμος, κοινότητα) A 4, 5.
- clam, ἐπίρρ., κρυφά.
- clandestīnus, κρυφός, μυστικός.
- clārē, ἐπίρρ., λαμπρά.
- clārius, συγρ. τοῦ clarus.
- clārus, ἔνδοξος.
- classiariūs (αὐτός πού ἀνήκει στό στόλο). 2) οὐσ. πληθ. classiarīi, ἄ., οἱ ναῦτες (στρατιῶτες).
- classis, is, στόλος. classe μέ τό στόλο, στή θάλασσα.
- clāudo, clāusi, clāusum, 3. (περι) κλείνω.
- clāusus, βλ. claudio.
- coactus, βλ. cogo.
- coepi, coepisse, (ρ. ἔλλειπτ.), ἄρχισα. morbus levior esse coepit ἡ ἀρρώστια ἄρχισε νά γίνεται περισσότερο ὑποφερτή, ἄρχισε νά ὑποχωρεῖ. conīci (προφ. conjici) coepta sunt ἄρχισαν νά ρίχνουν.
- cogito, 1. σκέπτομαι, amice cogito ἔχω φιλικές σχέσεις (διαθέσεις).
- cognītus, βλ. cognosco.
- cognōmen, īnis, οὐδ., ἐπωνυμία, ἐπώνυμο, ὀνομασία.
- cognosco, nōvi, nītum, 3. ξέρω, μαθαίνω A 13, 7. 18, 1. 3) βρίσκω, βλέπω, διαπιστώνω Hm 2, 1.
- cognomīne, ἀφαιρ. τοῦ cognomen.
- cognonī, βλ. cognosco.
- cogo (ἀπό τό co [= cum ὡς ἀ' συνθετικό] καί ago), cōēgi, ođactum, 3. (συγκεντρώνω, συλλέγω). 2) ἀναγκάζω.
- cohortatio, ōnis (παραίνεση, συμβουλή) 2) διαταγή, ὁδηγίες (= praecepta) Hn 11, 1.
- collēga, ae, ἄ., συνάρχοντας.
- colligo (cum καί lego), legi, lectum, 3. (συνδέω). 2) συνάπτω, συναθροίζω.
- collis, is, ἄ., λόφος.
- col-lōco, 1. (con ἀντί com [= cum] καί lōco τοποθετῶ). 2) τοποθετῶ Hn 11, 4. 3) δίνω σέ κάποιον γυναίκα (= in matrimonium do) A 19, 4.
- colloquīum, īi, οὐδ., συνδιάλεξη.
- colo, colūi, cultum, 3. ἐργάζομαι. 2) color litteris (ἀφαιρ.) = μέ τιμοῦν μέ ἐπιστολές, (δηλ. παίρνω γραπτά τεκμήρια τῆς ἐκτιμήσεως).
- comītas, ātis, φιλοφροσύνη.
- comitor, 1. ἀποθ. (συνοδεύω). 2) ἀποχαιρετῶ νεκρό (τήν ὥρα τῆς ταφῆς).
- comitantibus omnibus bonis : μέ τή συνοδεία ὅλης τῆς καλῆς κοινωνίας.
- com-memōro, 1. ὑπενθυμίζω Hn 2, 3. 2) μνημονεύω, ἀναφέρω, ἐκθέτω A 21. 5.
- com-mitto, 3. συνάπτω. (ἀρχίζω) Hn 11. 3. 2) me fluctibus civilibus (δοτ.) ἐμπιστεύομαι (δίνω) τόν ἑαυτό μου στήν πολιτική δίνη, ἀφῆνω τόν ἑαυτό μου νά

- παρασυρθεῖ ἀπό τήν πολιτική ἀνα-
 ταραχή.
 commūnis, e, κοινός. 2) καταδε-
 κτικός, προσηνής.
 com-mūto, 1. μεταβάλλω, ἀλ-
 λάζω.
 com-pārēo, ūi, —, 2. γίνομαι ὀλο-
 φάνερος, φαίνομαι.
 com-pāro, 1. παρασκευάζω, προε-
 τοιμάζω.
 compello, pūli, pulsum, 3. (συνω-
 θῶ). 2) σπρώχνω, φέρω, περι-
 φέρω.
 com-pĕrĭo, pĕri, pertum, 4. μα-
 θαίνω, πληροφοροῦμαι.
 complĕo, ēvi, ētum, 2. γεμίζω
 Hn 9, 3. 2) ζῶ, διαβιώνω A 21, 1.
 complessem, βλ. complĕo.
 complūres, οὐδ. complūra (γεν.
 complurĭum) περισσότεροι. 2)
 ἀρκετοί, κάμποσοι.
 comprōno, 3. (συνθέτω). bellum
 τελειώνω (καταπαύω) τόν πό-
 λεμο Hm 1, 5. Hn 6, 2. bellum
 κάνω εἰρήνη Hn 7, 1.
 compositūrus, βλ. compono.
 comprehendo, prehendi, hensum,
 3. συλλαμβάνω.
 com-prōbo, 1. (συγκατανεύω), ἐγ-
 κρίνω, ἀποδέχομαι. publice com-
 probatum est ἔγινε ἀποδεκτό ἀπό
 τό κράτος : τό κράτος ἐνέκρινε.
 compūli, βλ. compello.
 conātus, βλ. conor.
 con-cīdo (con καί caedo), cīdi,
 cīsum, 3. (κατακόβω). 2) κατα-
 σφάζω, φονεύω.
 conciliātor, ōris, ā., ὁ πρωταίτιος
 (γάμου), ὁ μεσίτης, ὁ προξε-
 νητής.
 conciliō, 1. 1) ζητῶ νά κερδίσω
 τή φιλία, τή συμμαχία Hn 10, 2.
 2) pacem κάνω εἰρήνη (ὡς μεσο-
 λαβητής). nuptias συνάπτω γάμο.
 fortunam δημιουργῶ, προετοιμά-
 ζω (θεμελιώνω) τήν εὐτυχία.
 3) παρέχω, χορηγῶ μέ ἀφθονία
 A 19, 3.
 concitasse = concitavisse, βλ. con-
 cito.
 concĭto, 1. παροτρύνω, παρακινῶ,
 προτρέπω. 2) κινῶ, διεγείρω, προ-
 καλῶ.
 con-cupisco, pīvi, —, 3. (ἐναρκτ.
 con- καί cupĭo) ἐπιθυμῶ. non
 intemperanter concupiscere
 quod a plurimis (ἐνν. concu-
 pisci) videas (= videat ali-
 quis) = νά μήν ἐπιθυμεῖ κάποιος
 ἀκατάσχετα (χωρίς μέτρο) αὐτό
 πού βλέπει ὅτι οἱ περισσότεροι
 (ἐπίσης) τό ἐπιθυμοῦν.
 con-curro, curri, cursum, 3. ἔρ-
 χομαι γρήγορα, ἐπιτίθεμαι, συμ-
 πλέκομαι.
 concursus, ūs, ā., συμπλοκή, ἐπί-
 θεση.
 condiciō, ōnis, (κατάσταση). 2)
 ὄρος, ὄροι Hn 6, 2. A 2, 4. βλ.
 aequus, 3.
 condiscipulātus, ūs, ā., συμμα-
 θητεία.

condiscipulus, i, ἄ., συμμαθητής.
confectum, βλ. conficio.

con-fēro, contūli, collātum, con-
ferre (συγκομίζω). 2) confero
me ζητῶ καταφύγιο, καταφεύγω
Hn 9, 1. πηγαίνω (μεταβαίνω)
A 2, 2. 3, 2.

conferrem, βλ. confero.

con-fīcīo (con-fācīo), fēci, fec-
tum, 3. (κατεργάζομαι). 2) τελῶ
Hn 2, 4. 3) librum (orationes)
βιβλίον (λόγους) ἐπεξεργάζομαι,
συγγράφω.

con-flīgo, flixī, flictum, 3. συμ-
πλέκομαι, συγκρούομαι.

conflīxi, βλ. confligo.

congrēdiōr (con-grādīōr), con-
gressus sum, congrēdi, 3. ἀποθ.
(συνέρχομαι). 2) ἔρχομαι στά
χέρια, συμπλέκομαι, συγκρούομαι.
congressus, βλ. concredior.

con-īcīo (προφ. conjicio), iēcī,
iectum, 3. (con καὶ iēcīo), ρί-
χνω μέσα.

coniunctē, ἐπίρρ., (κοντά, κολ-
λητά). 2) φιλικά. Ὑπερθ. coniun-
ctissime μέ πολλή φιλία (φιλι-
κότατα).

coniunctio, ōnis (δεσμός), ὁ δε-
σμός τοῦ γάμου, συγγένεια.

conor, 1. ἀποθ. ἐπιχειρῶ. multa
stulte conor κάνω πολλές ἀνόη-
τες ἀπόπειρες.

con-scendo (con- καὶ scando),
scendi, scensum, 3. navem ἀνε-
βαίνω (εἶμαι) στό πλοῖο.

conscriptus (παθητ. μτχ. τοῦ con-
scribo, ἐγγράφω) = γραμμένος.
patres conscripti = Senatores
(οἱ Συγκλητικοί).

consecutūrus, βλ. consequor.

con-sēquor, 3. ἀποθ., ἀκολουθῶ,
συνοδεύω A 19, 3. 2) προφτάνω
Hn 7, 7. 3) πετυχαίνω Hn 10,
5. A 19, 2. 21, 1.

con-sēro, rūi, rtum. 3. (συνδέω)
2) manum κάνω μάχη.

con-servo, 1. διασώζω, φυλά(γ)ω.
res meas τά πράγματά μου, τήν
περιουσία μου Hn 10, 1. odium
διατηρῶ τό μίσος. iusiurandum
τηρῶ (σέβομαι, δέν παραβαίνω)
τόν ὄρκο μου.

con-sidēro, 1. (παρατηρῶ προσε-
κτικά). 2) σκέπτομαι.

consilium, ii, οὐδ., συμβούλιον. con-
silia interiora τά ιδιαίτερα (ἐμ-
πιστευτικά [μέ τό βασιλιά] συμ-
βούλια. consilia clandestina μυ-
στικά συμβούλια, κρυφές συνεννο-
ήσεις. 2) πρόθεση, σκοπός Hn 1,
5. 3) ἀπόφαση A 21, 6. 22, 3.
4) δόλος, στρατηγικό (πολεμικό)
τέχνασμα Hn 11, 7.

consobrīna, ae, πρώτη ἐξαδέλφη
(ή κόρη τῆς ἀδελφῆς τῆς μητέ-
ρας του).

conspexi, βλ. conspicio.

con-spīcīo (con- καὶ τό ἄχρο. spe-
cio), spexi, spectrum, 3. βλέπω,
διακρίνω, conspici in neutram
partem νά μή διακρίνεται (δια-

- φέρει) πολύ τό ένα από τό άλλο μέρος.
- constantia, ae, (ευστάθεια, σταθερότητα). constantia vocis atque vultus (γεν.) = μέ σταθερότητα (χωρίς αλλοίωση) τῆς φωνῆς καί τοῦ προσώπου.
- constituo (con- καί statuo), tui, tutum, 3. τοποθετώ, ιδρύω. 2) οικοδομῶ, χτίζω A 13, 2.
- consto, stiti, —, 1. ἀποτελοῦμαι, προέρχομαι.
- consueam = consueveram, βλ. consuesco.
- consuesco, suēvi, suētum, 3. συνθιζῶ.
- consuetudo, inis, συνήθεια, ἔξη A 14, 2. 2) ὠραῖοι τρόποι A 1, 4.
- consul, ūlis, ἀ., ὑπάτος. consule ἢ consulibus (ἀφαιρ. ἀπόλυτη) ὅταν ὑπάτος (ἢ ὑπάτοι) ἦταν ὁ... (ἢ οἱ...), τόν καιρό τῆς ὑπατείας τοῦ... (ἢ τῶν...).
- consularis, is, ἀ., αὐτός πού χρημάτισε ὑπάτος.
- consulatus, ūs, ἀ., ὑπατεία, ἡ ιδιότητα ἢ θητεία τοῦ ὑπάτου.
- consulo, lūi, lutum, 3. (βουλευομαι). 2) mihi consulo φροντίζω, μεριμνῶ γιά (βοηθῶ) τόν ἑαυτό μου A 21, 5.
- consultum, i, οὐδ., ἀπόφαση, δόγμα. senatus consultum ἀπόφαση (δόγμα) τῆς Συγκλήτου.
- consultus αὐτός πού ἔχει σκεφθεῖ, ἐξετάσει. 2) iuris consultus, ἀ., νομομαθής.
- consumo, 3. καταναλώνω, δαπανῶ. consumo φθίνω, λιώνω, δαπανῶμαι.
- contemno, mpsi, mptum, 3. (περιφρονῶ). 2) morbum περιφρονῶ τήν ἀρρώστια, δέν παίρνω στά σοβαρά τό νόσημα (δέν τοῦ δίνω σημασία).
- contentus, εὐχαριστημένος. contentus sum ἀρκοῦμαι, μένω εὐχαριστημένος.
- contextus, (συνεχής ὅπως τό ὕφασμα). 2) συνεχής, ὀλόκληρος (χωρίς χάσματα).
- continens, ntis (αὐτός πού συγκρατεῖ [ἐνωμένο] κάτι). 2) αὐτός πού εἶναι συγκρατημένος, μετρημένος. (οἰκονόμος).
- continentia, ae, (ἐγκράτεια), οἰκονομία.
- contineo (con- καί teneo), tinui, tentum, 2. (συγκρατῶ κάτι ἐνωμένο (συνέχω). 2) περιέχω, περιλαμβάνω.
- contra, ἐπίρρ., ἐναντίον.
- contrahō, traxi, tractum, 3. (συσπῶ). 2) συναθροίζω, συγκεντρώνω.
- contrarius, (ἐναντίος). 2) e contrario ἀντίθετα, (τούναντίον).
- contuli, βλ. confero.
- convēnio, 4. συνέρχομαι. 2) non convēnit (ἐνν. inter scriptores) δέν ὑπάρχει ὁμοφωνία

[μεταξύ τῶν συγγραφέων], οἱ συγγραφεῖς διαφωνοῦν Hn 13, 1. *coloquium convēnit* (παρκμ.) συμφώνησαν συνάντησιν. *condiciones non convenērunt* (ἐνν. *inter eos*.) οἱ ἄλλοι δὲ συμφωνήθηκαν, δὲν ἔμειναν σύμφωνοι γὰρ τοὺς ἄλλους, δὲν ἐπῆλθε συμφωνία μεταξύ τους.

convīna, ae, ἄ., (αὐτός πού ζεῖ (πίνει, τρώγει) μαζί με ἄλλον. ὁ συμπότης, ὁ σύνδειπνος.

convivium, ii, οὐ., (ἡ συμβίωσις). 2) συνεστίασις, συμπόσιον.

convōco, 1. συγκαλῶ.

corīa, ae, (ἀφθονία). 2) *coripae* (πληθ.) στρατός, στρατ. δυνάμεις.

corūla, ae, σύνδεσμος, ἐνωτικός κρίκος, δεσμός φιλίας.

cornu, ūs, οὐδ., κέρατο (ζώου) Hn 5, 2. 2) πτέρυγα στόλου Hn 8, 4.

corōna, ae, στεφάνι.

cor-rumpo (*con-* καὶ *rumpo*), *rupi*, *ruptum*, 3. (φθείρω, ἀφαιρίζω). 2) διαφθείρω με χρήματα: *δωροδοκῶ*, *δεκάζω*.

corruptus, βλ. *corrumpo*.

cottidiānus, καθημερινός, συνήθης (-ισμένος).

credo, *didi*, *dītum*, 3. ἐμπιστεύομαι Hn 8, 3. 2) πιστεύω, *quod vix credendum* (= *credibile*) *sit* = αὐτό δύσκολον (*vix* = μόλις) θά γινόταν πιστευτό. 3)

παρενθετικά: νομίζω, ἴσως, πιθανό A 18, 5.

creō, 1. (δημιουργῶ, φτιάχνω). 2) ἀποδείχνω. 3) ἐκλέγω.

cresco, *crēvi*, *crētum*, 3. αὐξάνω. 2) *crevit virtutum laude* μεγάλωσε (ἀπέκτησε δόξα, φήμη) με τὸν ἔπαινον τῶν ἀρετῶν, με τὴν προσωπική ἀξία.

crevi, βλ. *cresco*.

crimen, *inīs*, οὐδ., (κρίμα, ἔγκλημα). 2) πληθ. οἱ κατηγορίες, οἱ ἐνοχοποιήσεις.

cubitus, *i*, ἄ., (καὶ *cubitum*, *i*, οὐδ.) ὁ ἀγκώνας.

cūius, γεν. τοῦ *qui*.

cultus, *ūs*, ἄ., (περιποίηση τοῦ σώματος καὶ τῆς ζωῆς). 2) *cultus domesticus* ἢ φροντίδα τοῦ σπιτιοῦ. *cultus cottidianus* ἢ καθημερινή ζωή, ὁ τρόπος καθημερινῆς ζωῆς.

cum, I. πρόθ. με ἀφαιρ. = με, μαζί με Hm 1, 5. 4, 8. Hn 8, 1. *erat cum eo* = τὸν συναναστρεφόνταν, βρισκόταν με αὐτόν Hm 3, 2. 2) ἐναντίον Hn 4, 1. 3) γὰρ νὰ δείξει με τί εἶναι ἐφοδιασμένος κάποιος Hn 7, 5. 11, 1. 12, 5.

cum, II. σύνδεσμος. 1) χρον.: ὅταν, ἀφοῦ Hm 2, 1. 2) χρονικός μαζί καὶ αἰτιολογικός: A 20, 2. 3) χρον. μαζί καὶ ὑποθετικός: ἄμα Hn 2, 6. 4) με ὑποτ. πρτ. ἢ ὑπερσ. = ἐνῶ, ἀφοῦ (+ ὄριστ. ἀορ. = *cum historicum*). — 5) αἰ-

τιολ. = ἐπειδὴ Hn 10, 4. 11, 6. C 2, 2 (cum moraretur). A 2, 2. 6, 5. 17, 1. 20, 3. 20, 5. 21, 2. 6) cum ἐνδοτικό ἢ ἐναντιωματικό = ἄν καί, μολονότι Hm 2, 4. Hn 1, 3. 8, 4. C 2, 2. A 6, 2. 13, 1. 14, 2. 7) ἄορ. ἐπανάληψη, ἕάν A 2, 4. 20, 1.

cunctus, ὀλόκληρος.

cupiditas, ātis, ἐπιθυμία (γιά πόλεμο = τό φιλοπόλεμο πνεῦμα).

cupiditas notitiae clarorum virorum ἢ ἐπιθυμία (νά γνωρίσει τίς σκέψεις) τῶν ἐνδόξων ἀνδρῶν (ἢ γεν. notitiae ἀντί τοῦ noscendi γεν. γερονδίου = τοῦ γνωρίσαι).

cupidus, (αὐτός πού ἐπιθυμεῖ), cupidissimus litterarum fuit ἦταν θερμός φίλος τῶν γραμμάτων (τοῦ ἄρεσε πολύ νά μελετάει).

cupīo, pīvi (ἢ ii), pītum, 3. ἐπιθυμῶ.

cura, ae, φροντίδα, πρόνοια Hn 9, 4. A 21, 5. 2) φροντίδα, εὐσυνειδησία A 15, 2.

curatio, ōnis, (φροντίδα). 2) ἱατρική θεραπεία (κούρα).

curo, 1. φροντίζω, ἐπιμελοῦμαι. curo aedem reficiendam (γερονδίο) φροντίζω γιά τήν ἐπισκευή τοῦ ναοῦ.

custodio, īvi, ĩtum, 4. φυλά(γ)ω, φρουρῶ.

D

darem, βλ. do.

datus, βλ. do.

dē, πρόθ. μέ ἀφαιρ. = ἀπό. 1) τοπ., ἀπό C 2, 2. 2) ἀντί γεν. διαιρ. C 3, 1. A 14, 2 (πολλές φορές). 3) (περί + γεν.) = σχετικά μέ, γιά + αἰτ. Hn 2, 2. 2, 6. A 6, 3. 18, 6.

dēbēo (ἀπό τό de-hābeo), būi, bītum, 2. ὀφείλω, ἔχω καθῆκον. nemini dubium esse debet δέν πρέπει νά (ὀφείλει νά μήν) ἀμφιβάλλει κανείς. 2) ὀφείλω, χρωστάω A 2, 4.

debilito, 1. παραλύω κάποιον, τόν κάνω νά ἀρρωστήσει. 2) ἀναχαι-

τίζω. debilitor ἐξασθενῶ.

de-cēdo, 3. ἀποχωρῶ, φεύγω. (ἀφήνω τήν ἐπαρχία (μου) μέ τό τέλος τοῦ στρατηγικοῦ ἢ τοῦ ὑπατικοῦ ἔτους) C 1, 4. 2) ἀναχωρῶ Hn 1, 5. 3) ἀφήνω τή ζωή = πεθαίνω A 2, 1. 22, 3. 4) (προκειμένου γιά πυρετό) ἀρχίζω νά ὑποχωρῶ, ἐλαττώνομαι A 22, 3.

decem, δέκα.

decēo, decūi, —, 2. Ἀπρόσωπο : decet πρέπει, ταιριάζει, ἀρμόζει.

de-cerno, decrēvi, decrētum, 3. (νομίζω, ἀποφασίζω, δοκεῖ μοι). 2) λύνω τή διαφορά μέ τά ὄπλα, ἀποφασίζω μέ τή βοήθεια τῶν ὀ-

- πλων. cum hoc (άφαιρ. άρσ.)
 discernit εναντίον αυτού (έκείνου)
) κάνει (συνάπτει) αποφασιστική
 μάχη. classe erant decreturi
 έπρόκειτο νά κάνουν ναυμαχία
 : νά δώσουν λύση μέ τό στόλο.
 de-clāro, 1. δηλώνω, φανερώνω,
 άποκαλύπτω Hn 11, 2. 2) κάνω
 φανερό, σαφές A 18, 6.
 decretūrus, βλ. decerno.
 de-rem, βλ. dedo.
 dedēris, βλ. do.
 dedi, βλ. do.
 de-do, dedīdi, deditum, 3. παραδίνω.
 de-dūco, 3. (κατεβάζω, φέρνω
 στρατό). 1) παίρνω μαζί μου ώς
 συνοδό C 1, 4. 2) όδηγώ Hn 11. 1.
 deductus, βλ. deduco.
 deduxi, βλ. deduco.
 de-fendo, ndi, nsum, 3. ύπερασπίζω.
 de-fensum, (ύπτιο τοϋ defendo)
 Hn 6, 1.
 de-fēro, 3. προσφέρω, άπονέμω Hn
 3, 1. A 6. 4. 19, 3. 2) δίνω A 4,
 2. 3) γνωστοποιώ, αναγγέλλω Hn
 3, 1. 12, 2.
 de-hortor, 1. άποθ., άποτρέπω.
 dehortando impedio έμποδίζω
 μέ συμβουλές.
 deinde (dein-de), έπίρρ., έπειτα.
 primum... deinde πρώτο... δεύ-
 τερο (πρώτα πρώτα... έπειτα...).
 delātus, βλ. defero.
 de-lecto, 1. (έλκω, τραβῶ). 2)
- delector non minus animo quam
 ventre εύχαριστιέμαι (εύφραίνομαι)
) όχι λιγότερο μέ τό πνεύμα
 άπ' όσο μέ τήν κοιλιά.
 delectus, μετχ. παθ. τοϋ delīgo,
 lēgi, lēctum, 3. (έκλέγω) έκλε-
 κτός Hn 4, 3.
 delēo, ēvi, ētum, 2. καταστρέφω,
 άφανίζω.
 de-līgo, 1. δένω, έπιδένω.
 de-mīgro, 1. μετοικῶ.
 de-pello, depūli, depulsum, 3.
 (άπο)διώχνω, άπομακρύνω.
 de-pōno, 3. (καταθέτω για φύ-
 λαξη), τοποθετώ Hn 9, 3. 2)
 animam παραδίνω τό πνεύμα, πε-
 θαίνω. odium άφήνω τό (δέν
 έχω πιά) μίσος.
 de-porto, 1. κομίζω, φέρνω. 2)
 triumphum κάνω (τελῶ) θρίαμβο.
 de-prīmo (de καί prēmo), de-
 pressi, depressum, 3. καταπιέζω.
 2) καταπαύω, σταματώ A 22. 2.
 descisco, scīvi (συνηθ. descīi),
 scītum, 3. άποχωρῶ, άποσκιρτώ.
 descīvi, βλ. descisco.
 de-scribo, 3. περιγράφω. versibus
 (άφαιρ.) μέ στίχους (στήν ποιή-
 ση).
 de-sēro, serūi, sertum, 3. άφήνω
 (παρατώ) στά κρύα τοϋ λουτροϋ.
 desiderīum, īi, οὐδ., πόθος, νο-
 σταλγία, (λυπηρή άνάμνηση από
 τήν άπουσία κάποιου).
 desidēro, 1. ποθῶ, έπιθυμῶ A 16,
 3. 2) άπαιτώ, έπιζητώ A 13, 3.

- de-sīno, desīi, desītum, 3. παύω, παύομαι.
- desisto, destīti, —, 3. παύω, ἀποχωρῶ. (μτχ. μέλλ. destitūrus).
- desperatiō, ōnis, ἀπελπισία, ἀπόγνωση.
- desperātus, (παθ. μτχ. τοῦ desperēo, 1. (ἀπελπίζω), ἀπελπισμένος. desperatis rebus (ἀφαιρ.) σέ ἀπελπιστική κατάσταση τῶν πραγμάτων.
- de-spīcio (de καί τό ἄχρηστο spēcio βλέπω), spēxi, spēctum, 3. βλέπω καλά, παρατηρῶ. 2) περιφρονῶ, δέ φροντίζω γιά... A 6, 4.
- de-spondēo, spondi, sponsum, 2. ὑπόσχομαι, ἀρραβωνιάζω.
- destitērim, βλ. desisto.
- destīti, βλ. desisto.
- de-tēgo, texi, tectum, 3. ἀφαιρῶ τή στέγη, ξεσκεπάζω, ἐρειπώνω.
- detectus ἐρειπωμένος.
- detrimentum, i, οὐδ., βλάβη, ζημιά A 2, 3. 2) βλάβη, ἀπώλεια Hn 5, 2. 3) ἀπώλεια, μείωση C 2, 4.
- detūli, βλ. defero.
- devīci, βλ. devinco.
- de-vincio, vinxi, vinctum, 4. (δένω). 2) προσελκύω, τραβῶ.
- de-vinco, vīci, victum, 3. (κατα-)νικῶ, παραλύω.
- devinxit, βλ. devinco.
- dexter, ěra, ěrum, (ἤ dexter, dextra, dextrum), δεξιός, εὐνοϊκός.
- dīco, dixi, dictum, 3. λέγω. 2) συμφωνῶ, ὀρίζω, προσδιορίζω (χρονικό ὄριο ἀποδόσεως [προσδιορίζω τή λήξη] τοῦ δανείου) A 2, 4.
- dictātor, ōris, ἄ., δικτάτορας. Hn 5, 1. 3.
- dictus, βλ. dīco.
- dies, diēi, ἄ., (καί μερικές φορές θ., ἀλλά στόν πληθ. εἶναι πάντοτε γένους ἀρσ.), ἡμέρα. paucis diebus (= post paucos dies ἤ paucis diebus post) μετά ἀπό λίγες μέρες. die quinto postquam... τήν τέταρτη μέρα ἀπό τότε πού...— in dies ἀπό μέρα σέ μέρα (κάθε μέρα). βλ. λ. ita.
- difficilis, e, δύσκολος. difficile est εἶναι δύσκολο. 2) παράξενος, ἰδιότροπος A 5, 1.
- dignitas, ātis, ἐκτίμηση, τιμή (πού ἀποκτήθηκε μέ τήν προσωπική ἀξία) A 21. 1. — 2) θέση, τάξη, τό ἀξίωμα (τοῦ ἱπέα) A 1, 1. 6, 2. 5. 19, 2. pro dignitate ἀνάλογα μέ τό (ἱππικό) ἀξίωμα : ἔτσι πού νά ἀξίζει στήν κοινωνική θέση του ὡς ἱπέα A 2, 2. dignitati servire φροντίζω γιά τήν ἀξιοπρέπεια τῆς θέσεώς μου.
- dilectus, ūs, ἄ., στρατολογία.
- dilexi, βλ. diligo.
- diligens, ntis, (μτχ. τοῦ diligo), ὁ ἐπιμελής, ὁ οἰκονόμος (ὁ χρη-

στός οικογενειάρχης πού φροντίζει τά συμφέροντα τῆς περιουσίας του).

diligenter, ἐπίρρ., (προσεχτικά).
2) μέ ἀκρίβεια.

diligentia, ae, προσεκτική (ἐπιμελημένη) καί συνεχῆς δραστηριότητα, (φιλοπονία) Hn 7, 5. C 3, 4. A 13, 4. 2) οἰκονομία. (φειδώ, ὀλιγάρκεια) A 13, 5. 3) cura diligentiaque φροντίδα (μέριμνα) καί προσοχή (προθυμία), βλ. adhibeo A 21, 5.

di-līgo (dis καί lēgo), lexi, lectum, 3. (ἐκλέγω). 2) ἀγαπῶ (ἀπό ἐκτίμηση), ἐκτιμῶ.

di-mīco, 1. ἀγωνίζομαι, μάχομαι.
di-mitto, 3. (στέλνω). 2) διώχνω, ἀφῆνω κάποιον νά φύγει Hn 3, 3.

4, 1. 3) vitam alieno arbitrio (δοτ.) ἀφῆνω τῆ ζωῆ (μου) στήν αὐθαιρεσία ἄλλου Hn 12, 5.

di-rīpio (dis καί rāpio), rīpiī, reptum, 3. (διαρπάζω). 2) ἐρειπώνω, ἐξολοθρεύω, λαφυραγωγῶ.

dis-cēdo, 3. ἀποχωρῶ. superior ἀποχωρῶ (ἀπό τό πεδίο τῆς μάχης) ἀνώτερος, δηλ. νικητής.

disiēci, βλ. disicio.

di-iēcio (προφ. dis-jicio [ἀπό τό dis καί iācio, προφ. jacio] ρίχνω, χτυπῶ), disiēci, disiectum, 3. (διασκορπίζω). 2) domum a fundamentis κατεδαφίζω.

dispalātus (μτχ. τοῦ ἄχρηστου ἀποθ. ρῆμ. dispālor, 1. διασκορ-

πίζω ἀπ' ἐδῶ κι ἀπ' ἐκεῖ), διασκορπισμένος, σκόρπιος.

dissensi, βλ. dissentio.

dis-sentio, 4. διαφωνῶ, ἀντιφρονῶ, ζῶ σέ διχόνοια.

dis-sīdēo (dis καί sēdeo), sēdi, sessum, 2. βρίσκομαι σέ διάσταση.
2) dissidebat ab eo εἶχε διαφορές (ἦταν ἐχθρός) μέ αὐτόν.

dis-sociō, 1. (διαχωρίζω). 2) φέρνω σέ ρήξη, διαιρῶ, διασπῶ. dissociatis animis civium (ἀντί dissociatis civibus) ἐπειδὴ οἱ πολίτες διασπάστηκαν (πολιτικά).

districtus (μτχ. παθ. πρκμ. τοῦ ρ. dstringo, strinxī, strictum, 3. σέρνοντας διαχωρίζω), μέ πολλά θέματα ἀπασχολημένος.

diti, δοτ. τοῦ dives.

dīū, ἐπίρρ., (γιά) πολύν καιρό· συγκρ. diūtius περισσότερο καιρό.

diuturnitas, ātis, μακροχρονιότητα, μεγάλη διάρκεια.

dives, itis, πλούσιος (δοτ. diti, ἀντί divīti) A 1, 2.

divinatio, ōnis. divīna res θεϊκό πράγμα, ἡ θυσία, τά ἱερά (= sacrificium).

dīvus, i, (τιμητικός τίτλος), θεός.
divi filius = divi C a e s a r i s filius A 19. 2.

do, dēdi, dātum, dāre, 1. δίνω, παρέχω, δωρίζω. manūs (ἐνν. vinculis) δίνω τά χέρια μου γιά νά μέ δέσουν· ὁμολογῶ ὅτι

νικήθηκα. *filiam* δίνω τήν κόρη μου ὡς γυναίκα. *locum nocendi* δίνω εὐνοϊκὸ σημεῖο (= *locum*, λαβή, εὐκαιρία) στὸν ἐχθρὸ γιὰ νὰ μέ βλάψει (χτυπήσει, ζημιώσει). *operam ut...* προσπαθῶ νά... *operam honoribus* ἐπιδιώκω πολιτικά ἀξιώματα. *tempore dato* ὅταν δόθηκε εὐκαιρία. *do verba* (φράση τῶν κωμικῶν) : λέω λόγια (χωρὶς ἔργα), ἐξαπατῶ («γελάω»), πρβ. «αὐτὰ 'ναί λόγια». *do vela ventis* (: δίνω τὰ πανιά στοὺς ἀνέμους) ἀνοίγω ἢ κἀνω πανιά, ἀποπλέω. *senatus datur* ἡ Σύγκλητος δέχεται (*datur aditus ad Senatum* = ἐπιτρέπεται ἡ εἴσοδος στὴ Σύγκλητο). *me do aliqui rei*, βλ. *committo*, 2. *docēo, docūi, doctum*, 2. 1) διδάσκω. 2) διαφωτίζω. *docilitas, ātis*, (εὐμάθεια, ἡ εὐκολία στὴ μάθηση). *docilitas ingenii* ἀντιληπτικὴ ικανότητα, εὐκολη ἀντίληψη. *doctor, ōris, ā.*, διδάσκαλος. *doctrīna, ae*, (διδασκαλία). 2) μεθοδικὴ διαπραγματεύση C 3, 4. 3) γνώσεις A 1, 2. 4) μόρφωση, φιλοσοφικὴ κατάρτιση A 3, 3. 4, 1. 17, 3. *dodrans, ntis, ā.*, (ἀπὸ τὸ *dequadrans* = 1/4 λιγότερο ἀπὸ ὀλόκληρη *libra*, δηλ. 3/4 τῆς *libra*. Μία *libra* = 327,45 γραμμ.). 2) *heres ex dodrante* κληρονόμος

τῶν 3/4 (τῆς περιουσίας) A 5, 2. *dolor, ōris, ā.*, πόνος A 21, 3. 4. 6. 2) *λύπη, θλίψη* A 4, 5. *dolus, i, ā.*, δόλος, τέχνασμα, ἀπάτη. *domesticus, οἰκιακός*, τοῦ σπιτιοῦ A 13, 4. 13 7.—2) *domesticae opes* οἱ δυνάμεις του, οἱ δυνάμεις τοῦ βασιλείου (του). *domi*, βλ. *domus*. *domicilium, ii, οὐδ.*, (κατοικία). 2) ἔδρα, διαμονή. *domus, ūs*, (δόμος), οἶκος, οἰκία, σπίτι Hn 7, 7. A 22, 1. μόνιμη κατοικία A 3, 3. Τύποι μέ ἐπιρρηματ. σημασία: *domi* (πτώσεως τοπικῆς) στὴν πατρίδα (: ἐν τῇ πατρίδι) Hn 1, 2. A 3, 3. στό σπίτι (: ἐν τῷ οἴκῳ) Hn 9, 3. A 13, 4. *domum* πρὸς τὴν κατοικία (τό σπίτι) A 13, 6. *domo* ἀπὸ τὴν πατρίδα Hn 8, 1. *domicum, σύνδ.* (ἀντί *donec*), μέχρι τὴν ἡμέρα πού..., μέχρι νά... *dono*, 1. δωρίζω. *dono aliquem* *aliquā re* δωρίζω κάτι σέ κάποιον. *dubito*, 1. ἀμφιβάλλω, *quod nemo dubitat* (ἀντί *de qua re nemo dubitat* πρᾶγμα γιὰ τὸ ὁποῖο κανεὶς δέν ἀμφιβάλλει. *non dubito* + ὑποτ. = δέν ἀμφιβάλλω ὅτι = πιστεύω ὅτι. 2) *non dubito* + ἀπαρ. (χρόνου ἐνεστώτα) = δέ διστάζω νά...

dubius, ἀμφίβολος. sine dubio χω-
ρίς ἀμφιβολία.

dūco, duxi, ductum, 3. ὀδηγῶ,
φέρω Hn 3, 3. 8, 4. 2) ducō
secum = παίρνω (μαζί μου) και
φεύγω Hn 9, 4. 3) νομίζω, θεω-
ρῶ. continentis debet duci =
πρέπει νά θεωρεῖται γνώρισμα με-
τρημένου (ἐγκρατοῦς) ἄντρα. ne-
fas ducō + ἀπαρ. = θεωρῶ, ἰε-
ροσυλία (ἀσέβεια) νά...

dulcis, e, (γλυκός). 2) εὐχάρι-
στος, τερπνός.

dum, σύνδ. + ὄριστ. ἔνεστ. = ὅταν,
τότε πού Hn 12, 1. Μέ παρατατ.
ἀντί ἔνεστ. Hn 2, 3.

duo, duae, duo = δύο.

duplex, icis (διπλός). 2) διπλός,
μέ δύο ἐκδοχές.

dux, ducis, ἄ., (ὀδηγός). 2) ἄρ-
χηγός, ἡγεμόνας.

duxī, βλ. ducō.

E

ē (ποτέ μπροστά ἀπό φωνῆεν ἢ h)
καί ex (μπροστά ἀπό φωνῆεν και
σύμφωνο), πρόθ. + ἀφαιρ. πού
χρησιμεύει γιά νά δείξει: 1) τό-
πο = ἀπό Hn 6, 4. A 21, 1.
2) τήν καταγωγή ἢ τό γένος:
ἀπό A 19, 4. 3) γεν. διαιρ. Hn
3, 3. 12, 1. 12, 3. A 5, 2 (ex
hereditate). 3) αἰτία ἢ ἀποτελέ-
σμα: μέ Hn 7, 5. — ἐξαιτίας C
2, 1. ἐπειδή C 2, 2. A 1, 3. 20,
3. 21, 3. — 5) συμφωνία: Hn
3, 1. Hn 7, 3. 7, 5. A 5, 2 (ex
dodrante). 6, 2. (βλ. res publi-
ca). 13, 6. — 6) ἐπίρρ. σχέση:
Hn 1, 2 (e contrario). ex
quo = ἀπ' αὐτό Hn 5, 4.

ēa, ἐπίρρ., (ἐνν. parte ἢ viā)
σ' ἐκεῖνο τό μέρος ἢ σ' ἐκεῖνο
τό δρόμο (ἀπό ἐκεῖνο τό μέρος
ἢ τό δρόμο).

eamque = et eam, βλ. is.

eandem, αἰτ. τοῦ eadem, βλ. idem.

ēdictum, i, οὐδ., (διάγραμμα =
διάταγμα), διάταξη (ἔδικτον).
"Ὅταν οἱ τιμητές ἀναλάβαναν ὑ-
πηρεσία, δημοσίευσαν διάταγμα, τό
ὁποῖο εἶτε ἦταν τό ἴδιο μέ ἐκεῖνο
πού εἶχε ἐκδώσει ὁ προκάτοχος
τους εἶτε ἦταν τροποποιημένο μέ
δικές τους διατάξεις. Ὁ τιμητής
Κάτων, ὅταν ἀνέλαβε τήν ἀρχή,
πρόσθεσε πολλές νέες διατάξεις γιά
νά περιορίσει τήν πολυτέλεια.

ēdo, edidi, editum, 3. ἐκδίδω. in
vulgum = δημοσιεύω.

ef-fēro (παλαιότερο ec-fero), ex-
tūli, elātum, efferre, ἐκφέρω. 2)
κηδεύω A 17, 1. 22, 4.

ef-ficio (ex και fācio), fēci,
fectum, 3. (φτιάχνω κάτι μέ
ἐπιμέλεια, ἐξεργάζομαι). 2) κα-
τορθώνω C 2, 2. efficio ut ἐνερ-
γῶ νά... 3) συγκεντρώνω, συνα-

θροίζω (= colligo) Hn 10, 5.
 ef-fūgīo, 3. ξεφεύγω, διαφεύγω.
 effūsus (ιδίως παθ. μτχ. τοῦ ef -
 fundo ἐκχέω). 2) ἄμετρος, χωρίς
 μέτρο, ὑπερβολικός.
 ēgi, βλ. ago.
 egō, ἐγώ.
 egōmet (ego ἐγώ + ἐγκλιτικό -
 met), ἐγώ ὁ ἴδιος.
 e-grēdīor (e + grādior), egres-
 sus sum, egrēdi, 3. ἀποθ. ἐξέρ-
 χομαι.
 ei, δοτ. τῆς ἀντωνυμίας is, ea, id.
 eius, γεν. τῆς ἀντωνυμίας is.
 eiusdemque = et eiusdem, βλ. i-
 dem.
 elātus, βλ. effero.
 elēgans, ntis, κομψός, φιλόκαλος.
 elegantia, ae (κομψότητα). 2)
 elegantia vitae = εὐγενική συμ-
 περιφορά, λεπτοὶ τρόποι στίς κοι-
 νωνικές σχέσεις.
 elephantus, i, ἄ., ὁ ἐλέφαντας.
 elīcio (e + lācio), cūi, cītum,
 3. (ἐξάγω). 2) verbosiores epi-
 stulas (= extorqueo) ἀποσπῶ,
 προκαλῶ ἐπιστολές μακροσκελέ-
 στερες ἀπό τό κανονικό ἢ τό
 συνηθισμένο.
 eloquentia, ae, εὐγλωττία, εὐχέρεια
 στήν καλή ὀμιλία.
 emax, ācis, μανιώδης ἀγοραστής
 (ἀντίθ. vendax).
 enim, σύνδ., γιατί, ἐπειδή.
 e-numēro, 1. ἀπαριθμῶ, διηγοῦμαι.
 1. eō, ἐπίρρ., ἐκεῖ, πρὸς τά ἐκεῖ

Hm 3, 1. 2) eo-ut τόσο... ὥστε
 Hm 2. 3. 2) eo... ut σέ τέτοιον
 σημεῖο... ὥστε.
 2. eō, ii (καί iui), itum, ire,
 πορεύομαι, βαδίζω. 2) βαδίζω
 ἄνετα (ἀντίθ. repo ἔρπω) Hn
 3, 4. 3) eo in ius de meā re
 πηγαίνω στό δικαστήριο γιά ὑπό-
 θεσή μου, καταγγέλλω κάποιον γιά
 ιδιωτικό ἀδίκημα (πηγαίνω κά-
 ποιον στό δικαστήριο).
 3. eō, ἀφαιρ. τοῦ is.
 1. eōdem, ἀφαιρ. τοῦ idem.
 2. eōdem, ἐπίρρ., στόν ἴδιο τόπο
 (μέρος) Hn 11, 2. A 2, 3.
 eōque = et eō, ἐπίρρ., Hm 3, 1.
 ephēmēris, idis, «ἐφημερίς» = Τό
 ἡμερολόγιο μέ τά καθημερινά ἔξο-
 दा τοῦ σπιτιοῦ.
 epistūla, ae (ὀρθότερο ἀπό τό
 epistōla), ἐπιστολή, ἔγγραφο.
 eques, equitis, ἄ., (ἵππέας). 2)
 ἐν. καί πληθ., αὐτός πού ἀνήκει
 στήν τάξη τῶν ἵππέων.
 equester, tris, tre (ἵππικός). 2)
 ὅ,τι ἀνήκει στήν τάξη τῶν ἵππέων.
 equitātus, ūs, ἄ., τό ἵππικό, οἱ
 ἵππεῖς.
 equus, i, ἄ., ὁ ἵππος.
 erga, πρόθεση μέ αἰτιατ. (εἰς,
 πρὸς). 2) ἐναντίον Hm 4, 3. Hn
 1, 3. 10, 1.
 error, ōris, ἄ., πλάνη, ἀπάτη,
 σφάλμα.
 erūdīo (ex + rudis, τραχύς), iui,
 itum, 4. (ἐξημερώνω, ἡμερεύω).

- 2) ἐκπαιδεύω· eruditivt filium ἐδί-
δαξε (μέ διδασκάλους) τό γιό
(του), ἐφρόντισε γιά τή μόρφωση
τοῦ γιου (του).
- eruditus, ὁ καλά μορφωμένος.
- e-rumpo, rūpi, ruptum, 3. (ξε-
σπῶ). 2) (στά ἀποστήματα) :
φαίνομαι ξαφνικά, πετάγομαι.
- et, σύνδ., καί· et - et = καί - καί.
2) καί, ἀλλά (ὅταν προηγεῖται
ἄρνηση) A 22, 2.
- etiam, σύνδ., ἀκόμη καί, A 22, 2.
2) γιά νά ἐνισχύσει τό συγκρι-
τικό : A 5, 3.
- etiamnum, ἐπίρρ., καί τώρα ἀκόμη.
- etsi, σύνδ., ἄν καί, μολονότι.
- ex-acūo, cūi, cūtum, 3. (ἀκονί-
ζω). 2) παροξύνω, παρορμῶ.
- ex-ardesco, exarsi, exarsum, 3.
(ἀνάβω, ἐξάπτω). 2) bellum ex-
arsit ὁ πόλεμος ἄναψε.
- exarsi, βλ. exardesco.
- ex-cēdo, 3. (ἐξέρχομαι), ἀπο-
χωρῶ.
- excellenter, ἐπίρρ., ἐξαιρετικά.
- ex-cūo, cūi (καί cūi),—, 4. (ἀνα-
κινῶ). 2) καλῶ ἐπειγόντως.
- exemplum, i, οὐδ., (ἀπό τό eximo.
ex em-p-lum = τό διαλεγμένο),
παράδειγμα. exempla rerum πραγ-
ματικά παραδείγματα, γεγονότα.
- ex-ēo, īi, ītum, īre, 4. ἐξέρχομαι.
2) fama exit φήμη κυκλοφορεῖ.
- exercitus, ūs, ἄ., στρατός. Πληθ.
-ūs = milites, copiae Hn 8, 1.
- ex-haurio, hāusi, hāustum, 4.
ἐξαντλῶ.
- existimatio, ōnis, (γνώμη). 2)
ὑπόληψη, τιμή.
- exisse, βλ. exeo.
- existimo, 1. νομίζω Hn 12, 2.
A 6, 1. 2) ἐκτιμῶ. magni aestimo
ἐκτιμῶ πολύ C 1, 2. 3) σχημα-
τίζω γνώμη, σταθμίζω A 16, 4.
20, 5. 4) -mor θεωροῦμαι A 6, 1.
- exitus, ūs, ἔξοδος Hn 12, 3.
- ex-pēdīo (ex + pes πόδι), īvi,
ītum, 4. ἐξουδετερῶνω κάποιον,
τόν βγάζω ἀπό τή μέση. 2) ἀπαλ-
λάσσομαι, ξεμπλέκω, γλιτώνω.
- expendo, pendi, pensum, 3. (στα-
θμίζω, ζυγίζω [ἰδίως χρήματα])
= πληρώνω, ἐξοφλῶ. 2) aliquid
expensum (μτχ. παθ. πρκ.) fero
sumptui χρεώνω (στά λογιστικά
βιβλία) τά οἰκιακά ἔξοδα, δα-
πανῶ.
- expensum, βλ. expendo.
- ex-perīor, pertus sum, perīri, 4.
ἀποθ. ἀναμετρίεμαι μέ κάποιον.
- ex-pers, pertis (ex + pars), ἀ-
παλλαγμένος ἀπό κίνδυνο (ἄμοιρος
κινδύνου).
- ex-plōro, 1. ἐξετάζω, ἐξερευνῶ.
- ex-rōno, 3. ἐκθέτω, γνωστοποιῶ,
περιγράφω.
- exposcendus, βλ. exposco.
- ex-posci, poposci,—, 3. (ζητῶ,
ἀπαιτῶ). 2) ζητῶ τήν παράδοση
κάποιου, γιά νά τόν τιμωρήσω.
- exposui, βλ. expono.

ex-pugno, 1. (κυριεύω μέ πολιορκία). 2) vi expugno = κυριεύω μέ έφοδο.

exque (ex καί - que δύο λέξεις) : exque eā αντί ex eāque, βλ. is. ex-splendescō, [exsplendūi], —, 3. (ακτινοβολῶ), διακρίνομαι, έξέζω, ζεχωρίζω.

externus, έξωτερικός, externum malum (= externum bellum) έξωτερικός πόλεμος (αντίθ. in-

testinum bellum).

extra, πρόθ. μέ αίτ., έξω από.

extrēmo, έπίρρ., τελικά, στό τέλος. Hn 2, 3.

extrēmus (ύπερθ. τοῦ extērus, ό έξω), τοπικά καί χρονικά : ό πιό τελευταῖος (έσχατος). Συγchr. exterior.

extūli, βλ. efferō.

exul, ūlis, ά., ό έξόριστος, ό φυγάδας.

F

facile, έπίρρ., εύκολα.

facilis, e., εύκολος Hn 10, 3. 2) προκειμένου για φάρμακα : άνώδυνος A 21, 2. βλ. celer.

facilitas, ātis, (εύκολία τρόπων), πραότητα, ήπιότητα.

facio, fēci, factum, 3. κάνω. aliquem imperatorem κάνω (άναγορεύω) κάποιον στρατηγό. civem παρέχω sé κάποιον τό δικαίωμα τοῦ πολίτη, πολιτογραφῶ κάποιον. librum γράφω βιβλίον finem facio belli θέτω τέρμα στόν πόλεμο. mentionem (ύπ) ενθυμίζω. iter βαδίζω (στίς στρατιωτικές πορείες). progressum προοδεύω. cohortationem δίνω διαταγή (όδηγίες). proelium navale ναυμαχῶ. detrimentum existimationis χάνω από τήν ύπόληψη, μειώνομαι ήθικά. facio pacem κάνω ειρήνη. facio alicui potestatem mei δίνω

τή δυνατότητα νά μέ συλλάβουν (βλ. potestas). nihil reliqui (γεν. διαιρ.) facio τίποτα δέν παραλείπω, τίποτα δέν παραμελῶ, (κάνω τό πᾶν). aliquid pulchre γνωρίζω κάτι πολύ καλά. versuram συνάπτω νέο δάνειο (για νά έξοφλήσω τό προηγούμενο). palam κάνω γνωστό, διαδίδω. 2) άνατρέφω, μορφώνω. domi factus οίκοδίδακτος, γυμνασμένος.

facto, βλ. fio. quo facto μετά άπ' αυτό, γι' αυτό, άφού είχε συντελεσθεῖ (γίνε) αυτό.

factum, i, οῦ., γεγονός, συμβάν Hn 6, 3. Πληθ. έργα, πράξεις. A 18, 6.

factūrus, βλ. facio.

facultas, ātis, εύκαιρία Hn 9, 1. 2) δυνατότητα A 2, 2. 3) Πληθ. περιουσία, τά οίκονομικά Hn 6, 2.

- fāma, ae, (φήμη). 2) διάδοση, θρύλος.
- fames, is, πείνα.
- famīlia, ae, (ἀπό τό famūlus ὑπρέτης) οἱ ὑπρέτες A 13, 3. 2) οἱ συγγενεῖς [τό συγγενολόγι] A 18, 2. 18, 3. βλ. pater familiās.
- familiāris, e, οἰκεῖος, φίλος A 16, 2. res familiaris ἡ (πατρική) περιουσία A 2, 3. 4, 3. 6, 4. 2) οὐσ. πιστός (ἐμπιστος) φίλος A 5, 1.
- familiaritas, ātis, (οἰκογενειακή σχέση), οἰκειότητα, (οἱ καλές σχέσεις).
- familiariter, ἐπίρρ., μέ οἰκειότητα, φιλικά, στενά. Συγκρ. familiaris.
- familiās (γεν. = familiae), βλ. pater familiās.
- fastigium, ii, οὐδ., (κορυφή). 2) βαθμός (κοινωνικός).
- favēo, fāvī, fātum, 2. (μέ δοτ.) εὐνοῶ.
- febris, is, πυρετός. 2) Στόν πληθυντ. = προσβολές πυρετοῦ.
- fecēro, βλ. facio.
- feci, βλ. facio.
- fēre, ἐπίρρ., σχεδόν, περίπου.
- fēro, tūli, lātum, ferre, ὑποφέρω, ὑπομένω A 1, 3. φέρω Hn 4, 3. calamitates belli (ὑποφέρω) τά δεινά (τίς συφορές) τοῦ πολέμου.
- fructum ἀμείβομαι γιά... (βλ. fructus). 2) ὑποφέρω τίς ἰδιοτροπίες κάποιου A 5, 1., βλ. nobilis καί expendo.
- ferocia, ae, (ἀπείθεια, ἀνυπακοή). 2) εὐψυχία, περηφάνια.
- ferrum, i, οὐδ., (σίδηρος). 2) ἡ ἔνοπλη βία, τά ὅπλα.
- fictilis, e, (πήλινος, ἀπό τό fingo = πλάθω). vas fictile (πληθ. vasa fictilia) σκεῦος (ἀγγεῖο) πήλινο.
- fidens, ntis (ιδίως μτχ. τοῦ fido) θαρραλέος. fidens animus ἡ αὐτοπεποίθηση, βλ. animus.
- fides, ei, (πίστη). 2) ἔνορκη διαβεβαίωση, ὑπόσχεση Hn 2, 3. 4. προστασία Hn 9, 3.
- fiducia, ae, πίστη, ἐμπιστοσύνη. spes fiduciaque (ἀντί spe fidentissima) μέ πολύ σταθερή ἐλπίδα.
- filius, ii, ἀ., γιός.
- filia, ae, θυγατέρα.
- finis, is, ἀ., (ὄριο, ὄροσημο). 2) πληθ. τά σύνορα, ἡ περιοχή Hn 8, 1. 3) τέλος, τέρμα Hm 1, 3.
- fīo, factus sum, fieri (παθ. τοῦ facio) γίνομαι. 2) συμβαίνω, (ἐπ)έρχομαι A 14, 2. domi factus γυμνασμένος, μορφωμένος «κατ' οἶκον» (οἰχοδίδακτος) A 13, 4.
- fistula, ae, (σύριγγα). 2) συρίγγιο, συριγγῶδες ἀπόστημα. fistulae puris συρίγγια πύου.
- flagitium, ii, οὐδ., αἰσχύνη, ὄνειδος, ντροπή, ἀτιμία.
- flagro, 1. φλέγομαι.
- flēo, ēvi, ētum, 2. κλαίω. flens

atque osculans μέ δάκρυα καί φιλιά.
 fluctus, ūs, ἀ., κύμα A 6, 1. 2) fluctūs (πληθ.) civiles ὁ πολιτικός σάλος, ἡ δίνη (τά σύννεφα) τοῦ πολιτικοῦ βίου, βλ. committo. foederātus, (σύμμαχος). 2) civitas foederata συμμαχική πόλη.
 foedus, foedēris, οὐδ., συνθήκη.
 fore, ἀπρμφ. μέλλ. τοῦ sum ἀντί futurum esse.
 foret, πρτ. ὑποτ. τοῦ sum ἀντί esset (forem, -es, -et, πληθ. -ent).
 foris, is, πόρτα, (συνήθως στόν πληθ. fores, ium).
 forma, ae, μορφή, ἐξωτερική ὄψη, τό παρουσιαστικό.
 formōsus, ὠραῖος, καλοκαμωμένος.
 fortē, ἐπίρρ., (ἰδίως ἀφαιρ. τοῦ fors = τύχη) = μέ τήν τύχη, τυχαῖα, συμπτωματικά. si forte (μέ ὑποτ.) = ἄν τυχόν (ἀντί exspectans si forte) Hn 8, 1.
 fortis, e (ἰσχυρός). 2) γενναῖος, ἀνδρεῖος. Ὑπερθ. fortissimus.
 fortitūdo, īnis, ἀνδρεία, θάρρος, τόλμη.
 fortuīto, ἐπίρρ., τυχαῖα.
 fortuna, ae, εἰμαρμένη A 19, 1. 2) τύχη, εὐτυχία Hm 4, 1. 3) α) τύχη, μοῖρα A 3, 3. 19, 2. β) (ἰδίως στόν πληθ.) ἡ περιουσία Hn 9, 3. A 2, 3. 4, 2. 21, 1.
 forum, i, οὐδ., (ἀγορά). 2) ἡ

ἀγορά ὡς κέντρο πολιτικῆς καί δικαστικῆς δράσεως. in foro esse coepit ἄρχισε τήν πολιτική δράση του.
 frater, tris, ἀ., ἀδερφός.
 frequens, ntis, (πυκνός, πολυάριθμος). 2) συχνός.
 frequentia, ae, (πυκνότητα). 2) frequentia (ἀφαιρ.) vulgi μέ συρροή τοῦ πλήθους.
 fructus, ūs, ἀ., καρπός. 2) fructus rei familiaris αὔξηση τῆς ἀτομικῆς περιουσίας. fructus pietatis ἀνταμοιβή γιά τήν εὐσέβεια.
 frumentum, i, οὐδ., σιτάρι.
 frūor, fructus sum, frūi, 3. ἀποθ. (καρποῦμαι). 2) aliquo εὐχαριστιέμαι μέ τή συντροφιά κάποιου, εὐχαρίστως συναναστρέφομαι κάποιον.
 frustrā, ἐπίρρ., (ἀπό τό fraus = ἀπάτη) μάταια. frustra facio aliquid μάταια κάνω κάτι, ἀποτυχαίνω στό σκοπό μου, ἀστοχῶ.
 frustror (ἀπό τό frustra), —, 1. ἀποθ. (ματαιώνω). 2) me ipsum ἀπατῶ (= βλάπτω) τόν ἑαυτό μου.
 fuēram, βλ. sum.
 fuērim, βλ. sum.
 fuga, ae, φυγή.
 fugāram = fugavēram, βλ. fugo.
 fūgio, fūgi, fugitum, 3. φεύγω. 2) rei publicae procurationem ἀπέχω ἀπό τά κοινά, δέ μετέχω

στῆ διοίκηση τῆς πολιτείας.
 fugisse, βλ. fugio.
 fūgo, 1. τρέπω σέ φυγή.
 fūi, βλ. sum.

fundamentum, i, οὐδ., θεμέλιο.
 funus, funēris, οὐδ., κηδεία, ἐκ-
 φορά, ταφή.
 futūrus, βλ. sum.

G

gener, ĕri, ἄ., γαμπρός (ὁ ἄντρας
 τῆς θυγατέρας) A 21, 4.
 generātus, καταγόμενος, γεννημέ-
 νος. 2) ab aliquo καταγόμενος
 ἀπό κάποιον = ortus.
 generōsus, (αὐτός πού κατάγεται
 ἀπό τήν τάξη τῶν εὐγενῶν, ἀπό
 «εὐγενεῖς» γονεῖς), γενναῖος, με-
 γαλόψυχος, ἱποτιχός A 3, 1.
 gens, ntis, (γένος). 2) ἔθνος.
 genus, genēris, οὐδ., (γένος, γε-
 νιά). 2) εἶδος.
 gēro, gessi, gestum, 3. (φορῶ,
 φέρω). 2) me συμπεριφέρομαι.
 me splendide ζῶ μέ μεγαλο-
 πρέπεια. rem. διοικῶ (στό στρα-
 τό). res διεξάγω στρατιωτικές
 ἐπιχειρήσεις. bellum διεξάγω (κά-
 νω) πόλεμο, πολεμῶ. consulatum
 (praeturam) ἀσκῶ ὑπατεία,
 στρατηγία (: εἶμαι ὑπατος, στρα-
 τηγός). honores διαχειρίζομαι τι-
 μητικά ἀξιώματα, τήν ἐξουσία.
 res geruntur male τά πράγματα

pāne ἄσχημα, δέν pāne καλά. res
 gestae (πληθ.) τά πολεμικά ἔργα.
 gestum, βλ. gero.
 gloriōr, 1. ἀποθ. hac re (de hac
 re) ἢ hoc (αἰτίατ.) καυχιέμαι.
 graecē, ἐπίρρ., ἑλληνικά (μέ τρόπο
 ἑλληνικό).
 graecus, ἑλληνικός. res graecae ἡ
 γραμματεία καί ἡ ἱστορία τῆς
 ἀρχαίας Ἑλλάδας, τά πράγματα
 τά Ἑλληνικά).

Grāius, βλ. Πίνακ. Ἱστορ. καί
 Γεωγρ. λ. Hercules καί Graius
 saltus.

gratīa, ae, (χάρη, εὐγνωμοσύνη).
 2) δημοτικότητα, εὐνοια (ἀπό ἐκ-
 τίμηση) A 2, 4. 6, 2. 21, 1.
 3) καλή (φιλική) συνεννόηση,
 συμφιλίωση A 17, 1, βλ. redeo.
 grātus, (ἀρεστός). 2) ἐπιθυμητός.
 gravis, e, βαρὺς, φοβερός, δεινός.
 gravitas, ātis, (βαρύτητα). 2)
 ἀξία, σοβαρότητα.

H

habeo, ūi, itum, 2. ἔχω. aliquem
 collēgam ἔχω κάποιον ὡς συνάρ-
 χοντα. aliquem actorem aucto-

remque ἔχω κάποιον ὡς βοηθό
 στά ἔργα καί στή σκέψη (συνεκτε-
 λεστή καί σύμβουλο). castra στρα-

τοπεδεύω. 2) ἔχω μέσα μου, δείχνω A 18, 4. — 3) κάνω. hāc oratione habitā ἀφοῦ εἶπε αὐτά τά λόγια. iudicium nullum habere. δέν ἐγκαλοῦμαι σέ δίκη, δέ μέ πᾶνε στό δικαστήριο. 4) παρέχω, δίνω. honores τιμῶ. 5) ἔχω στήν ὑπηρεσία μου Hn 7, 2. A 13, 4. 6) κρατῶ Hn 12. 2. 7) cognitum habeo ξέρω καλά (σέ βᾶθος) · perceptum habeo (έντονότερο ἀπό τό percipio) (κατα)νοῶ σέ βᾶθος, χωνεύω A 17, 3. cognitum habeo (έντονότερο ἀπό τό cognosco) ξέρω κάτι πολύ καλά A 18, 1. — 8) satis habeo + ἀπαρέμ. = ἀρκοῦμαι νά... 9) habeo mihi curae φροντίζω (νά...), ἐπιμελοῦμαι. — 10) θεωρῶ, νομίζω. habeor νομίζω = περνῶ γιά... 11) δείχνω, φανερώω A 13, 2. — 12) me habeo [= sum] βρίσκομαι σέ ὀρισμένη κατάσταση), διάκειμαι, ἔχω Hn 2, 1. 13) eius (versurae) condicionem aequam habeo = σ' αὐτό (τό νέο δάνειο) θέτω (κάποιον) δίκαιο ὄρο.

habito, 1. κατοικῶ. bene habito κατοικῶ ἄνετα, ἔχω ὠραῖο σπίτι. hāc, ἐπίρρ., ἀπό τοῦτον τό δρόμο, ἀπ' αὐτή τήν κατεύθυνση. hactenus, ἐπίρρ., μέχρι (ὡς) ἐδῶ. hasta, ae (δόρυ). 2) hasta publica δημοπρασία (γιά λογαριασμό τοῦ Κράτους). "Όταν ἔβγαζαν στή δημοπρασία λάφυρα πο-

λέμου, ἔμπηγαν ὡς σημεῖο ἐνδεικτικό ἕνα δόρυ στό ἔδαφος. Τό ἔθιμο αὐτό διατηρήθηκε καί στίς ἄλλες πωλήσεις, ὅπως π.χ. στούς πλειστηριασμούς τῆς περιουσίας πολιτῶν γραμμένων στίς προγραφές. Οἱ χρηστοί πολίτες ἀπέφευγαν νά μετέχουν σέ τέτοιες δημοπρασίες. Βλ. καί λ. accedo.

hereditas, ātis, κληρονομιά.

heredium, īi, οὐδ., κληρονομιά. heredium a patre relictum κληρονομιά ἀπό τήν πατρική περιουσία, μικρό γεωργικό κτῆμα.

heres, ēdis, ἄ., κληρονόμος.

hic, haec, hoc, (γεν. huius, δοτ. huic κ.λπ.) αὐτός ἐδῶ, (έ) τοῦτος.

hic, ἐπίρρ., ἐδῶ.

hinc, ἐπίρρ., (τοπ. καί χρον.) ἀπό ἐδῶ, ἀπό τότε, ἀπ' αὐτήν τή στιγμή.

his, δοτ. καί ἀφαιρ. πληθ. τῆς ἀντωνυμίας hic, haec, hoc.

historia, ae, (ἱστορία). 2) συστηματική ἱστορία. contexta συνεχῆς ἱστορία, ἱστορική πραγματεία (ἀντίθετο : βιογραφία) A 16, 3. 3) historiae (πληθ.), τά ἱστορικά ἔργα C 3, 3.

hodiē, ἐπίρρ., σήμερα.

homo, hominis, ἄ., ἄνθρωπος (σέ ἀντίθεση μέ τό ζῶο) Hn 3, 4. — 2) Στόν πληθ. ἄνθρωποι (= κόσμος) A 13, 6.

honus, ōris, ἄ., τιμή, ἐκδήλωση

- τιμῆς A 6, 4. 2) ἡ φήμη (ἀπό τὰ ἀξιώματα), ὑπόληψη A 18, 5. 3) ἀρχή, πολιτικό ἀξίωμα, οἱ τιμές C 1, 1. A 6, 2.
- hortātū (ἀφαιρ. τοῦ οὐσιαστ. hortatus) μέ γενική = μέ τήν προτροπή (παρακίνηση) κάποιου.
- hortus, i, ἄ., (κῆπος). 2) πληθ. περιβόλι, πάρκο.
- hospitium, ii, οὐδ. φιλοξενία.
- hostia, ae, ἱερό σφάγιο, θύμα.
- hostis, is, ὁ. ὁ ἐχθρός (τῆς πατρίδας).
- hūc, ἐπίρρ., σ' αὐτόν ἐδῶ τόν τόπο, σ' αὐτό τό μέρος.
- huic, δοτ. ἐνικοῦ τοῦ hic, haec, hoc. humanitas, ātis, φιλοφροσύνη, εὐγένεια τρόπων (πού ἀπορρέει ἀπό τή μόρφωση καί τήν ἀνάπτυξη τοῦ ἀτόμου) : πνευματική καί ἠθική ἀγωγή. 2) ἀνώτερη μόρφωση A 3, 3. 3) λεπτότητα στούς τρόπους, εὐγένεια, κοινωνικότητα A 16, 1.
- humilis, e, (χαμηλός). 2) ταπεινός.
- I
- iācio, (πρόφ. jaciō), iēci, iactum, 3. ρίχνω, χτυπῶ.
- iacto, (θαμιστικό τοῦ iacio, ρίχνω ἐδῶ κι ἐκεῖ, σκορπίζω ὀλόγυρα). 2) ρίχνω (ἐδῶ κι ἐκεῖ).
- iam, (πρόφ. jam), ἐπίρρ., τώρα πιά, ἤδη.
- ianua, ae, (πρόφ. janua), πύλη, πόρτα.
- ibi, ἐπίρρ., σ' αὐτό τό μέρος, ἐκεῖ. 2) ibi = in eōna· στό δεῖπνο Hn. 12, 1.
- īdem, eādem, īdem, ὁ ἴδιος (γεν. eiusdem, δοτ. eīdem). hic idem αὐτός ὁ ἴδιος.
- idēo, ἐπίρρ. (γι' αὐτό). 2) ideo... quod ἐξαιτίας... γι' αὐτό.
- idonēus, ἐπιτήδειος, κατάλληλος.
- igītur, σύνδ.. λοιπόν.
- ignōro, 1. ἀγνοῶ, δέ γνωρίζω, ἔχω ἀγνοία.
- iis, δοτ. καί ἀφαιρ. τοῦ πληθ. τῆς ἀντωνυμ. is, ea, id.
- ille, illa, illud, (γεν. illius, δοτ. illī κ.λπ.) ἐκεῖνος.
- il-lūdo (in καί ludo), lūsi, lūsum, 3. ἐμπαίζω, περιπαίζω, περιγελῶ.
- illustris, e, (φωτεινός). 2. ἐπιφανής (στήν καταγωγή) Hn 3, 2. 3) res illustris ἔργο πού ἀκτινοβολεῖ (ἐξαιρέτο) A. 18, 2.
- illūsus, i. illudo.
- imāgo, gīnis, (εἰκόνα). 2. πληθ. οἱ κέρινες εἰκόνας τῶν προγόνων.
- imitātor, ōris. ἄ., μιμητής, θαυμαστής.
- immīsi, βλ. immitto.
- im-mitto, 3. (ἀφίνω νά τρέχει, βάζω σέ γρήγορη κίνηση) 2) ἐξα-

πολύω, ξαποστέλνω.

immōlo, 1. (από τό in και mola = κριθάρι χοντροκοπανισμένο, πού μεταχειρίζονταν στίς θυσίες), θυσιάζω, προσφέρω θυσία.

impēdio (in και pes), īvi, ītum, 4. δυσχεραίνω, έμποδίζω, άπομακρύνω.

imperātor, ōris, ά., άρχηγός, στρατηγός Hm. 2, 3, Hn 3, 1. 5, 2. C 3, 1. 2) άυτοκράτορας στρατηγός, δηλ. ό νικητής και θριαμβευτής στρατηγός. A 19, 1.

imperium, ii, ουδ., (διαταγή). 2) άρχηγία, στρατηγία. Hm 3, 3. Hn 7, 3. 3) summa imperii (τό σύνολο τής έξουσίας), ή άνωτατη έξουσία, τό άξίωμα του άρχιστράτηγου 4) έξουσία, δύναμη Hn 5, 3. orbis (γεν.). terrarum έξουσία τής οικουμένης, κοσμοκρατορία. 5) χώρα, βασιλαιο, κράτος Hm 2, 5.

im-pēro, 1. προστάζω, διατάζω. ...alicui ut. διατάζω κάποιον νά...

impertio, īvi, ītum, 4. (άνακρινώνω κάτι σέ κάποιον) 3. doctrinis quibus puerilis aetas impertiri debet eruditur τόν διαπαιδαγωγήσε μέ τίς γνώσεις εκείνες πού πρέπει νά αποκτάει ή παιδική ήλικία, δηλ. τόν διαπαιδαγωγήσε μέ εκείνες τίς γνώσεις, οι όποίες διδάσκονται σέ παιδιά.

impetrarim = impetravērim, βλ. impetro.

impētro, 1. (εκτελώ, πραγματοποιώ) 2. πετυχαίνω, κατορθώνω τό ποθούμενο.

impresentiārum, (λαϊκή έκφραση) στό παρόν, δηλ. in praesentiā harum (rerum).

imprudenter, επίρρ., άπερίσκεπτα.

īmus και (infimus) ύπερθ. του συγκρ. inferior, κατώτατος, βλ. intestinum.

in, πρόθ. I. 1) (μέ αίτιατ.) σέ. 2) έναντίον Hn 2, 3 C 2, 3. 3) χρον. in singulos menses κάθε μήνα, βλ. dies. 4) (αντί του ergā) πρός, A 17, 2. II. (μέ άφαιρ.) χρησιμοποιείται για προσδιορισμό : 1) τόπου : εις (έν) Hn 5. 1 2, 3 11, 4 C 1, 1. 3, 5. A 18, 1. 2. 3. 20, 3. 2) του χρόνου : κατά + αίτ. Hn 4, 3. C 1, 2. 2, 2. A 1, 3. 17, 1. 21, 5. 3) άλλων σχέσεων : α') τίς περιστάσεις κάτω από τίς όποίες βρίσκεται ή συμβαίνει κάτι : horum in concursu μέσα στή συμπλοκή αυτών. in omni procuratione σέ κάθε διακυβέρνηση. in simultate esse, διαφωνώ. β') τά πρόσωπα, στά όποια άνήκει κάτι, erat in puero, άνήκε στό παιδί. in adulescentulo...erat στή νεαρή ήλικία (στό νέο άντρα) ύπήρχε. γ') εκείνο μέ τό όποιο είναι κανείς έφοδιασμένος, ή τήν κατάσταση, στήν όποία βρίσκεται κανείς : in sestertio ώς άνθρωπος μέ περι-

- ουσία... [βλ. sestertius]. δ') για
νά δηλώσει αριθμό in eis (αντί
in numero eorum) μεταξύ αὐτῶν
Hm 2, 4. Hn 4, 4. 12, 2. 13,
2. A 13, 3. ε') pacem concilia-
vit, in quo (= in qua re)
εἰρήνη ἔκαμε, σχετικά μέ τήν
ὁποία...
- in-cendo (in καί cando), ndi,
nsum, 3. ανάβω Hn 5, 2. 2) ἐρε-
θίζω Hn 2, 1.
- incido (in καί cado), cīdi, —,
3. (πέφτω μέσα), 2) μπαίνω.
- in-cipio (in καί cāpio), cēpi,
ceptum, 3) (ἐπιχειρῶ). 2) ἀρ-
χίζω.
- in-cito, 1. (ὠθῶ κάτι). 2) παρα-
κινῶ, παροτρύνω (σέ ἄμιλλα).
- incognitus, ἄγνωστος.
- incōla -ae, ἄ., κάτοικος.
- incredibilis, e, ἀπίστευτος. incre-
dibile dictū (β' ὑπτιον τοῦ ρ.
dico) ἀπίστευτο νά τό πεῖ κανείς,
δύσκολο νά γίνει πιστευτό.
- incuria, ae, ἀμέλεια, ἀδιαφορία.
- inde, ἐπίρρ., (ἀπό ἐδῶ). 2) ἔπειτα
- indicium, īi οὐ., (ἔνδειξη). 2)
ἀπόδειξη, τεκμήριο.
- indico, 1. δηλώνω, φανερώω, ἐπι-
βεβαιώνω, προδίδω.
- in-digēo (indu [= in] καί ego)
ūi, —, 2. ἔχω ἔλλειψη ἀπό κάτι.
alienarum opum ἔχω ἀνάγκη
ἀπό ξένη βοήθεια. medicīna (ἄ-
φαιρ.) κἀνω χρήση φαρμάκων,
ἔχω ἀνάγκη ἀπό φάρμακα.
- in-dūco, 3. (εἰσάγω). 2) παρα-
σύρω Hn 5, 3. 3) παρακινῶ,
προτρέπω Hn 8, 1. 4) in erro-
rem παραπλανῶ.
- inductus, βλ. induco.
- indulgentia, ae, ἐπιείκεια (ὑπο-
χρεωτικοί τρόποι).
- indulgēo, dulsi, [dultum], 2.
(κἀνω χάρη σέ (εὐνοῶ) κά-
ποιον). 2) εἶμαι (ὑπερβολικά)
ἐπιεικῆς, δέν πιέζω τούς ὀφειλέ-
τες (νά πληρώσουν τό χρέος τους
στή λήξη τῆς προθεσμίας).
- industriā, ae, ζωτικότητα, ἐνεργη-
τικότητα C 3, 1. 2) ἐργατικότητα
C 3, 4. 3) ἐκούσια ἐργατικότητα
A. 13, 4.
- in-ēo, īi (σπανιότ. īvi), ītum,
īre, (μπαίνω). 2) rationem σκέ-
πτομαι τρόπο, μηχανεύομαι σχέ-
διο. consilium παίρνω ἀπόφαση.
- in-ermis, e, (in καί arma), ἄ-
οπλος.
- inertia, ae, (ἀπό τό iners [in
στερητ. καί ars τέχνη] = ἄτε-
χνος). 2) φυγοπονία, τεμπελιά,
νωθρότητα.
- in-fēro, intūli, illātum, inferre,
(εἰσφέρω). 2. bellum in Ita-
liam μεταφέρω τόν πόλεμο (τό
θέατρο τοῦ πολέμου) στήν Ἰτα-
λία. arma Italiae (δοτ.) πολε-
μῶ ἐναντίον τῆς Ἰταλίας.
- infestus, ὁ ἐχθρικά διακείμενος.
animo infesto μέ ἐχθρική διά-
θεση, ἐχθρικά, μέ μίσος, μισώντας.

- infīmi, ōrum (βλ. imus), οὐσ., οἱ ταπεινότατοι (κατὰ τὴν τάξην).
- infinītus, (ἄπειρος). 2) ὑπέρμετρος.
- infitiōr, 1. ἀποθ. (ἀπό τό in-fitias ire αἰτ. πληθ.). ἀρνοῦμαι.
- ingenium, ii, οὐδ., (φυή) 2) φυσικό χάρισμα, νοημοσύνη, πνεῦμα.
- iniċiō [πρόφ. injiċiō] (in καί iācio), iċei, iectum. 3. ρίχνω μέσα, προκαλῶ.
- iniċi, iniċeram, βλ. ineo.
- inimicitia, ae, ἔχθρα. Συνήθως στόν πληθ. : ἐχθρικές διαθέσεις.
- inimicus (in καί amicus), ἐχθρικός. inimicissimus. (ἔχθιστος). 2) οὐσ., ὁ θανάσιμος ἐχθρός.
- iniquus (in καί aequus) ἄνιστος. 2) ἄδικος.
- initium, ii, οὐδ., ἀρχή, initio (ἀφαιρ.), πρῶτα - πρῶτα.
- in-nitor, innixus sum, inniti, 3. ἀποθ. στηρίζομαι.
- innixus, βλ. innitor.
- inopia, ae, στέρηση, inopia publica, οἰκονομικές δυσχέρειες τοῦ κράτους.
- inprimis (imprimis καί in primis), ἐπίρρ., προπάντων, κυρίως, ιδιαίτερα.
- inquam, inquis, inquit, (ἔλλειπτικό ρῆμα) λέω, λές, λέει.
- in-scīens, ntis, ἀγνοώντας. in-scientibus iis = χωρίς αὐτοί νά ξέρουν.
- insidiāe, ārum (πληθ.) παγίδα
- Hn 4, 3. 5, 3. 2) ἀπάτη, δόλος, ἐπιβουλή Hn 12, 2.
- insidior, 1. ἀποθ. (μέ δοτ.), παραμονεύω.
- in-stitūo (in καί statūo), tūi, tūtum, 3. (ἰδρύω). 2) ἀρχίζω, ἀναλαμβάνω Hn 2, 4. C 3, 3. A 14, 2. 3) ἀποφασίζω Hn 8, 3.
- insūla, ae, νησί.
- intel-lēgo (inter-lego), exi, ectum. 3) ἀντιλαμβάνομαι (μέ τίς αἰσθήσεις ἢ μέ τό νοῦ), διακρίνω. 2) συμπεραίνω Hn 5, 4.
- intemperanter, ἐπίρρ., χωρίς μέτρο ἢ φειδώ.
- inter, πρόθ. μέ αἰτ., μεταξύ, ἀνάμεσα.
- inter-cēdo, 3. (παρεμβαίνω). 2) intercedit obtrectatio παρουσιάζεται [μπαίνει στή μέση] ἀνταγωνισμός (ζηλότυπος). querimonia παρουσιάζεται, προκύπτει ἀφορμή παραπόνων. 3) περνῶ A 20, 2.
- intercessisse, βλ. intercedo.
- interdum, ἐπίρρ., κάποτε, καμιά φορά.
- inter-ēo, īre, καταστρέφομαι, χάνομαι Hm 4, 3. Hn 2, 4. 2) πεθαίνω (χάνω τή ζωή μου) Hn 13. 1.
- interfēci, βλ. interficio.
- inter-ficō (inter καί fācio), fēci, fectum, 3. (φθείρω). 2. σκοτώνω. interficior, πεθαίνω, θανατώνομαι.
- interficiendus (= interficiendus,

- βλ. interficio), ἐκεῖνος πού πρέπει νά φονευθεῖ. ad hunc interficiendum μέ σκοπό τό φόνο αὐτοῦ, γιά νά τόν σκοτώσουν.
- interiērim, βλ. intereo.
- interim, ἐπίρρ., στό μεταξύ (χρονικό).
- interior, ἀ., καί θ., interiūs, οὐδ., (γεν. interiōris), συγκρ. ἐσωτερικότερος, ὁ πιό μέσα, βλ. consilium.
- interirem, βλ. intereo.
- interitus, ūs, ἀ., ἀπώλεια, θάνατος.
- inter-pōno, 3. (βάζω στή μέση).
2) me παρεμβάλλομαι, ἐπεμβαίνω, (δανείζω χρήματα).
- interpretor, 1. ἐρμηνεύω, ἐξηγῶ.
- inter-sum, (παρευρίσκομαι), συμμερίζομαι, παίρνω ἐνεργό μέρος, ἀνακατεύομαι.
- intestīnum, i, οὐδ., ἔντερο. imum intestīnum τό ὀρθόν ἢ ἀπευθυσμένο ἔντερο, δηλ. τό τελευταῖο τμήμα τοῦ παχέος ἐντέρου.
- intestīnus (ἀπό τό intus μέσα : πρβ. ἐντόσθια ἀπό τό ἐντοσθεν, ἐντοσθι), ἐσωτερικός, ἐμφύλιος, (ἀντίθετο : externus ἐξωτερικός).
- intīme, ἐπίρρ., οἰκειότατα.
- intra, πρόθ. μέ αἰτ. (μέσα). 2) στή σφαίρα + γεν. Hn 11, 4.
- in-vēnio, 4. (βρῖσκω). 2) ἀνακαλύπτω.
- inventūrus, βλ. invenio.
- in-veterasco (ἐναρχτικό τοῦ in-vetēro), rāvi, —, 3. γίνομαι γέρος. 2) (στή σημασία τοῦ χρέους) διακωνίζω, -ομαι, ἐδραιώνομαι, χρονίζω A 2, 5.
- invictus (in καί vinco), ἀνίκητος, ἀκαταμάχητος.
- invidia, ae, φθόνος.
- invito, 1. καλῶς, προσκαλῶ.
- iocor, 1. ἀπόθ. (πρόφ. jocor), ἀστειεύομαι, iocans παίζοντας, στ' ἀστεῖα.
- Iovi, δοτ. τοῦ Iuppiter.
- ipse, ipsa, ipsum, αὐτός ὁ ἴδιος. 2) μέ σημασία ἐπιρρηματική. ἀκριβῶς Hn 10, 5.
- irascor, irātus sum, irasci, 3. ἀποθ. ὀργίζομαι.
- irātus, ὀργισμένος βλ. irascor.
- ire, ἀπαρμφ. τοῦ ρήμ. eo.
- ir-rīdēo (in καί rideo), rīsi, rīsum 2. περιγελῶ, χλευάζω, κοροϊδεύω.
- is, ea, id, (γεν. eius, δοτ. ei), αὐτός.
- itā, ἐπίρρ., ἔτσι, τόσο. non ita multis diebus (ἀφαιρ. χρόνου) ὄχι τόσες πολλές μέρες μετά, λίγες μέρες ἔπειτα.
- itaque, καί ἔτσι (= et ita) A 15, 1. 2) σύνδ., γι' αὐτό, ἔτσι.
- itemque (= et item ἐπίρρ.), ἐπίσης, κατά τόν ἴδιο τρόπο, ὅπως καί (= καθῶς).
- iter (ἀπό τό it [in]er), γεν. itinēris οὐδ., πορεία (πορεία τοῦ στρατοῦ).

itērum, *ἐπίρρ.*, γιά δεύτερη φορά
Hn 5, 3 C 2, 2. 2) *ἔπειτα*. Hn
6, 1.

itinēre, *ἀφαιρ.* τοῦ iter.

iubēo (*πρόφ.* jubeo), iussi, ius-
sum 2. διατάζω, παραγγέλνω.

iūcundus (*πρόφ.* jucundus), *τερ-*
πνός, *θελτικός* A 14, 1. 2) *εὐχά-*
ριστος, *ἀγαπητός* A 16, 1.

iudiciūm (*πρόφ.* iudiciūm), *ii*,
οὐδ., *κρίση*. 2) *δικαστήριο*, *δίκη*
A 6, 3· *βλ.* habeo. 3) (*κρίση*)

iudicio (*ἀφαιρ.*) *ἀπό πεποίθησης*,
μέ βεβαιότητα, A 15, 3.

iūdicō (*πρόφ.* iudicō), 1. *δικά-*
ζω, *καταδικάζω*, 2) *exulem iudico*

aliquem (*κρίνω ὅτι κάποιος πρέ-*
πει νά ἐξοριστεῖ), *καταδικάζω*
κάποιον σέ ἐξορία, *ἐξορίζω*. *ho-*

stem iudicatum *ἄν καί κρίθηκε*
(κηρύχτηκε) ἐχθρός (τῆς πα-
τρίδας). 3) *κρίνω*, *ἀποφασίζω* Hn
13, 2. A 13, 3. 16, 1. 20, 5.

4) *συμπεραίνω*. A 15, 3.

Iuppiter (*προφ.* Juppiter), *γεν.*
Iovis, *δοτ.* Iovi, *αἰτ.* Iovem,
ἀφαιρ. Iove, *ἄ.*, *Δίας*. Iuppiter
optimus maximus *Δίας ἄριστος*,
μέγιστος.

iūro (*πρόφ.* iuro), 1. *δίνω ὄρκο*,
ὀρκίζομαι.

iūs (*προφ.* jus), *iuris*, *οὐδ.*, *δί-*
καιο, *δικαιοσύνη*. 2) *δικαστήριο* A
6, 3. 3) *iuris consultus*, *ἄ.*, *νομο-*
μαθής, (*ἐκάνοτατος νομικός*).

iūs-iurandum, (*γεν.* iuris iurandi,
δοτ. iuri iurando, *ἀφαιρ.* iure
iurando), *οὐδ.*, *ὄρκος (τῶν πο-*
λιτῶν). *Ὁ ὄρκος τῶν στρατιωτῶν*
λεγόταν sacramentum.

iussi, *βλ.* iubeo.

iuvenus, *i*, *ἄ.*, (*προφ.* iuvenus),
νέος ταῦρος, *μοσχάρι*.

iūvit, *βλ.* iuvo

iūvo (*προφ.* iuvo), *iūvi*, *iūtum*,
1. *βοηθῶ*, *ὑποστηρίζω*.

iuxta (*προφ.* iuxta), *πρόθ.* *μέ*
αἰτ. = *κοντά (πλησίον)*

K

Kalendae, ārum *ἀπό τό (calo =*
καλῶ), *Καλένδες*, *δηλ. ἡ πρώτη*
μέρα κάθε μήνα. pridie Kal.

(= Kalendas) *Aprīles τήν παρα-*
μονή τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἀπρι-
λίου (δηλ. στίς 31 Μαρτίου).

L

labor, ōris, *ἄ.*, *μόχθος*, *ταλαιπωρία*.
laccio, īvi, ītum, 3. « *ἐρεθίζω* »,
προκαλῶ.

lacrima, ae, *δάκρυ*.

lapis, īdis, *ἄ.*, (*πέτρα*) 2) « *ὄ-*
ρος », « *στήλη* » (*μέ παράλειψη*
τοῦ ἐπιθ. miliaris [= *αὐτός πού*
ἔχει 1000] = *ἡ πέτρα πού δείχνει*

- ένα μίλι ρωμαϊκό, τό μιλιάριο [= 1000 ρωμαϊκά βήματα], βλ. καί passus.
- largitio, ōnis (φιλοδωρία). 2) ἀθέμιτη γενναιοδωρία, διάφθορά συνειδήσεων, δωροδοκία (στή διάρκεια τῶν ἐκλογῶν).
- laus, laudis, ἔπαινος, ἐπαινετική ἀναγνώριση.
- lautus, (κυρ. μτχ. τοῦ lauo λούζω = λουσμένος). 2) μεγαλόπρεπος, sum imprimis lautus ζῶ μεγαλοπρεπέστατα, εἶμαι πολὺ γενναϊόδωρος (στή ζωή).
- lectica, ae, ἀπό τό lectus (ἀνάκλιτρο), κρεβατάκι, φορητὸ κρεβάτι, φορεῖο.
- lecticūla, ae, (ὕποκοριστ. τοῦ lectica), μικρὸ ἀπλό φορεῖο.
- lectio, ōnis, ἀνάγνωση.
- lector, ōnis, ἀ., ἀναγνώστης.
- legatus, i, ἀ., πρεσβευτής, ἀπεσταλμένος Hn 7, 2. 12, 2. 12, 4. 2) ὁ ὑπάλληλος πού εἶναι σέ βαθμὸ μετὰ τό Ρωμαῖο ἐπαρχιακὸ διοικητὴ, ὑποδιοικητῆς A 6, 4.
- lēgo, lēgi, lectum. 3. διαβάζω.
- lēvis, e (ἐλαφρὸς). 2) αὐτὸς πού δέν ἔχει βαρῦτητα, ἀσήμαντος, μηδαμινός, ἐλαφρὸς A 13, 6. 3) στήν περίπτωση ἀρρώστιας: ἀνεκτός A 22, 3. 4) ἐλαφρόμυαλος, ἄστατος, A 15, 1.
- lēvo, 1. ἀνακουφίζω.
- lex, lēgis, νόμος.
- libenter, ἐπίρρ., εὐχάριστα, μέ πολ-
- λή χαρά.
- liber, libri, ἀ., βιβλίο.
- liberālis, e, (τοῦ ἐλεύθερου). 2) ἐλευθερόφρων, εὐγενής, ὑποχρεωτικός.
- liberalitas, ātis, ἐλευθεριότητα, γενναιοδωρία.
- liberaliter, ἐπίρρ., φιλόξενα, γενναϊόδωρα.
- librarius, ii, ἀ., ἀντιγραφέας βιβλίων. Μέ αὐτοὺς διαδίδονταν τὰ χειρόγραφα βιβλία, πού τότε κυκλοφοροῦσαν μεταξύ λίγων ἀνθρώπων.
- littera, ae, (γράμμα, στοιχεῖο ἀλφαβήτου). 2) πληθ., ἡ ἐπιστολή. 3) Graecae litterae, τὰ ἑλληνικὰ γραπτὰ μνημεῖα, ἡ ἑλληνικὴ γραμματεία. 4) γράμματα, ἐλευθέριας τέχνης (σπουδές) C 3, 1. A 1, 2. 5) ἡ συγγραφικὴ ἐργασία, ἡ συγγραφή Hn 13, 2.
- litteratus (ἐκεῖνος πού ἔχει διδαχτεῖ). 2) καταρτισμένος, γραμματισμένος.
- litus, ōris, οὐ., ἀκτή, παραλία.
- locuplētō, 1. (ἐμ)πλουτίζω (κάτι μέ κάτι ἄλλο).
- locus, i, ἀ., (πληθ. loca, ōrum, οὐδ.) τόπος, μέρος Hm 1, 2. Hn 11, 1. A 20, 1. τόπος (διαμονῆς) Hn 12, 3. τοποθεσία, ἔδαφος Hm 2, 4. Hn 3, 4. εὐνοϊκό (γιά τόν ἀντίπαλο) σημεῖο, εὐκαιρία νά προκαλέσει ζημιὰ ὁ ἀντίπαλος Hm 1, 2.

longē, ἐπίρρ., (μακριά). 2) πολύ καιρό. Συγκρ. longius (= diutius).

longus, μακρὺς, ἀπόμακρος (στή σημασία τόπου καί χρόνου).

lumbus, i, ἄ., ἰσχίο (ἀπ' αὐτό lumbāgo νευραλγία τοῦ ἰσχιακοῦ νεύρου, ὀσφυαλγία).

luxuriā, ae, καλοπέραση, πολυτέλεια.

M

magis, ἐπίρρ., πῖο πολύ (μᾶλλον).

magister, tri, ἄ., (ἄρχων, ἀρχηγός). 2) magister equitum ἀρχηγός τοῦ σώματος τῶν ἱππέων, (ἵππαρχος).

magistrātus, ūs, ἄ., ἐξουσία. Πληθ.

(οἱ πολιτικές καί στρατιωτικές ἀρχές, οἱ κυβερνητές), οἱ δύο ὕπατοι. Hn 7, 2. 2) ἡ ἐξουσία, τό ἀξίωμα τοῦ σωφέτου (στήν Καρχηδόνα) Hn 7, 5. 3) ἡ δημόσια (ἀνώτατη) ἀρχή, ἄρχοντας A 18, 1. 4) τό δημόσιο ἀξίωμα A 18, 6.

magnificus, μεγαλόπρεπος (ἐκεῖνος πού ζεῖ μεγαλόπρεπα).

magnitūdo, īnis, (μέγεθος). 2) μεγάλο ποσοστό A 14, 3.

magnitudo animi μεγαλοψυχία.

magnus, μέγας, αὐτός πού πιάνει.

μεγάλη ἔκταση. A 12, 3. 2) πολυάριθμος Hn 3, 2. magna pecunia

πολλά χρήματα. 3) σημαντικός,

σπουδαῖος Hm 4, 1. C 1, 2. 3,

1. A 2, 4. 16, 1. 20, 5. Συγκριτ.

maior, ἄ. καί θ., maius οὐδ.

(γεν. maiōris) μεγαλύτερος. ma-

iōres, um, ἄ., οἱ πρόγονοι. Ὑπερθ.

maximus. πάρα πολύ μέγας

(μέγιστος).

māļē, ἐπίρρ., κακῶς, χωρίς ἐπιτυχία.

malle, πρτ. ὕποτ. τοῦ ρ. malo.

malo, malūi, malle (mage [= magis] + volo), πῖο πολύ θέλω, προτιμῶ.

mālum, i, οὐ., τό κακό, ἡ συμφορά.

malum externum ὁ (γεμάτος ἀπό

συμφορές) ἐξωτερικός πόλεμος

Hm 2, 1. Πληθ. mala, ōrum,

οὐδ., ἡ δύσκολη θέση Hm 2, 3.

manceps, cīpis, ἄ., (ἐκεῖνος πού

ἀγοράζει στή δημοπρασία τά δη-

μόσια τέλη). 2) nullius rei man-

ceps κανενός πράγματος (καμιᾶς

ἐπιχειρήσεως) ἐργολάβος, (μι-

σθωτής, ἐνοικιαστής).

mando (ἀπό τό manus καί do),

1. παραγγέλνω, διατάζω, ἐπι-

στεύομαι στή φροντίδα κάποιου.

māñō, nsi, nsum, 2. μένω, παρα-

μένω.

mansi, βλ. maneo.

manus, ūs, χέρι, βλ. do 2) δύναμη,

στρατός Hm 4, 3.

mare, is, οὐδ., θάλασσα. et terrā

et marī καί στή στεριά καί στή

θάλασσα. 2) mare (= fretum)

Hm 4, 1.

maritimus, παραθαλάσσιος. 2) θαλάσσιος. A 6, 1.

mater, tris, μητέρα.

matrimonium, ii, οὐδ., γάμος, προξενίο.

matūrē, ἐπίρρ., πρόωρα.

maximus, βλ. magnus

medicīna, ae, φάρμακον, γιατρικό.

medicus, i, ἄ., γιατρός.

medimnus, i, ἄ., μέδιμνος (μέτρο ἀττικό). Γεν. Πληθ. medimnum.

Ὁ Ἀττικός μέδιμνος ἦταν (= 6 modii) περίπου λίτρες 52, 53.

mediocris, e, μέτριος, μέσος A 13, 3. 2) μτφρ. μέτριος, μικρός, λίγος A 13, 4.

meditor, 1. πρβ. (φροντίζω γιά κάτι), ἀποθ. σκέπτομαι, σχεδιάζω.

mēmōr, ōris, αὐτός πού θυμᾶται, εὐγνώμων.

memoria, ae (μνήμη) 2) φήμη, διήγηση, διάδοση Hn 8, 2. 3) μνήμη, (οἱ μεταγενέστεροι) Hn 13, 3.

mendacium, ii, οὐδ., ψέμα.

mens, mentis, νοῦς, νόηση, τό λογικό, τό ἠθικό.

mensis, is, ἄ., μήνας. in singulos menses, κάθε μήνα.

mensura, ae, μέτρο, τό μέτρημα.

mentio, ōnis, ὑπόμνηση. mentione facta ἀφοῦ ἔγινε ὑπόμνηση.

mercennarius, μισθοφορικός.

merēo, ūi, itum, 2. (εἶμαι ἄξιος).

2) primum stipendium mereo δικαιουῖμαι τόν πρῶτο (στρατιω-

τικό) μισθό, πραγματοποιῶ (κάνω) τήν πρώτη ἐκστρατεία.

meritō, ἐπίρρ., δίκαια.

met, μόρ. ἐγκλιτ. τουλάχιστο (ἀρχ. γε), βλ. egomet.

metior, mensus sum, 4. ἀποθ. μετρώ.

meus, δικός μου.

mihi, δοτ. τοῦ ego.

migro, 1. (ἀλλάζω τόπο διαμονῆς). 2) ex vitā φεύγω ἀπό τή ζωή, πεθαίνω.

miles, litis, ἄ., στρατιώτης.

mille, ἄκλ., χιλιάδα, χίλιοι. Πληθ. milia passuum trecenta τριακόσιες χιλιάδες βήματα.

minor, ἄ., καί θ., minus οὐδ., (γεν. minoris συγκρ. τοῦ parvus), μικρότερος. minor quinque et viginti annis natus (βλ. nascor) ὅταν ἦταν μικρότερος ἀπό τά 25 χρόνια, μόλις εἰκοσιπεντάχρονος.

minus, συγκρ. ἐπίρρ., λιγότερο. minus robustus = non robustus ὅχι τόσο ἰσχυρός, λίγο ἰσχυρός.

miror, 1. ἀποθ. θαυμάζω, ξαφνιαζομαι, μέ ἐκπληξη ἀναζητῶ.

mihi, βλ. mitto.

mitto, mihi, missum, 3. στέλνω, γράφω ἐπιστολή, πληροφορῶ κάποιον μέ ἐπιστολή. A 16, 3. 20, 1. moderatio, ōnis, μετριασμός, περιορισμός (στά ἔξοδα διαβίωσης).

modicus, μέτριος, (ὅσο πρέπει).

modius, ii, ἄ., μόδιος (μέτρο σιτη-

ρῶν, περίπου 8,754 λίτρες = 1/6 του ἄττικου μέδιμνου). Γεν. πληθ. (κυρίως) modium.

mōdō, ἐπίρρ., μόνο. modo-modo ἄλλοτε, ἄλλοτε. non modo... sed etiam ὄχι μόνο, ἀλλά καί.

mōdus, i, ἄ., τρόπος. 2) modus mensurae ἡ μονάδα μετρήσεως (δηλ. οἱ 6 μόδιοι) A 2, 6.

mons, montis, ἄ., βουνό.

monumentum, i, οὐδ., (μνημεῖο). 2) τάφος (= sepulcrum).

morbus, i., ἄ., ἀσθένεια. morbus oculorum ἀσθένεια τῶν ματιῶν, ὀφθαλμία.

mōrior, mortūus sum, mōri, 3. ἀποθ., πεθαίνω.

mōror, 1. ἀποθ., μένω. cum diutius morarētur, ἐπειδὴ ἔμεινε περισσότερο (χρόνο ἀπ' ὅσο ὁ νόμος ἐπέτρεπε). 2) παίρνω, κατακτῶ θέση Hn 5, 1. 3) διαμένω A 20, 1.

mors, mortis, θάνατος.

mos, moris, ἄ., συνήθεια A 6, 2. 2) πληθ. (ἀπό ἠθική πλευρά) ὁ χαρακτήρας, ἡ ιδιοσυγκρασία C 3, 5. A 5, 3. 14, 2. 19, 1. 3) τά ἤθη (τοῦ ἔθνους ἢ τῆς χώρας) Hm 3, 3. τά ἤθη (τῶν προγόνων) A 18, 1.

multiplīco, 1. (πολλαπλασιάζω) 2) multiplicandis (ἄφαιρ.) usūris μέ πολλαπλασιασμό (ἐπισώρευση) τόκων (ὥστε αὐτοὶ νὰ αὐξάνουν τό χρέος).

multitūdo, īnis, πληθώρα, πλῆθος, σμῆνος, κοπάδι.

multō, ἐπίρρ., περισσότερο, πολὺ.

multus, πολὺς Hn 1, 2. 5, 3. 2)

πολὺς, ὑπερβολικός A 13, 5. 3)

οὐσ. multa, ὄrum, οὐ., πολλὰ Hn

2, 3 4) πολὺς, μέγας C 3, 4.

munditīa, ae (καθαριότητα). 2)

κομψότητα, (ἀπλότητα μέ καλαισθησία).

municipiūm, īi, οὐδ., (ἰσοτελής)

πόλις πού φορολογεῖται ἐξίσου μέ

τίς ἄλλες. Πόλις πού βρίσκεται

ἐξω ἀπὸ τῆ Ρώμη, ἰδίως στὴν

Ἰταλία, καί κυβερνᾶται μέ δικούς

τῆς νόμους καί ἄρχοντες. Οἱ πολί-

τες αὐτῆς εἶχαν τὰ δικαιώματα

τοῦ ρωμαίου πολίτη.

munīo, īvi, ītum. 4. (ὀχυρώνω).

2) itinera (τεχνικός ὄρος) =

κατασκευάζω, (ἀνοίγω), χαράζω

δρόμους (γιά τό πέρασμα τοῦ

στρατοῦ).

munus, ēris, οὐδ., λειτουργία, (κα-

θῆκον) 2) δῶρο, δωρεά Hn 7, 3.

12, 3. 3) munus fortunae εὖνοια

τύχης, εὐνοϊκή τύχη.

murus, i, ἄ., (τοῖχος). 2) muri

(πληθ.) τά τείχη τῆς πόλεως,

τείχισμα.

mutatiō, ōnis, μεταβολή. rei pu-

blīcae μεταβολή τοῦ πολιτεύμα-

τος, πολιτικὴ ἀναστάτωση (τα-

ραχή).

mūto, 1. μετατρέπω, ἀλλάζω.

nactus, βλ. nanciscor.
 nam, σύνδ., γιατί, έπειδή.
 namque, σύνδ., γιατί, έπειδή.
 nanciscor, nactus sum, nancisci
 3. άποθ., παίρνω μέ κλῆρο. sorte
 provinciam nactus Hispaniam
 [άφοϋ πῆρε] μέ κλῆρο (ώς)
 έπαρχία τήν Ίσπανία. 2) morbum
 άρρωσταίνω πρβ. «ποϋ τήν πέτυ-
 χα τήν άρρώστια».
 narro, 1. διηγούμαι.
 nāscor, nātus sum, nāsci, 3. άποθ.,
 ex aliquo γεννιέμαι άπό κάποιον
 natus Drusilla (άφαιρ. = Dru-
 sillae filius) ό καταγόμενος άπό
 τή Δρουσίλλα. domi natus «οικο-
 γενής».
 natio, onis, έθνος.
 natūra, ae, φύση A 22, 2. 2) χαρα-
 κτήρας, φύση, φυσική κλίση, τό
 φυσικό A 5, 1. 17, 3.
 natus, βλ. nascor.
 naufragium, ii, οϋδ., ναυάγιο.
 nauticus, ναυτικός, castra nauti-
 ca, τό όρμητήριο τῶν πλοίων,
 νεώριο (σταθμός τῶν πλοίων μέ
 όχυρώσεις και φρουρά).
 navālis, e, ναυτικός. proelium na-
 vale ναυμαχία.
 navis, is, πλοιο.
 nē, (έπίρρ.). 2) σύνδ., για να μή,
 να μή.
 -nē, μόριο έγκλιτικό, άν.
 nēc ἢ nēque, σύνδ., οϋτε, μήτε,

και όχι, και μή, και δέν, και να μή.
 necesse, άκλ., necesse est πρέπει,
 είναι άνάγκη.
 necessitūdo, īnis, (άνάγκη). 2)
 σύνδεσμος (ύπηρεσιακός). C 1,
 3. Οι Ρωμαίοι έπίστευαν ότι ό
 θεός (sors, δηλ. ή θεϊκή κρίση)
 είχε συνδέσει τούς Ταμίες μέ άρ-
 ρηκτους δεσμούς μέ τόν άρχηγό
 τους. 'Ο δεσμός αυτός δέ διέφερε
 καθόλου άπό εκείνο πού συνέδεε
 τά τέκνα μέ τούς γονείς τους.
 Γι' αυτό όνομάζεται και necesi-
 tudo (δηλ. συγγενική σχέση).
 3) οικειότητα, δεσμοί συγγένειας
 A 19, 4.
 nefās (nē και fās), (μόνο στήν
 όνομ. και αιτ.) τό άνόσιο, καθετί
 πού άπαγορεύει ό θεϊκός και ό
 φυσικός νόμος, ίεροσυλία βλ. ducor
 στό τέλος.
 nēgo, 1. άρνιέμαι Hn 12, 3. λέγω
 ότι δέν... Hm 1, 5.
 negotium, ii (nec και otium),
 άσχολία, έργο, ύπόθεση.
 nēmo, γεν. nullius, δοτ. nemīni,
 αιτ. nemīnem, άφαιρ. nullo (άπό
 τό nē και hēmo [= homo]),
 κανένας A 6, 3. 2) ώς έπίθετο =
 nullus A 19, 3.
 neptis, is, έγγονή.
 neque, βλ. nec. 2) neque multo
 post όχι πολύ άργότερα, μετά
 άπό λίγο.

- néuter (ně-üter), néutra, néu-
trum οὐδέτερος, ἀνεξάρτητος. in
néutram partem σέ οὐδέτερο μέ-
ρος (δηλ. οὔτε πάρα πολύ, οὔτε
πολύ λίγο), βλ. conspicio.
- nihil, (γεν. nullius rei, δοτ. nulli
rei, ἀφαιρ. nullā re), τίποτα.
- nihil, ἐπίρρ., καθόλου, σέ τίποτα
A 21, 5.
- nihilo, ἐπίρρ., (κυρ. ἀφαιρ. τοῦ
nihīlum, i, οὐδ., τίποτα). nihilo
setius καθόλου λιγότερο.
- ni-si, σύνδ. παρά, ἄν δέν (= si
non). nego nisi (= dico non...
nisi) λέγω ὅτι δέν... ἄν δέν, λέγω
ὅτι τότε μόνο..., ἄν.
- nobilis, e, (γνωστός [ἀπό τό
nosco]). 2) οὐσ. πληθ. nobiles,
īum ἄ., οἱ εὐγενεῖς. Ἔτσι ὀνομά-
ζονταν στή Ρώμη ἐκεῖνοι, πού οἱ
πρόγονοί τους εἶχαν ἀσκήσει ἀνώ-
τερα ἀξιώματα C 2, 3. 3) ὀνο-
μαστός. nobilis feror θεωροῦμαι
διακεκριμένος A 1, 3.
- nocendus, βλ. noceo.
- nocēo, cūi, —, 2. (μέ δοτ.) βλά-
πτω.
- noctū, ἐπίρρ., τή νύχτα.
- nōlo (ἀπό τό ne-vōlo), nolūi,
nolle (ἀνώμ.), δέ θέλω.
- nomen, īnis, οὐδ., ὄνομα. sine
nominibus δίχως ὀνόματα, (δί-
χως δήλωση κάθε φορά τοῦ ὀνό-
ματος). suo nomme βλ. suus.
nomīno, 1. ὀνομάζω.
- nōn, ὄχι δέν.
- nonaginta, ἀριθμ., ἐνεήντα.
- nonnihil, κάτι. nonnihil tempō-
ris κάποτε, κάποια στιγμή. οὐσ.
nonnulli, ὄνυμ, ἄ., μερικοί.
- nōnus, ἕνατος.
- notitiā, ae, γνώση, γνωριμία.
- nōto, 1. σημειώνω, ἀναγράφω C
3, 4. A 18, 2. ἀναφέρω, μνημο-
νεύω A 18, 3.
- novem, ἐννιά.
- novus, νέος.
- nox, noctis, νύχτα.
- nūbo, psi, ptum. 3. (σκεπάζω μέ
πέπλο), 2) γιά γυναίκα: alicui
παίρνω κάποιον σύζυγο, παντρεύο-
μαί κάποιον.
- nullus, (γεν. nullius, δοτ. nulli,
κ.τ.λ.) κανένας C 2, 4. A 6, 3.
14, 3. 18, 2. 2) οὐσ., κανένας
Hn 5, 1.
- num, (μόρ. ἐρωτημ.), ἕαν, ἕν...
- numērus, i, ἄ., ἀριθμός A 12, 4.
2) δύναμη Hn 2, 1.
- numquam, ἐπίρρ., οὐδέποτε.
- nunc, ἐπίρρ., τώρα.
- nuntīo, 1. (ἀν)αγγέλλω.
- nuptīae, ārum, μόνο στόν πληθ.
(ἀπό τό nubo), γάμος.
- nūpta, μετχ., βλ. nubo.

O

- ob, πρόθ. μέ αίτιατ., έξαιτίας, γι' αυτό.
- ob-dūco, 3. (προσάγω). 2) obductā nocte (ένν. caelo) όταν ξαπλώθηκε ή νύχτα (στόν ούρανό), όταν ήρθε ή νύχτα, μέσα στό σκοτάδι τής νύχτας.
- obductus, βλ. obduco.
- obiēci, βλ. obicio.
- obiēcio (προφ. objicō, ob και jācio), iēci, iectum, 3. (προβάλλω). 2) me άντεπεξέρχομαι, άντιτάσσομαι. 3) obicior άντιτάσσομαι· quo repentino visu obiecto όταν άντιτάχτηκε αυτό τό ξαφνικό θέμα (φαινόμενο).
- obitus, ūs, ά., (ob + eo), θάνατος.
- ob-sēcro (ob και sacro), 1. έξορκίζω, ίκετεύω βλ. oro.
- ob-sēquor, 3. άποθετ. (άκολουθῶ) 2) studiis (δοτ.) = είμαι (μέ ψυχή και σώμα) άφιερωμένος στίς μελέτες, άσχολούμαι A 2, 2.
- observantia, ae, (λεπτή εϋλάβεια). συμπεριφορά μέ σεβασμό, επιφυλακτικότητα (άποχή από κάθε πολιτική και διοικητική θέση).
- obses, obsidis, ά., ὄμηρος.
- ob-sidēo (ob και sēdeo), sēdi, sessum, 2. πολιορκῶ.
- obstinatio, ōnis, ίσχυρογνωμοσύνη taciturnā obstinatione μέ τή σιω-
- πηλή ίσχυρογνωμοσύνη, μέ τήν επίμονη σιωπή.
- obtestatio, onis (έπιμαρτυρία). obtestationes patris οί έξορκισμοί του πατέρα, (οί θερμές) παρακλήσεις του πατέρα.
- obtīgi, βλ. obtingo.
- ob-tinēo (ob και tēnēo), tinūi, tentum 2. κατέχω, καταλαμβάνω A 6, 4. 2) διατηρῶ A 1, 1.
- ob-tingo (ob και tango), tīgi, —, 3. (άκουμπῶ). 2) συναντῶ κάποιον, παίρνω μέ κλήρωση.
- obtrectatio, ōnis, κακεντρεχής άνταγωνισμός, κακοήθης άμιλλα.
- obviam, (έπίρρ., σε άπάντηση). 2) obviam venio, άντεπεξέρχομαι, άντιτάσσομαι.
- occasio, ōnis, εϋκαιρία.
- oc-cido (ob και caedo κόβω), cidi, cisum, 3. σκοτώνω (στό πεδίο τής μάχης). Hamilcāre occiso όταν σκοτώθηκε ο 'Αμίλκας, ὕστερα από τό θάνατο του 'Αμίλκα.
- occupatio, onis, άσχολία, ένασχόληση.
- oc-cūpo (ob-cāpio), 1. κατέχω. sum occupatus in apparando (ένν. bellum ή copias) είμαι άπασχολημένος μέ τήν πολεμική προετοιμασία. occupo sal-tūs, exitūs (αίτ. πληθ.) κατέχω,

- πιάνω τό πέρασμα, τήν έξοδο τοῦ στενοῦ.
- octoginta, ὀγδόντα.
- oculus, i, ἄ., μάτι.
- odium, ii, οὐδ., μίσος. odium paternum τό κληρονομημένο ἀπό τόν πατέρα μίσος.
- of-fendo, ndi, nsum, 3. προσκρούω, (πειράζω).
- offensio, onis, σύγκρουση, δυσάρεσκεια, δυσάρεστήση.
- officiūm, ii, οὐδ., 1) (προθυμία στό νά ἐξυπηρετεῖς), ἐξυπηρετικότητα, καλοσύνη A 2, 6. 2) ἐπιθυμία νά κάνεις τό καθήκον, συναίσθηση ἢ ἐπίγνωση τοῦ καθήκοντος, καθήκον A 6, 5.
- o-mitto (ob καί mitto), 3. παραλείπω (στή διήγηση).
- omnis, e, ὅλος, ὀλόκληρος.
- opēra, ae (ἐργασία, προσπάθεια). 2) cuius operā (ἀφαιρ.) μέ τίς ἐνέργειες (τήν προτροπή) τοῦ ὁποίου... Hn 7, 3. 3) δράση, ὑψηροεσία C 1, 1.
- operio, rūi, rtum, 4. σκεπάζω, καλύπτω.
- opīnor, 1. ἀποθ. νομίζω.
- oppīdum, i, οὐδ., πόλη.
- op-plēo, ēvi, ētum, 2. γεμίζω.
- opplētus, βλ. oppleo.
- op-prīmo (ob καί prēmo), pressi, pressum, 3 (καταπιέζω). 2) νικῶ, ἀφανίζω.
- op-pugno (πιό ἔντονο ἀπό τό obsidēo), 1. πολιορκῶ.
- ops (στόν ἐνικό ἀριθμό μόνο στή γεν. opis, αἰτ. opem καί ἀφαιρ. ope) πληθ. opes (γεν. opum), δύναμη, ἰσχύς Hn 10, 2. 2) βοήθεια Hn 1, 3. 3) χρηματικά μέσα, περιουσία A 2, 2. 4.
- optīmus (ὑπερθετ. τοῦ bonus), ἄριστος, ἐξαιρετικός, ἐξαισιος, ἐπιτηδειότατος, ἐπιδεξιότατος.
- oratiō, onis, λόγος, ὁμιλία (σύντομη) A 22, 1. 2) λόγος γραπτός C 3, 3.
- orātor, ōris, ἄ., ρήτορας.
- orbis, is, ἄ., (κύκλος). 2) orbis terrārum ἢ οἰκουμένη.
- ordīno, 1. κατατάσσω μέ χρονολογική σειρά (ἀντί ordine enumerō) μέ (χρονολογική) διαδοχή καταγράφων.
- ordo, ordinis, ἄ., τάξη A 18, 3. 2) τάξη, θέση (στήν κοινωνία) A 13, 6. ordo equester ἢ τάξη τῶν ἰππέων, ἢ ἱππική τάξη.
- origō, ginis, (γένεση). Πληθ. Origines «Ἀρχές» C 3, 3. 3) γένος, οἰκογένεια A 1, 1. 3) familiarum, γενεαλογία, γενεαλογικό δέντρο A 18, 2.
- oriōr, ortus sum, orīri, 4. ἀποθ. (ἀνατέλλω, προκύπτω), 2) orior a + ἀφαιρ. (ἢ καί δίχως τήν πρόθεση) κατάγομαι ἀπό... — notans quis a quōque (= et a quo) ortus (ἐνν. esset) quos honores (cepisset) quibusque temporibus cepisset (honores)

ἀναφέροντας ποιός [ἦταν] (πῶς ὀνομαζόταν) [καί] ἀπό ποιόν καταγόταν, ποιές ἀρχές (τιμητικά ἀξιώματα) [κατέλαβε] καί πότε τίς κατέλαβε A 18, 3.

oris, βλ. os.

ornātus, (στολισμένος). 2) ἐξοπλισμένος, σαμαρωμένος (μέ τόν πυργίσκο), μέ ὅλη τή σκευή του. Hn 3, 4.

orno, 1. (στολίζω) 2) λαμπρύνω.

oro, 1. παρακαλῶ. oro atque obsecro θερμά παρακαλῶ (ἐξορκίζω) βλ. obsecro.

ortus, βλ. orior.

ōs, ōris, οὐδ., (στόμα). 2) (φωνητικό ὄργανο), λόγος (ἔλκυστικός).

oseūlor, 1. ἀποθ. (κατα)φιλῶ.

os-tendo, ndī, ntum 3. (ἐπι)δείχνω Hn 11, 2. 2) δηλώνω Hn 12, 5.

ostentatiō, ōnis (μάταιο) καύχημα, ἐπίδειξη (μάταιη).

otīum, īi, οὐδ., (ἀπραγμοσύνη). 2) (ἡ ἡσυχία πού ἀκολουθεῖ μετά τόν πόλεμο) «ἀσφάλεια καί γαλήνη», εἰρήνη (ἀντίθ. bellum).

P

pacī, δοτ. τοῦ pax.

paene, ἐπίρρ., σχεδόν.

palam, ἐπίρρ., (φανερά), βλ. facio.

par, paris, ὅμοιος, ὁ ἴδιος, ἴσος.

pari modo μέ ὅμοιο τρόπο, δηλ.

(χρονολογικά) C 3, 4. par non

sum ἴσος δέν εἶμαι, (ἀριθμητικά

εἶμαι κατώτερος). par principi-

bus (δοτ.) ὅμοιος μέ τούς με-

γάλους (δηλ. γνώριζε νά τηρεῖ

τήν πρέπουσα στάση στίς σχέσεις

του μέ τούς μεγάλους). par... ac

ὅμοιος... παρά, ὅμοιος... καί, ὅ-

μοιος μέ κάποιον... ...in pari pe-

riculo sum βρίσκομαι (διατρέχω)

τόν ἴδιο κίνδυνο Hn 2, 1.

parēō, rūi, —, 2. (φαίνομαι). 2)

ὑπακούω, πείθομαι.

pāro, 1. bellum ἐτοιμάζω πόλεμο, ἐτοιμάζομαι γιά πόλεμο.

pars, partis, μέρος, τμήμα A 2, 3.

2) πλευρά Hn 12, 3. 3) κόμμα

A 2, 2 partes Sullānae (Cinnā-

nae) ἡ μερίδα, τό κόμμα τοῦ Σύλ-

λα (τοῦ Κίinna). partes optīmae

τό ἀριστοκρατικό (δηλ. τό Συγκλη-

τικό) κόμμα, δηλ. οἱ optīmā-

tes, (γεν.) -ium.

parum, ἐπίρρ., λίγο. non parum

ὄχι λίγο, ἀρκετά.

passus, Hn 13, 3. A 2, 4. βλ.

patior.

passus, ūs, ā., βῆμα, ρωμ. βῆμα =

5 πόδια, δηλ. 1,48 μέτρου. Ἐπο-

μένως milia (οὐδ. πληθ. τοῦ mil-

le) passūum decem = δέκα χι-

λιάδες βήματα (= 10 ρωμ. μί-

- λια), δηλ. 14.800 μ., 15 χιλιόμετρα περίπου.
- patē-fācio, 3. (από τό pateo και facio), άνοιγω. loca τά δυσκολοδιάβατα μέρη τά κάνω βατά, άνοιγω δρόμους.
- patēfēci, βλ. patefacio.
- patēo, tūi, —, 2. (άνοιγω). honores patent τά άξιώματα είναι προσιτά, ό δρόμος πρός τά άξιώματα είναι άνοιχτός.
- pater, tris, ά., πατέρας. 2) πληθ. ώς προσωνυμία τιμητική τών συγκλητικών (οί πατέρες του έθνους)· patres conscripti (= senatores) [βλ. conscriptus]. pater familias (familias είναι άρχαϊκός τύπος τής γεν. ένικοϋ άντί familiae), ά., ό οικόδεσπότης, ό οικογενειάρχης.
- paternus, πατρικός, του πατέρα.
- pätior, passus sum, päti, 3. άποθ. ύποφέρω, άνέχομαι A 15, 1. 2) έπιτρέπω, (παρα)δέχομαι Hn 13, 3. A 2, 4. 5.
- patria, ae, πατρίδα.
- paucus, (πρβλ. παϋ-ρος, σχεδόν μόνο σέ πληθ. άριθ.), λίγοι (στον άριθμό).
- paulum, έπιρρ., λίγο. paulum modo λίγο μόνο.
- paux, pacis, (ειρήνη). 2) σύναψη ειρήνης, συνομολόγηση ειρήνης A 18, 2.
- pecuniā, ae, χρήματα, περιουσία.
- pecuniōsus, πολυχρήματος, εύκατάστατος.
- pedester, stris, stre, πεζικός, τής ζηρᾶς.
- pedisēquus, i, ά., (pes και sequor) ό άκόλουθος (δουλος που άκολουθεϊ ή συνοδεύει τον κύριο, όταν βγαίνει).
- pello, pepūli, pulsum, 3. έξωθῶ, ώθῶ. 2) τρέπω σέ φυγή, άποκρούω, νικῶ.
- pendo, pependi, pensum, 3. (ζυγίζω). 2) πληρώνω.
- pepūli, βλ. pello.
- per, πρόθ. μέ αιτιατ. Για δήλωση τόπου Hn 4, 2. per lumbos στό μέρος τών ισχίων, στά ισχία. β) για δήλωση αιτίας : per senatum έξαιτίας τής Συγκλήτου, έπειδή δέν έπέτρεπε ή Σύγκλητος.
- peraeque, έπίρρ., έξίσου, όμοια, κανονικά.
- per-āgo, 3. τελειώνω, περατώνω.
- rebus peractis, μετά τή διεξαγωγή τών έπιχειρήσεων, άφοϋ τελειωσαν οί έπιχειρήσεις. propositum περατώνω, ολοκληρώνω τό σκοπό (τήν άπόφαση). consulatu peracto άφοϋ τελείωσε ή περίοδος τής ύπατείας.
- perceptus, βλ. habeo.
- per-cipio (per-cäpio), cēpi, ceptum, 3. καταλαβαίνω, άντιλαμβάνομαι, ξέρω, μαθαίνω καλά.
- per-dūco, 3. (διάγω). 2) άγω Hn 4, 3.

- peregrinatio, ōnis, ἀποδημία, παραμονή σέ ξένη χώρα.
- per-ŕo, ŕi, ŕitum, ŕre, χάνομαι, πεθαίνω.
- per-fūgio, fūgi, —, 3. καταφεύγω (βρίσκομαι σέ ασφάλεια) Hn 7, 6.
- perfunctus, βλ. perfungor.
- per-fungor functus sum, 3. ἀποθ. (ἐπιτελῶ). 2) laboribus (ἀφαιρ.) ὑπομένη ταλαιπωρίες.
- pericūlum, i, οὐδ., κίνδυνος.
- peritūrus, βλ. pereo.
- peritus, ἔμπειρος.
- per-mitto, 3. (ἀφήνω κάποιον νά περάσει). 2) rem arbitrio (δοτ.) ἀφήνω κάτι στήν κρίση (κάποιου), ἔξαρκτῶ κάτι ἀπό κάποιος (πρόσωπο).
- perpetūo, ἐπίρρ., συνέχεια, σ' ὄλη τή ζωή.
- perpetūus, (συνεχής), ὅλος C 1, 3. 2) odium perpetuum μίσος αἰώνιο, ἄσβηστο Hm 4, 3.
- per-scribo, 3. γράφω, ἐξιστορῶ (μέ λεπτομέρεια, διεξοδικά, μέ ἀκρίβεια).
- persecūtus, βλ. persēquor.
- per-sēquor, 3. ἀποθ. καταδιώκω ἀκατάπαυστα, ἀγωνίζομαι συνέχεια Hm 1, 4. 2) (ένν. scripturā = γραφή), (μέ χρονολογική σειρά): περιγράφω, πραγματεύομαι C 3, 4.
- per-suādeo, āsi, āsum, 2. πείθω.
- persuasēram, βλ. persuadeo. (pertaedet), pertaesum est, 2. ἀπρόσ. (ὑπάρχει κορεσμός). 2) negotii suscepti βαρέθηκα (καί ἐγκαταλείπω) τό ἔργο πού ἀνέλαβα.
- per-terrēo, rūi, rītum, 2. κατατρομάζω.
- perterritus, βλ. perterreo.
- pertinacia, ae, ἐπιμονή.
- pertinēo (per-tēneo), tinūi, (tentum), 2. (διατείνω). 2) συνεισφέρω, συντελῶ, ἀποσκοπῶ.
- per-vēnio, 4. φτάνω, pervenio ad desperationem φτάνω σέ ἀπελπισία, ἀπελπίζομαι.
- per-vertō, 3. (ἀναστρέφω). 2) pervertō mores διαστρέφω, διαφθείρω τά ἦθη.
- petiērim = petiverim, βλ. peto.
- pēto, ŕvi καί ŕi, ŕitum, 3. (ὄρμῶ, πρβ. πέτομαι) φέρομαι πρός... 2) peto ut παρακαλῶ νά... 3) Etruriam κατευθύνομαι (πηγαίνω) πρός τήν 'E. Hn 4, 2. 4) honores κυνηγῶ τά ἀξιώματα salutetem fugā ζητῶ τή σωτηρία μέ τή φυγή 5) petor καταζητοῦμαι.
- piētas, ātis (εὐσέβεια, αἰσθημα ἀγάπης καί σεβασμοῦ γιά ὄλους ἐκείνους πού τούς τό ὀφείλομε, δηλ.: Θεούς, πατρίδα, γονεῖς καί στενοῦς συγγενεῖς). 2) σεβασμός, εὐσέβεια, ἡ ἀγάπη πρός τούς συγγενεῖς A 5, 1. ἡ ἀγάπη πρός τούς γονεῖς A 17, 1.
- plebes, ēi, ὁ λαός (ὡς τάξη, σέ ἀντίθεση πρός τούς πατρικίους καί

τή σύγκλητο) βλ. tribunus.
 plerūque, pleraeque, plerāque, οἱ πολλοί, ἡ πλειονότητα.
 plerumque, ἐπίρρ., τίς περισσότερες φορές. Κατά τό μεγαλύτερο μέρος.
 plumbum, i, οὐδ., μόλυβδος, μόλυβι (τό μέταλλο).
 plurimus, ὑπερθ. (τοῦ plus) (πλεῖστος), ὁ πιά πολὺς.
 plūs, plūris, (συγkr. τοῦ multus) περισσότερος. plures (ἄρσ.) armati μέγας ἀριθμός ὀπλισμένων. 2) plus ὡς οὐσ. οὐδέτ. (μέ γεν.) : plus salis περισσότερη κομψότητα. 3) ὡς ἐπίρρ., πιά.
 poena, ae, ποινή.
 Poenus καί συνήθ. πληθ. Poeni, ὄrum, καί ἐπίθετο Roenicus, (βλ. Πίνακα ἱστορ. καί γεωγραφ.) ἀντί Punīcus = Karthaginiensis (πρβλ. poena [ποινή] — pūnio, moenia—mūnio).
 poëta, ae, ἀ., ποιητής.
 poëtice, ēs, (αἰτ. -en), (ἑλληνική καί ρωμαϊκή) ποίηση.
 poëticus, ποιητικός, πού ἀφορᾷ (σέ...)
 pol-licēor, cītus sum, 2. ἀποθετ. ὑπόσχομαι, δίνω ὑπόσχεση.
 pompa, ae, πομπή. pompa funēris, πομπή κηδείας, μεγαλοπρεπής κηδεία (ἀκολουθία ταφῆς).
 pōno, posūi, posītum 3. (τοποθετῶ). 2) principem (τοποθετῶ κάποιον ὡς) ἀρχηγό τοῦ στρατοῦ.

pono castra στρατοπεδεύω. pono statuam, στήνω ἀνδριάντα, ἄγαλμα.
 popūlus, i, ἀ., λαός, δῆμος.
 porto, 1. κουβαλῶ.
 possessio, ōnis, κτήση, κτῆμα.
 possum, potūi, posse, μπορῶ. ut omnes honores quos possent (ἐνν. habēre) haberent ὥστε νά ἔχουν ὅλες τίς τιμές, πού μποροῦσαν νά (ἔχουν).
 post, πρόθ. μέ αἰτ., μετά 2) ἐπίρρ., ἔπειτα. multo post ὕστερα ἀπό πολύ καιρό (ἀπό πολλή ὥρα).
 postēa, ἐπίρρ., ὕστερα, ἔπειτα, μετά ἀπ' αὐτά.
 posteāquam, σύνδ. ἀφοῦ = postquam.
 postērus, κατοπινός.
 postquam, σύνδ. μέ πρkm. ὀριστ. ἀφοῦ. 2) μέ ὑπερσυντ. ὀριστ. ὕστερα ἀπό, ἀφοῦ.
 postūlo, 1. ἀπαιτῶ, ζητῶ κάτι Hn 2, 4. 2) ἀπαιτῶ (μέ αἰτ. καί ἀπρμφ.) Hn 12, 3.
 posuēro, βλ. pono.
 potens, ntis (δυνάμενος, αὐτός πού μπορεῖ). 2) ὑπερθ. potentissimus αὐτός πού μπορεῖ νά κάνει πολλά, πού ἔχει (πού ἀσχεῖ) πολύ μεγάλη ἐπιρροή.
 potentia, ae, ἰσχύς, δύναμη (προσωπική ἐπιρροή σέ ἀντίθεση μέ τήν ἰσχὺ τῶν νόμων), αὐθαιρεσία.
 potēram, πρτ. ὀριστ. τοῦ possum.
 potestas, ātis, δύναμη A 4, 1.

2) ἐξουσία (τοῦ τιμητῆ) C 2, 3.
3) sum in potestate meā εἶμαι αὐτεξούσιος, δὲν ἐξαρτιέμαι ἀπὸ ἄλλου. alicui potestatem sui facere, ἀφήνω τὸν ἑαυτὸ μου ἐκθεθεμιμένο, ὥστε νὰ αἰχμαλωτιστεῖ ἀπὸ κάποιον. Hn 9, 1.

potius, ἐπίρρ. συγκρ., περισσότερο, ὑπερθ. potissimum πάρα πολύ, κατὰ προτίμηση, πρῶτα πρῶτα Hn 11, 6. ἀκριβῶς, κυρίως A 3, 3. potuēro, βλ. possum.

potuisse, πρκμ. ἀπρμφ. τοῦ ρ. possum.

praebēo (prae καὶ hābeo), būi, bītum, 2. (παρέχω). 2) me eādē diligentiā (ἀφαιρ.) δείχνω ὅμοια περίσκεψη.

praecēptum, i, οὐδ., διδασκαλία, δόγμα A 17, 3. 2) διαταγή, ἐντολή Hn 11, 4.

praecīpio (prae καὶ cāpio) προλαμβάνω. 2) ut διατάζω... νά.

praecīpue, ἐπίρρ., ἐντελῶς ιδιαίτερα, ἐξαιρετικά.

praedīco, 3. προλέγω A 16, 4.

praedīco, 1. ἀναφέρω, μνημονεύω A 13, 7.

praedīum, īi, οὐδ., κτῆμα, γαιοκτησία.

praeesse, βλ. praesum.

praefectūra, ae, (ἀξίωμα στό στρατό, πού δίνεται σέ ρωμαίους ἱππεῖς ἀπὸ ἀνθύπατο ἢ στρατηγὸ γιὰ τὴ διοίκηση ρωμαϊκῆς ἐπαρχίας), διοίκηση, ὑπαρχία.

praefectus, i, ā., ἐπιτηρητής, ἐπόπτης (στήν Καρχηδόνα). Ἀντιστοιχεῖ μέ τό censor στή Ρώμη. praefūi, βλ. praesum.

praemīum, īi, οὐδ., βραβεῖο, ἀνταμοιβή.

praes, praedis, ā., (ἡ ἐγγύηση πού δίνεται στό δημόσιο ἀπὸ τρίτο πρόσωπο γιὰ κάποιον ἐργολήπτη). 2) ὁ (ἀξιόχρεος) ἐγγυητής.

praescribo, 3. (προγράφω). 2) παραγγέλλω ἀπὸ πιὸ μπροστά, προδιαγράφω, διατάζω.

praesens, ntis, παρών βλ. praesum. praesidīum, īi, οὐδ., (φρουρά, στρατός). 2) πληθ. castra nau-tīca.

praestitisse, βλ. praesto.

praesto, stīti, stītum, 1. εἶμαι ἀνώτερος, ξεπερνῶ Hn 1, 2. A3, 3. 18, 5. 2) ἐκτελῶ, πραγματοποιῶ, ἐκπληρώνω A 15, 1.

praesum, fūi, esse (προῖσταμαι) 2) διοικῶ praeesse coepit (= praefuit ὑπῆρξε διοικητής) 3) potestati διευθύνω κάποια ὑπηρεσία, ἀσκῶ ἐξουσία.

praeter, πρόθ. μέ αἰτ., πλὴν, ἐκτός Hn 3, 4. A 14, 3. 2) παρὰ + αἰτ. Hn 12, 5. 3) κατ' ἐξάίρεσιν, ἐκτός A 1, 3. 2, 4.

praeter-ēa, ἐπίρρ., ἐκτός ἀπ' αὐτά, ἀκόμη.

praeter-ēo, īi, ītum, īre, παρέρχομαι, ἀφήνω ἀμνημόνευτο.

praeterībo, βλ. praetereo.

praeterquam, ἐπίρρ., ἐκτός. prae-
terquam quod ἐκτός ὅτι.

praetor, ὄρις, ἀ., (πραΐτορας),
στρατηγός (τό ἀνώτατο πολιτικό
ἀξίωμα στήν ἐπαρχία).

praetūra, ae, στρατηγία.

præces, γεν. precum (στόν πληθ.)
δέηση, παράκληση.

præmo, pressi, pressum, 3. (πιέ-
ζω), καταδιώκω (μέ πείσμα).
2) premor valetudine βασανί-
ζομαι ἀπό τήν ἀρρώστια, παλεύω
μέ τήν ἀρρώστια.

pretium, ii, οὐδ., (τιμή). 2) χρή-
ματα.

(prex), βλ. preces.

pridie, ἐπίρρ., τήν προηγούμενη
(ἡμέρα), τήν παραμονή. pridie
Kal(endas) Apriles μιά μέρα πρίν
ἀπό τίς Καλένδες τοῦ Ἀπριλίου
(31 Μαρτίου).

primo, ἐπίρρ., πρῶτα πρῶτα, στήν
ἀρχή.

primum = primo.

primus, πρῶτος.

princeps, cīpis, ἀ., (ἄρχοντας),
πρῶτος Hm 3, 3. 2) ἀρχηγός,
ἐπικεφαλῆς Hn 2, 6. ἡγεμόνας
A 20, 5. 3) μέγας, σπουδαῖος,
ἔξοχος A 17, 3. πληθ. principes
οἱ πρόκριτοι (πολίτες), οἱ μεγά-
λοι Hn 9, 3. A 3, 1. 4) principes
οἱ μεγάλοι πολιτικοί ἄντρες A 16,
4. 19, 2.

principātūs, ūs, ἀ., ἡ πρώτη τά-

ξη, τά πρωτεῖα A 5, 4. (κυρίως
στή δημόσια ζωή) C 2, 2.

prior, ἀ., καί θ., prius, οὐδ., (γεν.
priōris) συγκρ. πρότερος.

pristinus, πρότερος.

prius, ἐπίρρ. συγκρ. προηγούμενος.

priusquam, σύνδ., πρίν ἤ, πρίν.

privātus, i, ἀ., ὁ ἰδιώτης (χωρίς
δημόσιο ὑπόρρημα).

privignus, i, ἀ., ὁ πρόγονος, (ὁ
προγονός).

pro, πρόθ. μέ ἀφαιρ.: κατά + αι-
τιατ. sé σχέση μέ...

probabilis, e, (εὐλογος, πιθανός).
2) δόκιμος.

probo, 1. (δοκιμάζω). 2) ἐπιδο-
κιμάζω, ἐγκρίνω.

procuratio, ōnis, (ἐπιμέλεια). 2)
διοίκηση, δημόσια ὑπηρεσία.

pro-cūro, 1. negotia φροντίζω γιά
τίς ὑποθέσεις.

proditus, βλ. prodo.

pro-do, didi, dītum, 3. (προσφέ-
ρω) 2. memoriae (δοτ.) παρα-
δίδω κάτι στή μνήμη (στήν ιστο-
ρία, στους μεταγενέστερους). me-
moriam prodita est εἶδηση δια-
δόθηκε.

pro-dūco, 3. (προάγω). 2) dolo
(ἀφαιρ.) in proelium μέ δόλο
παρασύρω sé μάχη.

productus, βλ. produco.

proelium, ii, οὐδ., (συμπλοκή).

2) μάχη. navale proelium (ναυ-
τική μάχη), ναυμαχία.

profectus, βλ. proficiscor.

professus, βλ. profiteor.
 proficiscens (αντί profectūrus =
 αυτός πού πρόκειται νά πορευθεῖ
 Hn 2, 3. βλ. proficiscor.
 pro-ficiscor, fectus sum, profi-
 cisci, 3. ἀποθ. πορευόμαι. Hn 2,
 3. βαδίζω ἐναντίον 5, 1. 8, 1.
 in castra στό στρατόπεδο (στόν
 πόλεμο), ἐκστρατεύω.
 profiteor (pro-fāteor), fessus
 sum, 2. ἀποθ. ὁμολογῶ, λέγω.
 pro-fligo, 1. καταβάλλω, κατανικῶ.
 pro-flūgio, 3. (προφεύγω). 2) do-
 mo φεύγω ἀπό τήν πατρίδα.
 progressus, ūs, ἀ., πρόοδος, προ-
 κοπή.
 pro-hibeo (pro-hābeo), būi, bī-
 tum, 2. ἐμποδίζω. transitū (ἀ-
 φαιρ.) ἐμποδίζω τή διάβαση.
 prolābor, lapsus sum, lābi, 3.
 ἀποθ. ὀλισθαίνω πρὸς τά ἐμπρός.
 2) εἶμαι ἔτοιμος νά καταρρεύσω.
 pro-mitto, 3. ὑπόσχομαι, δίνω ὑπό-
 σχεση.
 pro-nuntio, 1. ἀνακηρύσσω. 2)
 ἀπαγγέλλω, ἀπομνημονεύω.
 1. propāgo, 1. διαδίδω, (μεταφυ-
 τεύω). 2) fines imperii ἐπεκτεί-
 νω τά σύνορα τοῦ βασιλείου.
 2. propāgo, gīnis, (βλάστημα ἀμ-
 πελιοῦ). 2) πληθ. γενεαλογία (οἰ-
 κογένειας), γενεαλογικό δέντρο,
 (στέμμα οἰκογενειακό).
 propatūlum, i, οὐδ., (κυρ. μέρος
 πού ἐκτίθεται στά μάτια ὄλων),
 προαύλιο, αὐλή.

propĕrē, ἐπίρρ., γρήγορα, βιαστικά.
 propinquus, αυτός πού εἶναι κοντά.
 propius, ἐπίρρ., (συγκρ. τοῦ prope
 κοντά) σέ αἰτ., πτώση πιό κοντά.
 pro-pōno, 3. (προτίθημι). 2) quaes-
 tionem προβάλλω (προτείνω)
 ζήτημα. remedia προτείνω (ὀρί-
 ζω) φάρμακα.
 propositum, i, οὐ., (τό προκειμε-
 νο), σκοπός.
 propter, πρόθ. (μέ αἰτ.) ἐξαιτίας,
 γιά + αἰτ.
 pro-rumpo, rūpi, ruptum, 3.
 (ἐξορῶ). 2) tanta vis meridi
 prorūpit ἡ ἀρρώστια ἐκδηλώθηκε
 μέ τόση ἔνταση.
 pro-sēquor, 3. ἀποθ. προπέμπω.
 prosperitas, ātis, εὐτυχία A 19,
 3. prosperitas valetudinis εὐρω-
 στία, πολύ καλή ὑγεία.
 pro-spīcio (pro-spēcio), spexi,
 spectum, 3. (προβλέπω). 2) βλέ-
 πω μακριά, παρατηρῶ.
 pro-ut, ἐπίρρ., « καθ' ὅ », διότι,
 ὅπως, ὅπως ἀκριβῶς.
 providĕo, 2. (προνοῶ) 2. φροντί-
 ζω, ἐπινοῶ τέχνασμα.
 provincia, ae, ἐπαρχία.
 proximus, ὑπερθ. (τοῦ propior),
 ἐγγύτατος, πλησιέστατος Hn 11,
 4. 2) προσεχῆς Hn 3, 2.
 prudentia, ae, εὐφυΐα, πρόνοια,
 περίσκεψη, ψυχραιμία 2) τέχνα-
 σμα Hn 11, 7.
 publico, 1. (κάνω κάτι δημόσιο).
 2) bona δημεύω τήν περιουσία.

publicē, ἐπίρρ., (δημόσια). 2) στό ὄνομα τῆς πολιτείας A 3, 1. μέ δημόσια ἀπόφαση, ἐπίσημα Hn 3, 1. 3) γιά λογαριασμό τοῦ δημοσίου. A 2, 4. 3, 1.

publicus, δημόσιος, κρατικός.

puer, ἔρι, ἄ., παιδί, νέος. 2) δοῦλος (ἄσχετα ἀπό ἡλικία, πρβ. «παιδί», «γκαρσόν») Hn 12, 4. 12, 5. A 13, 5.

puerilis; e, παιδικός.

pueritia, ae, παιδική ἡλικία.

puerulus, i, ἄ., μικρό παιδί.

pugna, ae, μάχη, πόλεμος.

pugno, 1. πολεμῶ. pugno pugnam κάνω πόλεμο, μάχη. hac pugna pugnatā ὅταν ἐγινε αὐτή ἡ μάχη, (ἔστερα ἀπ' αὐτή τή μάχη).

pulchrē, ἐπίρρ., καλά, ἐπιδέξια.

pullulo, 1. ([βλασταίνω] φουντώνω (λέγεται γιά τούς βλαστούς τῶν δέντρων καί γιά τούς νεοσσοῦς). 2) διαδίδομαι.

pulsus, βλ. pello.

puppis, is, θ., πρύμνη.

puris, γεν. τοῦ pus.

pus, puris, οὐδ., πύο.

puto, 1. νομίζω.

Q

quā, ἐπίρρ., (ἐννοεῖται viā ἢ parte ἀπ' τόν ὁποῖο δρόμο, ἀπ' τό ὁποῖο μέρος) ὅπου.

quācumque, ἐπίρρ., ὁπουδήποτε.

quaero, sīvi, sītum, 3. ζητῶ, θέλω.

Hn 11, 2. 2) quaero ab aliquo ρωτῶ κάποιον, ζητῶ νά μάθω ἀπό κάποιον.

quaesivī, βλ. quaero.

qualis, e, ὅποιος. hoc quale sit αὐτό ὀτιδήποτε (κι ἄν) εἶναι, ὀποιαδήποτε σπουδαιότητα — ἢ σημασία — (κι ἄν) ἔχει.

quaestio, ōnis, ζήτημα.

quaestor, ōris, ἄ., ταμίας.

quam, ἐπίρρ., παρά, ἀπό, ἀπ' ὅσο (μετά ἀπό τά συγκριτικά καί τό alius) clarius quam possent λαμπρότερα ἀπ' ὅσο θά μπορού-

σαν A 1, 3. 2) aliud acroāma quam (ἀντί praeter = ἔξω) anagnostem ἄλλο ἄκουσμα ἔξω ἀπό τό ἄκουσμα τοῦ ἀναγνώστη. 3) μαζί μέ ὑπερθετικά: quam plurimas... serpentes ὅσο γίνεται πιό πολλά... φίδια Hn 10, 4.

quamdiu, ἐπίρρ., ὅσον καιρό Hn 5, 4. 13, 3. A 3, 2. 20, 1.

quamquam, σύνδ., ἄν καί. 2) ἀλλ' ὅμως, ἐντούτοις, ἄλλωστε A 16, 2. 20, 1.

quam-vis, σύνδ. (ὅσο θέλεις). 2) κι ἄν.

quanto, ὅσο. tanto-quanto τόσο— ὅσο.

quantum, οὐσ. οὐδ. καί (αἰτ. ἐνικοῦ) ὡς ἐπίρρημα, ὅσο A 19, 1.

quantus, πόσος A 20, 5. 2) πόσο
μεγάλος Hn 5, 4.

quā-re, επίρρ., γ' αὐτό (ἔνεκα,
ἔθεν). Στό «Βίος τοῦ Κάτωνος»
(2,3) εἶναι χωριστά, γιατί εἶναι
δύο λέξεις.

quā-re = ut eā re.

quartus, τέταρτος.

quaterni, nae, na (γεν. quater-
num), ἀπό τέσσερες (τέσσερες-
τέσσερες).

que, ἐγκλ., (τε) καί. 2) ἀλλά Hm
1, 2.

quemlibet, αἰτ., τοῦ quilibet.

quēo, quīvi, —, (quīre), (μέ ἄρ-
νηση καί ἀπρμφ.) μporō.

querimonia, ae, παράπονο (γκρί-
νια), ἀφορμή γιά παράπονα.

qui, quae, quod, ἄντων. ἀναφ.,
ὁποῖος, ὁποῖα, ὁποῖο Hm 1, 5.
Hn 3,1. 5,4. 7,3. 8,4. 11,3. C 3,4.
A 1,4. 2,5. 3,1. 5,4. 6,5. 14,3.
15,3. 16,3. 17,2. 18,3. 18,5. 20,3.

2) ἀντί γιά συνδ. qui = et is ἢ
sed is ἢ is autem ἢ is enim ἢ
is igitur, cuius = huius enim
γιατί αὐτοῦ A 2, 2. quā = et eā
A 15,2. quibus = iis igitur A
18,4.— Μέ ὑποτ. α) γιά νά δη-
λώσει τό ἀποτέλεσμα : qui = ut
is ὥστε αὐτός Hn 5,4. 11,3. A
5,1. 5,4. 14,2. 18,2. β) γιά νά
δηλώσει σκοπό : qui = ut is προ-
κειμένου αὐτός νά... Hn 7,2. 7,5.
7,7. 12,2. C 2,3. γ) γιά νά δηλώ-
σει αἰτία : qui = cum is ἐπειδή

αὐτός Hn 1,3. 12,2. A 6,4.

quicquam, βλ. quisquam.

quidem, επίρρ., βέβαια, πράγματι.
2) τουλάχιστον A 14,1.

quilibet, quaelibet, quodlibet (ὡς
ἐπίθετο ἢ quidlibet ὡς οὐσιαστι-
κό) ὅποιος θέλει, ὅποιοσδήποτε,
ὁ καθένας, ὅποιος τύχει. quem-
libet amplissimum triumphum
ὅποιοσδήποτε μεγαλοπρεπέστατο
θρίαμβο.

quin, σύνδ., ὅποιος δέν, ὥστε δέν,
ὅποιος (ὥστε) νά μή... 2) χωρίς
νά A 2,2. 20,1.

quini, ae, a, (γεν. quinum), πέν-
τε - πέντε, ἀπό πέντε.

quinque, πέντε.

quinquie(n)s, πέντε φορές.

quintus, πέμπτος.

quis, quid ποιός; ποιό; Hn 12,5.
A 17,1. 18,3.

quisquam, quidquam (ἢ quic-
quam), γεν. cuiusquam, δοτ.
cuiquam, ποιός, ποιό.

quisque, quaeque, quidque (ὡς
οὐσιαστικό καί quodque ὡς ἐπί-
θετο), καθένας χωριστά, ὅποιοσδή-
ποτε, ὁ καθένας.

quisquis, quidquid, (ἢ quicquid)
ὅποιος, ὅποιοσδήποτε.

quīvi, βλ. queo.

quō, επίρρ., ὅπου, σέ ὅποιο μέρος
Hn 9,1. 2) γιά νά ἐνισχυθεῖ τό
συγκριτικό : quo magis Hn 10,
2.

quod, σύνδ., μέχρι, ὅσο (χρόνο).

- quod, γιατί, επειδή. 2) quod nisi
 ἄν δέν.
- quodam - mōdo, ἐπίρρ., κατά κά-
 ποιο τρόπο.
- quoniam, σύνδ., επειδή (βέβαια),
 επειδή (τώρα πιά), επειδή (λοι-
 πόν).
- quodque, ἐπίρρ., επίσης, και, ἀκό-
 μη. 2) tum quoque ἀκόμη τώρα
 (αὐτὴν τὴ στιγμή).
- quotannis, (κυρ. ἀφαιρ. τοῦ quot
 anni = ὅσα χρόνια εἶναι), ἐπίρρ.,
 κάθε χρόνο.
- quotienscumque, ἐπίρρ., (και)
 κάθε φορά πού, (και) ὅσες φο-
 ρές, ὅποτεδήποτε.

R

- ratio, ὄνις (λογαριασμός). 2)
 σχέδιο, δρόμος, μέσο Hn 10, 3.
 3) (λογικός και φρόνιμος) ὑπο-
 λογισμός, μετρημένη και λογική
 χρησιμοποίηση τοῦ χρήματος A
 14, 3.
- ratus, βλ. reor.
- recēpi, βλ. recipio.
- re-cīpio (re και cāpio), cepi,
 ceptum, 3. (ἀναλαμβάνω). 2)
 με ἐπανερχομαι, ξαναγυρίζω Hn
 11, 2. 3) ὑποχωρῶ Hn 11, 4.
- re-cūso (re και causa = δέ δέ-
 χομαι, ἀρνοῦμαι), 1. illud re-
 cusavit ne postularent ἀρνήθη-
 κε (δέ θέλησε) νά ἀπαιτήσουν,
 ἀπέκρουσε τὴν ἀπαίτησή τους ἐ-
 κείνη γιά..., τό μόνο πού παρακά-
 λησε ἦταν νά μὴν...
- reddīdi, βλ. reddo.
- red-do, dīdi, dītum, 3. δίνω πίσω,
 ἐπιστρέφω κάτι Hn 7, 2. 2) ἐπα-
 νορθῶν Hm 2, 5. 3) κάνω Hn
 2, 1. A 19, 4.
- red-ēo, īi, ītum, īre, ἐπιστρέφω.
 2) numquam in gratiam redeo
 ποτέ δέν ξαναγυρίζω σέ καλή φι-
 λική συνεννόηση (συμφιλίωση),
 ποτέ δέ συμφιλιώνομαι (δηλαδή
 ποτέ δέ φιλονίκησα).
- redīi, βλ. redeo.
- redītus, ūs, ā., (ἐπιστροφή). 2)
 κέρδος, ἔσοδο, εἰσόδημα.
- re-fēro, rettūli, relātum, referre
 me ἀποσύρομαι, ξαναγυρίζω στό
 λιμάνι (ἐπαναπλέω).
- re-fīcio (re και fācio), feci, fec-
 tum, 3. (ξανακάνω). 2) res re-
 ficiuntur τά πράγματα (οἱ συν-
 θῆκες) βελτιώνονται (καλυτερεύ-
 ουν), ἡ κατάσταση τῶν πραγμά-
 των βελτιώνεται. 3) ἐπισκευάζω
 A 20, 3.
- regnum, i, οὐδ., βασιλείο.
- relictum, βλ. relinquo.
- religiōse, ἐπίρρ., (μέ θρησκευτική
 εὐλάβεια), μέ συνειδητὴ περισκε-
 ψη.
- relinquo, līqui, lictum, 3. ἀφήνω.
 scriptum (οὐδ. μτχ.) ἀφήνω γρα-

- πτώσ, ἀναγράφω, ἐξιστορῶ (= memoriae prodo [βλ. prodo]).
 2) arma καταθέτω τὰ ὅπλα.
 reliqui, ōrum, ἄ., οἱ ὑπόλοιποι, τὰ λείψανα Hn 6, 4. reliqua τὰ λοιπά A 19, 1. 3) nihil reliqui facio, βλ. facio.
 reliquus, ὑπόλοιπος. 2) οὐσ., βλ. facio A 21, 5.
 remediūm, ii, οὐδ., φάρμακο, (γιατρικό).
 re-mīgro, 1. ἐπανερχομαι (ξαναγυρίζω).
 re-mitto, 3 (διώχνω). 2) ἀποδίδω, ἀπολύω.
 remōtus, βλ. removeo.
 re-mōnēo, mōni, mōtum, 2. ἀπομακρύνω Hn 2, 4. 2) ἀποκρούω, ἀπωθῶ Hm 2, 4. 3) ἐξουδετερώνω, βγάζω ἀπὸ τῆ μέση Hn 10, 3.
 re-nōno, 1. ἀνανεώνω.
 re-nuntio, 1. ἀναγγέλλω.
 rēor, rātus sum, rēri, 2. ἀποθ., νομίζω. ratus (μτχ. πρκμ. μέσημασία ἐνεστώτα), νομίζοντας, μέ τήν ιδέα ὅτι.
 repentē, ἐπίρρ., ξαφνικά, ἀπροσδόκητα.
 repentīnus, ξαφνικός, ἀπροσδόκητος.
 re-pērio, reppēri, repertum, 4. ἀνευρίσκω Hn 11, 3. 2) βρίσκω C 3, 2. causam bellandi βρίσκω αἰτία γιὰ νά πολεμῶ (τοῦ πολέμου).
 repro, psi, ptum, 3. (ἔρω). 2) βαδίζω ἔρποντας (ἀντίθετο eo).
 re-rōno, 3. καταθέτω (ὡς περισσευμα).
 reppēri, βλ. reperio.
 re-prīmo, pressi, pressum, 3. κρατῶ, σταματῶ κάτι.
 requiro (re-quaero), quisivī, quisitum, 3. ζητῶ πληροφορίες (γιὰ κάτι).
 rēs, rēi, I. πράγμα, in omnibus rebus σέ ὅλα τὰ πράγματα, σέ καθετί. Συχνά γιὰ νά γίνεи περιγραφή προηγούμενης ἔννοιας ἢ προτάσεως C 2, 3. Hn 1, 3. 7, 7. A 16, 3. 2) πράγματα, συνθήκες, σχέσεις Hn 1, 4. 3) αἰτία, ἀφορμή, μέσο C 2, 2. 3, 3. A 21, 1. 4) ἐπιχείρηση (ἐργολαβία) A 6, 3. 5) πληθ. res τὰ χρήματα, ἡ περιουσία Hn 10, 1. res familiaris, βλ. familiaris. 6) τὰ ἄριστα (πράγματα) A 13, 1. βλ. utor 7) res domesticae οἰκιακές ὑποθέσεις. 8) res mandata αὐτό πού ζητήθηκε, ὑπόθεση γιὰ τήν ὁποία παρακαλεῖται κάποιος. II. πράξη, ἔργο Hn 11, 6. C 3, 4. A 18, 2. 17, 1. Ἰδίως πολεμικά ἔργα. C 3, 3 res gestae πράξεις, γεγονότα, κατορθώματα, res maximae κυριαρχική ἐξουσία, ὑψιστή δύναμη. III. res Graecae, res Italicae ἱστορία ἑλληνική, ἱστορία ρωμαϊκή ἢ τῶν ἰταλικῶν πόλεων.
 res-pública (γεν., δοτ. rei pu-

blicae, αἰτ. rem publicam, ἀφαιρ. re publicā), τό κοινό, ἡ πολιτεία, τό κράτος. C 2, 2. 2, 4. A 3, 2. 6, 2. e re publica (σύμφωνα μέ (= γιά) τό συμφέρον τῆς πολιτείας A 6, 2. 2) ἡ πολιτική, ἡ πολιτική ζωή A 6, 1. βλ. versor.

re-scisco, scīvi ἢ scīi, scītum, 3. πληροφοροῦμαι, μαθαίνω.

re-servo, 1. me διατηρῶ (διαφυλάττω) τόν ἑαυτό μου (στή ζωή).

re-sisto, stīti, (stītum), 3. ἀντιστέκομαι Hn 3, 1. 5, 4. 2) ne (μέ ὑποτακτ.) ἀντιτείνω νά μή...

re-spondēo, spondi, sponsum, 2. ἀνταποκρίνομαι. mihi responderetur μοῦ δίνεται ἀπάντηση (ἀπαντοῦν), λαβαίνω ἀπάντηση.

responsum, i, οὐδ., ἀπόκριση, ἀπάντηση.

restīti, βλ. resisto.

re-stītuo (re-stātuo), tūi, tūtum, 3. ξαναφτιάχνω, 2) ξαναποκτῶ (κερδίζω πάλι).

re-tīnēo, tinūi, tentum. 2. (δέν ἀφήνω νά φύγει). 2) παρατείνω. sensit... neque sibi diutus vitam esse retinendam κατάλαβε (ἀντιλήφθηκε)... ὅτι δέν ἔπρεπε νά παρατείνει τή ζωή του περισσότερο. 3) (γνωρίζω νά) διατηρῶ

A 20, 5.

rettūli, βλ. refero.

revertor, reversus sum καί (reverti), reverti, 3. ἀποθ. ἐπιστρέφω.

renōco, 1. ἀνακαλῶ. patriam defensum (ἀ' ὕπτιον) revocatus ἀνακληθήκε γιά νά ὑπερασπίσει τήν πατρίδα.

rex, regis, ἄ., βασιλιάς. 2) reges (βασιλεῖς) (τό πιό μεγάλο ἀξίωμα πού εἶχαν στήν Καρχηδόνα οἱ δύο ἀνώτατοι ἄρχοντες), σφύεται (στή γλώσσα τῶν Καρχηδονίων schofet).

rīsus, ūs, ἄ., γέλιο, καγχασμός.

robustus (δρύνος). 2) opibus (ἀφαιρ.) minus esse robustum ἔβλεπε ὅτι δέν ἦταν τόσο ἰσχυρός σέ δύναμη, ἔβλεπε ὅτι δέν εἶχε ἀρκετές δυνάμεις.

rogātū, (ἀφ. τοῦ rogātus, αἴτηση) μέ γεν. = μέ τήν παράκληση (κάποιου).

rogo, 1. (ρωτῶ). 2) παρακαλῶ, ζητῶ παρακλητικά (πρβ. τό ρῆμα τοῦ Εὐαγγελίου « ἐρωτῶ » = παρακαλῶ) Hn 7, 3. παθ. quid quid rogabatur ὅ,τι τόν παρακαλοῦσε κανεῖς A 15, 1.

ruber, bra, brum, κόκκινος.

rusticus, ἀγροτικός.

S

sacrificio, 1. θυσιάζω.

saepē, ἐπίρρ., πολλές φορές (πολ-

λάκις).

sāl, sālis, ἄ., (ἀλάτι). 1) καλα-

σθησία (γοῦστο), 2) κομψότητα.
saltus, ūs, ἄ., βουνό δασωμένο,
δρυμός Hn 3, 3, 4. Πληθ.
ὑψώματα πού σχηματίζουν στενό,
στενό πέρασμα, στενές διαβάσεις
Hn 4, 3.

salus, ūtis, σωτηρία 2) ἀνάρρω-
ση (ἀπό ἀρρώστια) A 21, 6.
salutāris, e, σωτήριος.

sancio, nxi, nctum, 4. (ἐπικυρώ-
νω, π.χ. νόμο). 2) necessitudi-
nem (καθιερώνω), συνδέω, κάνω
ἀκόμα πιό στενούς τούς δεσμούς
τῆς συγγένειας.

sanctus, ierós, ὑπερθ. sanctissi-
mus : αὐτός πού θεωρεῖται πολύ
ιερός.

sano, 1. θεραπεύω.

sapientia, ae, φρόνηση, σύνεση.
sarmentum, i, οὐδ., (κλώνος, βλα-
στός) πληθ. δέσμη ἀπό φρύγανα,
φρύγανα.

satis, ἐπίρρ., ὡς ἐπίθ. ἢ οὐσ. 1)
ἀρκετός, hoc unum satis erit
dictum (hoc unum dictum erit
satis) τοῦτο μόνο ἂν λεχθεῖ θά
εἶναι ἀρκετό. 2) ἀρκετά, ἀρκετό,
satis habeo μέ ἀπρμφ. ἐνεστώ-
τα = ἀρκοῦμαι (εἶμαι εὐχαριστη-
μένος) νά...

satis- fācio, 3. (κάνω κάποιον
ϊκανό). 2) μέ αἰτιατ. καί ἀπρμφ.
= πείθω κάποιον ὅτι..., δίνω ἐ-
παρκή ἐξήγηση ὅτι...

saucius, πληγωμένος, τραυματισμέ-
νος.

scapha, ae, σκάφη, μικρή βάρκα.
scilicet, ἐπίρρ., (ἐκ τοῦ sci[re]
licet εἶναι δυνατό νά πληροφορη-
θεῖ) δηλαδή, δηλονότι.

scio, scivi καί scii, scitum, 4.
ξέρω, γνωρίζω.

scribo, psi, ptum, 3. γράφω· a-
liquid de pace scriptum est γρά-
φτηκε κάτι γιά τήν εἰρήνη· (τό
περιεχόμενο τοῦ ἐγγράφου ἀφο-
ροῦσε στή σύναψη τῆς εἰρήνης).
scribo alicui ἢ ad aliquem γράφω
σέ κάποιον. scriptum, βλ. scribo
καί relinquo.

secum = cum se, μαζί σου, μαζί
τους κτλ.

secundus (ἀπό τό sequor ἀκο-
λουθῶ), δεύτερος. 2) εὐνοϊκός.
secundā fortunā μέ καλή τύχη,
μέ καλές συνθῆκες.

secutus, βλ. sequor.

sed, σύνδ., ἀλλά.

se-dēcim, δεκαέξι.

se-grēgo. 1. ἀποκλείω.

se-iungo (προφ. sejungo), nxi,
nctum, 3. διαχωρίζω, ὀρίζω.

semel, ἐπίρρ. ἀριθμ., μιά φορά.

semper, ἐπίρρ., πάντοτε.

senatus, ūs, ἄ., σύγκλητος. 2) ἡ
ἀκρόαση στή σύγκλητο Hn 7, 6.
senatus populusque Romanus ἡ
ρωμαϊκή κυβέρνηση, τό ρωμαϊκό
κράτος (ἡ βουλευτική καί νομο-
θετική ἐξουσία τῆς Ρώμης).

senectus, ūtis, τά γερατιά ἢ summa
senectus τά πιό βαθιά γεράματα.

senex, senis (από τό sen[ic]is),
 γέροντας, ηλικιωμένος, σε βαθιά
 γεράματα C 3, 3. A 16, 1. 2)
 συγκρ. senior γερωντότερος C 3,2.
 sēni, δοτ. ένικού τοῦ senex A 16,1.
 sēni, sēnae, sēna, ἔξι-ἔξι, από ἔξι,
 ἔξι A 2, 6.
 sensi, βλ. sentio.
 sententiā, ae, γνώμη. 2) ex sen-
 tentiā σύμφωνα μέ τή γνώμη,
 σύμφωνα μέ τήν ἐπιθυμία (κατ'
 εὐχήν, ἐπιτυχῶς).
 sentio, sensi, sensum, 4. αισθά-
 νομαι A 21, 4. 2) ἀντιλαμβάνομαι,
 έννοῶ Hn 2, 2.
 separatim, ἐπίρρ., ιδιαίτερα, (ξε)-
 χωριστά.
 sepēlio, pelīvi, pultum, 4. θάβω,
 ένταφιάζω.
 septem, ἑπτά.
 septuagesimus, ἑβδομηκοστός.
 septuaginta, ἑβδομήντα A 21, 1.
 sepultus, βλ. sepelio.
 seque (se καί -que = et se)
 Hn 11, 7.
 sēquor, secūtus sum, sēqui, 3.
 ἀποθ. ἀκολουθῶ. castra alicuius
 ἀκολουθῶ τό στρατόπεδο κάποιου,
 ἐκστρατεύω μαζί μέ κάποιον. ali-
 quem in provinciam (ὡς βοη-
 θός) συνοδεύω κάποιον πού πρό-
 κειται νά ἀναλάβει τή διοίκηση
 ρωμαϊκῆς ἐπαρχίας.
 sermo, ōnis, ἄ., (ὁμιλία, λόγος).
 2) γλώσσα. Graeco sermone μέ

ἑλληνικό λόγο, ἑλληνικά, (ἑλλη-
 νιστί).
 serpens, ntis (ένν. bestia), φίδι,
 (γεν. πληθ. serpentium).
 serviō, īvi, ītum, 4. (εἶμαι ἢ
 ὑπηρετῶ ὡς δοῦλος). 2) paci
 ὑπηρετῶ τήν εἰρήνη (στρέφω ὅλη
 τήν προσοχή μου σε... , ἐργάζο-
 μαι γιά τήν εἰρήνη, θέτω τόν
 ἑαυτό μου στήν ὑπηρεσία τῆς εἰ-
 ρήνης). 3) μεριμνῶ, φροντίζω,
 λαμβάνω πρόνοια γιά... A 6, 5.
 serviundum, ἀντί serviendum, βλ.
 servio.
 servūlus, i, ἄ. (τό ὑποκοριστικό
 περιφρονητικά), δοῦλος.
 sestertius, īi, ἄ., (από τό semis
 [= semi -as ἡμισσάριον] καί
 tertius ένν. nummus τρίτο ἡμι-
 σσάριο, δύο καί τό τρίτον ἡμισυ
 = τρίτο ἡμισσάριο, πέντε ἡμισσ-
 σάρια, δηλ. τρία παρά μισό = 2¹/₂
 ἄσσάρια). Σηστέρτιος, ρωμαϊκό
 ἀσημένιο νόμισμα πού ἀργότερα
 εἶχε ἀξία 4 ἄσσάρια, περίπου
 0,25 τῆς προπολεμικῆς δραχμῆς.
 2) sestertium, īi, οὐδ., (ἰδίως
 γεν. πληθ. τοῦ sestertius ἀντί
 centēna milia sestertium [=
 sestertiorum] μέ ἀριθμ. πολλα-
 πλασιαστικό ἐπίρρημα = 100.000
 σηστέρτιοι, περίπου 25.000 δρχ.).
 Σύμφωνα μέ αὐτά in sestertio
 centie (n) s = (ἀφοῦ εἶναι γνω-
 στό ὅτι sestertium = 100.000,
 in sestertio centie (n) s εἶ-

- ναι 100.000 σηστ. \times 100 = 10.000.000 σηστ.) περ. 2.500.000 δρχ., in sestertio vicie (n) s (εἰ- ναι 100.000 σηστ. \times 20 = 2.000.000 σηστ.) περ. 500.000 δρχ., βλ. in γ).
- setius (και secius συγκρ. τοῦ secus = διαφορετικά ἄλλιῶς ἀπ' ὅ,τι πρέπει), ἐπίρρ., λιγότερο. neque eo setius = καθόλου ὅμως λιγότερο.
- sevērē, ἐπίρρ., αὐστηρά.
- severitas, ātis, αὐστηρότητα, σοβαρότητα.
- sex, ἕξι.
- sexaginta, ἑξήντα.
- si, σύνδ., ἐάν, ἄν.
- sic, ἐπίρρ., ἔτσι, ἀφοῦ ἔτσι ἔχουν τὰ πράγματα. 2) τόσο πολύ, τόσο A 1, 4. 3) τόσο μόνο, μέ τόν ὄρο... A 6, 4.
- significo, 1. δηλώνω, φανερώνω.
- signum, i, οὐδ., συνθηματικό σημεῖο, σημάδι, ἀπόδειξη, τεκμήριο. 2) signum pugnae τό σημάδι γιά τήν ἔναρξη τῆς μάχης.
- silva, ae, (δάσος). 2) κῆπος μέ δέντρα, (πάρκο).
- similitudo, dīnis, ὁμοιότητα.
- simul, ἐπίρρ., μαζί Hn 6, 4, 2) συγχρόνως Hn 2, 4. 7, 2. 9, 5. 13, 3.
- simūlo, 1. (συμπεραίνω, ἀντιλαμβάνομαι). 2) προσποιοῦμαι, κἀμόνομαι.
- simultas, ātis, (ἄμιλλα). 2) ἔλ-
- λειψη ὁμόνοιας, διχόνοια, διαφω- νία, παρεξήγηση.
- sine, προθ. μέ ἀφαιρ. = χωρίς.
- singulāris, e (μοναδικός). 2) ἑξαι- ρετικός, αὐτός πού διαφέρει ἀπό ὅλους.
- singūli, ae, a, καθένας, in sin- gulos menses κάθε μήνα, μηνι- αίως. singulis (δοτ.) στὸν καθέ- να, (κ α τ ἄ κ ε φ α λ ῆ ν).
- socer -eri., πεθερός.
- societas, ātis, (κοινωνία). 2) συμ- μαχία.
- solēo, solitus sum, 2. (ρῆμα ἡμι- αποθετικό), ἔχω τή συνθήεια, συνηθίζω.
- solitus, βλ. soleo.
- soll -ers, rtis, (sollus [= to- tus] και ars), ἐμπειρος, ἐπι- δέξιος.
- solum, ἐπίρρ., μόνο.
- solvo, lvi, lūtum, 3. λύνω. naves τὰ πλοῖα (τὰ μέρη τῆς πρύμνης τῶν πλοίων), σηκώνω τίς ἄγκυ- ρες, σαλπάρω, ἀποπλέω. 2) epi- stulam ἀνοίγω («λύω») τήν ἐπι- στολή.
- soror, ōris, ἀδερφή.
- sors, sortis, κληρος C 2, 1. non pro sortis necessitudine ὄχι σύμ- φωνα μέ τό στενὸ δεσμό (τήν ὑπηρεσιακὴ σχέση), πού ὁ κλη- ρος εἶχε ὀρίσει (μεταξὺ τους).
- sortē, ἀφαιρ. τοῦ sors.
- specimen, mīnis, οὐδ., (δεῖγμα). 2) ἀπόδειξη, τεκμήριο.

sperārat = speravērat, βλ. spero. spēro, 1. (από τό spes), ἐλπίζω. spēs, spēi, ἐλπίδα. 2) ἰδιοτελεῖς σκοποί A 6, 5.

splendīdē, ἐπίρρ., λαμπρά, (μέ λαμπρότητα).

splendīdus, λαμπρός, αὐτός πού ζεῖ μέ ἀξιοπρέπεια, πού ἔχει ἀξιοπρεπές παρουσιαστικό.

sponsālia, ium, οὐδ., πληθ. μνηστεία, ὑπόσχεση γάμου, ἀρραβῶνες.

statim, ἐπίρρ., ἀμέσως, εὐθύς.

statūa, ae, ἀνδριάντας, ἀγαλμα.

statūo, ūi, ūtum, 3 (στέκομαι).

2) ἀποφασίζω.

stipendium, ii, οὐδ., (φόρος) ἀπό τό stips [τό κέρμα πού τό προσφέρουν. ἔρανος | καί pendo = πληρώνω]. 3) (καθημερινός) στρατ. μισθός.

stirps, rpis, (στέλεχος). 2) ἡ πρώτη γενεαλογική καταγωγή, γένος, γενιά.

sto, stēti, stātum, 1. στέκομαι.

pari fastigio (ἀφαιρ.) στέκομαι στό ἴδιο (στό ὅμοιο) κοινωνικό ἐπίπεδο (βαθμός). 2) mihi stat + ἀπρμφ. = ἔχω σταθερή ἀπόφαση νά... (εἶμαι ἀποφασισμένος).

studēo, dūi, —, 2. (σπουδάζω).

2) εἶμαι πρόθυμος, ἐπιθυμῶ, προσπαθῶ, (κοιτάζω νά...).

studiōsus. (ἐπιμελής). 2) studio-sus litterārum αὐτός πού ἀσχο-

λεῖται μέ τά γράμματα, φίλος τῶν γραμμάτων, φίλος τῶν ἐπιστημῶν. studium, ii, οὐδ., σπουδή, ζήλος

A 1, 4. 2) studia principum οἱ τάσεις (οἱ προσπάθειες, κομματικοὶ ἀνταγωνισμοί), τά πολιτικά πάθη τῶν μεγάλων ἀνδρῶν A 16, 4. 3) (πληθ.) ἡ διαρκῆς καί μέ μεγάλη θέληση ἀπασχόληση τοῦ νοῦ σέ κάτι. studia litterārum ἡ σοβαρὴ ἀπασχόληση μέ τά γράμματα (τίς ἐπιστῆμες). 4) οἱ σπουδές, οἱ κλίσεις (κάποιου ἀνθρώπου) A 2, 2.

stultē, ἐπίρρ., κουτά, ἀνόητα.

suavitas, ātis (γλυκύτητα). 2)

suavitas oris atque vocis γλυκύτητα τοῦ λόγου καί τῆς φωνῆς (τοῦ τόνου τῆς φωνῆς) A 1, 3. πρβ. τό γαλλ. diction.

sub, πρόθ. μέ ἀφαιρ., ὑπό καί αἰτιατική, κάτω ἀπό + αἰτ.

subēgi, βλ. subigo.

sub-īgo (sub καί āgo), ēgi, actum 3. ὑποτάσσω.

subīto, ἐπίρρ., ξαφνικά, ἀπροσδόκητα.

sub-lēno, 1. (ἀνακουφίζω). 2) κάνω δυνατό, διευκολύνω.

sub-scribo, 3. (ὑπογράφω). 2) ὑπογράφω μαζί μέ τόν κύριο κατήγορο τήν καταγγελία ὡς συγκατήγορος, « κλητῆρ ἐπιγράφομαι ».

sub-texo, xūi, xtum, 3. (ὑφαίνω μαζί μέ...). 2) θέτω ἀνάμεσα, παρεμβάλλω.

sub-urbānus, ὁ προαστιακός, αὐτός πού βρίσκεται κοντά στήν πόλη (Ρώμη).

suc-cēdo (sub καί cedo). 3. (ὑποδέχομαι) 2) alicui διαδέχομαι (κάποιον) στήν ὑπηρεσία.

suc-cumbo, cubūi, cubitum, 3. (ξαπλώνω). 2) ὑποχωρῶ, παραχωρῶ, ὑποκύπτω, succumbente patriā = si succumbēret patriā ἤ πατρίδα ὑποχωροῦσε (ὑπέκυπτε).

suffectus (μτχ. τοῦ sufficior), αὐτός πού ἐκλέχτηκε γιά νά ἀντικαταστήσει ἄλλον.

sui, sibi, se ἢ sese, τοῦ ἑαυτοῦ του (της), τῶν ἑαυτοῦ τους. κ.τλ.

sum, fui, esse, εἶμαι. sum alicui aptissimus προσαρμόζομαι σέ κάτι ἢ κάποιον (προσκολλῶμαι σέ κάτι). sum alicui iucundissimus (εἶμαι πολύ εὐχάριστος σέ κάποιον), σέ ὕψιστο βαθμό (ὑπερβολικά ἀγαπιέμαι ἀπό κάποιον. sum in pari periculo (διατρέχω τόν ἴδιο κίνδυνο), numerus erat viginti milium ὁ ἀριθμός ἦταν εἴκοσι χιλιάδες (ἀνερχόταν, ἐφθανε σέ...). sum adversus aliquem εἶμαι ἐναντίον (ἢ ἀντίπαλος) κάποιου. sum in amicitia cum aliquo εἶμαι φίλος μέ κάποιον (ζῶ φιλικά). sum eādem mente ἔχω τίς ἴδιες διαθέσεις. sunt in suā potestate εἶναι αὐτεξούσιοι. sum optimarum partium ἀνήκω

στό ἀριστοκρατικό κόμμα. continentis est εἶναι χαρακτηριστικό (ἀνθρώπου) οἰκονόμου. est signum continentiae εἶναι σημάδι οἰκονομίας, δείχνει (σημαίνει) οἰκονομία. est signum diligentiae εἶναι σημάδι φροντισμένης ἐργατικότητας. aliquid est iudicio (δοτ.) εἶναι κάποια ἀπόδειξη (χρησιμεύει γιά ἀπόδειξη). reliquum est ut... ὑπολείπεται νά..., ἀπομένει νά...

summa -ae, (τό σύνολο) 2) summa imperii ἀρχιστρατηγία Hn 3, 1. 3) κοσμοκρατορία, ἡγεμονία Hn 8, 3. summus καί supremus (ὑπερθ.) ἀνώτατος, ὕπατος. summas (amphōras) οἰκονομῶ (σκεπάζει) τήν ἐπιφάνεια, (τό ἐπάνω μέρος) τῶν ἀμφορέων. sūmo, mpsi, mptum, 3. παίρνω (λαμβάνω).

sumpsi, ἰδέσ sumo.

sumptuōsus, δαπανηρός, πολυέξοδος, σπάταλος, αὐτός πού ἀγαπᾷ τίς δαπάνες A 13, 5. πολυδάπανος, πολυτελής A 14, 3.

sumptus, ūs, ἄ., δαπάνη, ἔξοδα. 2) δαπάνη σέ (πολυτελεῖς κατασκευές) A 13, 2.

supellex, supellectilis, οἰκιακά σκεύη (ἐπιπλα κ.τ λ.), οἰκοσκευή.

superārat = superavērat.

superārim = superavērim.

superesse, βλ. supersum.

superior, ἄ., καί θ., ius οὐδ. (γεν.

-iōris συγκρ. τοῦ supērus) προηγούμενος, ἀφοῦ προσπέρασε C 1, 4. Hn 4, 4. 2) ἰσχυρότερος, δυνατότερος Hn 8, 4. 3) ἀνώτερος, νικητής Hm 1, 2. Hn 1, 2. supero, 1. (εἶμαι ὑπεράνω). 2) ὑπερέχω, ὑπερβάλλω Hn 1, 1. 3) νικῶ, καταβάλλω, classe νικῶ σέ ναυμαχία Hn 11, 7. 4) superior ὑστερῶ, εἶμαι ἀσθενέστερος (ἀριθμητικά). superstes, stītis, αὐτός πού ἐπιζεῖ. sum superstes alicui ἐπιβιώνω, ἐπιζῶ μετά ἀπό κάποιον, ζῶ μετά ἀπό τό θάνατο κάποιου. super-sum, περισσεύω, ὑπολείπομαι. 2) temporibus (δοτ.) ἐπιβιώνω, ζῶ ἀφοῦ περάσει ἡ κρίση (τῆς ἀρρώστιας). suprā (ἀπό τό superā parte), ἐπίρρ., πιά πάνω (ἄνω τέρω). suprēmus = summus.

sus-cipio (sub[su(b)s] καί cāpio), cēpi, ceptum, 3. (ὑποστηρίζω). 2) negotium ἀναλαμβάνω, γίνομαι ἀνάδοχος ἐργασίας. inimicitias ἐπισύρω ἔχθρες. bellum ἐπιχειρῶ (κηρύσσω) πόλεμο.

suspiciō, ōnis, ὑποψία.

sus-tineo (sub[= su(b)s] καί tenēo), tinūi, tentum, 2. (βασταζώ). 2) vim hostium ὑπομένων (ἀποκρούω) τήν ὀρμή τῶν ἐχθρῶν.

sustūli, βλ. tollo.

suus, δικός του. 2) suae res ἡ δική του προσωπική περιουσία. suo nomine accusare εἶμαι ὁ μόνος, ὁ κύριος κατηγορος σέ ποινική δίκη. 3) οὐσ., sui, ōrum ἄ., οἱ οἰκεῖοι, οἱ συγγενεῖς A 17, 2. 20, 1.

T

tabellarīus, īi, ἄ., κήρυκας γραμματοκομιστής, ὁ κομιστής. taciturnus, σιωπηρός, σιωπηλός. talis, e, τέτοιου εἴδους. 2) τόσο μεγάλος A 5, 4. tam, ἐπίρρ., τοιουτοτρόπως, τόσο πολύ. tam...quam τόσο...ὅσο. tamen, ὅμως. tamquam, ἐπίρρ., (ὅπως ἀκριβῶς, σάν). 2) ἀντί γιά τό tamquam si Hn 2, 2. (μέ ὑποτακτ.).

tanto (ἀφαιρ. τοῦ tantus μέ τό antecēdo), τόσο πολύ.

tantum, ἐπίρρ., (τόσο πολύ). 2) τόσο μόνο, ἀπλῶς Hn 10, 5.

tantus, τόσος Hn 13, 2. C 3, 2. A 15, 2. 18, 6. 2) τόσος, τόσο πολύς, τόσο μεγάλος A 14, 2. hic tantus vir αὐτός ὁ μεγάλος ἄνδρας.

tectum, i, οὐδ., (στέγη). 2) οἰκία, οἴκημα.

- temēre, ἐπίρρ., (τυχαῖα, ἀπερίσκεπτα), nullus dies...temere καμιά μέρα σχεδόν εὐκολα... A 20, 2. (βλ. intercedo).
- templum, i, οὐδ., ὁ ναός.
- temporibus, βλ. tempus.
- tempus, ὄρις, οὐδ., χρόνος. tempore reliquo στό μέλλον, στόν ὑπόλοιπο χρόνο. suo tempore στόν κατάλληλο χρόνο, σέ χρονολογική σειρά A 18, 2. 2) εὐκαιρία Hn 2, 3. 3) πληθ. οἱ δύσκολοι καιροί, ἡ κρίση τῆς ἀρρώστιας A 22, 2.
- tenēo, nūi, ntum, 2 (κρατῶ). 2) aram θέτω (βάζω) τά χέρια πάνω στό βωμό (ὅπως οἱ Χριστιανοί πάνω στό ἱερό Εὐαγγέλιο). 3) κατέχω Hn 1, 5. 4) principatum eloquentiae κρατῶ τά πρωτεῖα (τά σκῆπτρα) τῆς εὐγλωττίας, εἶμαι ὁ πρῶτος ῥήτορας. me uno loco μένω στόν ἴδιο τόπο, 5) παραμένω (μένω σταθερός), πραγματοποιῶ, ἐκτελῶ A 15, 2.
- tenesmos (ἀντί tenesmus), i, ἄ., κωλικός πόνος μέ τάση γιά ἀφόδευση, «τενισμός» (τάνυμα).
- tento, 1 (ψηλαφίζω). 2) δοκιμάζω, κάνω ἀπόπειρες (προσπάθειες) A 1, 2. 3) καλῶ κάποιον ὡς μάρτυρα στό δικαστήριο, κάνω ἀγωγή C 2, 4.
- terni, ae, ἄ., τρεῖς, ἀπό τρεῖς, τρεῖς - τρεῖς. terna milia. ἐνν. sestertium (= 3.000 σηστέριοι).
- terra, ae, γῆ, ἡπειρος, ξηρά.
- terror, ὄρις, ἄ., τρόμος.
- tertiō, ἐπίρρ., (γιά) τρίτη φορά.
- tertius, τρίτος.
- testamentum, i, οὐδ., διαθήκη.
- testimoniū, ii, οὐ., ἀπόδειξη, ἀποδεικτικό στοιχεῖο.
- testis, is, ἄ., μάρτυρας.
- timor, ὄρις, ἄ., φόβος.
- tollo, sustūli, sublātum, 3. (ὑψώνω). 2) φέρνω, ἀπομακρύνω, ἀποκομίζω Hn 9, 4. 3) βγάζω ἀπό τή μέση, ἐξολοθρεύω Hn 5, 3.
- totus (γεν. totius, δοτ. toti), ὅλος, ὁλόκληρος.
- totā Africā σέ ὅλη τήν Ἀφρική.
- trādo (trans-do), didi, dītum. 3. παραδίνω. non suae esse virtutis arma adversariis tradere (εἶπε ὅτι) δέν εἶναι χαρακτηριστικό τῆς ἀρετῆς (τοῦ ἥθους, τῆς ἀξιοπρέπειάς του) νά παραδώσει τά ὅπλα στους ἐχθρούς. 2) (προκειμένου γιά δάσκαλο) διδάσκω, παραδίδω (προφορικά) A 1, 3.
- trādūco (trans-duco), 3. διαβιβάζω.
- traduxi, βλ. traduco.
- traieci, βλ. traicio.
- trā-icīo (πρόφερε trajicīo), iēcī, iectum, 3. διαβιβάζω.
- tranquillitas, ātis, ψυχική γαλήνη, ψυχική ἡρεμία.
- tranquillo, 1. καθησυχάζω, γαλη-

τεύω. tranquillatis rebus ἀφοῦ
τά πράγματα (τά πολιτικά μίση)
καθησύχασαν (ἠρέμησαν, κατευ-
νάσθησαν), ἀφοῦ ἔγινε ἡσυχία.
trans-εἶο, ire, διαβαίνω, περνῶ.
transīi, βλ. transeo.
transītus, ūs, ἀ., πέρασμα, διά-
βαση.
trecenti, ae, a, τριακόσιοι.
tribūnus, i, ἀ., (φύλαρχος), tri-
bunus militum χιλίαρχος. Κάθε
λεγέωνα εἶχε ἕξι (6) χιλίαρχους,
πού διοικοῦσαν μέ τῆ σειρά (ἐκ
περιτροπῆς). tribunus plebēi
(γεν. τοῦ plebes) δήμαρχος.
tribūo, būi, būtum, 3 (μοιράζω).
2) litteris (δοτ.) nonnihl tem-
poris ἀφιερώνω γιά τά γράμματα
ὄχι λίγο καιρό (ἕνα μέρος ἀπό τό
χρόνο μου). 3) παρέχω, χορηγῶ
A 19, 3. 4) cum tribūi (ἀπαρμφ.
τοῦ tribuor) vidērent ἐπειδή
ἔβλεπαν ὅτι ἐπιστρέφοταν ὅ,τι ἔ-
πρεπε νά ἐπιστραφεῖ, ὅ,τι ὀφειλό-

ταν, ὅ,τι προερχόταν ἀπό... A 6, 5.
tridūm, i, οὐδ., τριήμερο.
triennium, ii, οὐ., τριετία.
triginta, τριάντα.
tritīcum, i, οὐδ., σιτάρι.
triumphus, i, ἀ., θρίαμβος. Ὁ
θρίαμβος ἦταν ἡ πιό μεγάλη ἀμοι-
βή γιά τῆ στρατιωτική ἀξία. Ψη-
φιζόταν ἀπό τῆ Σύγκλητο γιά τό
νικητή καί τροπαιούχο στρατηγό,
πού ἔμπαινε στή Ρώμη μέ μεγα-
λόπρεπη πομπή ἐπικεφαλῆς τῶν
λεγέωνων του καί ἀνέβαινε στο
νάο τοῦ Καπιτωλίου Δία.
tuēor, tuītus ἢ tūtus sum, 2.
ἀποθ. (παρατηρῶ, κοιτάζω [στά-
μάτια]). 2) φυλάσσω. valetudi-
nem (προ)φυλάσσω (διατηρῶ)
τῆν ὑγεία μου.
tuli, βλ. fero.
tum, ἐπίρρ., τότε tum quoque
καί τότε (ἀκόμα).
tumultus, ūs, ἀ., (ταραχή). 2)
(ξαφνική) στάση, ἐπανάσταση.

U

ubi, ἐπίρρ., ὅπου Hm 1, 2. Hn
12, 3. 2) ubi, συνδ. χρον., μόλις,
ἀμέσως μόλις Hn 8, 2. 11, 2.
ullus, (γεν. ulliūs, δοτ. ulli),
(ὅταν προηγεῖται ἄρνηση) κά-
ποιος, κανένας.
ultimus (ὑπερθ. τοῦ ἄχρηστου ul-
ter - ultra, ultrum), ἔσχατος A
20, 4. 2) ἀρχαιότατος, ὁ πιό ἀπο-

μακρυσμένος A 1, 1.
umquam, (ὅταν προηγεῖται ἄρνη-
ση), ποτέ, (οὐδέποτε).
undē, ἐπίρρ., ἀπ' ἐκεῖ ὅπου, ἀπό
τόν τόπο πού, ἀπό τό πράγμα
(πρόσωπο, χρόνο) πού..., ἀπό τό
μέρος ὅπου.
undīque, ἐπίρρ., ἀπό παντοῦ.
universus (unus + μτχ. versus),

μαζί, ὄλος, καθέννας. 2) πληθ. ὄλοι, ὄλοι ἀνεξαίρετως (ὁ λαός, τό πληθός).

unus (γεν. unīus, δοτ. unī), ἕνας Hn 12, 1. 2) ἕνας, μόνος Hn 1, 2 (ἀντίθετο multi), 3, 4. 3) ὁ ἕνας, ὁ μὲν. Hn 12, 3. 4) ἕνας καί μόνος Hn 12, 3. 5) αὐτός πού εἶναι πάνω ἀπό κάθε ἄλλον, περισσότερο ἀπό κάθε ἄλλον.

urbānus, ἀστικός (ὁ κάτοικος τῆς Ρώμης).

urbs -urbis, πόλη 2) = ἡ Ρώμη Hn 5, 1 C 2, 2 A 20, 1. (πρβ. ἄστου = Ἀθήνα, Πόλη = Κων/λη, Πόντος = Εὐξείνιος Πόντος).

usque, ἐπίρρ., ἀδιάσπαστα, σταθερά, συνεχῶς, διαρκῶς. 2) μαζί μέ ἄλλη πρόθεση (τοπ.) usque a rubro mari ἀπό τήν ἐρυθρά θάλασσα. 3) χρον. usque ad μέχρι Hn 2, 5. 7, 1. C 2, 4. 3, 4. A 16, 3.

usūra -ae, (χρήση). 2) (ὠφέλεια ἀπό δανεισμένο κεφάλαιο), τόκος.

usūs -ūs, ἄ., χρήση, χρησιμοποίηση (τοῦ χρήματος) A, 14, 3. 2) usus benivolentiaque (βλ. benivolentia) A 20, 5: 3) usū (ἄφαιρ.) vēnit μέ τή χρήση (μέ τή συνηθισμένη φορά τῶν πραγμάτων) = πράγματι συμβαίνει, ἢ (ἐάν τό usū θεωρηθεῖ ὡς δοτική = usui). ἐπακολουθεῖ = fieri solet (= αὐτό πού συνηθῶς συμβαίνει) Hn. 12, 3. quae nunc usū

veniunt (ὅσα συμβαίνουν τώρα) τά σημερινά γεγονότα A 16, 4. usus (sum), βλ. utor.

ūt, I. ἐπίρρ., ὅπως, ὅπως ἀκριβῶς.

1) σέ παρενθετικές προτάσεις γιά σαφέστερη ἀνάπτυξη C 1, 1. ut tum erant tempora ὅπως εἶχαν τά πράγματα τότε, ὅσο γιά τήν ἐποχή του (γιατί στά χρόνια τοῦ Νέπωτα τό χρῆμα δέν ἦταν ἄφθονο), παραδείγματος χάρη A 18, 3. 21, 5. 22, 4. 2) ut -sic καθώς - ἔτσι Hn 7, 4 3) μόλις, ἀμέσως μόλις (συνήθ. μέ πρkm. ὀριστ.) Hm 2, 1. Hn 7, 4. C 1, 2. A 21, 5. — II. σύνδ. μέ ὑποτ. χρησιμοποιεῖται γιά νά δείξει 1) ἐνέργεια, συνέπεια κ.τλ. ἢ ὅταν εἶναι πρὶν ἀπό δεικτ. = ὥστε (νά)... Hm 1, 4. 1, 5. 2, 1. Hn 2, 2. 4, 3. 10, 5. 12, 1. A 1, 3. 2, 6. 15, 1. 18, 1. 2. 20, 3. 21, 1. 21, 2. 21, 3. 5. 2) σκοπό = γιά νά Hn 2, 1.

uter, utra, utrum, ποιός ἀπό τούς δύο (γεν. utrius).

uterque, utrāque, utrumque (γεν. ἐν. utriusque, δοτ. utrique) ὁ καθέννας ἀπ' τούς δύο χωριστά, (ἐκάτερος), καί οἱ δύο. Στόν ἐνικό ἀριθμό: (Hn 4, 4. A 14, 2. 20, 5). 2) οὐδ. ἐνικοῦ ὡς οὐσιαστικό quod utrumque τό καθένα ἀπό τά δύο. Πληθ. utrique (ὅταν καί ἀπό τό ἕνα καί ἀπό τό ἄλλο μέρος [= καί ἀπό

τίς δύο πλευρές] βρίσκονται οί αντίπαλοι) Hn 11, 1. (αλλά χρησιμοποιεῖται καί ὅταν γίνεται λόγος μόνο γιά δύο). Hn 4, 2.

ūti, ἀπρμφτ. τοῦ utor.

utilitas -ātis, χρησιμότητα, ὠφέλεια.

utor, ūsus sum, ūti, 2. ἀποθ. χρησιμοποιῶ. aliquo doctōre ἔχω κάποιον (ὡς) δάσκαλο beneficio (ἀφαιρ.) κάνω χρήση τῆς εὐνοιας (κάποιου). omnibus optimis rebus (ἀφαιρ.) ἀπολαμβάνω τίς πιό εὐγενικές ἀπολαύσεις τῆς ζωῆς prosperitate valetudinis

ἔχω ἐξαιρετική ὑγεία patre usus est diligenti εἶχε πατέρα οἰκονόμο. 2) τηρῶ A 14, 2.

utpote (ὡς δυνατὸν ἐστε : ὅπως κανεῖς μπορεῖ, ὅπως εἶναι δυνατό). 2) ὅπως τό ἀρχαῖο ἄτε + μτχ.

utrius, βλ. uter.

utrobique, ἐπίρρ., καί στά δύο μέρη, καί ἐδῶ καί ἐκεῖ.

utrum (εἰσάγει τό πρῶτο μέλος πλάγιας ἐρωτήσεως : ποιό ἀπό τά δύο (: πότερον)· utrum -an ποιό ἀπό τά δύο.

V

valens, ntis (ρωμαλέος) 2) ἰσχυρός (ὅταν γίνεται λόγος γιά πρόσωπα) Hn 6, 2. (ἢ πόλεις) Hn 2, 4.

vālĕo -lūi, —, 2. (ὑγιαίνω) 2) εἶμαι δυνατός, ἰσχυρός Hn 10, 2. 3) ἔχω δύναμη (ἐπιρροή) A 5, 3.

valetudo, dīnis, κατάσταση ὑγείας, (εὐρωστία), ὑγεία A 21, 5. 2) ἀσθένεια τῶν ματιῶν, ὀφθαλμία Hn 4, 3.

vallum -i, οὐδ., (περι)χαράκωμα, πρόχωμα.

variūs, ποικίλος.

vas, vasis, οὐδ., (ἀρχαίότ. vasum, ἀπό ὅπου), ὁ πληθυντικός κατά τῆ β' κλίση : vasa, orum, σκεῦος, ἀγγεῖο.

vales, tis, ἀ., μάντης, προφήτης.

vĕ, ἐγκλ. (στό τέλος τῆς λέξεως) ἦ, A 18, 6.

vectīgal -ālis, οὐδ., πρόσοδος, ἔσοδο, εἰσόδημα, φόρος, nova vectigalia νέα ἔσοδα Hn 7, 5.

vehor, vectus sum, 3. (ταξιδεύω, ἐπιβαίνω). 2) in nave ταξιδεύω μέ πλοῖο, πλέω.

vel (ἰδίως προστακτ. τοῦ volo), σύνδ., ἦ. vel - vel ἦ - ἦ, εἶτε - εἶτε.

vellem, ὑποτ. παρατ. τοῦ volo.

vollemne (εἶναι δύο λέξεις : vellem ὑποτ. πρτ. τοῦ volo καί -ne).

velum -i, οὐδ., ἱστία, πανί τοῦ καραβιοῦ.

- velut, ἐπίρρ., ὅπως, ὅπως ἀκριβῶς.
 venetātus, δηλητηριώδης.
 venēnum, i, οὐδ., δηλητήριο.
 veniō, vēni, ventum, 4. ἔρχομαι, φθάνω. 2) venio obviam alicuius ἔρχομαι γιά νά συναντήσω κάποιον, ἀντιστέκομαι σέ κάποιον μέ παραταγμένες δυνάμεις (ἐχθρικά)
 3) venit usu, βλ. usus.
 venter -tris, ἄ., κοιλιά (γαστρικές ἀπολάσεις, καλοφαγία).
 ventus, -i, ἄ., ἄνεμος.
 verbōsus, πολυλογάς, διεξοδικός.
 verbum, -i, οὐδ., λόγος, λέξη.
 pluribus verbis (ἀφ.) μέ περισσότερα λόγια, ἐκτεταμένα. 2) λόγος (σέ ἀντίθεση μέ τό ἔργο)
 A 5, 2.
 verē, ἐπίρρ., ἀληθινά, δίκαια.
 verēor, veritus sum, 2. ἀποθ. (ντρέπομαι, σέβομαι). 2) vereor ne φοβοῦμαι μήπως, δέ θέλω νά...
 Hn 2, 1. 3) asperitatem alicuius σέβομαι (μέ σεβασμό καί εὐλάβεια ἀντιμετωπίζω) τήν τραχύτητα κάποιου. 4) aliquem σέβομαι κάποιον A 15, 1.
 verō, σύνδ., ὅμως, ἀλλά.
 versor, 1. ἀποθ. (στρέφομαι), ζῶ in Sabīnis μαζί μέ τούς Σαβίνους, στή χώρα τους. In re publicā πολιτεύομαι, παίρνω ἐνεργό μέρος στήν πολιτική, ἔχω δράση πολιτικοῦ προσώπου.
 versūra -ae (στροφή). 2) δάνειο (χρηματικό). versuram facere δανειζομαι νέο δάνειο, βλ. καί facio.
 versus, -ūs, ἄ., (αὐλάκι). 2) στίχος, ποίηση.
 verto, rti, rsum, 3. στρέφω. verto puppes «ἀνακρούω πρύμναν», στρέφω τίς πρύμνες τῶν πλοίων πρός τό μέρος τῶν ἐχθρῶν γιά νά φύγω, τρέπομαι σέ φυγή, ὑποχωρῶ.
 verus, ἀληθινός. si verum est ut, ἄν εἶναι ἀλήθεια ὅτι..., ἄν ἀληθεύει ὅτι...
 veto, tūi, titum, 1. (ἐμποδίζω). 2) vetor + ἀπρμφτ. = ἐμποδίζομαι νά..., μοῦ ἀπαγορεύουν νά...
 vetustas, ātis, πολυετία, πολυκαιρία.
 vetustus, παλιός, ἀρχαῖος.
 via -ae, ὁδός, δρόμος.
 vicesīmus, εἰκοστός.
 viciēns, ἐπίρρ., εἴκοσι φορές.
 vicissem, βλ. vinco.
 victus, βλ. vinco.
 vidēo -vidi, vīsum, 2. βλέπω, παρατηρῶ, ἀντιλαμβάνομαι A 13, 4. 2) μέ ἄρνηση = δέ γνωρίζω, ἀγνοῶ Hn 11, 6. Παθ. 1) φαίνομαι. videtur potuisse φαίνεται ὅτι θά μπορούσε Hn 1, 2. 2) θεωροῦμαι, μέ νομίζουν (γιά)... (περνῶ γιά...) Hm 1, 2. 2, 5. C 3, 4. A 3, 1. 15, 2.
 viginti = εἴκοσι.
 villa -ae = ἐξοχικό σπίτι, ἔπαυλη.
 vinco, vīci, victum, 3. νικῶ.

vir, viri, ἄ., ἄντρας. 2) Πληθ. στρατιῶτες, ἄντρες.
 virgo, gīnis, παρθένα, κόρη. virgo filia νεαρή παρθένα.
 virtus, -ūtis (ὅποια ἀρετὴ ἀπαιτοῦμε νὰ ἔχει ἓνας ἄντρας, ἀρετὴ πού νὰ τοῦ δίνει τιμὴ, εὐγένεια στὴν ψυχὴ καὶ στό σῶμα). 2) virtus bellīca ἀρετὴ πολεμική, ἀνδρεία Hm 1, 4. Hn 1, 1. 3) δραστηριότητα, ἰκανότητα Hn 1, 2. 4) ἀρετὴ, χαρακτήρας, ἀξιόπρεπεια Hm 1, 5. — Πληθ. 1) οἱ γενναῖες πράξεις, τὰ ἥρωικά ἔργα, τό ἐνδοξο παρελθόν Hn 12, 5. 2) ἀτομικὴ ἀξία C 2, 4.
 vis, αἰτ. vim, ἀφ. vi. Πληθ. vires, viriūm, viribus κ.λπ. (βία). 2) ὀρμὴ Hn 11, 4. 3) ὀρμὴ, σφοδρότητα. A 21, 3. 4) ἔφοδος, ἐπίθεση Hn 3, 2.
 visum iri, μέλλ. παθ. ἀπρμφ. (βλ. videor).
 visus, ūs, ἄ., θέαμα.
 vīta, ae, (ἀντί vivita, βιο-τή) βίος, ζωὴ.
 vitium, ii, οὐδ., (κακία). 2) σφάλμα, λάθος, ἀμάρτημα.
 vīto, 1. (ἀπο)φεύγω.
 vivo, vixi, victum, 3. ζῶ. vivo affluentius ζῶ πολυτελέστερα, μέ

ἄφθονα μέσα. vivo cum aliquo ζῶ μαζί μέ κάποιον, σχετίζομαι μέ κάποιον.
 vivus, ζωντανός. 2) = vivens. Hannibale vivo = Hannibale vivente = ὅταν ζοῦσε ὁ Ἄννιβας, τόν καιρό τοῦ Ἄννιβας.
 vix, ἐπίρρ., μόλις. quod vix crendum sit πράγμα πού μέ δυσκολία μπορεῖ νὰ γίνεῖ πιστευτό, πού μέ δυσκολία θά μπορούσε κανεὶς νὰ πιστέψει.
 vixi, βλ. vivo.
 vivo, 1. (καλῶ). 2) καλῶ, προσκαλῶ (σέ δεῖπνο).
 volo (ἀπό ρίζα Fel, ἀπό τὴν ὁποία καὶ τό ἔλδομαι), vol-ūi, velle (ἀνώμ.), θέλω, ἐπιθυμῶ. 2) καθορίζω A 19, 1.
 volūmen, mīnis, οὐδ., (ἔλιγμός). 2) βιβλίο, σύγγραμμα C 3, 5. A 18, 1. 3) τόμος, βιβλίον A 16, 3.
 volūntas, ātis, θέληση, πρόθεση, σκοπός.
 vox, vocis (λέξη, φωνή), τόνος τῆς φωνῆς.
 vulgus, -i οὐδ., (ὄχλος). 2) πλήθος, τό κοινό, ὁ κόσμος, βλ. edo.
 vultus, ūs, ἄ., (σχῆμα προσώπου). 2) πρόσωπο, ἔκφραση προσώπου.

1. Ημερομηνία: 10/05/2022
 2. Ονοματεπώνυμο: Παναγιώτης Παναγιωτόπουλος
 3. Αριθμός Μητρώου: 1234567890
 4. Θέση: Υποψήφιος
 5. Αριθμός Πτυχίου: 0987654321
 6. Ημερομηνία Πτυχίου: 01/01/2021
 7. Αριθμός Πτυχίου: 0987654321
 8. Ημερομηνία Πτυχίου: 01/01/2021
 9. Αριθμός Πτυχίου: 0987654321
 10. Ημερομηνία Πτυχίου: 01/01/2021

1. Ημερομηνία: 10/05/2022
 2. Ονοματεπώνυμο: Παναγιώτης Παναγιωτόπουλος
 3. Αριθμός Μητρώου: 1234567890
 4. Θέση: Υποψήφιος
 5. Αριθμός Πτυχίου: 0987654321
 6. Ημερομηνία Πτυχίου: 01/01/2021
 7. Αριθμός Πτυχίου: 0987654321
 8. Ημερομηνία Πτυχίου: 01/01/2021
 9. Αριθμός Πτυχίου: 0987654321
 10. Ημερομηνία Πτυχίου: 01/01/2021

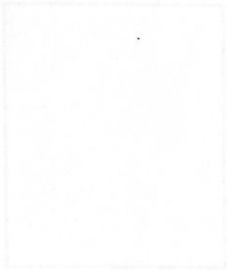
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. Είσαγωγή	Σελ.	5
2. Κείμενο	»	10 - 27
α) Hamilcar	»	10 - 11
β) Hannibal	»	12 - 18
γ) Cato	»	19 - 20
δ) Atticus	»	20 - 27
3. Έρμηνευτικές σημειώσεις	»	28 - 62
α) Άμίλκας	»	28 - 31
β) Άννίβας	»	31 - 44
γ) Κάτων	»	44 - 48
δ) Άττικός	»	48 - 62
4. Ιστορικός και γεωγραφικός πίνακας	»	63 - 74
5. Λεξιλόγιο	»	75-139

ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ

1. Εισαγωγή	1
2. Κύριο	2
α) Ημερίδα	3
β) Ημερίδα	4
γ) Γαλλία	5
δ) Αθήνα	6
3. Πρακτικά εργασιών	7
α) Αθήνα	8
β) Θεσσαλονίκη	9
γ) Κρήνη	10
δ) Αθήνα	11
4. Ιστορικά και παραπομπές	12
5. Ανάφορα	13

to evaluate the impact of the...
...the...
...the...
...the...
...the...

ΕΚΔΟΣΗ ΚΑΙ ΠΩΛΗΣΗ ΑΠΟ ΤΟΝ ΕΚΔΑΚΤΗΡΑ...
...ΑΠΟ ΤΟΝ ΕΚΔΑΚΤΗΡΑ...
...ΑΠΟ ΤΟΝ ΕΚΔΑΚΤΗΡΑ...

Τά αντίτυπα του βιβλίου φέρουν τό κάτωθι βιβλιόσημο γιά άπόδειξη τής γνησιότητας αὐτῶν.

Ἄντίτυπο στερούμενο τοῦ βιβλιοσήμου τούτου θεωρεῖται κλεψίτυπο. Ὁ διαθέτων, πωλῶν ἢ χρησιμοποιῶν αὐτό διώκεται κατά τίς διατάξεις τοῦ άρθρου 7 τοῦ Νόμου 1129 τής 15/21 Μαρτίου 1946 (Ἐφ. Κυβ. 1946, Α' 108) .

024000019509

ΕΚΔΟΣΗ ΚΔ' — 1977 (V) — ΑΝΤΙΤΥΠΑ 63.000 — ΣΥΜΒΑΣΗ 2845/18-4-77

ΕΚΤΥΠΩΣΗ : ΚΕΡΚΥΡΑΪΚΗ ΛΙΘΟΓΡΑΦΙΑ - ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ : ΑΦΟΙ ΧΑΤΖΗ-ΧΡΥΣΟΥ & ΣΙΑ Ε.Ε.

A handwritten signature in dark ink, consisting of several overlapping loops and a long horizontal stroke extending to the right.A second handwritten signature in dark ink, similar in style to the first, with multiple loops and a horizontal stroke.

